

วารสารวิชาการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
Sisaket Rajabhat University Journal

ปีที่ 16 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2565
Vol.16 No.3 September - December 2022

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
Humanities & Social Sciences
วารสารได้รับการประเมินคุณภาพให้อยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 2

ISSN 1906 0327

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ Sisaket Rajabhat University Journal

วัตถุประสงค์	เพื่อกระตุ้นให้เกิดการวิจัย ศึกษา พัฒนาองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนและเผยแพร่ความก้าวหน้าทางวิชาการสาขาวิชาต่าง ๆ
ขอบเขตงาน	เป็นวารสารที่ครอบคลุมสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ บริหารธุรกิจและการจัดการ ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ จิตวิทยา และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
กำหนดการที่ตีพิมพ์	ตีพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - เดือนเมษายน ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม - เดือนสิงหาคม ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน - เดือนธันวาคม บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารเป็นทัศนะ ลิขสิทธิ์เฉพาะ และความรับผิดชอบของผู้เขียนเจ้าของผลงาน
หน่วยงาน	สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ อาคารเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา (5 ธันวาคม 2550) 319 ถนนไทยพันทา ตำบลโพธิ์ อำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ 33000 โทร. 0 4561 7982
ที่ปรึกษา	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ รองศาสตราจารย์ ดร.ประกาศิต อานุกาพแสนยาวร
บรรณาธิการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ศรีกระจำง
รองบรรณาธิการ	อาจารย์ ดร.พิมล วิเศษสังข์
ผู้ช่วยบรรณาธิการ	อาจารย์ ดร.สิริกัลยา สุขชี ดร.กนกกาญจน์ บุญทรง อาจารย์อัญยพงศ์ สารรัตน์
กองบรรณาธิการ	ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ รองศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ชัย พงศ์สุวรรณ รองศาสตราจารย์จำเริญ อุ้นแก้ว ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ชรพูล กมลจิตร์ประภา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิกานต์ คุ้มวัฒนา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูเกียรติ โพนแก้ว ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรธิดา ประสาร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรถพล ศิริเวชพันธุ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยฉัตร ทองแพง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพบูลย์ สุทธิ
นางสุพรรณษา แสงตา
นายกฤตภาส สีหะวงษ์
นางสาวศิริภัทรา คำมะรังค์

ผู้เชี่ยวชาญประเมินบทความ (Peer Reviews)

1. สาขาครุศาสตร์ / ศึกษาศาสตร์ / จิตวิทยา

1.1 ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุณเจริญ	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
1.2 ศาสตราจารย์ ดร.กนกอร สมปราษฎ์	นักวิชาการอิสระ
1.3 รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ชาญ ณ ลำปาง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
1.4 รองศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะโคทั้ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.5 รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพล อาจอินทร์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
1.6 รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาท เนื่องเฉลิม	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
1.7 รองศาสตราจารย์ ดร.นิราศ จันทร์จิตร	มหาวิทยาลัยนครพนม
1.8 รองศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ ประเสริฐสังข์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
1.9 รองศาสตราจารย์ ดร.อาพีพี ลาเต๊ะ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
1.10 รองศาสตราจารย์ ดร.ศยามน อินสะอาด	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
1.11 รองศาสตราจารย์ชานนท์ ไชยทองดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.12 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทพญ. สุวดี เอื้ออรัญโชติ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
1.13 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดาวรุ่งวรรณ ถวิลการ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
1.14 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณิตา ดวงวิไล	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
1.15 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวนคิด มะเสนะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
1.16 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราพร เอราวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
1.17 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล ศักดิ์ปภรณ์กานต์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
1.18 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพร ชะโน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
1.19 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณตนนท์ เกียรติประภากุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
1.20 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย สุขจิตต์	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
1.21 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัฐมาภรณ์ พิมพ์ทอง	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
1.22 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
1.23 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมร ทวีบุญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
1.24 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมาลี ศรีพุทธรินทร์	มหาวิทยาลัยนครพนม
1.25 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ชัย สุพัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.26 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฬารัตน์ บุษบงก์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.27 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรธิตา ประสาร	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.28 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิรดี ไชยกาล	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.29 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพบูลย์ สุทธิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.30 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ถาวรินทร์ รักษาบำรุง	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
1.31 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ฉัญญะ สายหมี	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.32 ผู้ช่วยศาสตราจารย์วัชรระ โสฬสพรหม	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.33 อาจารย์ ดร.ธนวัฒน์ บุตรทองทิม	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
1.34 อาจารย์ ดร.จริยา สายรัตน์อินทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
1.35 อาจารย์ ดร.ปริญา ปริพุม	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

2. สาขาเศรษฐศาสตร์ / บริหารธุรกิจและการจัดการ

2.1	รองศาสตราจารย์ ดร.จรีพร จันทรพาณิชย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
2.2	รองศาสตราจารย์ ดร.วีระกิตต์ เสาร่ม	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2.3	รองศาสตราจารย์ ดร.บุญทวรรณ วิงวอน	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
2.4	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีสุนันท์ ประเสริฐสังข์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
2.5	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาณวิน สงเคราะห์	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
2.6	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลชญา แวนแก้ว	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
2.7	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติธร ภูริภักดี	มหาวิทยาลัยศิลปากร
2.8	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พชรณัฐ ใค่นุณภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
2.9	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สหสา พลนิต	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
2.10	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยฉัตร ทองแพง	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
2.11	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภัทธร ทวีจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
2.12	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ญาณิศา ศรีบุญเรือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
2.13	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรถพล ศิริเวชพันธ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
2.14	อาจารย์ ดร.สาลินี ทิพย์เพ็ง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
2.15	อาจารย์ ดร.อุษณีย์ วัชรไพศาลกุล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2.16	อาจารย์ ดร.จุฑามาศ บุญรัมย์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

3. สาขาสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

3.1	รองศาสตราจารย์ ดร.อัศวิน พรหมโสภา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
3.2	รองศาสตราจารย์ ดร.ศานติ ภักดีคำ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3.3	รองศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย คงเพ็ชรธรรม	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
3.4	รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพล อาจอินทร์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
3.5	รองศาสตราจารย์ ดร.กตัญญู แก้วหานาม	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
3.6	รองศาสตราจารย์ ดร.เอกพงษ์ วงศ์คำจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
3.7	รองศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ ไม้เจริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
3.8	รองศาสตราจารย์ วิไลลักษณ์ พรหมเสน	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
3.9	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปวีรรัต สมนึก	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
3.10	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวดี ทะไกรราช	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
3.11	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรา ปราชญ์เวทย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
3.12	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณ์ คำนนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
3.13	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจวบ จันทรหมื่น	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
3.14	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธมาภรณ์ พุมพิง	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
3.15	อาจารย์ ดร.ปณิตทัต กัลยา	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
3.16	อาจารย์ ดร.ศุภรัตน์ วิลกานนท์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
3.17	อาจารย์ ดร.ศิวธิดา ภูมिवรมณี	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

ทุกบทความได้รับการตรวจสอบความถูกต้องทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

วารสารนี้ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย

(Thai-Journal Citation Index Centre: TCI) โดยอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 2

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ฉบับนี้เป็นปีที่ 16 ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน – ธันวาคม 2565 ซึ่งเป็นฉบับที่หนึ่งของปี บทความในวารสารฉบับนี้ประกอบด้วย บทความวิจัยจำนวน 14 บทความ โดยเป็นวิจัยทางด้านเศรษฐศาสตร์ บริหารธุรกิจและการจัดการ ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ จิตวิทยา และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความทุกเรื่องได้ผ่านการพิจารณาถ้อยแถลงจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องจากหลายสถาบันการศึกษา กองบรรณาธิการขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาให้ความไว้วางใจในการส่งบทความลงตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ขอขอบคุณผู้เขียนทุกท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิภายในและภายนอก ที่ให้ข้อเสนอแนะเพื่อความถูกต้องและสมบูรณ์ของแต่ละบทความ

กองบรรณาธิการวารสารมุ่งมั่นพัฒนากระบวนการและคุณภาพของวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานและเป็นแหล่งเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ผลงานวิจัย และเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของ นักวิชาการ นักวิจัย และผู้อ่านทุกท่าน หากท่านมีบทความวิชาการ บทความวิจัยที่ต้องการเผยแพร่ เพื่อเป็นประโยชน์แก่สังคม ท่านสามารถส่งมาให้กองบรรณาธิการเพื่อพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความจากวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านทั้งในเชิงวิชาการและวิชาชีพ หากผู้เขียนหรือผู้อ่านท่านใดมีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อวารสารฯ ทางกองบรรณาธิการยินดีรับข้อเสนอแนะเพื่อนำไปพิจารณาปรับปรุงวารสารให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ศรีกระจำจ่าง
บรรณาธิการ

สารบัญ

ผลการจัดการเรียนรู้แบบสะสมเต็มศึกษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดพระประโทนเจดีย์ จังหวัดนครปฐม	1
ปารีชาติ ปานศรี และคณะ	
การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ชนิดของคำไทย โดยการเรียนรู้ผ่านเกมร่วมกับบอร์ดเกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	15
นวรรตน์ แดงทุ่ง และ น้าทิพย์ อองอาจวานิชย์	
การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม : กรณีศึกษานักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง	28
สุวิทย์ จันทร์เพชร และ เทพยุดา เผือกคง	
การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 1	44
กนกวรรณ อุณจิตต์ และคณะ	
แนวทางการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เชียงใหม่	58
หทัยทิพย์ ชันทะสา และคณะ	
การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี	73
ปิยะดา มณีกาญจน์ และคณะ	
สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษายุคดิจิทัล	88
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ	
จักรพงษ์ ตระการไทย และคณะ	
สภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนเพื่อพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของสถานศึกษา	105
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4	
เยาวนา พันธุ์แก้ว และคณะ	
ทักษะผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการเรียนการสอนในช่วงแพร่ระบาดของโรค COVID-19: กรณีศึกษากลุ่ม	116
การศึกษานอกระบบ และตามอัธยาศัยในเขตจังหวัดมุกดาหาร ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี	
ฐนัชฎ์พร นาหอม และ ภาณุมาศ จินารัตน์	
แนวทางการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขต	130
กลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่	
อังคณา ศรีทิพย์ศักดิ์ และคณะ	
ทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน	147
ชูชิต ชัยทวีป และคณะ	
การบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล : โรงเรียนฮอดพิทยาคมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	161
การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่	
ปวีติ ศรีทิพย์ศักดิ์ และคณะ	
เล่าหลุนตยา : กลวิธีการประพันธ์และบทบาทการสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ในวัฒนธรรมพม่า	176
ปภัสวลัญช์ นพวงศ์ ณ อยุธยา และคณะ	
ประวัติและรูปแบบการแสดงหนังประโมทัยคณะเพชรบ้านราช จังหวัดร้อยเอ็ด	185
นัฐพงษ์ กุ่มผืน และคณะ	

ผลการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์
และความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดพระประโทนเจดีย์ จังหวัดนครปฐม
The Effects of STEM Education Instruction on the Science
Learning Achievement and the Ability to Apply Science
Knowledge of Grade 7 Students at Wat Phraprathon
Chedi School in Nakhon Pathom Province

ปาริชาติ ปานศรี¹, นวลจิตต์ เชาวศิริพิงศ์^{2*}, ดวงเดือน สุวรรณจินดา³
Parichat Pansri¹, Nuanjid Chaowakeeratipong^{2*}, Duongdearn Suwanjinda³

^{1,2,3} สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

^{1,2,3} Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University

*Corresponding email janparichatpansri@gmail.com

Received: 25 November 2021; Revised: 10 February 2022; Accepted: 21 February 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา กับเกณฑ์ร้อยละ 75 2) เปรียบเทียบความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดพระประโทนเจดีย์ จังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 15 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา เรื่อง การใช้สารรอบตัวในการดำรงชีวิตของพืช จำนวน 4 แผน แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ เป็นแบบทดสอบหลังเรียน มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.73 และแบบวัดความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์แบบเขียนตอบ เป็นแบบทดสอบคู่ขนานก่อนเรียนและหลังเรียน มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบเครื่องหมาย

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษามีความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์, ความสามารถ
ในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์

ABSTRACT

The purposes of the research were to 1) compare the science learning achievement of Grade 7 students who learned by using STEM Education Instruction with 75 percent criterion, and 2) compare the ability to apply science knowledge of Grade 7 students who learned by using STEM Education Instruction between before and after learning. The research sample consisted of 15 Grade 7 students who studied in the year 2020 in 1 intact classroom at Wat Phraprathon Chedi School in Nakhon Pathom Province, obtained by cluster random sampling. The research instruments were 4 STEM education instruction plans in the topic of the use of surrounding substances in plant life, the science learning achievement test is a multiple-choice for post-test with the reliability of 0.73, and the ability to apply science knowledge assessment form the written answer is a parallel test before and after class with the reliability of 0.99. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation and sign test.

The results showed that; 1) the science learning achievement of Grade 7 students who learned by using STEM Education Instruction was significantly higher than the 75 percent criterion at the 0.05 level of statistical significance, 2) the ability to apply science knowledge after learning by using STEM Education Instruction of the students was significantly higher than their before learning at the 0.05 level of statistical significance.

Keywords: STEM Education Instruction, Science Learning Achievement, Ability to Apply Science Knowledge

บทนำ

เป้าหมายของการพัฒนาการศึกษา คือ การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพด้วยกระบวนการเรียนรู้ทางวิชาการ ที่สร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยที่เกื้อหนุนให้บุคคลสามารถเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวต้องอาศัยครูผู้สอนที่มีทักษะในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสภาพปัจจุบันในยุคศตวรรษที่ 21 เป็นทักษะแห่งอนาคตใหม่ที่ผู้เรียนควรมีทักษะ มีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ปรับเปลี่ยนผู้เรียนให้รู้จักปรับตัวแสวงหาความรู้ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ด้วยทักษะที่จำเป็นมากขึ้น (จรรยา สุจารีกุล, 2557)

ตามที่แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ระบุไว้ในส่วนนำว่าการจัดการศึกษานั้นยังขาดคุณภาพและมาตรฐานในทุกระดับ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 ก) คุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ของไทยยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ เห็นได้จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินำพื้นฐาน (O-NET) ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2564) สอดคล้องกับผลคะแนนการประเมินการรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ จากการทดสอบโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (PISA) ของประเทศไทยอยู่ในระดับต่ำกว่าอีกหลายประเทศที่มีระดับการพัฒนาใกล้เคียงกัน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2562)

แสดงให้เห็นว่านักเรียนไทยส่วนใหญ่มีความสามารถทางการเรียนวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับต่ำ สอดคล้องกับการวัดผลประเมินผลในสภาพจริงในรายวิชาวิทยาศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยสอนอยู่ โดยได้สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ ตรวจสอบผลงาน และการนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ นักเรียนมักเรียนรู้ด้วยการท่องจำ ไม่ชอบคิด มักให้ครูชี้คำตอบอยู่เสมอ ขาดความมั่นใจในการแสดงออกทางความคิด จากสภาพปัญหาการเรียนรู้นักเรียนดังกล่าว ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการวิทยาศาสตร์ค่อนข้างต่ำ

ทั้งนี้เป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้ผู้เรียนมีสมรรถนะสำคัญ ประการหนึ่งคือความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ซึ่งเป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) อีกทั้งวิทยาศาสตร์เป็นองค์ความรู้ที่สำคัญในการสร้างเทคโนโลยีและใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เพื่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น แต่จากรายงานการวิจัยที่ผ่านมา พบว่านักเรียนมีความสามารถในการนำความรู้วิทยาศาสตร์ไปใช้ในชีวิตประจำวันในระดับต่ำมาก ดังเช่นงานวิจัยของวันชฎา ชูยลอย (2553) ที่พบว่า นักเรียนมีความสามารถนำความรู้เรื่องอาหารไปใช้ในชีวิตประจำวันในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ Lester (2006) ที่กล่าวว่านักเรียนไม่สามารถนำความรู้วิทยาศาสตร์ในห้องเรียนไปเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันได้ ซึ่งสาเหตุของปัญหาดังกล่าวส่วนหนึ่งเกิดจากครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ และครูส่วนใหญ่ยังไม่ปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้โดยยังใช้หนังสือเรียนเป็นหลัก ทำให้การเรียนรู้อาจขาดความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน (วรรณทิพา รอดแรงคำ, 2551) ส่งผลให้นักเรียนมีความคิดว่าวิทยาศาสตร์เป็นเรื่องยากและไกลตัวจึงขาดความสนใจและและความตระหนักถึงความสำคัญในการเรียน จึงส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นเพื่อให้การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ให้บรรลุตามเป้าหมาย ครูจะต้องมีการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้ไปจากเดิม โดยให้เน้นการจัดการเรียนรู้เชื่อมโยงกับชีวิตจริง โดยการกระตุ้นนักเรียนด้วยกิจกรรมที่น่าสนใจ นักเรียนมีโอกาสได้ลงปฏิบัติกิจกรรมและฝึกการแก้ปัญหาด้วยตนเอง เพื่อให้ นักเรียนมองเห็นคุณค่าและประโยชน์ของสิ่งที่เรียน ในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ (ทิตินา แคมมณี, 2553) โดยความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ คือ ความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันโดยสามารถนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์และใช้ความรู้นั้นในการระบุประเด็นปัญหา เพื่อหาความรู้ใหม่ อธิบายปรากฏการณ์ และตัดสินใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์บนพื้นฐานของประจักษ์พยานวิทยาศาสตร์ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2557)

นอกจากปัญหาด้านการประยุกต์ใช้ความรู้วิทยาศาสตร์แล้ว นักเรียนยังมีปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับต่ำ ประกอบกับผลการประเมินการทดสอบนานาชาติหรือ PISA ประจำปี 2018 พบว่า ประเทศไทยมีคะแนนการประเมินเฉลี่ย PISA 2018 ด้านวิทยาศาสตร์ 426 คะแนน ซึ่งคะแนนเฉลียดังกล่าวต่ำกว่าค่าเฉลี่ยขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for European Economic Co-operation: OEEC) อย่างมีนัยสำคัญ และคะแนนเฉลียดังกล่าวของประเทศไทยยังต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของประเทศสิงคโปร์ และเวียดนาม ในทุกๆ ด้าน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2562) อีกทั้งจากผลการศึกษาของชนิดา ยอดสาตี และกาญจนา บุญสง (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถและทักษะสำหรับโลกยุคใหม่อย่างเพียงพอ เนื่องจากกระบวนการจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นการท่องจำเพื่อสอบมากกว่ามุ่งฝึก

การคิดวิเคราะห์ และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทำให้เด็กไทยจำนวนมากคิดไม่เป็น ไม่ชอบอ่านหนังสือ ไม่รู้วิธีเรียนสิ่งเหล่านี้มีผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำ และมีผลให้นักเรียนไม่ชอบเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และอาจเชื่อมโยงไปถึงไม่ชอบกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับวิทยาศาสตร์ไปด้วย ซึ่งมีผลย้อนกลับมาถึงปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์เพิ่มมากขึ้น ผู้วิจัย จึงสนใจหาวิธีการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการ ประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ให้สูงขึ้น จากการศึกษาพบว่า การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา (STEM Education) ซึ่งเป็นแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ 4 สาขา ได้แก่ วิทยาศาสตร์ (Science) เทคโนโลยี (Technology) วิศวกรรม (Engineering) และคณิตศาสตร์ (Mathematics) ในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามแนวสะเต็มศึกษามีความสำคัญต่อผู้เรียน คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ และสร้างนวัตกรรมที่ใช้ความรู้ในวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยีและกระบวนการออกแบบทางวิศวกรรม ผู้เรียนเข้าใจสาระและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์มากขึ้น ทำให้ผู้เรียนเกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ระหว่างความคิดรวบยอดในศาสตร์ต่าง ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียน ผู้เรียนเห็น ความสัมพันธ์และคุณค่าของสิ่งที่เรียนสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนเข้ากับชีวิตจริง (จำรัส อินทลาภพร, 2558) การจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษาจะฝึกให้ผู้เรียนรู้จักวิคิด การตั้งคำถาม แก้ปัญหาและสร้าง ทักษะการหาข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อค้นพบใหม่ ๆ ทำให้ผู้เรียนรู้จักนำองค์ความรู้จากวิทยาศาสตร์และ คณิตศาสตร์สาขาต่าง ๆ มาบูรณาการกัน เพื่อมุ่งแก้ปัญหาสำคัญ ๆ ที่พบในชีวิตจริง สะเต็มศึกษาจึงเน้น การทำโครงการแก้ปัญหาหรือสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ โดยวิธีบูรณาการความรู้วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ก่อให้เกิดเทคโนโลยีที่ใช้ประโยชน์ (มนตรี จุฬาวัดมล, 2558) นอกจากการบูรณาการด้านเนื้อหาวิชา แล้วยังได้นำหลักการและทักษะกระบวนการคิดการออกแบบ การแก้ปัญหา การใช้เหตุผลต่าง ๆ ทาง วิศวกรรมมาบูรณาการร่วมด้วย นักเรียนจะได้เรียนรู้และก่อให้เกิดทักษะต่าง ๆ ที่สามารถนำไป ประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่หลากหลายและการบูรณาการกระบวนการวิศวกรรมและการแก้ปัญหาไปใช้ ในรายวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์เป็นการเชื่อมโยงหลักสูตรไปสู่โลกแห่งความเป็นจริง ซึ่งนำไปสู่ เป้าประสงค์ที่แท้จริงของการเรียนรู้และการแก้ปัญหานักเรียนที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านสะเต็มจะ สามารถตอบคำถามหรือแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้ดีขึ้น มีความสามารถในการนำวิทยาศาสตร์ไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2557)

สำหรับประเทศไทยการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษาได้ถูกประกาศให้เป็นประเด็นที่ จะต้องคำนึงถึงในด้านของการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ในอนาคต ดังที่ปรากฏรายละเอียด ข้อความในแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 –2564) ตอนหนึ่งว่า “ใช้ระบบสะเต็มศึกษา (STEM Education) เพื่อยกระดับการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ รวมทั้งพัฒนานวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนตามกลุ่มสาระวิชา ให้มีความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 ข) ซึ่งข้อความดังกล่าวข้างต้นเป็นสิ่ง ที่แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญและความเชื่อในการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษาที่จะส่งผลใน การพัฒนาความรู้และทักษะให้เกิดแก่ผู้เรียนที่เหมาะสมกับการดำเนินชีวิต ดังเช่นที่ Capraro and Sunyoung (2014) ได้รายงานเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่สังเกตเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษานั้นมีผลกระทบทางบวกในการเรียนรู้และผลสัม ฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโดยเฉพะอย่างยิ่งครูผู้สอนที่มีการนำการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษาไปใช้ใน ชั้นเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาและเป็นการฝึกทักษะ สอดคล้องกับ

แนวคิดของ Kuenzi (2008) ที่ได้กล่าวไว้ว่า เหตุผลที่สนับสนุนให้นักการศึกษาส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษานั้นเป็นเพราะนักการศึกษาเหล่านั้นมีความคิดเห็นว่าการส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษาในชั้นเรียนจะเป็นสิ่งที่ช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งในเนื้อหาและสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ความเข้าใจในการแก้ปัญหา ยิ่งไปกว่านั้นการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษายังเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่จะช่วยเสริมสร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้เรียนที่สนใจเรียนรู้ในเนื้อหาเฉพาะด้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Meyrick (2012) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษาช่วยปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างไร โดยผลการวิจัยพบว่า ข้อดีของการนำการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาไปใช้ในชั้นเรียนนั้นเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติซึ่งเป็นวิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนและเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับงานวิจัยของของ ปุณญพัฒน์ โคตรบุตร (2560) ที่ได้จัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ตามแนวทางสะเต็มศึกษาในวิชาวิทยาศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ภายหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกับงานวิจัยของรัชชศิริ จิตอารี (2560) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้และการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ 0.05 นอกจากนี้จากการศึกษาของสินีนาด ยาผาด และคณะ (2560) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวทางสะเต็มศึกษา เรื่อง สารในชีวิตประจำวันที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหา และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวทางสะเต็มศึกษาส่วนใหญ่มีคะแนนพัฒนาการความสามารถในการคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับสูงถึงสูงมาก โดยมีพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการพิจารณาเลือกเนื้อหาสาระเรื่องการใช้สารรอบตัวในการดำรงชีวิตของพืชซึ่งมีเนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา ซึ่งการใช้สารรอบตัวในการดำรงชีวิตของพืชเป็นเรื่องราวของสิ่งมีชีวิตที่ใกล้ตัวนักเรียน และเอื้อให้นักเรียนสามารถนำความรู้มาออกแบบวิธีการหรือกระบวนการเพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ทำให้ได้แนวทางในการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษามาใช้เพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้แบบกิจกรรมเพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาในชีวิตจริง เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ ทักษะชีวิต ความคิดสร้างสรรค์ นำไปสู่การสร้างนวัตกรรม และการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นชั้นพื้นฐานของระดับมัธยมศึกษา เพื่อสร้างพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ระดับสูงต่อไป

จากความสำคัญและเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำวิจัยเรื่องผลการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดพระประโทณเจดีย์ จังหวัดนครปฐม โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ และความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้สูงขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษากับเกณฑ์ร้อยละ 75
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดพระประโทนเจดีย์ จังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา 2563 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวน 27 คน จัดห้องเรียนแบบคละความสามารถ

1.2 ตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดพระประโทนเจดีย์ จังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 15 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาเรื่อง การใช้สารรอบตัวในการดำรงชีวิตของพืช

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์

2.2.2 ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย 1) การมองเห็นตัวอย่างของความคิดรวบยอดทางวิทยาศาสตร์จากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน 2) การนำความคิดรวบยอดและทักษะทางวิทยาศาสตร์ที่เรียนไปใช้ในการแก้ปัญหาทางเทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน 3) ความเข้าใจหลักการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับอุปกรณ์ เครื่องใช้ ทางเทคโนโลยีภายในบ้าน 4) การใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน 5) ความเข้าใจและประเมินข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์จากสื่อมวลชน และ 6) ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพ โภชนาการและการดำเนินชีวิต ความคิดรวบยอดทางวิทยาศาสตร์ มากกว่าการบอกต่อกัน และมีการบูรณาการวิชาวิทยาศาสตร์กับวิชาอื่น ๆ

3. ขอบเขตเนื้อหา

หน่วยการเรียนรู้เรื่อง การใช้สารรอบตัวในการดำรงชีวิตของพืช ตามสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนวัดพระประโทนเจดีย์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาเรื่อง การใช้สารรอบตัวในการดำรงชีวิตของพืช จำนวน 4 แผน ใช้เวลาสอน 20 ชั่วโมง โดยแผนการจัดการเรียนรู้มีคุณภาพเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

4.2.1 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก เป็นแบบทดสอบหลังเรียน จำนวน 40 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.70 – 1.00 มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.58 – 0.75 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.33 – 0.50 และมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.73

4.2.2 แบบวัดความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์แบบเขียนตอบ เป็นแบบทดสอบคู่ขนานก่อนเรียนและหลังเรียน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.70 – 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.50 – 0.90 และมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.99

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบวัดความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในชีวิตประจำวัน จำนวน 1 ชั่วโมง

5.2 ชี้แจงนักเรียนให้ทราบถึงการเรียนวิทยาศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา เรื่องการใช้สารรอบตัวในการดำรงชีวิตของพืช ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2563 เพื่อให้นักเรียนจะได้ปฏิบัติได้ถูกต้อง แล้วดำเนินการสอนโดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนเอง จำนวน 4 แผนการเรียนรู้ ใช้เวลาเรียน 20 ชั่วโมง

5.3 เมื่อสิ้นสุดการสอนตามกำหนดจึงทำการทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง การใช้สารรอบตัวในการดำรงชีวิตของพืช ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1 ชั่วโมง และแบบวัดความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในชีวิตประจำวัน จำนวน 1 ชั่วโมง

5.4 ตรวจสอบผลการสอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง การใช้สารรอบตัวในการดำรงชีวิตของพืช ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และแบบวัดความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในชีวิตประจำวัน แล้วนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนกับคะแนนผ่านร้อยละ 75 โดยใช้การวิเคราะห์ Sign test (One Sample)

6.2 การเปรียบเทียบความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การวิเคราะห์ Sign test (2 Related Sample) เป็นการทดสอบโดยไม่ใช้พารามิเตอร์ (Nonparametric Tests)

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษากับเกณฑ์ร้อยละ 75 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา กับเกณฑ์ร้อยละ 75

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	คะแนนตามเกณฑ์ร้อยละ 75	$\bar{X}$	S.D.	N.D.	P.D.	t	p
หลังเรียน	15	40	30	32.33	2.84	2	13	0	0.000

$p < 0.05$

หมายเหตุ: N.D. แทน Negative Differences

P.D. แทน Positive Differences

t แทน ties

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 32.33 (S.D. = 2.84) สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 (30 คะแนน) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ในภาพรวม

การทดสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.	N.D.	P.D.	t	p
ก่อนเรียน	15	9.40	2.35	0	14	1	0.000
หลังเรียน	15	15.67	2.82				

$p < 0.05$

หมายเหตุ: N.D. แทน Negative Differences

P.D. แทน Positive Differences

t แทน ties

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา มีความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 15.67 (S.D. = 2.82) สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา กับเกณฑ์ร้อยละ 75 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับ

สมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาเป็นการบูรณาการข้ามกลุ่มสาระวิชา คือเป็นการบูรณาการระหว่างศาสตร์สาขาต่าง ๆ ได้แก่ วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาเทคโนโลยี วิชาวิศวกรรมศาสตร์ และวิชาคณิตศาสตร์ การสอนในลักษณะนี้ทำให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยผ่านกระบวนการคิดที่เป็นระบบ ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา ประกอบด้วย 1) ชั้นระบุปัญหา โดยขั้นตอนนี้เริ่มต้นจากการที่นักเรียนตระหนักถึงสิ่งที่เป็นปัญหาในชีวิตประจำวันและจำเป็นต้องหาวิธีการหรือสร้างสิ่งประดิษฐ์ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว 2) ชั้นรวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหา เป็นขั้นตอนที่นักเรียนทำการรวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา โดยนักเรียนจะพิจารณาแนวคิดหรือความรู้ทั้งหมดที่สามารถใช้แก้ปัญหา 3) ชั้นออกแบบวิธีการแก้ปัญหา เป็นการนำความรู้ที่ได้อบรมมาประยุกต์เพื่อออกแบบวิธีการ โดยในขั้นนี้นักเรียนจะมีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยเน้นให้นักเรียนสามารถสร้างสรรค์ชิ้นงาน มีทักษะในการออกแบบและคิดหาวิธีแก้ปัญหาได้ ซึ่งการเรียนรู้ที่เกิดจากการสร้างพลังความรู้ที่บุคคลสร้างขึ้นด้วยตัวเอง และถ้าหากนำความรู้นั้นไปสร้างสรรค์ชิ้นงานโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม จะทำให้ความรู้นั้นเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อบุคคลนั้นมากขึ้น สามารถจดจำความรู้นั้นได้อย่างแม่นยำ สามารถถ่ายทอดความรู้ และความคิดนั้นไปยังบุคคลอื่นได้ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้ จึงควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อนำไปสู่กระบวนการสร้างความรู้ (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2541) ชั้นวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา เป็นการพัฒนาต้นแบบ โดยนักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหาด้วยตนเองทำให้นักเรียนมีความเข้าใจหลักการทางวิทยาศาสตร์มากขึ้น ดังที่ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2541) กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีทางเลือกว่าจะสามารถสร้างอะไรได้มากเท่าใด ก็จะทำให้ผู้เรียนเต็มใจและต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น และหากผู้เรียนได้เชื่อมโยงสิ่งที่ลงมือทำได้มากเท่าใด ก็จะสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้ที่มีอยู่เดิม ทำให้เกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่มีความหมายและคงทน 5) ชั้นทดสอบ ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขวิธีการแก้ไขปัญหาหรือแก้ไขชิ้นงาน เป็นขั้นตอนทดสอบและประเมินการใช้งานต้นแบบเพื่อแก้ปัญหา โดยนักเรียนจะต้องลงมือปฏิบัติตามสิ่งที่วางแผนไว้ ถ้าผลที่ได้ออกมาไม่ดีพอ ก็ทำการปรับปรุงแก้ไขวิธีการทดสอบ และ 6) ชื่นนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา เป็นขั้นที่นักเรียนจะนำเสนอผลลัพธ์ โดยต้องออกแบบวิธีการนำเสนอข้อมูลที่เข้าใจง่ายและน่าสนใจ จึงส่งผลให้เกิดการพัฒนาในด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญาอย่างครบถ้วน ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับจาร์ส อินทลาภาพร (2558) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาเป็นการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดสถานการณ์ที่เป็นปัญหา และท้าทายการคิดของผู้เรียน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเองเพื่อแก้ปัญหา ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากผู้สอนไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดการใฝ่เรียนรู้ นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษายังทำให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ จึงทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์สูงขึ้น สอดคล้องกับกมลฉัตร กล่อมอิม (2562) กล่าวว่า การสร้างความรู้ด้วยตนเองเป็นผลของความพยายามทางปัญญาของมนุษย์ในการจัดการกับข้อมูลหรือประสบการณ์ด้วยตนเอง โดยมีสิ่งเร้ากระตุ้นเกิดการเรียนรู้การสร้างความรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคลจากประสบการณ์การเรียนรู้ของตนเองหรือได้มาจากการแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้อื่น โดยครูจะมีบทบาทในการจัดบริหารการเรียนรู้ตั้งคำถามที่ท้าทายความสามารถกระตุ้นสนับสนุนให้นักเรียนเกิดการสร้างความรู้ และให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนในทุก ๆ ด้าน จึงทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์สูงขึ้น จากผลการวิจัยดังกล่าวจึงสอดคล้องกับงานวิจัยของน้ำฝน คูเจริญไพศาล และคณะ (2562) ได้ทำการศึกษาการพัฒนา

ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ตามแนวทางสะเต็มศึกษา (STEM EDUCATION) เรื่อง การปรับปรุงคุณภาพน้ำ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ที่กำหนดไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ งานวิจัยของปัญญา คำสะไมล์ และทวี สระน้ำคำ (2562) ได้ทำการศึกษาผลการเรียนแบบผสมผสานตาม รูปแบบสะเต็มศึกษาวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของโสธดา บัวเนียม และจิตติวิสุทธิ์ วิมุตติปัญญา (2562) ได้ ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง แรงในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 โรงเรียนบางมดวิทยา “สี่สุมหาวดจวนอุปลัมภ์” ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา (STEM Education) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง แรงในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบางมดวิทยา “สี่สุมหาวดจวนอุปลัมภ์” ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็ม ศึกษา (STEM Education) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของชนมขันธ์ อนุพราน และกนกกาญจน์ กาญจนรัตน์ (2563) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง การถ่ายโอนความร้อน ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา วิทยาศาสตร์ เรื่อง การถ่ายโอนความร้อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ สะเต็มศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่ง สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษานั้นเป็นการฝึกให้นักเรียน สามารถกำหนดคำถามและปัญหาออกแบบและค้นคว้าเพื่อรวมกลุ่มข้อมูล สร้างข้อสรุป จนทำให้สามารถ เชื่อมโยงความรู้นั้นเข้ากับชีวิตจริงได้ ดังที่ นฤมล ยุตาคม (2542) กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความ สามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ มีลักษณะดังนี้ 1) การมองเห็นตัวอย่างของ ความคิดรวบยอดทางวิทยาศาสตร์จากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน 2) การนำความคิดรวบยอดและ ทักษะทางวิทยาศาสตร์ที่เรียนไปใช้ในการแก้ปัญหาทางเทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน 3) ความเข้าใจ หลักการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับอุปกรณ์ เครื่องใช้ ทางเทคโนโลยีภายในบ้าน 4) การใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน 5) ความเข้าใจและ ประเมินข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์จากสื่อมวลชน 6) ความเข้าใจในเรื่อง เกี่ยวกับสุขภาพ โภชนาการและการดำเนินชีวิต ความคิดรวบยอดทางวิทยาศาสตร์ มากกว่าการบอกต่อ ๆ กัน และมีการบูรณาการวิชาวิทยาศาสตร์กับวิชาอื่น ๆ ซึ่ง 6 ลักษณะนี้มีความเชื่อมโยงกับกิจกรรมใน แผนการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาเป็น รูปแบบการสอนที่มีการเชื่อมโยงทฤษฎีความรู้สร้างสรรค์กับแนวคิดในการจัดการเรียนรู้โดยการบูรณา การความรู้ต่างกลุ่มสาระได้แก่ วิทยาศาสตร์ (Science) เทคโนโลยี (Technology) การออกแบบทาง วิศวกรรม (Engineering) และคณิตศาสตร์ (Mathematics) ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจหลักการทาง วิทยาศาสตร์ และสามารถบูรณาการวิชาวิทยาศาสตร์กับวิชาอื่น ๆ ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมประภา อินตะหล่อ (2553) ได้ศึกษาความสามารถในการนำความรู้วิชาวิทยาศาสตร์ไปใช้ใน ชีวิตประจำวันของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมสำหรับนักเรียนที่มีความ

บทพร่องทางการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการนำความรู้วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารและสมบัติของสาร ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมหลังการสอนสูงชันกว่าก่อนสอน อยู่ในระดับดี สอดคล้องกับงานวิจัยของศยามล พลแสน (2553) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการนำความรู้วิชาวิทยาศาสตร์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนตามแนววิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสังคม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความสามารถในการนำความรู้วิชาวิทยาศาสตร์เรื่องอาหารไปใช้ในชีวิตประจำวัน ผ่านเกณฑ์ระดับดี สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิญา สิงห์โต (2564) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสำหรับเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชก แยมขม (2564) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับผังกราฟิก เรื่อง สารในชีวิตประจำวันที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการประยุกต์ความรู้วิทยาศาสตร์ไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านคลองผักขม จังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการประยุกต์ความรู้วิทยาศาสตร์ไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบและตัวชี้วัด ทั้ง 6 ด้านของความสามารถในการประยุกต์ความรู้วิทยาศาสตร์ พบว่า ด้านการนำความคิดรวบยอดและทักษะทางวิทยาศาสตร์ที่เรียนไปใช้ในการแก้ปัญหาทางเทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้นกว่าด้านอื่น เนื่องจากในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาในขั้นตอนที่ 2 มีการจัดกิจกรรมที่ฝึกให้นักเรียนสามารถพิจารณาแนวคิดหรือความรู้ทั้งหมดที่สามารถใช้แก้ปัญหาและจดบันทึกแนวคิดไว้เป็นทางเลือก และหลังจากการรวบรวมแนวคิดเหล่านั้นแล้วจึงประเมินแนวคิดเหล่านั้น โดยพิจารณาถึงความเป็นไปได้ ความคุ้มค่า ข้อดีและจุดอ่อน และความเหมาะสมกับเงื่อนไขและขอบเขตของปัญหา แล้วจึงเลือกแนวคิดหรือวิธีการที่เหมาะสมที่สุด จึงส่งผลให้ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพิ่มสูงขึ้นกว่าด้านอื่น ส่วนด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงชันน้อยกว่าด้านอื่น คือ ด้านการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เนื่องจากในขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา ได้ออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนสามารถออกแบบวิธีและกำหนดเค้าโครงในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยไม่ได้เน้นการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ จึงส่งผลให้ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ด้านการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันมีคะแนนเฉลี่ยสูงชันน้อยกว่าด้านอื่น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ในระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา พบว่า นักเรียนทำกิจกรรมไม่ทันตามเวลาที่กำหนดไว้ ดังนั้นจึงควรควรใช้เวลาเพียงพอแก่การเรียนรู้ ไม่จำกัดเวลาในการทำกิจกรรม

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 75 โดยคำถามด้านความจำนักเรียนสามารถทำคะแนนได้น้อยที่สุด ดังนั้นครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกการแก้ปัญหา และค้นหาคำตอบต่าง ๆ ด้วยตนเอง เพื่อนักเรียนจดจำได้ยาวนาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

1.3 จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงขึ้น โดยนักเรียนสามารถทำคะแนนเกี่ยวกับความเข้าใจและประเมินข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์จากสื่อมวลชนได้น้อยที่สุด ดังนั้นครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมที่พัฒนาให้รู้เรียนสามารถนำความรู้ไปดัดแปลง ปรับปรุง สามารถตีความจากสถานการณ์จริงได้

1.4 จากผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับความเข้าใจหลักการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับอุปกรณ์ เครื่องใช้ พบว่านักเรียนที่มีคะแนนหลังเรียนน้อยกว่าคะแนนก่อนเรียนมีค่อนข้างมาก ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรจัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเข้าใจหลักการทางวิทยาศาสตร์และธรรมชาติของเทคโนโลยีเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งผลต่อตัวแปรตามอื่น ๆ เช่น เจตคติต่อวิทยาศาสตร์ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การคิดแก้ปัญหา ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นต้น เพราะจะทำให้ นักเรียนได้ฝึกทักษะที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนและใช้ในชีวิตประจำวัน

2.2 ควรมีการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาในระดับชั้นอื่น ๆ โดยการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหา ระดับชั้น และวัยของนักเรียน เพื่อให้ครอบคลุมและบรรลุเป้าหมายในการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.3 ควรมีการศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา โดยให้ผู้เรียนได้กำหนดปัญหาสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง เพื่อให้ให้นักเรียนสามารถสร้างผลงานต่าง ๆ ตามแนวคิดของตนเองได้อย่างหลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560 ก). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2579)*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560 ข). *ตัวชี้วัดและหลักสูตรแกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กมลฉัตร กล่อมอิม. (2562). *การพัฒนาหลักสูตรสะเต็มศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. รัตนสุวรรณการพิมพ์.
- จรรยา สุจารีกุล. (2557). *วิทยาศาสตร์คือกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- จำรัส อินทลาภพร. (2558). *การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาสำหรับผู้เรียนระดับประถมศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชนม์ชนัญ อนุพราน และกนกกาญจน์ กาญจนรัตน์. (2562). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง การถ่ายโอนความร้อน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา. *วารสารวิชาการ ครุศาสตร์สวนสุนันทา*, 3(1), 57-64.

- ชนิดา ยอดสาลี และกาญจนา บุญส่ง. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2. *วารสารวิชาการ ฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 9(1), 1208 – 1233.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2541). จาก *Instructionism* สู่ *Constructionism*. ในรายงานเบื้องต้นจาก วชิราวุธวิทยาลัย. (อัคราเนนา)
- ทิตนา แคมมณี. (2553). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นฤมล ยุทธาคม. (2542). การจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์โดยใช้โมเดลการสอน วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสังคม. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 3(14), 29 – 41.
- น้ำฝน คุเจริญไพศาล, รังสิยา ขวัญเมือง, และลลิตา มาเยี่ยม. (2562). การพัฒนาชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ ตามแนวทางสะเต็มศึกษา (STEM EDUCATION) เรื่อง การปรับปรุงคุณภาพน้ำสำหรับ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารศรีนครินทร์วิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 11(21), 23 – 38.
- ปัญญา คำสะไมล์, และทวี สระน้ำคำ. (2562). ผลการเรียนรู้แบบผสมผสานตามรูปแบบสะเต็มศึกษาวิชา วิทยาศาสตร์เพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วารสารคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 1(5), 16 – 34.
- บุญญพัฒน์ โศทรบุตร. (2560). *การบูรณาการตามแนวคิดสะเต็มศึกษาในการเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พิมพ์ประภา อินดีะหล่อ. (2553). *ความสามารถในการนำความรู้วิชาวิทยาศาสตร์ไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรม สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มนตรี จุฬาวัดนพล. (2558). การศึกษาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมและคณิตศาสตร์หรือ สะเต็มศึกษา. *สมาคมครูวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย*, 19(3), 3-4.
- รักษ์ศิริ จิตอารี. (2560). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้และการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา เพื่อเสริมสร้างการรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- รัชนก แยมขม. (2564). *ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับผังกราฟิก เรื่อง สารในชีวิตประจำวันที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และความสามารถในการประยุกต์ความรู้วิทยาศาสตร์ไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านคลองผักขม จังหวัดสระแก้ว* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วันชญา ชูยลอย. (2553). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสังคมของ ครูชีววิทยา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*, 21(2), 213 – 236.
- วรรณทิพา รอดแรงคำ. (2551). *การพัฒนาการคิดของครูด้วยกิจกรรมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์*. สุวีริยาสาส์น.

- ศยามล พลแสน. (2553). *ความสามารถในการนำความรู้วิชาวิทยาศาสตร์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนตามแนววิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสังคม [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ไม่ได้ดีพิมพ์]*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2564). *ค่าสถิติพื้นฐานผลการทดสอบ O-NET ม.3 ปีการศึกษา 2561-2563*. สืบค้นจาก <https://www.niets.or.th/th/catalog/view/3865>.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2557). *สะเต็มศึกษา*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2562). *การแถลงข่าวผลการประเมิน PISA 2018*. <https://pisathailand.ipst.ac.th/news-12/>.
- สินีนาด ยาผาด, สุจินต์ วิสุทธิวานนท์, และ ดวงเดือน พินสุวรรณ. (2560). ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวทางสะเต็มศึกษา เรื่อง สารในชีวิตประจำวันที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์*, 34(1), 39 – 50.
- โสธรา บัวเนียม และจิตติวิสุทธิ์ วิมุตติปัญญา. (2562). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง แรงในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบางมดวิทยา “สี่สูงหวาดจวนอุปลัมภ์” ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา (STEM Education). *วารสารวิชาการ ครุศาสตร์สวนสุนันทา*, 3(2), 58-65.
- อภิญา สิงห์โต. (2564). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสำหรับเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 7(7), 387-398.
- Capraro, R. M., & Sunyoung, J. M. (2014). *STEM project-based learning: An integrated science, technology, engineering, and mathematics (STEM) approach*. Rotterdam. Sense.
- Kuenzi, J. J. (2008). *Science, technology, engineering, and mathematics (STEM) education: Background, federal policy, and legislative action*. National Council for Science and the Environment.
- Lester, B. T. (2006). Social Activism in Elementary Science Education: A science, technology, and society approach to teach global warming. *International Journal of Science Education*, 28(4), 315 – 339.
- Meyrick, K.M. (2012). How STEM education improves student learning. www.ced.ncsu.edu/meridian/index.php/meridian/article/

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ชนิดของคำไทย โดยการเรียนรู้
ผ่านเกมร่วมกับบอร์ดเกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
The Development of Achievement on Types of Words
in Thai Language by Using Game Based Learning
And Board Games for Grade 3 Students

นวรรตน์ แดงทุ่ง¹, นันทิพย์ องอาจวานิชย์^{2*}
Nawarat Dangthung¹, Namthip Ongardwanich^{2*}

¹สาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹Thai Education, Faculty of Education, Naresuan University

²สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

²Lecturer of Department of Education, Faculty of Education, Naresuan University

Corresponding email: namthip@nu.ac.th

Received: 22 February 2022; Revised: 20 March 2022; Accepted: 29 March 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ชนิดของคำไทย โดยการเรียนรู้ผ่านเกมร่วมกับบอร์ดเกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนเรื่อง ชนิดของคำไทย โดยการเรียนรู้ผ่านเกมร่วมกับบอร์ดเกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนเรื่องชนิดของคำไทย โดยการเรียนรู้ผ่านเกมร่วมกับบอร์ดเกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในกลุ่มโรงเรียนปางมะค่า จำนวน 14 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลปางมะค่า อำเภอกวนธรลักษ์บุรี จังหวัดกำแพงเพชร ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 21 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลาก จำนวน 1 โรงเรียน เครื่องมือใช้ในการวิจัย 1) บอร์ดเกมเรื่อง ชนิดของคำไทย จำนวน 3 บอร์ดเกม 2) แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องชนิดของคำไทย โดยการเรียนรู้ผ่านเกมร่วมกับบอร์ดเกม จำนวน 5 แผน รวม 10 ชั่วโมง 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ชนิดของคำไทย เป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 20 คะแนน และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องชนิดของคำไทยโดยการเรียนรู้ผ่านเกมร่วมกับบอร์ดเกม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการพัฒนาของแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ชนิดของคำไทย โดยการเรียนรู้ผ่านเกมร่วมกับบอร์ดเกม มาใช้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญมีผลรวมการพิจารณาความเหมาะสมระดับมากที่สุด 2) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องชนิดของคำไทย โดยการเรียนรู้ผ่านเกมร่วมกับบอร์ดเกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) นักเรียนที่มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนเรื่อง ชนิดของคำไทย โดยการเรียนรู้ผ่านเกมร่วมกับบอร์ดเกม อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องชนิดของคำไทย, การเรียนรู้ผ่านเกมร่วมกับบอร์ดเกม

ABSTRACT

This research aimed 1) develop the Games lesson plan with board games for the improvement of the learning achievement of the types of Thai words of Prathomsuksa 3 students 2) to compare the learning achievement between pre- and post-learning about types of Thai words by learning through games along with board games among Prathomsuksa 3 students and 3) to study satisfactions of the students towards learning about types of Thai words by learning through games along with board games among Prathomsuksa 3 students. The population used in the research were 219 Prathomsuksa 3 students of Pangmakha School Group, and the samples were 21 Prathomsuksa 3 students who were studying in the second semester, academic year 2021 at AnubanpangMakha School, KhanWoraklaksaburi district, Kamphaeng Phet province. The samples were selected by simple random sampling. The research instruments were 1) 3 board games about types of Thai words 2) 5 plans of learning management about types of Thai words by learning through games along with board games, totaling 10 hours 3) 20 items of achievement test in a four-choice objective-test pattern about types of Thai words, totaling 20 scores and 4) a satisfaction questionnaire on learning activity management about types of Thai words by learning through games along with board games. The statistics used in data analysis were mean, standard deviation and dependent t-test.

The findings revealed that 1) the Games lesson plan with board games to be the most appropriate the post-learning result, in terms of comparison of learning achievement about types of Thai words by learning through games along with board games among Prathomsuksa 3 students, was significantly greater than the pre-learning result at level 0.05 and 3) the satisfactions of the students towards learning about types of Thai words by learning through games along with board games were at the highest level.

Keywords: Learning Achievement About Types of Thai Words, Learning Through Games Along with Board games

บทนำ

ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ และเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันทำให้สามารถประกอบกิจกรรมการงานและดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ กระบวนการคิด วิเคราะห์วิจารณ์และ

สร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี สุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อุนริช และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป กระทรวงศึกษาธิการ (2551)

หลักภาษา คือ ระเบียบแบบแผนของภาษาที่มีไว้เพื่อให้ผู้ที่ใช้ภาษาติดต่อเป็นหลักในการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง นอกจากนี้ยังเป็นหลักเกณฑ์ที่จะช่วยควบคุมให้คนไทยได้ใช้ภาษาไทยให้เป็นแบบแผนมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั่วประเทศ และการที่ผู้ใช้ภาษาพยายามใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องตามหลักภาษาจะเป็นการช่วยอนุรักษ์ภาษาไทยให้อยู่ยืนยงเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยสืบต่อไปด้วย การสอนหลักภาษาไทยโดยทั่ว ๆ ไปครูพยายามให้นักเรียนได้รู้จักและมีความเข้าใจ แบบแผนของภาษาและสามารถนำความรู้ทางหลักภาษาไปใช้ในชีวิตประจำวันได้โดยถูกต้อง (สุจริต เพียรชอบ และ สายใจ อินทรมพรรย์, 2538 อ่างอิงโน ทิพยฉัตร พลละพล, 2562)

จากความสำคัญของภาษาไทยและหลักภาษาแสดงให้เห็นว่าภาษาไทยมีความสำคัญในฐานะภาษาประจำชาติและเป็นเครื่องมือในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งการมีความรู้ความเข้าใจ ความสำคัญของภาษาไทยจะเป็นพื้นฐานของการใช้ภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณเพื่อการสื่อสารที่ดีใน และความรู้ด้านหลักการใช้ภาษา เรื่อง ของคำในภาษาไทย มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จะต้องค้นหาวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รับองค์ความรู้ จนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และเป็นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมให้ดำรงอยู่ตลอดไปอย่างถูกต้องและเหมาะสม โดยผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลปางมะค่า ปีการศึกษา 2562 คะแนนความสามารถด้านภาษาไทยของนักเรียนได้คุณภาพในระดับค่อนข้างต่ำ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 18.19 และหัวข้อที่มีคะแนนต่ำ ที่อยู่ในระดับคุณภาพปรับปรุงคือ มาตรฐานที่ ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษาภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ ตัวชี้วัดป.3/2 ระบุชนิดและหน้าที่ของคำในประโยค ซึ่งสอดคล้องกับการทดสอบหลังเรียนเรื่อง ชนิดของคำไทย ที่มีผลการทดสอบอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ชนิดของคำไทย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้และเข้าใจตลอดจนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง

การสอนหลักภาษาไทยให้กับผู้เรียนควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสุขสนุกสนานมีชีวิตชีวา ควรสร้างบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมในการเรียนให้เหมาะสมกับการเรียนการสอน กระตุ้นให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก และไม่ควรสอนในตำราเพียงอย่างเดียว ดังนั้นการเรียนรู้ผ่านเกม (Games Based Learning หรือ GBL) เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นเกมที่มีลักษณะการเล่นเพื่อการเรียนรู้ “Play to Learning” มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในขณะที่เล่นเกมพร้อมกับเรียนไปด้วยโดยก็สนุกไปด้วยพร้อมกัน ทำให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้อย่างมีความหมาย (ฉัตรกมล ประจวบลาภ, 2559) สอดคล้องกับ ไพฑูรย์ อนันต์เขต (2560) กล่าวว่า Games-Based Learning (GBL) คือ “การเรียนรู้ผ่านเกม” หรือ “เกมเพื่อการเรียนรู้” ซึ่งก็คือสื่อในการเรียนรู้แบบหนึ่งซึ่งถูกออกแบบมาเพื่อให้มีความสุขสนุกสนานไปพร้อม ๆ กับการได้รับความรู้โดยสอดแทรกเนื้อหาทั้งหมดของหลักสูตรนั้น ๆ เอาไว้ในเกมและให้ผู้เรียนลงมือเล่นเกมโดยผู้เรียนจะได้รับความรู้ต่าง ๆ ของเนื้อหานั้นผ่านการเล่นเกมอีกด้วย

บอร์ดเกมเป็นเกมรูปแบบหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ เป็นเครื่องมือในการพัฒนาทักษะและการเรียนรู้สำหรับทุกช่วงวัย เพราะบอร์ดเกมจะช่วยสร้าง บรรยากาศในการเรียนรู้ ทำให้ผู้เล่นรู้สึกสนใจ

เกิดความผ่อนคลายและสนุกสนาน นอกจากนี้ บรรยากาศของการแข่งขันยังทำให้ผู้เล่นรู้สึกกระตือรือร้น ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์เข้ากับการเรียนรู้บอร์ดเกมที่สามารถนำมาใช้ในกระบวนการเรียนรู้นั้นจะต้องมีการจัดระบบข้อมูล และกรอบ แนวคิด เพื่อให้บอร์ดเกมมีความเสถียร เกมเหล่านี้จะเชื่อมโยงความรู้ใหม่ ข้อมูลใหม่ เมื่อผู้เล่นเล่น ร่วมกันเป็นทีม ก็จะได้เรียนรู้ร่วมกัน ไม่มีใครรู้สึกแปลกแยกจากการเรียนรู้ หรือรู้สึกว่าการเรียนไม่ทัน เพื่อน ปัญหาที่เกิดขึ้นในเกมซึ่งผู้เล่นต้องเผชิญและค้นหาทางแก้ไข จะทำให้ผู้เล่นเกิดความเข้าใจ มากกว่าการเรียนแบบที่ผู้เล่นไม่มีส่วนร่วม หรือกล่าวได้ว่า เกมได้เปลี่ยนความคิดที่เป็นนามธรรมให้ มองเห็นได้อย่างเป็นรูปธรรมผ่านการเล่นบอร์ดเกม นอกจากนี้ บอร์ดเกมยังต้องการความคิดเชิง วิพากษ์ บอร์ดเกมที่ต้องเล่นแบบเป็นทีมช่วยเสริมสร้างทักษะการสื่อสารและความสัมพันธ์ เนื่องจากผู้เล่นจะต้องเผชิญหน้ากันในการตอบคำถามหรือแก้ปัญหา และได้พบว่าพวกเขา มักจะสามารถค้นพบ บางสิ่งบางอย่างที่ไม่คิดว่าจะค้นพบได้ จากการร่วมมือกัน สื่อสารกัน และมีปฏิสัมพันธ์กัน (ปริยธิดา โพธิ์พะนา, 2562 อ้างอิงใน Treher, 2011)

จากความสำคัญและความเป็นมาของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ชนิดของคำไทย โดยการเรียนรู้ผ่านเกมร่วมกับบอร์ดเกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ชนิดของคำไทย โดยการเรียนรู้ผ่านเกมร่วมกับบอร์ดเกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนเรื่อง ชนิดของคำไทย โดยการเรียนรู้ผ่านเกมร่วมกับบอร์ดเกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนเรื่อง ชนิดของคำไทย โดยการเรียนรู้ผ่านเกมร่วมกับบอร์ดเกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ชนิดของคำไทย โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมร่วมกับบอร์ดเกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยได้มีกรอบในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในกลุ่มโรงเรียนปางมะค่า ตำบลปางมะค่า อำเภอลำปางบุรี จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 14 โรงเรียน ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 219 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

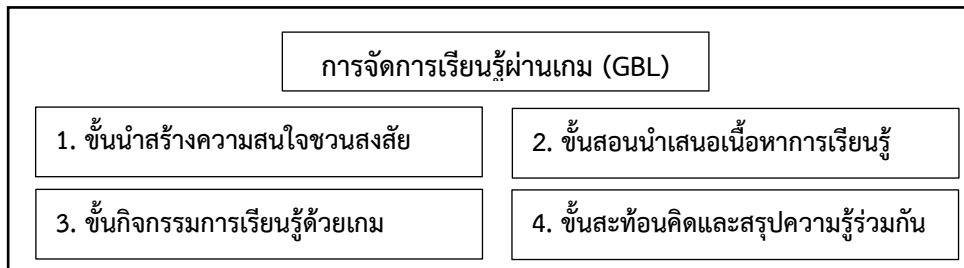
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลปางมะค่า อำเภอลำปางบุรี จังหวัดกำแพงเพชร ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 21 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลาก จำนวน 1 โรงเรียน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 ตัวแปรต้น การจัดการเรียนรู้เรื่อง ชนิดของคำไทย โดยการเรียนรู้ผ่านเกมร่วมกับบอร์ดเกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 การเรียนรู้ผ่านเกม นวัตกรรมสื่อการเรียนรู้ที่ออกแบบและสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับชนิดของคำไทยลงไปในเกม ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ลงมือเล่นและฝึกปฏิบัติในการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านเกม ซึ่งมีขั้นตอน 4 ขั้นตอนดังนี้

ภาพที่ 1 การจัดการเรียนรู้ผ่านเกม (GBL)

2.1.2 บอร์ดเกม เกมการฝึกทักษะและความสามารถทางด้านภาษาไทย การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้ใช้ความรู้ความสามารถในการคิด การคิดในการตัดสินใจ การเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุขและสนุกสนาน เป็นกิจกรรมที่จัดในรูปแบบการเล่นหรือการแข่งขันที่มีการเคลื่อนย้ายเบี้ย (Marker) ให้เดินไปตามเส้นทางที่กำหนดบนกระดานเกม ซึ่งกำหนดจุดมุ่งหมายจำนวนผู้เล่น เวลา วัสดุ อุปกรณ์ การเตรียมการ ขั้นตอนการเล่น

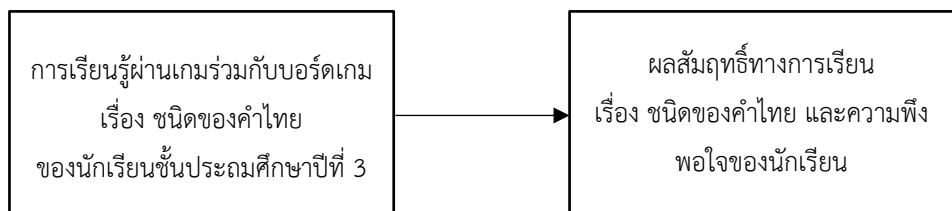
2.2 ตัวแปรตาม

2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ชนิดของคำไทย

2.2.2 ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดการเรียนรู้ผ่านเกมร่วมกับบอร์ดเกมเรื่อง ชนิดของคำไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ดังนั้นผู้วิจัยได้สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยสามารถเขียนแสดงผังแผนภาพกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

4. ขอบเขตเนื้อหา

ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งสอดคล้องกับสาระที่ 4 หลักการใช้ภาษา มาตราฐานท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของ ภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ ตัวชี้วัดตัวชี้วัด ป.3/2 ระบุชนิดและ หน้าที่ของคำในประโยค เรื่อง ชนิดของคำไทย แบ่งออกเป็นหัวข้อย่อยดังนี้

- หน่วยการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง คำนาม
- หน่วยการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง คำสรรพนาม
- หน่วยการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง คำกริยา

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

5.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองซึ่งได้ผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านดังนี้

5.1.1 แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ชนิดของคำไทย 5 แผน รวม 10 ชั่วโมง ประเมิน ความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งใช้แบบประเมินค่าชนิด 5 ระดับ ซึ่งผลการประเมินแสดงรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ชนิดของคำไทย	4.87	0.26	มากที่สุด
2. แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง คำนาม	4.91	0.21	มากที่สุด
3. แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง คำสรรพนาม	4.84	0.33	มากที่สุด
4. แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง คำกริยา	4.95	0.12	มากที่สุด
5. แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง คำกริยา	4.92	0.17	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.90	0.22	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้พบว่า โดยภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.90, S.D.=0.22) โดยแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 มีค่าเฉลี่ย สูงสุด ($\bar{X}$ = 4.95, S.D. = 0.12) และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = 4.84, S.D.=0.33)

5.1.2 บอร์ดเกมเรื่อง ชนิดของคำไทย จำนวน 3 บอร์ดเกม ประเมินความเหมาะสม ของบอร์ดเกมเรื่อง ชนิดของคำไทยโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งใช้แบบประเมินค่าชนิด 5 ระดับ มีการประเมินแสดงรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมของบอร์ดเกมเรื่อง ชนิดของคำไทย

แผนการจัดการเรียนรู้	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. บอร์ดเกมเรื่อง คำนาม	4.58	0.52	มากที่สุด
2. บอร์ดเกมเรื่อง คำสรรพนาม	4.50	0.56	มากที่สุด
3. บอร์ดเกมเรื่อง คำกริยา	4.62	0.47	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.57	0.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.90, S.D.=0.22) โดยแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.95, S.D. = 0.12) และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = 4.84, S.D.=0.33)

5.1.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ชนิดของคำไทย ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ มีการประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหา (IOC) มีค่าระหว่าง 0.60 - 1.00 จำนวน 30 ข้อโดยผู้วิจัยปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน วิเคราะห์หาค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ พบว่า ข้อสอบมีค่าความยากง่าย 0.43-0.76 มีค่าอำนาจจำแนก 0.13-0.76 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.90 มีข้อสอบผ่านเกณฑ์วิเคราะห์คุณภาพคือ มีค่าความยากง่าย 0.20 -0.80 และค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป จำนวน 27 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกข้อสอบที่ผ่านการวิเคราะห์คุณภาพจำนวน 20 ข้อเพื่อนำมาเป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

5.1.4 แบบสอบถามความพึงพอใจผู้วิจัยสร้างข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามหลักการของลิเคิร์ต (Likert) โดยมีระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การแปลผล คือ มากที่สุด (4.50-5.00) มาก (3.50-4.49) ปานกลาง (2.50-3.49) น้อย (1.50-2.49) และน้อยที่สุด (1.00-1.49) จำนวน 12 ข้อ โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านบรรยากาศในการเรียน ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านประโยชน์ที่ได้รับ มีการประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พบว่า ดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหา (IOC) มีค่าระหว่าง 0.67 -1.00 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความพึงพอใจ พบว่าแบบสอบถามมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

6.1 ดำเนินการจัดทำหนังสือแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยและหนังสือขอความอนุเคราะห์ ในการทดลองเครื่องมือจาก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

6.2 นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลเสนอต่อผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลปางมะค่า ตำบลปางมะค่า อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดกำแพงเพชร

6.3 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในงานวิจัย เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลปางมะค่า ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 21 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

6.4 จัดตารางระยะเวลาในการทดลอง โดยการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ใช้เวลาในการทดลองทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง

6.5 ชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระการเรียนรู้ให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายทราบถึงรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเกมร่วมกับบอร์ดเกม

6.6 ดำเนินทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเกมร่วมกับบอร์ดเกม จำนวน 5 แผนรวม 10 ชั่วโมง

6.7 ทดสอบหลังเรียน (Post-test) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เมื่อสิ้นสุดการทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเกมร่วมกับบอร์ดเกม

6.8 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตอบแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ผ่านเกมร่วมกับบอร์ดเกมภายหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสร็จแล้ว ด้วยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

6.9 นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ชนิดของคำไทย โดยการจัดการเรียนรู้ผ่านเกมร่วมกับบอร์ดเกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากการทำแบบทดสอบก่อนและหลังการเรียนรู้มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่า t - test Dependent เพื่อนำมาหาค่าความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้

2. การประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง ชนิดของคำไทย โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยร่วมกับบอร์ดเกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 วิเคราะห์โดยใช้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert) เป็นค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาของแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ชนิดของคำไทย โดยการเรียนรู้ผ่านเกมร่วมกับบอร์ดเกม มาใช้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญมีผลรวมการพิจารณาความเหมาะสมระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.90, S.D.=0.22$)

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนเรื่อง ชนิดของคำไทย โดยการเรียนรู้ผ่านเกมร่วมกับบอร์ดเกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่านักเรียนมีคะแนนหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

การจัดการเรียนรู้	N	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	df	t	P - Value
ก่อนเรียน	21	20	10.90	2.28	20	10.68*	0.0000
หลังเรียน	21	20	16.24	7.73			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า พบว่าการทดสอบก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 10.90 คะแนน และ 16.24 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้พบว่า คะแนนสอบหลังการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนเรื่อง ชนิดของคำไทยโดยการเรียนรู้ผ่านเกมร่วมกับบอร์ดเกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านบรรยากาศในการเรียน ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านประโยชน์ที่ได้รับ ภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.92$, S.D. = 0.12) แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนเรื่อง ชนิดของคำไทยโดยการเรียนรู้ผ่านเกมร่วมกับบอร์ดเกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ข้อ	แผนการจัดการเรียนรู้	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1.	ด้านเนื้อหา			
	1.1 เนื้อหาในกิจกรรมการเรียนรู้มีความน่าสนใจ	4.40	0.62	มาก
	1.2 กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีความรู้ในเนื้อหามากขึ้น	4.91	0.29	มากที่สุด
	1.3 เนื้อหาในการทำกิจกรรมการเรียนรู้เข้าใจง่าย	4.35	0.57	มาก
	1.4 ใบงานและแบบทดสอบช่วยให้เข้าใจบทเรียน	4.26	0.69	มาก
	1.5 ใบงานช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และเกิดความเพลิดเพลิน	4.56	0.50	มากที่สุด
	รวม	4.49	0.53	มาก
2.	ด้านกิจกรรมการเรียนรู้			
	2.1 นักเรียนพอใจที่ได้เลือกรูปแบบการเขียนแผนผังความคิดของตนเอง	4.91	0.37	มากที่สุด
	2.2 มีความสนุกสนานเพลิดเพลินในการออกแบบแผนผังความคิด	4.56	0.50	มากที่สุด
	2.3 เป็นกิจกรรมที่พัฒนาทักษะการอ่าน คิด และเขียนไปพร้อม ๆ กัน	4.60	0.62	มากที่สุด
	2.4 เป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถามและค้นหาสิ่งที่อยากรู้	4.56	0.59	มากที่สุด
	2.5 เป็นกิจกรรมที่สามารถใช้พัฒนาทักษะการเขียนย่อความได้เป็นอย่างดี	4.65	0.53	มากที่สุด
	รวม	4.65	0.52	มากที่สุด

ข้อ	แผนการจัดการเรียนรู้	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
3.	ด้านประโยชน์ที่ได้รับ			
	3.1 นักเรียนได้พัฒนาทักษะการเขียนย่อความ	4.93	0.26	มากที่สุด
	3.2 นักเรียนได้ฝึกเขียนย่อความอย่างเป็นระบบ	4.28	0.63	มาก
	3.3 นักเรียนได้ความรู้ใหม่ ๆ จากการทำงานและช่วยเหลือกันในกลุ่ม	4.28	0.59	มาก
	3.4 นักเรียนกล้าคิดและกล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ภายในกลุ่มของตนเอง	4.28	0.59	มาก
	3.5 นักเรียนสามารถนำกระบวนการนี้ไปประยุกต์ใช้ในวิชาอื่น ๆ และในชีวิตประจำวันได้	4.40	0.58	มาก
	รวม	4.43	0.53	มาก
	รวมเฉลี่ย	4.52	0.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่าความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องชนิดของคำไทย โดยการจัดการเรียนรู้ผ่านเกมร่วมกับบอร์ดเกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.92$, S.D. = 0.12) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีนักเรียนพึงพอใจสูงสุดคือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{x} = 4.95$, S.D. = 0.10) สำหรับด้านที่นักเรียนมีความพึงพอใจรองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{x} = 4.93$, S.D. = 0.12) และด้านที่นักเรียนมีความพึงพอใจ โดยภาพรวมรายด้านน้อยที่สุด คือ ด้านบรรยากาศในการเรียน ($\bar{x} = 4.87$, S.D. = 0.15)

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ชนิดของคำไทย โดยการจัดการเรียนรู้ผ่านเกมร่วมกับบอร์ดเกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากการตรวจสอบความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน โดยภาพรวมทั้ง 5 แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$, S.D. = 0.22) ทั้งนี้เป็นเพราะผู้วิจัยได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ สารสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สารการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ และแหล่งการเรียนรู้ และ กระบวนการวัดและประเมินผล โดยรูปแบบการเรียนการสอนว่าเป็นสภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบ และมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ หลักการวัตถุประสงค์ สารเนื้อหา กระบวนการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (ทิตนา แซมณี, 2551) ที่กล่าวถึงอีกทั้งในแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ชนิดของคำไทย โดยการจัดการเรียนรู้ผ่านเกมมีวิธีการสอนที่เป็นกระบวนการทำให้ผู้เรียนได้รับทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน และชักจูงให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้จนกระทั่งเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ประกอบกับการใช้บอร์ดเกมเป็นนวัตกรรมสื่อการเรียนรู้ ที่ออกแบบโดยสอดแทรกเนื้อหาบทเรียนลงไปในเกม ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ลงมือเล่นและฝึกปฏิบัติ ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยในขณะที่ลงมือเล่นผู้เรียนจะได้รับทักษะและความรู้จากเนื้อหาบทเรียนไปด้วย (ฉัตรกมล ประจวบลาภ, 2559)

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนเรื่อง ชนิดของคำไทย โดยการเรียนรู้ผ่านเกมร่วมกับบอร์ดเกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่านักเรียนมีคะแนนหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า นักเรียนได้รับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ชนิดของคำไทย ซึ่งใช้การจัดการเรียนการสอนผ่านเกมร่วมกับบอร์ดเกม โดยมีบอร์ดเกมเป็นสื่อการเรียนรู้ที่สอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับชนิดของคำไทยลงไปในเกม ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ลงมือเล่นและฝึกปฏิบัติในการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านเกม โดยในขณะที่ลงมือเล่นผู้เรียนจะได้รับทักษะและความรู้จากเนื้อหาบทเรียนไปด้วยโดยครูจัดการสอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และสนับสนุนให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับ วชิรวิทย์ เอี่ยมวิสัย (2563) ได้ทำวิจัยการพัฒนาบอร์ดเกมตามแนวทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อพัฒนาบอร์ดเกมตามแนวทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดิจิทัล และเพื่อศึกษาผลการใช้บอร์ดเกมตามแนวทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการพัฒนาบอร์ดเกมตามแนวทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความเหมาะสมระดับมาก 2) ผลการใช้บอร์ดเกมตามแนวทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดิจิทัล ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยความเป็นพลเมืองดิจิทัลหลังเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพรพิศ งามพงษ์ (2561) การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษโดยใช้ Game Based Learning ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยสวนดุสิตใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียว มีการทดลองก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Pre-test Post-test Design ผลการศึกษา พบว่า ความสามารถในการอ่านและการเขียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ Game Based Learning พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 22.59 สูงกว่าก่อนเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.88 ความสามารถในการอ่านและการเขียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ Game Based Learning แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 Freitas (2006) กล่าวว่าการศึกษาที่มีความรู้สึกร่วมในกิจกรรม และเกิดความสุขสนุกสนานในการเรียน ทำให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย และส่งผลให้การเรียนประสบผลสำเร็จ ในขณะเดียวกัน เกมเหล่านี้ยังสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ในบริบทนอกห้องเรียน และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอีกด้วย

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนเรื่อง ชนิดของคำไทยโดยการเรียนรู้ผ่านเกมร่วมกับบอร์ดเกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยได้จัดทำแบบประเมินความพึงพอใจ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านบรรยากาศในการเรียน ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านประโยชน์ที่ได้รับ พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.92$, S.D. = 0.12) เนื่องจากวิธีการสอนผ่านเกมร่วมกับบอร์ดเกม เป็นการจัดการเรียนรู้ที่แปลกใหม่สำหรับผู้เรียนจึงทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างสนุกสนาน ตลอดจนสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผ่อนคลายมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดที่ว่า การตอบโจทย์การเรียนรู้ของเกมกระดาน คือ ความสนุก การได้ลงมือทำหรือตัดสินใจบางอย่าง และการได้รู้สึกมีส่วนร่วมในเงื่อนไข ข้อจำกัด และผลลัพธ์ของการตัดสินใจนั้น เป็นเรื่องที่ยากที่จะได้รับจากการบรรยายเนื้อหา ความสนุกและพึงพอใจในการเล่น เกม จึงเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้โดยการใช้เกมกระดาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย กนกวรรณ (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจในการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง สำนวนไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียประเภทสถานการณ์จำลอง ผลวิจัยพบว่า

นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับความเห็นของ Fry & Kress (2006) ที่ว่าการสอนที่ดีที่สุด คือการทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน รู้สึกสนุกสนาน และสนใจในสิ่งที่เรียน และแรงจูงใจเป็นตัวกำหนดวัตถุประสงค์และทิศทางของพฤติกรรมของคน ดังนั้น หากผู้สอนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้อย่างมีความสุขและมีเจตคติด้านบวกต่อการเรียนก็จะเป็นการช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ในระหว่างการจัดการเรียนการสอนโดยใช้บอร์ดเกม ครูผู้สอนควรสังเกตพฤติกรรม การเรียนรู้ของนักเรียนและแนะนำในส่วนที่คิดว่าจะเป็นปัญหาต่อนักเรียนในขณะที่นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรม

1.2 ในการเล่นเกมแต่ละครั้ง ควรสื่อสารและสร้างความเข้าใจ อธิบายขั้นตอน กฎ กติกาการเล่น ให้นักเรียนเข้าใจตรงกันก่อนจึงจะเริ่มเล่นเกม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบอร์ดเกมในการพัฒนาความสามารถหรือพัฒนาทักษะ ด้านต่าง ๆ ของกลุ่มสาระอื่น ๆ เพื่อให้นักเรียนได้รับความสามารถและทักษะให้ครบทุกด้าน เช่น คณิตศาสตร์ การงานอาชีพ ภาษาอังกฤษ เป็นต้น

2.2 ควรพัฒนาบอร์ดเกมในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยเรื่องชนิดของคำไทย ในรูปแบบออนไลน์ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กณกวรรณ กอกหวาน. (2554). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจในการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง ส่วนนไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้ บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียประเภทสถานการณ์จำลอง [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กรมวิชาการ. (2551). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 คู่มือการจัดการ เรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ฉัตรกมล ประจวบลาภ. (2559) Game-Based Learning กับการพัฒนาการเรียนการสอนทางการ พยาบาล. วารสารกองการพยาบาล, 43(2), 127-136.
- ถนอมพร เลาทจรัสแสง. (2553). Game-based Learning. สำนักบริการเทคโนโลยี สารสนเทศ. <http://www.itsc.cmu.ac.th/itsc2011/successstories.htm>.
- ทิศนา แคมมณี. (2551). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 7). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิพย์ฉัตร พลผล. (2562). การพัฒนาชุดการสอนภาษาไทย เรื่อง ชนิดของคำ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครสวรรค์
- ธีรภาพ แซ่เซี่ย. (2560). การใช้บอร์ดเกมประเภทวางแผนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณใน นักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 ในโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาชั้น

พื้นฐาน จังหวัดปทุมธานี [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์].
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- นภาศรี สงสัย. (2563). การศึกษาผลการใช้บอร์ด เกมประกอบการเรียนการสอนรายวิชา
วิทยาศาสตร์เรื่อง ระบบนิเวศ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์สำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศรีสำโรงชนูปถัมภ์ [การศึกษาค้นคว้าอิสระ
ด้วยตนเองปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ปกรณ์ ประจันบาน. (2552). สถิติขั้นสูงสำหรับการวิจัยและประเมิน (Advanced Statistics
for Research and Evaluation). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ประหยัด จิระวรพงศ์. (2555). วิธีการสอนแบบ Game Based Learning เป็นวิธีการจัดการ
เรียนการสอนในรูปแบบหนึ่ง ซึ่งถูกออกแบบมาเพื่อให้มีความสนุกสนานไปพร้อม ๆ
กับการได้รับความรู้. https://ct-education.blogspot.com/p/blog-page_17.htm
- ประภาพันท์ พลายจันทร์. (2546). รายงานการวิจัยความพึงพอใจของนักศึกษาในการใช้
ทรัพยากรสารสนเทศและบริการของห้องสมุดคณะเกษตรศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
[วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2552). วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 (พิมพ์ครั้งที่ 2).
ราชบัณฑิตยสถาน.
- รัชนก พุทธิรังสี. (2560) การประยุกต์ใช้บอร์ดเกมเพื่อพัฒนาทักษะการแสดง [วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์] จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วชิรวิทย์ เอี่ยมวิสัย. (2563). การพัฒนาบอร์ดเกมตามแนวทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุนทร สิ้นธพานนท์. (2551). นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน (พิมพ์ครั้งที่ 2).
โรงพิมพ์ 9119 เทนนิคพรีนติ้ง.
- สถณี อาชวานันทกุล. (2559). Board | Game | Universe จักรวาลกระดานเดียว. สำนักพิมพ์แหลมอน.
- Freitas, S. D. (2006). Learning in immersive worlds: A review of game-based learning.
<http://www.jisc.ac.uk/media/documents/programmes/elearninginnovation/gam>
- Fry, E. B., & Kress, J. E. (2006). The reading teacher's book of lists. Jossey-Bass.
- Treher, J. (2012). European Framework for CLIL teacher education. *Synergies Italie*, n(8),
105-116.

การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม :
กรณีศึกษานักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง
The Moral Reasoning: A Case Study of the First-Year Students
at Prince of Songkla University Trang Campus

สุวิทย์ จันทร์เพชร^{1*}, เทพยุดา เผือกคง²
Suwit Chanpetch^{1*}, Thepyuda Fuakong²

¹⁻² หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง

¹⁻² Public Administration Program, Faculty of Commerce and Management, Prince of Songkla University, Trang Campus

*Corresponding email: Suwit.c@psu.ac.th

Received: 7 December 2021; Revised: 8 February 2022; Accepted: 10 February 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และเปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำแนกตามปัจจัยด้านเพศ ด้านสาขาวิชาที่ศึกษา ด้านผลการเรียนเฉลี่ยสะสม ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม ด้านสถานภาพสมรสของผู้ปกครอง และด้านระดับการศึกษาของผู้ปกครอง แนวคิดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประยุกต์มาจากทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามรูปแบบออนไลน์ จากประชากรนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง จำนวน 219 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และการทดสอบเอฟ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ร้อยละ 58.90 ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับขั้นที่ 4 คือทำตามหน้าที่ทางสังคม และ 2) การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 แตกต่างกันตามปัจจัยด้านเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ไม่แตกต่างกันตามปัจจัยด้านสาขาวิชาที่ศึกษา ด้านผลการเรียนเฉลี่ยสะสม ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม ด้านสถานภาพสมรสของผู้ปกครอง และด้านระดับการศึกษาของผู้ปกครอง

คำสำคัญ : การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง,
นักศึกษาชั้นปีที่ 1

ABSTRACT

The purposes of this research were to investigate the stage of moral reasoning in the first-year students and compare the moral reasoning among the first-year students on the variables of gender, program of study, grade point average, participation in religious and cultural activities, marital status of the students' guardians, and educational level of the students' guardians. Moral reasoning concept for this research using Kohlberg's moral development theory as the guiding theory. The data were collected using online questionnaire from the population of 219 first-year students who study at Prince of Songkla University, Trang campus. The statistics used in data analysis were frequency, percentage, means, standard deviation, t-test and F-test.

The results of the study were as follows: 58.90 percent of the first-year students showed their moral reasoning at stage 4 which indicated that they maintained the social order, and 2) the moral reasoning of the first-year students was statistically significant difference according to their gender at the level of .05 and the results also indicated that there were no statistically significant differences in moral reasoning of the first-year students according to their program of study, grade point average, participation in religious and cultural activities, marital status of the students' guardians, and education level of the students' guardians.

Keywords: Moral Reasoning, Prince of Songkla University Trang Campus, First-Year Students

บทนำ

ประเทศไทยมีข่าวทั้งที่เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำผิดกฎหมายเล็กน้อยไปจนถึงรุนแรง เช่น การละเมิดระเบียบวินัยการจราจร การค้ายาเสพติดและอบายมุข อาชญากรรม คอร์รัปชัน และการประพฤติปฏิบัติที่ไม่เป็นไปตามหลักคุณธรรมจริยธรรมในลักษณะต่าง ๆ เช่น การทะเลาะวิวาท การเอาัดเอาเปรียบกัน การขาดความยับยั้งใจ ขาดการใช้เหตุผลและผล ขาดความเอื้ออาทร การใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา การติดเกมออนไลน์ การสร้างความเกลียดชังในโลกออนไลน์ เป็นต้น ถูกนำเสนอผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาจากข้อมูลที่สำนักงานสถิติแห่งชาติรวบรวมไว้พบว่า ระหว่างปี พ.ศ. 2559-2563 มีสถิติการจับกุมคดียาเสพติด 901,930 คดี (เฉลี่ยปีละ 180,386 คดี) สถิติการจับกุมเด็กและเยาวชน 109,597 คดี (เฉลี่ยปีละ 21,919 คดี) ในปี พ.ศ. 2560 มีการสำรวจประชากรอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป พบว่ามีผู้หญิงร้อยละ 10.6 และผู้ชายร้อยละ 47.5 (เฉลี่ยรวมร้อยละ 28.4) ตีมสุราหรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ และในเดือนธันวาคม 2563 ปรากฏว่ามีผู้ต้องขังเป็นชาย 296,300 คน และเป็นหญิง 42,377 คน (รวม 338,677 คน) (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) นอกจากนั้นศูนย์คุณธรรม (2562) ได้เน้นย้ำถึงวิกฤตคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทยว่า คนในสังคมต่างมุ่งแสพสุขจากการบริโภคจนขาดสติ เกิดการแข่งขันแย่งชิง เอาัดเอาเปรียบ ขาดความ

เอื้ออาทรและเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน เกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว มีการหย่าร้างและการฆ่าตัวตายพุ่งสูงขึ้น เป็นต้น

การทำให้พฤติกรรมที่เป็นปัญหาหมดหรือลดน้อยลงและทำให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมมีมากขึ้นต้องใช้ทั้งมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหานั้นที่ผู้เกี่ยวข้องฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งทุกคนในสังคมจะต้องร่วมกันดำเนินการ เช่น รัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐกำกับดูแลและควบคุมพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ด้วยการบังคับใช้กฎหมายและลงโทษในพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ และอาจจะจัดกิจกรรมประกาศยกย่องผู้กระทำความดีให้เป็นตัวอย่างด้วยเช่นเดียวกัน ในขณะที่สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนา มีหน้าที่พัฒนาสมาชิกของสังคมให้ตระหนักว่าการกระทำใดเหมาะสม สมควรกระทำหรือไม่สมควรกระทำ สำหรับประชาชนแต่ละคนเองก็ต้องเรียนรู้และเข้าใจว่าอะไรควรหรือไม่ควร และควบคุมตนเองไม่ให้กระทำหรือแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมออกมา ไม่ว่าจะเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการใดก็ตาม สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาและแก้ไขให้ตรงจุด โดยการแก้ไขและป้องกันปัญหาด้านพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมก็จะต้องค้นหาให้ทราบสาเหตุเบื้องต้นหลังการกระทำหรือพฤติกรรมของบุคคลก่อนว่ามาจากอะไร ซึ่งอาจจะมีส่วนมาจากสิ่งที่อยู่ภายนอกหรือสิ่งที่อยู่ภายในในตัวผู้นั้นเอง เช่น อารมณ์ความรู้สึก ความเชื่อ รวมทั้งวุฒิภาวะทางปัญญาเชิงจริยธรรม เป็นต้น

นักศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นผู้ที่อยู่ในวัยคาบเกี่ยวระหว่างวัยรุ่นตอนปลายและผู้ใหญ่ตอนต้น พ่อแม่ผู้ปกครองมักจะลดบทบาทการให้คำแนะนำ ควบคุมกำกับพฤติกรรมลง ปลดปล่อยให้สามารถคิดตัดสินใจต่าง ๆ ด้วยตนเอง และนักศึกษาต้องรับผิดชอบต่อชีวิตประจำวันและอนาคตของตนเอง โดยจะต้องเรียนให้จบการศึกษาและเข้าสู่บทบาทของชีวิตใหม่ในแรงงานอาชีพหลังจบการศึกษาตามความตั้งใจไว้ ระหว่างที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยนั้น มหาวิทยาลัยมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความรู้ทางวิชาการวิชาชีพและพัฒนาบุคลิกภาพ แรงจูงใจ ทักษะ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาสติปัญญาเชิงจริยธรรมเพื่อให้นักศึกษาสามารถตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างสมเหตุสมผล แม้ว่านักศึกษาทุกคนจะได้รับการพัฒนาสติปัญญาเชิงจริยธรรมอย่างต่อเนื่องตลอด 4 ปีที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยก็ตาม แต่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 เป็นนักศึกษาที่ควรให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก เพราะในระหว่างที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 เป็นช่วงเวลาที่นักศึกษาอยู่ในสภาพแวดล้อมที่คาบเกี่ยวกำลังเปลี่ยนแปลงจากสภาพแวดล้อมแบบโรงเรียนมัธยมมาเป็นสภาพแวดล้อมแบบมหาวิทยาลัยที่นักศึกษาอาจจะต้องย้ายไปเรียนในสถาบันที่ห่างไกลจากพ่อแม่ผู้ปกครอง ขณะเดียวกันนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ยังต้องเรียนและทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อนนักศึกษาใหม่ที่มาจากหลากหลายสถาบัน รวมทั้งยังมีนักศึกษารุ่นพี่ในหลักสูตรเดียวกันและต่างหลักสูตรที่อาจจะต้องพบปะ เรียน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน จึงกล่าวได้ว่าช่วงเวลาที่นักศึกษาเรียนชั้นปีที่ 1 เป็นช่วงที่นักศึกษากำลังปะทะกับสถานการณ์เหตุการณ์ใหม่ๆ ในชีวิตที่จะนำไปสู่การตั้งคำถามและให้คำตอบให้กับตนเองเพิ่มขึ้น และการให้คำตอบแก่ตนเองอาจจะเป็นคำตอบที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมกับชีวิตในปัจจุบันและในอนาคตได้ ดังนั้นหากอาจารย์และมหาวิทยาลัยมีข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการคิดและการให้คำตอบในประเด็นต่าง ๆ ของนักศึกษาตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ก็จะทำให้สามารถช่วยเติมเต็มในส่วนที่ควรได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นในช่วงที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัย เพื่อให้สำเร็จการศึกษาไปอย่างมีความรู้ควบคู่กับคุณธรรม

มหาวิทยาลัยขงลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง รับผิดชอบจัดการศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อให้ นักศึกษามีทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ และพัฒนาทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ และตัดสินใจทั้งสถานการณ์ปกติทั่วไปและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความถูกต้องทางศีลธรรม เพื่อให้

นักศึกษาจบไปเป็นบัณฑิตที่สังคมต้องการ แต่ผลการศึกษามีนักศึกษาใหม่เข้ามาศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ ประมาณ 500-700 คน ซึ่งจะต้องได้รับการพัฒนาทักษะทางปัญญาเชิงจริยธรรมให้สามารถใช้เหตุผลอย่างเหมาะสม ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทราบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง มีทักษะทางปัญญาเชิงจริยธรรมในระดับใด สอดคล้องกับช่วงวัยหรือไม่ ตลอดจนทักษะทางปัญญาเชิงจริยธรรมของนักศึกษาแตกต่างกันตามคุณลักษณะส่วนบุคคลหรือไม่ ซึ่งผลการศึกษานำไปประกอบการวางแผนเพื่อพัฒนาทักษะทางปัญญาเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในรุ่นต่อไป และขณะเดียวกันยังเป็นประโยชน์ในทางทฤษฎีที่จะสามารถนำไปศึกษาเพื่อทดสอบซ้ำหรือเพิ่มเติมตัวแปรที่อาจจะส่งผลต่อทักษะทางปัญญาเชิงจริยธรรมในบริบทหรือในสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ได้ด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 2 ประการ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง
2. เพื่อเปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง ตามปัจจัยด้านเพศ ด้านสาขาที่ศึกษา ด้านผลการเรียนเฉลี่ยสะสม ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม ด้านสถานภาพสมรสของผู้ปกครอง และด้านระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ปกครอง

การทบทวนวรรณกรรม

1. เหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral Reasoning)

เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นเหตุผลที่อยู่เบื้องหลังการตัดสินใจของบุคคลว่าจะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ภายใต้สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์หรือโทษต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อส่วนรวม (โกศล มีคุณ, 2557) ลอเรนซ์ โคลเบอร์ก (Lawrence Kohlberg) จำแนกพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ 6 ขั้น โดยมีสาระโดยย่อคือ (โกศล มีคุณ, 2557; Hazra & Mittal, 2018)

ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Pre-conventional Level) เป็นระดับที่เกิดขึ้นในเด็กซึ่งจะยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางในการตัดสินใจการกระทำ การกระทำอะไรมักคิดถึงผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับเป็นใหญ่ โดยไม่ได้คำนึงถึงว่าการกระทำนั้นจะถูกหรือผิดและส่งผลต่อผู้อื่นอย่างไร ระดับนี้แบ่งเป็น 2 ขั้นคือ ขั้นที่ 1 หลักการเชื่อฟังคำสั่งและหลบหลีกการลงโทษ จะเกิดในเด็กอายุระหว่าง 2-7 ปี โดยเด็กจะพยายามไม่ทำผิดเพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้ถูกลงโทษ และขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล จะเกิดในเด็กอายุระหว่าง 7-10 ปี โดยเด็กจะยินดีปฏิบัติตามหากได้รับรางวัลตอบแทน

ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level) ระดับนี้เป็นพัฒนาทางจริยธรรมที่เด็กจะเปรียบเทียบสิ่งที่จะกระทำกับความคาดหวังของสังคม กฎเกณฑ์ทางศาสนา ตลอดจนหลักกฎหมายที่มีในสังคมกลุ่มย่อยของตน เด็กเรียนรู้ที่จะกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อยของตน รู้จักที่จะเอาใจเขามาใส่ใจเรา สามารถแสดงบทบาททางสังคมได้ ระดับนี้แบ่งเป็น 2 ขั้นคือ ขั้นที่ 3 หลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากสังคมนั้น ๆ ซึ่งจะเกิดในเด็กอายุระหว่าง 10-13 ปี และขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม โดยเด็กจะหลีกเลี่ยงไม่กระทำผิดกฎเกณฑ์ของสังคมหรือ

กฎหมายเพราะไม่ต้องการได้รับโทษจากการฝ่าฝืนกฎหมาย ของสังคมหรือกระทำผิดกฎหมาย ชั้นนี้จะเกิดในเด็กอายุระหว่าง 13-16 ปี

ระดับเหนือกฎหมาย (Post-conventional Level) ระดับนี้การตัดสินใจที่จะประพฤติปฏิบัติใด ๆ เป็นไปตามความคิดและเหตุผลที่ตนเองคิดว่าเหมาะสม ระดับนี้แบ่งเป็น 2 ชั้นคือ ชั้นที่ 5 หลักการทำตามค่านิยมที่ถูกต้อง ซึ่งเกิดจากการที่บุคคลนั้นมีมุมมองต่อโลกที่ว่าสังคมนี้ย่อมจะมีความคิดเห็นต่อความถูกต้องและค่านิยมที่ต่างกันและต้องให้เกียรติยอมรับซึ่งกันและกัน จริยธรรมชั้นนี้จะเกิดในบุคคลอายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป ส่วนชั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล เป็นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเชิงนามธรรม ที่บุคคลจะกระทำสิ่งใด ๆ ไม่ได้เกิดจากความกลัวการลงโทษหรือได้รับการสนับสนุนจากกฎหมาย แต่ทำไปเพราะคิดว่าเป็นสิ่งที่ควรจะทำ ซึ่งจริยธรรมชั้นนี้จะเกิดอย่างสมบูรณ์ในผู้ใหญ่

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

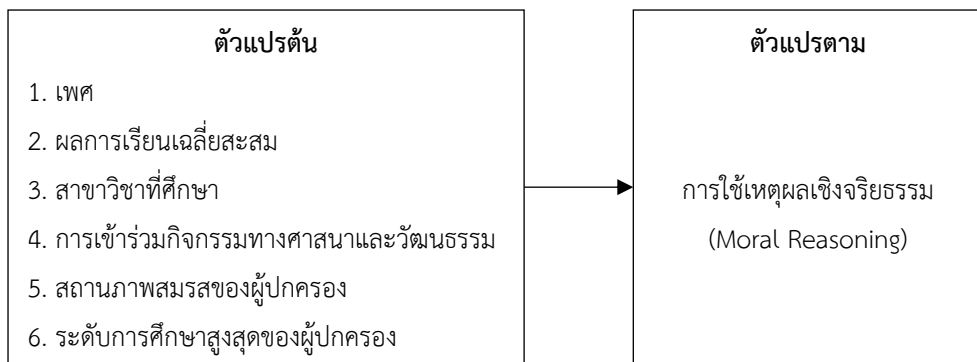
หลักการตัดสินใจโดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมทั้ง 6 ชั้นของโคลเบอร์กครอบคลุมพัฒนาการของมนุษย์ตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งพัฒนาการถึงขีดสุดและมีลักษณะเป็นสากล คือ บุคคลไม่ว่าจะอยู่ประเทศใด เชื้อชาติใด วัฒนธรรมแบบใด ก็มีแนวโน้มว่าเจริญเติบโตโดยผ่านกระบวนการเหล่านี้ตามลำดับขั้น จากขั้นต่ำไปหาขั้นสูงโดยไม่ข้ามขั้นตอนใด แต่บุคคลอาจพัฒนาในอัตราที่เร็ว-ช้าแตกต่างกัน และบางคนอาจพัฒนาไปถึงขั้นท้ายๆ (ชั้น 5-6) ขณะที่บางคนพัฒนาได้เพียงขั้นกลาง (ชั้น 3-4) หรือขั้นต้น (ชั้น 1-2) เท่านั้น (โกศล มีคุณ, 2557) ซึ่งการพัฒนาที่ไม่เป็นไปตามแนวคิดของโคลเบอร์ก แสดงว่ามีปัจจัยและตัวแปรบางอย่างเข้ามาขัดขวางทำให้พัฒนาการทางจริยธรรมไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่ควรจะเป็น จากการสำรวจการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพัฒนาการการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในเด็ก เยาวชน และนักศึกษ พบว่านักวิจัยให้ความสนใจในปัจจัยต่าง ๆ เช่น เพศ ผลการเรียนเฉลี่ยสะสม สาขาวิชาที่ศึกษา การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม สถานภาพสมรสของครอบครัว และระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ปกครอง และผลการศึกษาปัจจัยดังกล่าวพบว่าไม่มีส่งผลและไม่ส่งผลต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ดังนี้

การศึกษาเกี่ยวกับเพศที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมปรากฏว่าการศึกษาของ Septiari et al. (2020) และ Arutyunova et al. (2016) พบว่าผู้ที่มีเพศแตกต่างกันมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน ในขณะที่การศึกษาของพระชูชาติ คงสีดา (2544) พัชรินทร์ จิตต์มัน (2551) Corcoran & O'Flaherty (2016) และ Bouhmama & Al-Masoud (2019) พบว่าผู้ที่เพศแตกต่างกันมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่ไม่แตกต่างกัน ในขณะที่การศึกษาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมปรากฏว่าการศึกษาของน้ำทิพย์ ทับทิมทอง (2554) และ Corcoran & O'Flaherty (2016) พบว่าผู้ที่มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมที่แตกต่างกัน มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน แต่ผลการศึกษาของ ศุภรา สรรพกิจ (2551) และ Cooper & Schwartz (2007) พบว่าผู้ที่มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมแตกต่างกันมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับสาขาวิชาที่ศึกษาปรากฏว่าการศึกษาของ พัชรินทร์ จิตต์มัน (2551) และ Thomas & Dunphy (2014) พบว่านักศึกษาในสาขาวิชาแตกต่างกันมีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน แต่การศึกษาของปราณี ดันตยานุบุตร (2550) และ Livingstone et al. (2006) พบว่านักศึกษาในสาขาวิชาแตกต่างกันใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่ไม่แตกต่างกัน ในการศึกษาเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมปรากฏว่าการศึกษาของพระชูชาติ คงสีดา (2544) และ Stapleton (2013) พบว่าผู้ที่เลื่อมใสและปฏิบัติทางศาสนาแตกต่างกันมีการใช้เหตุผล

เชิงจริยธรรมแตกต่างกัน แต่การศึกษาของ Baumsteiger et al. (2013) Lyons (2013) และ Thomas & Dunphy (2014) พบว่าผู้ที่เลื่อมใสและปฏิบัติตามศาสนาแตกต่างกันมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับสถานภาพสมรสของผู้ปกครองที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมปรากฏว่าการศึกษาของ Collin (2014) พบว่าเด็กและเยาวชนที่อยู่ในครอบครัวที่มีสถานภาพสมรสของบิดามารดาที่แตกต่างกัน มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน แต่การศึกษาของพระชูชาติ คงสีดา (2544) และ Sanz-de-Galdeano & Vuri (2004) พบว่าเด็กและเยาวชนที่อยู่ในครอบครัวที่บิดามารดามีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่ไม่แตกต่างกัน และการศึกษาในระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ปกครองที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมปรากฏว่าการศึกษาของ Dedih (2018) และ Ghorai et al. (2021) พบว่าระดับการศึกษาของพ่อแม่ผู้ปกครองมีผลต่อการพัฒนาด้านบุคลิกภาพและระดับจริยธรรมของลูก แต่การศึกษาของ ศุภรา สรรพกิจ (2551) พบว่า เด็กที่พ่อแม่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิดเชิงทฤษฎีและสำรวจการวิจัยของนักวิชาการ ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม: กรณีศึกษานักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีการดำเนินงานวิจัยดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษานี้ทำการศึกษาในนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง ทุกคนทุกสาขาวิชาที่ลงทะเบียนเรียนภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 468 คน (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง, 2564) การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งนักศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 จำนวน 30 คน ให้ทดลองทำแบบสอบถามแบบออนไลน์เพื่อนำมาวิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบถาม และกลุ่มที่ 2 เป็นนักศึกษาที่เหลืออีกจำนวน 438 คน เนื่องจาก

ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงนักศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลได้ง่ายเพราะใช้แบบสอบถามรูปแบบออนไลน์ดังนั้นจึงกำหนดให้นักศึกษาทั้ง 438 คน เป็นกลุ่มเป้าหมายในศึกษาครั้งนี้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามรูปแบบออนไลน์ ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของนักศึกษา ได้แก่ เพศ สาขาวิชาที่ศึกษา ผลการเรียนเฉลี่ยสะสม การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม สถานภาพสมรสของผู้ปกครอง และระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ปกครอง ลักษณะคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบที่ตรงกับสถานภาพส่วนบุคคลของนักศึกษา

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ลักษณะแบบสอบถามประกอบด้วยเรื่องที่เป็นสถานการณ์ขัดแย้งซึ่งเกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน จำนวน 10 เรื่อง แต่ละเรื่องจะมีคำตอบให้เลือกจำนวน 6 คำตอบ ผู้ตอบแบบสอบถามจะต้องเลือกตอบข้อที่ตรงกับการตัดสินใจของตนเองมากที่สุด

เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่เหมาะสมกับการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม จากหนังสือเอกสารทางวิชาการและรายงานการวิจัยต่าง ๆ

ขั้นที่ 2 ศึกษาชุดแบบสอบถามที่เกี่ยวกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม จากหนังสือเอกสารทางวิชาการและรายงานการวิจัยต่าง ๆ

ขั้นที่ 3 เลือกชุดแบบสอบถามที่เกี่ยวกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยผู้วิจัยเลือกชุดแบบสอบถามที่เกี่ยวกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเรื่อง จริยธรรมของเยาวชนไทย โดย ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉินิก (2520) ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ประกอบด้วยเรื่องที่เป็นสถานการณ์ขัดแย้งซึ่งเกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน จำนวน 10 เรื่อง และแบบสอบถามดังกล่าวมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.77 (ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉินิก, 2520: 84)

ขั้นที่ 4 นำแบบสอบถามการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เลือกไว้ทดลองใช้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง จำนวน 30 ราย และวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient: α) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.74

ขั้นที่ 5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้กับกลุ่มนักศึกษาที่คล้ายกับประชากรในการวิจัยครั้งนี้เรียบร้อยแล้ว ไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามรูปแบบออนไลน์ให้นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง ทุกคนจำนวน 438 คนตอบ ยกเว้นนักศึกษากลุ่มที่ 1 ที่กำหนดให้เป็นกลุ่มทดลองใช้แบบสอบถาม และใช้เวลาเก็บข้อมูล 2 สัปดาห์ ทั้งนี้ นักศึกษามีสิทธิที่จะปฏิเสธการตอบแบบสอบถามได้อย่างอิสระ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

4.1) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิเคราะห์ โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามและระดับชั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้การทดสอบที (t-test) และการทดสอบเอฟ (F-test)

4.2) เกณฑ์จำแนกระดับชั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์จำแนกระดับชั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยกำหนดคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในแต่ละสถานการณ์คือ ถ้าผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตัวเลือกตรงกับชั้นหลักการเชื่อฟังและหลบหลีกการถูกลงโทษ ได้ 1 คะแนน เลือกตัวเลือกตรงกับชั้นหลักการแสวงหารางวัล ได้ 2 คะแนน เลือกตัวเลือกตรงกับชั้นหลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ ได้ 3 คะแนน เลือกตัวเลือกตรงกับชั้นหลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม ได้ 4 คะแนน เลือกตัวเลือกตรงกับชั้นหลักการทำตามคำมั่นสัญญาได้ 5 คะแนน และ เลือกตัวเลือกตรงกับชั้นการยึดอุดมคติสากล ได้ 6 คะแนน ต่อจากนั้นนำคะแนนของผู้ตอบทั้ง 10 สถานการณ์ มารวมกันจึงเป็นพิสัยคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมระหว่าง 10 - 60 คะแนน คะแนนรวมของผู้ตอบแต่ละคนจะสะท้อนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของผู้ตอบว่าอยู่ในขั้นใด ดังนี้ (น้ำทิพย์ ทับทิมทอง, 2554)

- 10 - 19 คะแนน คือ มีการใช้เหตุผลขั้นที่ 1 ชั้นการเชื่อฟังคำสั่งและหลบหลีกการลงโทษ
- 20 - 29 คะแนน คือ มีการใช้เหตุผลขั้นที่ 2 ชั้นการแสวงหารางวัล
- 30 - 39 คะแนน คือ มีการใช้เหตุผลขั้นที่ 3 ชั้นการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ
- 40 - 49 คะแนน คือ มีการใช้เหตุผลขั้นที่ 4 ชั้นการทำตามหน้าที่ทางสังคม
- 50 - 59 คะแนน คือ มีการใช้เหตุผลขั้นที่ 5 ชั้นการทำตามคำมั่นสัญญา
- 60 คะแนน คือ มีการใช้เหตุผลขั้นที่ 6 ชั้นการยึดอุดมคติสากล

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการส่งแบบสอบถามแบบออนไลน์กับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 438 คน ปรากฏว่ามีนักศึกษาตอบแบบสอบถามกลับมาจำนวน 219 ราย คิดเป็นร้อยละ 50.00 ของนักศึกษาทั้งหมด นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 176 คน คิดเป็นร้อยละ 80.37 มีผลการเรียนเกรดเฉลี่ยสะสม 3.00-3.49 จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 45.66 เรียนสาขาการบัญชี 103 คน คิดเป็นร้อยละ 47.03 เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมเป็นบางครั้งจำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 75.80 มีสถานภาพสมรสของผู้ปกครองคือ พ่อแม่อยู่ด้วยกัน จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 73.97 และ ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 38.81

2. ระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษา

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง จำแนกตามระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	เกณฑ์แปลผล	จำนวน	ร้อยละ
ระดับ 1 ชั้นการเชื่อฟังและหลบหลีกการถูกลงโทษ	10-19	0	0.00
ระดับ 2 ชั้นการแสวงหารางวัล	20-29	6	2.74
ระดับ 3 ชั้นการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ	30-39	48	21.92
ระดับ 4 ชั้นการทำตามหน้าที่ทางสังคม	40-49	129	58.90
ระดับ 5 ชั้นการทำตามคำมั่นสัญญา	50-59	36	16.44
ระดับ 6 ชั้นการยึดอุดมคติสากล	60	0	0.00
รวม		219	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ส่วนใหญ่มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับชั้นที่ 4 คือ ชั้นทำตามหน้าที่ทางสังคม เป็นการทำตามกฎหมายและกฎเกณฑ์ระเบียบของสังคม จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 58.90 รองลงมาคือ ระดับที่ 3 คือ ทำตามผู้อื่นเห็นชอบหรืออยากเป็นคนดี จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 21.90 และลำดับที่ 3 คือ ระดับที่ 5 คือ การทำตามคำมั่นสัญญา จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 16.40 จึงสามารถสรุปได้ว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับที่ 4 ชั้นทำตามหน้าที่ทางสังคม

4. ผลการเปรียบเทียบคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง เปรียบเทียบตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	N	$\bar{x}$	S.D.	t/F	p-value
1. เพศ	176	44.31	5.89	-2.875	0.005
1.1 หญิง	43	41.30	7.37		*
1.2 ชาย					
2. การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม	166	43.70	6.28	0.050	0.960
2.1 เข้าร่วมเป็นบางครั้ง	53	43.75	6.46		
2.2 เข้าร่วมเป็นประจำ					
3. สถานภาพสมรสของผู้ปกครอง	162	43.89	5.98	0.704	0.482
3.1 พ่อแม่อยู่ด้วยกัน	57	43.21	7.19		
3.2 พ่อแม่แยกกันอยู่/หย่าร้าง/ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสียชีวิต					

ปัจจัยส่วนบุคคล	N	$\bar{x}$	S.D.	t/F	p-value
4. ผลการเรียนรู้เฉลี่ยสะสม	18	41.61	7.86	1.179	0.319
4.1 ไม่เกิน 2.49	54	43.18	6.99		
4.2 ระหว่าง 2.50-2.99	100	44.39	5.76		
4.3 ระหว่าง 3.00-3.49	47	43.70	5.90		
4.4 ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป					
5. สาขาที่ศึกษา	103	42.62	6.79	2.448	0.065
5.1 สาขาวิชาการบัญชี	55	44.20	6.04		
5.2 สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์	20	46.10	3.75		
5.3 สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์	41	44.66	5.99		
5.4 สาขาวิชาอื่น ๆ					
6. ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ปกครอง	66	43.91	6.40	0.054	0.983
6.1 ประถมศึกษา	85	43.63	7.01		
6.2 มัธยมศึกษา	14	43.21	4.30		
6.3 ประกาศนียบัตรหรืออนุปริญญา	54	43.74	5.56		
6.4 ปริญญาตรีขึ้นไป					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 สามารถแปลผลได้ดังนี้

1) จากการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมระหว่างนักศึกษาที่มีเพศแตกต่างกัน พบว่า นักศึกษาหญิงมีคะแนนเฉลี่ยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักศึกษาชาย ($\bar{X}$ = 44.31 และ $\bar{X}$ = 41.30 ตามลำดับ) และเมื่อทำการทดสอบทางสถิติพบว่าคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมดังกล่าวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) จึงสรุปได้ว่าการใช้เหตุผลทางจริยธรรมของนักศึกษาแตกต่างกันตามเพศของนักศึกษา

2) จากการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมระหว่างนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมแตกต่างกัน พบว่านักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมเป็นประจำมีคะแนนเฉลี่ยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมเป็นบางครั้งเพียงเล็กน้อย ($\bar{X}$ = 43.75 และ $\bar{X}$ = 43.70 ตามลำดับ) และจากการทดสอบทางสถิติพบว่าคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมดังกล่าวแตกต่างกันแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงสรุปได้ว่าการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาไม่แตกต่างกันตามการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม

3) จากการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมระหว่างนักศึกษาที่ผู้ปกครองมีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน พบว่า นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีสถานภาพสมรสแบบพ่อแม่อยู่ด้วยกัน มีคะแนนเฉลี่ยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักศึกษาที่ผู้ปกครองมีสถานภาพสมรสแบบแยกกันอยู่ หม้าย หย่าร้าง หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสียชีวิต ($\bar{X}$ = 43.89 และ $\bar{X}$ = 43.21 ตามลำดับ) และจากการทดสอบทางสถิติพบว่า คะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมดังกล่าวแตกต่างกันแต่ไม่มีนัยสำคัญ

ทางสถิติ จึงสรุปได้ว่า การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาไม่แตกต่างกันตามสถานภาพสมรสของผู้ปกครอง

4) จากการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมระหว่างนักศึกษาที่มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมแตกต่างกัน พบว่า นักศึกษาที่มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมระหว่าง 3.00-3.49 มีคะแนนเฉลี่ยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงสุด ($\bar{X}$ = 44.39) และนักศึกษาที่มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมไม่เกิน 2.49 มีคะแนนเฉลี่ยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำที่สุด ($\bar{X}$ = 41.61) และจากการทดสอบทางสถิติพบว่าคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมดังกล่าวมีความแตกต่างกันแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงสรุปได้ว่า การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาไม่แตกต่างกันตามผลการเรียนเฉลี่ยสะสม

5) จากการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมระหว่างนักศึกษาที่เรียนในสาขาวิชาที่แตกต่างกันพบว่า นักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงสุด ($\bar{X}$ = 46.10) ในขณะที่นักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาการบัญชีมีคะแนนเฉลี่ยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 42.62) และจากการทดสอบทางสถิติพบว่าคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมดังกล่าวแตกต่างกันแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงสรุปได้ว่า การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาไม่แตกต่างกันตามสาขาวิชาที่ศึกษา

6) จากการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมระหว่างนักศึกษาที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาสูงสุดแตกต่างกัน พบว่า นักศึกษาที่ผู้ปกครองระดับศึกษาสูงสุดแตกต่างกัน มีคะแนนเฉลี่ยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมใกล้เคียงกันมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 43.62 - 43.91 และจากการทดสอบทางสถิติพบว่า คะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมดังกล่าวแตกต่างกันแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สรุปได้ว่า การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาไม่แตกต่างกันตามระดับการศึกษาของผู้ปกครอง

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง ส่วนใหญ่มีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับขั้นที่ 4 คือ หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม ร้อยละ 58.90 ซึ่งหมายถึง นักศึกษาจะหลีกเลี่ยงไม่กระทำความผิดกฎเกณฑ์ของสังคมหรือกฎหมายเพราะไม่ต้องการได้รับโทษจากการฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคมหรือกระทำความผิดกฎหมาย และมีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับขั้นที่ 5 คือ หลักการทำตามคำมั่นสัญญา ซึ่งหมายถึงเป็นผู้ที่มีเหตุผล มีความรับผิดชอบ รวมทั้งมีความสำนึกในความสำคัญของการอยู่ร่วมกันและปฏิบัติต่อกันเพื่อให้เกิดความสงบสุขแก่ตนเองและสังคม เพียงร้อยละ 16.40 ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Al-Ansari (2002) และ Bouhmama & AL-Masaud (2019) แต่ไม่สอดคล้องกับทฤษฎีการพัฒนาการใช้เหตุผลทางจริยธรรม-โดยผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป ควรมีการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับขั้นที่ 5 (โกศล มีคุณ, 2557) ซึ่งนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีอายุเกิน 16 ปี อยู่ในช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น นอกจากจะสามารถเรียนรู้ค่านิยมที่สังคมคาดหวังและข้อบัญญัติตามกฎหมายของบ้านเมืองแล้ว ยังต้องใช้เหตุผลในการตัดสินใจโดยตระหนักถึงการยอมรับและให้เกียรติในค่านิยมที่แตกต่างกันด้วย อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษานี้ยังพบอีกว่ายังมีนักศึกษาที่มีระดับการใช้เหตุผลทางจริยธรรมในขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 อีกถึงร้อยละ 24.60 ที่จะต้องพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมให้อยู่ในระดับขั้นที่สูงขึ้น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามปัจจัยส่วนบุคคล

1) ปัจจัยด้านเพศ ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาชายและหญิงมีคะแนนเฉลี่ยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับการศึกษาของ Septiari et al. (2020) และ Arutyunova et al. (2016) ผลการศึกษาในครั้งนี้สนับสนุนแนวคิดที่ว่า การใช้เหตุผลทางจริยธรรมแตกต่างกันตามเพศ ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากเพศที่ต่างกันนอกจากจะเป็นความแตกต่างทางชีวภาพแล้วยังมีความแตกต่างทางจิตวิทยาและบุคลิกภาพด้วย โดยเพศหญิงกับเพศชายจะมีอารมณ์ความรู้สึก กระบวนการคิดและตัดสินใจที่แตกต่างกัน และเด็กผู้หญิงและชายมักจะได้รับการอบรมสั่งสอนจากครอบครัวและผู้ใกล้ชิดที่แตกต่างกันซึ่งส่งผลต่อพัฒนาการของกระบวนการคิดเกี่ยวกับบทบาทของเด็กในเวลาต่อมาจึงทำให้เด็กผู้หญิงจะจัดการกับประเด็นความขัดแย้งเชิงจริยธรรมที่แตกต่างจากเด็กผู้ชาย

2) ปัจจัยด้านผลการเรียนเฉลี่ยสะสม ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมแตกต่างกัน มีคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ น้ำทิพย์ ทับทิมทอง (2554) และ Corcoran & O'Flaherty (2016) ซึ่ง Derryberry et al. (2007) ระบุว่าผลการเรียนเฉลี่ยสะสมสามารถสะท้อนคุณลักษณะส่วนบุคคลของนักศึกษาในด้านทักษะทางปัญญา แรงจูงใจ ความพยายาม ตลอดจนความเต็มใจที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้เป็นไปตามเป้าหมายของหน่วยงาน การที่ผลการศึกษาครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของนักวิชาการทั้ง 2 รายข้างต้น อาจจะเป็นเพราะตัวอย่างที่ทำการศึกษานี้เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่เรียนในภาคเรียนแรกเท่านั้น และนักศึกษาอาจจะยังไม่คุ้นเคยและต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์การเรียนในระดับมหาวิทยาลัย ดังนั้นผลการเรียนเฉลี่ยสะสมที่ได้จึงอาจจะยังไม่สะท้อนผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่แท้จริงของนักศึกษานั้นเอง

3) ปัจจัยด้านสาขาวิชาที่ศึกษา ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ศึกษาในสาขาวิชาที่แตกต่างกันมีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับการศึกษาของปราณี ตันตยานุบุตร (2550) และ Livingstone et al. (2006) ที่พบว่านักศึกษาในสาขาวิชาแตกต่างกันใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะแม้นักศึกษาจะเรียนในสาขาวิชาแตกต่างกันก็ตาม แต่สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ส่วนใหญ่จะเรียนรายวิชากลุ่มศึกษาทั่วไปซึ่งคล้ายคลึงกัน จึงทำให้ความแตกต่างของระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4) ปัจจัยด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมแตกต่างกันมีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับการศึกษาของ Baumsteiger et al. (2013) Lyons (2013) และ Thomas & Dunphy (2014) และสอดคล้องกับแนวคิดของโคลเบอร์ก ที่เชื่อว่าพัฒนาการการตัดสินใจเชิงจริยธรรมมาจากการพัฒนาทักษะทางปัญญาและประสบการณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมที่มีเพิ่มขึ้น แต่ไม่เกี่ยวข้องกับการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมแต่อย่างใด (Kohlberg, 1981 อ้างใน Glover, 1997: 248)

5) ปัจจัยด้านสถานภาพสมรสของครอบครัว ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่สถานภาพสมรสของผู้ปกครองแตกต่างกัน มีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับการศึกษาของพระชูชาติ คงสีดา (2544) และ Sanz-de-Galdeano & Vuri (2004) ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะถึงแม้พ่อและแม่จะมีหน้าที่ร่วมกันในการเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนและให้ความอบอุ่นแก่ลูกก็ตาม แต่เมื่อมีสถานการณ์ที่ทำให้มีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียวคนใดคนหนึ่งต้องเลี้ยงดูลูก

โดยลำพังแล้วนั้น พ่อหรือแม่ก็ต้องปรับบทบาทภายใต้สถานการณ์ที่ท้าทายเพื่อให้สามารถที่ดำรงชีวิตอยู่ได้ และรักษาความมั่นคงทางกายและทางจิตใจของลูก และในสังคมไทยยังมีลักษณะที่ญาติพี่น้องเข้าช่วยเหลือ ดูแล ถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมให้แก่สมาชิกด้วย ดังนั้นจึงทำให้ยังคงรักษาความเข้มแข็งของครอบครัวไว้ และความเข้มแข็งดังกล่าวมองเห็นได้จากผลที่สามารถสนับสนุนให้ลูกเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักศึกษาที่มีพ่อแม่อยู่ด้วยกันกับนักศึกษาที่พ่อแม่ไม่อยู่ด้วยกันมีการพัฒนาด้านการใช้เหตุผลทางจริยธรรมไม่แตกต่าง

6) ปัจจัยด้านระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ปกครอง ผลการศึกษาพบว่านักศึกษารุ่นปี 1 ที่พ่อแม่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ Dedih (2018) และ Ghorai et al. (2021) ที่พบว่าเด็กที่มีผู้ปกครองระดับการศึกษาแตกต่างกันมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแม้ว่าพ่อแม่จะมีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันก็ตาม แต่บทบาทของความเป็นพ่อแม่ก็ต้องมีหน้าที่ในการส่งเสริม ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเช่นกัน และประกอบกับการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาในกลุ่มนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่ว่าพ่อแม่จะมีการศึกษาในระดับใดก็ตาม ก็เห็นความสำคัญกับการศึกษาของลูกและส่งเสริมให้เข้าเรียนในระดับมหาวิทยาลัย จึงน่าจะส่งเสริมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมไม่แตกต่างกันด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากการที่นักศึกษาศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง ส่วนใหญ่มีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำกว่าระดับชั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก และนักศึกษหญิงมีคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักศึกษาชาย ดังนั้น มหาวิทยาลัยในฐานะที่เป็นสถาบันที่มีหน้าที่พัฒนาคุณภาพประชากรทั้งในด้านวิชาการและทักษะทางปัญญาเชิงจริยธรรม จึงควรจะดำเนินการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาให้มากขึ้นด้วยวิธีการดังนี้

1.1 กำหนดให้มีรายวิชาที่เกี่ยวกับการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่ชัดเจน

1.2 สนับสนุนให้อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรต่าง ๆ ใช้กระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกใช้เหตุผลและแสดงความคิดเห็นของตนเองและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยในรายวิชาต่าง ๆ

1.3 สนับสนุนให้จัดกิจกรรมการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่จะสามารถพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาทั้งชายและหญิงอย่างเท่าเทียมกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรทำวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในระดับชั้นที่ 5 ตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก

2.2 ควรทำวิจัยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมให้ครอบคลุมนักศึกษาทั้ง 4 ชั้นปี

2.3 ควรทำวิจัยเพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางการจัดการเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- โกศล มีคุณ. (2557). การวิจัยเพื่อสร้างเครื่องมือวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมชนิดทั่วไปและชนิดเฉพาะกิจ และการประเมินความตรงจากการวัด. *วารสารจิตพฤติกรรมศาสตร์: ระเบียบพฤติกรรมไทย*, 11(1), 16-65.
- ดวงเดือน พันธุนานิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนิก. (2520). *จริยธรรมของเยาวชนไทย*. (รายงานการวิจัย). http://bsris.swu.ac.th/research_public.asp
- น้ำทิพย์ ทับทิมทอง. (2554). การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนิสิตแพทย์มหาวิทยาลัยนเรศวร. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*, 56(3), 287-296.
- ปราณี ตันตยานุบุตร. (2550). การศึกษาความรู้ความเข้าใจและเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 21(65), 1-9.
- พระชูชาติ คงสีดา. (2544). *ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู สัมพันธภาพในครอบครัว ความใกล้ชิดทางศาสนากับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาผู้ใหญ่วิธีการเรียนทางไกลในจังหวัดราชบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยศิลปากร. <http://www.sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/7992>
- พัชรินทร์ จิตต์มัน. (2551). *การศึกษาความฉลาดทางจริยธรรมและเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักศึกษา คณะเทคโนโลยีศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ (พื้นที่พระนครใต้)* [สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Bus_Ed/Phatcharin_J.pdf
- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง. (2564). *สถิติทางการศึกษา*. ระบบสารสนเทศสำหรับนักศึกษา. <https://eds.trang.psu.ac.th/stat/>
- ศุภรา สรรพกิจ. (2551). *ปัจจัยที่มีผลต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นปีที่ 2 โรงเรียนวัดผาสุภมณีนิจกร อำเภอบางบาล จังหวัดนนทบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Ed_Psy/Supara_S.pdf
- ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน). (2562). *10 ปรัชญาคุณธรรม คุณธรรม จริยธรรมในสังคมไทย*. [http://1.179.131.172/namomweb/post/virtue\(5\).pdf](http://1.179.131.172/namomweb/post/virtue(5).pdf)
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). *สาขายุติธรรม ความมั่นคง การเมืองการปกครอง*. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/09.aspx>
- Al-Ansari, E. M. (2002). Effects of gender and education on the moral reasoning of Kuwait university students. *Social Behavior and Personality*, 30(1), 75-81. <http://doi: 10.2224/sbp.2002.30.1.75>.
- Arutyunova, K. R., Alexandrove, Y. I., & Hauser, M. D. (2016). Sociocultural influence on moral judgements: East-West, male-female, and young-old. *Frontiers in Psychology*, 7: 1334. <http://doi: 10.3389/fpsyg.2016.01334>.
- Baumsteiger, R., Chenneville, T., & McGuire, J. F. (2013). The roles of religiosity and spirituality in moral reasoning. *Ethics & Behavior*, 23(4), 266-277. <http://doi: 10.1080/10508422.2013.782814>

- Bouhmama, D., & Al-Masoud, F.O. (2019). The impact of gender on the principled moral reasoning of Kuwait education students. *American International Journal of Social Science*, 8(4), 6-14. <http://doi:10.30845/aijss.v8n4p2>
- Collin, B. G. (2014). The effects of parental divorce on the moral judgment development of freshman and sophomore college students, *Journal of Divorce & Remarriage*, 55(2), 139-144. [http://doi: 10.1080/10502556.2013.871954](http://doi:10.1080/10502556.2013.871954)
- Cooper, M., & Schwartz, R. (2007). Moral judgments and student discipline: What are institutions teaching? What are students learning? *Journal of College Student Development*, 48, 595-607. [http://doi: 10.1353.csd.2007.0049](http://doi:10.1353.csd.2007.0049).
- Corcoran, R. P., & O'Flaherty, J. (2016). Examining the impact of prior academic achievement on moral reasoning development among college students: A growth curve analysis. *Journal of Moral Education*, 45(4), 433-448.
- Dedih, U. (2018). Adolescent moral development in families. *Jurnal Pendidikan Islam*, 4(2), 63-76. [http://doi: 10.15575/jpi.v4i2.2313](http://doi:10.15575/jpi.v4i2.2313).
- Derryberry, W. P., Jones, K. L., Grieve, F. G., & Barger, B. (2007). Assessing the relationship among defining issues test scores and crystallised and fluid intellectual indices. *Journal of Moral Education*, 36, 475-796.
- Ghorai, N.D., Khan, S., & Mohakud, L.L. (2021). Influence of family backgrounds on moral values in higher secondary students. *East African Scholars J Edu Humanit Lit*, 4(2), 41-47.
- Glover, R.J. (1997). Relationships in moral reasoning and religion among members of conservative, moderate, and liberal religious groups. *Journal of Social Psychology*, 137(2), 247-254.
- Hazra, S., & Mittal, S. (2018). Role of parenting in moral development: An overview. *International Journal of Indian Psychology*, 6(2), 144-151. [http://doi: 10.25215/0602.057](http://doi:10.25215/0602.057)
- Livingstone, G., Derryberry, W. P., King, A., & Vendetti, M. (2006). Moral development consistency? Investigating differences and relationships among academic majors. *Ethics & Behavior*, 16(3), 256-287.
- Lyons, V.L. (2013). Moral reasoning of collegiate athletes and intramural sport athletes: an investigation of the influence of religiosity, gender, and type of sport played [Doctoral Dissertation]. The Ohio State University. (United State)
https://etd.ohiolink.edu/apexprod/rws_etd/send_file/send?accession=osu1365427134&disposition=inline

- Sanz-de-Galdeano, S., & Vuri, D. (2004). *Does parental divorce affect adolescents' cognitive development? Evidence from longitudinal*. Data. IZA DP No. 1206. Forschungsinstitut zur Zukunft der Arbeit Institute for the Study of Labor.
- Septiari, D., Helmayunita, N., Serly, V., & Sari, V. F. (2020). Ethics in university: cognitive moral development and gender. *Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 7(12), 309–315. <http://doi:10.13106/jafeb.2020.vol7.no12.309>
- Stapleton, M. (2013). An investigation of moral development: the effect of religiosity on Kohlbergian moral reasoning. *Student Psychology Journal*. IV(2013),1-14. https://psychology.tcd.ie/spj/past_issues/issue04/Stapleton,%202013.pdf
- Thomas, J., & Dunphy, S. (2014). Factors affecting moral judgment in business students. *Journal of the Indiana Academy of the Social Sciences*, 17(1), 130-153. <https://digitalcommons.butler.edu/jiass/vol17/iss1/10>

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
อุบลราชธานี เขต 1

The Implement of Student Care System for Children with
Special Needs in Basic Education Schools, under Ubon
Ratchatani Primary Educational Service Area Office 1

กนกวรรณ อุ้นจิตต์^{1*}, ธิดารัตน์ จันทะหิน², พงษ์ธร สิงห์พันธ์³
Kanokwan Unjit^{1*}, Thidarat Chanthahin², Pongthorn Singpan³

^{1,2,3} สาขาวิชาการบริหารทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
^{1,2,3} Educational Administration, Faculty of Education, Ubon Ratchatani Rajabhat University

*Corresponding email: kanokwan.ued58@ubru.ac.th

Received: 24 January 2022; Revised: 2 March 2022; Accepted: 8 March 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (2) เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามตำแหน่งประสบการณ์และขนาดสถานศึกษา (3) ศึกษาแนวทางการการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรทางการศึกษา เป็นครูผู้สอนจำนวน 348 คน และผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 148 คน รวมทั้งสิ้น 496 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที่ การทดสอบค่าเอฟ การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามตำแหน่งและประสบการณ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามขนาดโรงเรียนมีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน 3) แนวทางในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐานประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 รายด้าน ดังนี้ 1) การรู้จักนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นรายบุคคล ควรใช้เครื่องมือที่หลากหลายเพื่อจัดทำข้อมูลและรายงานผล 2) การคัดกรองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ควรกำหนดเกณฑ์การคัดกรองและมีคู่มือที่ชัดเจน 3) การส่งเสริมและพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ควรจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและโครงการพิเศษตามความถนัดของผู้เรียน 4) ด้านการปกป้องช่วยเหลือและแก้ไขนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

ควรคำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียน จัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมซ่อมเสริมและเสริมหลักสูตร
5) การส่งต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ควรมีการรวบรวมข้อมูล ติดต่อประสานงาน และติดตามการ
ช่วยเหลือนักเรียนเป็นระยะ

คำสำคัญ : ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ, สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ABSTRACT

The purposes of the research were to 1) study The Implement of Student Care System for Children with Special Needs in Basic Education Schools, under Ubon Ratchatani Primary Educational Service Area Office 1 2) The Implement of Student Care System for Children with Special Needs in Basic Education Schools divided by position, experience, school size and 3) study the guideline on Student Care System for Children with Special Needs in Basic Education Schools. The sampling of 496 in total consisted of 148 school directors and 348 teachers. The research instrument was five - rating scale questionnaires which gained 0.98 index of reliability. The data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation, t-test, content analysis and also F-test in case of statistical significances were apparently different.

The results showed that 1) The Implement of Student Care System for Children with Special Needs in Basic Education Schools reached high level generally. 2) The school director and teacher had differentiated with the statistical significance level of 0.05 on Student Care System for Children with Special Needs in Basic Education Schools divided by position and experience. However, the school director and teacher with different school size had same opinion. 3) The guideline 1) Knowing individual children with special needs; using sever methods to compile information and report. 2) Screening children with special needs; defining obvious criteria to classify the students. 3) Developing and encouraging children with special needs; holding interesting activities to 4) Protecting, helping and solving problems; finding the appropriate way to solve individual problems of students 5) Referring; compiling information, coordinating and following up students with special needs.

Keywords: Student Care System, Children with Special Needs, Basic Schools

บทนำ

การจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ดำเนินการโดยกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้เป็นไปตามหลักปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติโดยยึดหลักพื้นฐานว่า เด็กทุกคนควรเรียนด้วยกันโดยไม่คำนึงถึงอุปสรรคหรือความแตกต่างที่อาจมี โรงเรียนต้องยอมรับและตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นที่แตกต่างของนักเรียน โดยจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม (Inclusive Education) เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพที่สุด

สำหรับการสร้างความสัมพันธ์ที่ระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษและเด็กปกติ เป็นการจัดการศึกษาที่ให้โอกาสแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนรวม ร่วมใช้ชีวิตกับเด็กปกติในระบบโรงเรียนเพื่อให้เด็กได้พัฒนาศักยภาพเต็มความสามารถของตนเอง ช่วยเหลือตนเองได้ ใช้ความสามารถของตนสร้างประโยชน์ให้สังคม และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมด้วยตนเองอย่างมีความสุข เนื่องด้วยมนุษย์เป็นสัตว์สังคม ทุกคนต้องการเพื่อน ต้องการการได้รับการยอมรับ การให้โอกาสนักเรียนเหล่านี้ร่วมกิจกรรมกับนักเรียนปกติ จะช่วยให้เขามีเพื่อน เกิดความเข้าใจ เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมด้วยตนเองได้อย่างปกติสุขและเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ในอนาคต (กนิษฐฎา แก้วจินดา, 2560)

การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม (Inclusive Education) พบปัญหาที่ตามมาหลากหลาย ได้แก่ ความพร้อมของครู การบริหารจัดการในโรงเรียนและการควบคุมชั้นเรียน สาเหตุสำคัญเนื่องจากนโยบายสำหรับการจัดการศึกษาเด็กเรียนรวมไม่ชัดเจน กล่าวคือ ไม่มีการเตรียมความพร้อมโรงเรียน ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง ทำให้เกิดความเข้าใจตรงกันว่าการเรียนรวมคืออะไรและจะจัดการอย่างไร ไม่มีการเตรียมครู ไม่มีนโยบายสนับสนุนการศึกษาแบบเรียนรวม ซึ่งโรงเรียนต้องการการสนับสนุนในทุกด้าน เพราะเด็กเรียนรวมคือเด็กมีปัญหาที่ต้องได้รับการดูแลพิเศษ ทั้งทางด้านการศึกษาด้านสวัสดิการและสุขภาพ เมื่อต้องย้ายเข้ามาอยู่ในโรงเรียนปกติทำให้ภาระงานโรงเรียนมากขึ้นครูต้องรับผิดชอบสูงกว่าปกติ ในวันนี้รัฐต้องสนับสนุนด้านการเงินและสุขภาพ อย่างน้อยเด็กต้องได้รับการตรวจและวินิจฉัย การส่งต่อเพื่อบอกระดับปัญหาของเด็กเรียนรวมที่จะถ่ายต่อครูและโรงเรียนในการจัดชั้นเรียนและการเรียนการสอน การที่ไม่มีการเตรียมความพร้อมที่ชัดเจนทำให้โรงเรียนต้องเปิดรับเด็กเรียนรวมทุกระดับ (วาสนา สุขเกษม, 2561) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรดา ธรรมพูนพิสัย (2556) พบว่าสภาพและปัญหาที่พบได้มากที่สุดโรงเรียนแกนนำเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส คือปัญหาเรื่องกิจกรรมการเรียนการสอน เนื่องจากครูไม่มีความเชี่ยวชาญในการจัดการชั้นเรียนแบบปกติร่วมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ผลที่ตามมาคือเด็กเรียนรวมสร้างปัญหาให้กับชั้นเรียน ผู้ปกครองเด็กปกติไม่พอใจการเรียนรวม ผู้ปกครองเด็กเรียนรวมผลักดันเด็กเข้าโรงเรียน คุณภาพการเรียนการสอนไม่ดี เพราะครูต้องรับภาระการดูแลสูงขึ้น ครูเกิดความเครียดเพราะต้องรับผิดชอบเด็กปกติในจำนวนมาก ร่วมกับการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กที่มีความต้องการพิเศษก้าวร้าวรุนแรงกับเด็กปกติ เพราะความผิดปกติในตัวของเด็ก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเรียนรวมจึงออกมาต่ำกว่าเกณฑ์ ปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวที่จำเป็นต้องมีการแก้ไขทั้งเชิงนโยบายและแนวการปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการเรียนรวมเป็นไปตามเป้าหมายอย่างแท้จริง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) ได้เล็งเห็นความสำคัญในการช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม โดยได้รับความช่วยเหลือทางการศึกษาด้วยวิธีการที่เหมาะสม ซึ่งเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนโดยรวม ดังนั้นจึงได้กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการตามแนวระบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ กำหนดให้ทุกโรงเรียนจัดให้มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและกำหนดมาตรฐานการสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพนักเรียน เน้นกิจกรรมส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน แก้ไขปัญหาและการคุ้มครองสิทธิเด็ก โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังนั้น ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้มีความสมบูรณ์พร้อมอย่างเป็องค์รวมทั้ง ด้านร่างกาย สติปัญญา ความรู้ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนให้มีทักษะในการดำรงชีวิต จึงจำเป็นที่ทุกโรงเรียนในฐานะหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้เรียนและแก้ปัญหาสังคม จึงควรนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาประยุกต์ใช้และพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการ (2555) ได้กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดระบบการ

ดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา เพื่อให้ครูทุกคนได้ดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาใน 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนาการเรียน การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขและการส่งต่อนักเรียน

จากประเด็นที่ได้กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อหาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 1 ให้ได้รับการดูแลช่วยเหลือที่เหมาะสมและสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์และขนาดสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำแนกเป็นครูผู้สอนจำนวน 2,787 คน ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 206 คน รวมทั้งสิ้น 2,993 คน

1.2 ตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 เป็นครูผู้สอนจำนวน 348 คน และผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 148 คน รวมทั้งสิ้น 496 คน ตามตารางเครจซี่และมอร์แกน (1970 : 97, อ่างถึงโน ธีระวุฒิ เอกะกุล 2559 : 121-122)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัย ได้แก่

1) แบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ฉบับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.98 โดยมีคำถามทั้งหมด 5 ข้อ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โดยการเลือกแบบเจาะจงผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญในเรื่องระบบดูแลนักเรียนและการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม จำนวน 3 คน จากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2) แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.98 โดยมีคำถามทั้งหมด 40 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มี 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (checklist) ประกอบด้วย ตำแหน่ง ประสบการณ์และขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1

ตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ดำเนินการขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เพื่อส่งไปยังผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1

2. นำส่งแบบสอบถามพร้อมกับหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง โดยนำส่งทั้งหมด 2 รูปแบบ คือ แบบเอกสารจริง (Paper) และแบบฟอร์มออนไลน์ (Google Forms) ผ่านระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1

3. เก็บรวบรวมแบบสอบถามทุกรูปแบบให้ครบจำนวน 396 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 100

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนทุกรูปแบบมาตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของข้อมูล พร้อมทั้งบันทึกลงในเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ผลการดำเนินงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐานประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 1 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 1

ที่	การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการดำเนินงาน
1	ด้านการรู้จักนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เป็นรายบุคคล	4.09	1.03	มาก
2	ด้านการคัดกรองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ	3.98	1.05	มาก

ที่	การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการ ดำเนินงาน
3	ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการ พิเศษ	3.89	0.96	มาก
4	ด้านการปกป้องช่วยเหลือและแก้ไขนักเรียนที่มีความ ต้องการพิเศษ	3.96	0.96	มาก
5	ด้านการส่งต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ	3.85	1.02	มาก
เฉลี่ย		3.95	0.94	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐานประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐานประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์และขนาดโรงเรียน แสดงดังตาราง 2,3 และ 4 ต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐานประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง

ที่	การดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนที่มีความ ต้องการพิเศษ	ตำแหน่ง				t	p
		ผู้บริหาร สถานศึกษา		ครูผู้สอน			
		$\bar{x}$	S	$\bar{x}$	S		
1	ด้านการรู้จักนักเรียนที่มีความ ต้องการพิเศษเป็นรายบุคคล	4.53	0.50	3.90	1.13	8.48**	0.00
2	ด้านการคัดกรองนักเรียนที่มีความ ต้องการพิเศษ	4.42	0.46	3.79	1.17	8.55**	0.00
3	ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ที่มีความต้องการพิเศษ	4.33	0.46	3.70	1.05	9.35**	0.00
4	ด้านการปกป้องช่วยเหลือและแก้ไข นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ	4.46	0.45	3.75	1.04	10.54**	0.00
5	ด้านการส่งต่อนักเรียนที่มีความ ต้องการพิเศษ	4.47	0.63	3.59	1.04	11.55**	0.00
เฉลี่ย		4.44	0.37	3.74	1.02	11.07**	0.00

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐานประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 3 ผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐานประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำแนกตามประสพการณ์

ที่	การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ	แหล่งความแปรปรวน	ss	df	MS	F	p
1	ด้านการรู้จักนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นรายบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	15.30	2	7.65	7.34**	0.00
		ภายในกลุ่ม	513.78	493	1.04		
		รวม	529.08	496			
2	ด้านการคัดกรองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ	ระหว่างกลุ่ม	18.04	2	9.02	8.35**	0.00
		ภายในกลุ่ม	532.49	493	1.08		
		รวม	550.53	495			
3	ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ	ระหว่างกลุ่ม	23.03	2	11.51	12.94**	0.00
		ภายในกลุ่ม	438.88	493	0.89		
		รวม	461.92	495			
4	ด้านการปกป้องช่วยเหลือและแก้ไขนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ	ระหว่างกลุ่ม	20.21	2	10.10	11.27**	0.00
		ภายในกลุ่ม	441.82	493	0.89		
		รวม	462.03	495			
5	ด้านการส่งต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ	ระหว่างกลุ่ม	14.89	2	7.44	7.29**	0.00
		ภายในกลุ่ม	503.37	493	1.02		
		รวม	518.27	495			
รวม		ระหว่างกลุ่ม	17.76	2	8.88	10.42**	0.00
		ภายในกลุ่ม	420.06	493	0.85		
		รวม	437.82	495			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า ทุกด้านมีผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 4 ผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ที่	การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ	แหล่งความแปรปรวน	ss	df	MS	F	p
1	ด้านการรู้จักนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นรายบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	2.94	2	21.47	1.37	0.25
		ภายในกลุ่ม	526.14	493	1.06		
		รวม	529.08	495			
2	ด้านการคัดกรองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ	ระหว่างกลุ่ม	3.81	2	1.90	1.72	0.18
		ภายในกลุ่ม	546.71	493	1.10		
		รวม	550.53	495			
3	ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ	ระหว่างกลุ่ม	5.38	2	2.69	2.90**	0.05
		ภายในกลุ่ม	456.54	493	0.92		
		รวม	461.92	495			
4	ด้านการปกป้องช่วยเหลือและแก้ไขนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ	ระหว่างกลุ่ม	8.55	2	4.27	4.65**	0.01
		ภายในกลุ่ม	453.48	493	0.92		
		รวม	462.03	496			
5	ด้านการส่งต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ	ระหว่างกลุ่ม	2.50	2	1.25	1.19	0.30
		ภายในกลุ่ม	515.76	493	1.04		
		รวม	518.27	495			
รวม		ระหว่างกลุ่ม	3.31	2	1.65	1.87	0.15
		ภายในกลุ่ม	434.51	493	0.88		
		รวม	437.82	495			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียนในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและด้านการปกป้องช่วยเหลือและแก้ไขนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

แต่ด้านการรู้จักนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และด้านการส่งต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3.แนวทางและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐานประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 รายด้าน ดังนี้

ด้านการรู้จักนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นรายบุคคล

ครูประจำชั้นควรใช้เครื่องมือที่หลากหลาย และมีความชัดเจนเพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดในการรู้จักนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นรายบุคคล ได้แก่ ระเบียบสะสม แบบสังเกตพฤติกรรม การเยี่ยมบ้าน แบบสัมภาษณ์หรือการพูดคุย การศึกษาเด็กเป็นรายกรณี แบบบันทึกการสำรวจข้อมูลต่าง ๆ ของนักเรียน แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) ครูประจำชั้นต้องรู้จักข้อมูลด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับนักเรียน คือ ด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว และด้านอื่น ๆ ครูประจำชั้นจัดทำข้อมูลนักเรียนและรายงานผลเพื่อพัฒนาและส่งเสริมพัฒนาการ ให้การช่วยเหลือ ป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษของนักเรียนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม

ด้านการคัดกรองนักเรียนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

สถานศึกษาควรมีการจัดประชุมครู กำหนดเกณฑ์การคัดกรองและจัดทำคู่มือการดำเนินการคัดกรองที่ชัดเจนของสถานศึกษา เพื่อให้ครูดำเนินการคัดกรองนักเรียนในแนวทางเดียวกัน เป็นที่ยอมรับของครู และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง รวมทั้งให้มีการกำหนดเกณฑ์ว่ามีความผิดปกติเท่าไรจึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา กลุ่มนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และที่สำคัญไม่ควรให้นักเรียนทราบว่าเป็นกลุ่มใด ผลการคัดกรองนักเรียนต้องเป็นความลับของสถานศึกษา

ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

สถานศึกษาควรใช้วิธีการที่ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่หลากหลาย เพื่อให้ นักเรียนได้พัฒนาตนเองเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ สามารถปรับตัว เผชิญปัญหา และใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข เช่น กิจกรรมโฮมรูม การประชุมผู้ปกครองนักเรียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และจัดโครงการพิเศษต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับความถนัดและความต้องการของนักเรียน

ด้านการปกป้องช่วยเหลือและแก่นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

ครูประจำชั้นและสถานศึกษาควรวางวิธีช่วยเหลือที่เหมาะสมกับลักษณะของปัญหาของนักเรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เช่น การให้คำปรึกษาเบื้องต้น กิจกรรมในชั้นเรียน กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน การสื่อสารกับผู้ปกครอง กิจกรรมซ่อมเสริม กิจกรรมเสริมหลักสูตร และการการเยี่ยมบ้านนักเรียน

ด้านการส่งต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

สถานศึกษาควรมีการจัดประชุมวางแผนและกำหนดขั้นตอนการดำเนินการส่งต่ออย่างชัดเจน เพื่อให้ครูประจำชั้นดำเนินการได้ถูกต้องและเป็นแนวทางเดียวกัน ดังนี้ การส่งต่อภายใน ครูประจำชั้นควรประเมินผลและติดตามการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน หากพฤติกรรมไม่ดีขึ้นให้ส่งเสริมและพัฒนาเด็กตามความเหมาะสม หากไม่ดีขึ้นให้ดำเนินการส่งต่อภายใน และติดตามผลการช่วยเหลือหลังจากส่งต่อ โดยประสานงานกับครูที่เกี่ยวข้อง และหากปัญหาของนักเรียนเกินความสามารถของสถานศึกษาให้ดำเนินการส่งต่อนอก โดยรวบรวมข้อมูลนักเรียน ประสานความช่วยเหลือกับบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีการติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนเป็นระยะ อย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

1. ผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาของเยาวชนไทยซึ่งจะกลายเป็นฟันเฟืองสำคัญในการพัฒนาชาติ เด็กทุกคนในสังคมไทยได้รับการปกป้อง ค้ำครอง มีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกันในทุกด้านตามรัฐธรรมนูญ และได้เห็นถึงความสำคัญการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ดำเนินการโดยกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้เป็นไปตามหลักปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติโดยยึดหลักพื้นฐานว่า เด็กทุกคนควรเรียนด้วยกันโดยไม่คำนึงถึงอุปสรรคหรือความแตกต่างที่อาจมี ดังนั้นจึงได้มีผลการดำเนินการงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของสรัล อินธิแสง (2563) พบว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 5 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐานประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 สามารถอภิปรายได้ ดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐานประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นแตกต่างกัน โดยผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมาก และครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแตกต่างกัน ทำให้มีความคิดเห็นในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นัจจรี เจริญสุข (2561) พบว่าผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำแนกตามตำแหน่ง พบว่าแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐานประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ ผลเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ครูที่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่ามีความเชี่ยวชาญ เทคนิควิธีการ การแก้ปัญหาและรับมือกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้ดีและเข้าใจขั้นตอนวิธีการดำเนินงานระบบดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นอย่างดี เนื่องจากมีประสบการณ์ทำงานที่มากกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของนัจจรี เจริญสุข (2561) พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิวา ขุนชำนาญ (2564) พบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 โดยจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกัน 3

ด้านได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลกับด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐานประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่าในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ผลเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะขอบข่ายงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีขั้นตอนแนวทาง คู่มือการปฏิบัติงานที่ชัดเจนจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเขตพื้นที่รับนโยบายสู่โรงเรียนในสังกัดอย่างมีระบบทำให้ระดับการดำเนินงานในโรงเรียนขนาดต่าง ๆ มีแนวทางที่ชัดเจนไปในทางเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ของศิวา ขุนชำนาญ (2564) พบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 โดยจำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการส่งต่อนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. แนวทางในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐานประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 รายด้าน ดังนี้

ด้านการรู้จักนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นรายบุคคล ครูประจำชั้นควรใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการรู้จักนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นรายบุคคล เช่น ระเบียบสะสม แบบสังเกตพฤติกรรม การเยี่ยมบ้าน แบบสัมภาษณ์หรือการพูดคุย แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) สามารถนำข้อมูลไปวางแผนเพื่อพัฒนาและส่งเสริมพัฒนาการ ให้การช่วยเหลือ ป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษของนักเรียนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากนักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกันจากหลากหลายสังคมและการเลี้ยงดู ความต้องการพิเศษที่ต่างกันซึ่งเหตุนี้ได้หล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้นการรู้จักข้อมูลที่เป็นของนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูมีความเข้าใจนักเรียนมากยิ่งขึ้น สามารถนำข้อมูลของนักเรียนที่มีภาวะพิเศษเพื่อคัดกรองนักเรียนและสามารถใช้วางแผน IEP ในการพัฒนา ส่งเสริม ให้ความช่วยเหลือ ป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียนได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มิใช่การคาดเดาจากความรู้สึก สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระ มีมาก (2563: 113) พบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีแนวทางคือ จัดทำแฟ้มประวัติของนักเรียน มีครูที่ปรึกษา 2 คน ทุกห้องเรียน มีการเยี่ยมบ้านนักเรียนทุกคน และรายงานผลการดำเนินการเยี่ยมบ้านของนักเรียน

ด้านการคัดกรองนักเรียนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ สถานศึกษาควรกำหนดเกณฑ์การคัดกรองและคู่มือการคัดกรองที่ชัดเจน พิจารณาข้อมูลนักเรียนเพื่อคัดกรอง ดำเนินการคัดกรองนักเรียน สรุปและรายงานผลการคัดกรองเป็นลายลักษณ์อักษร โดยผลการคัดกรองเป็นความลับของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์จันทร์ กลิ่นสุคนธ์ (2563: 82) พบว่า ด้านการคัดกรองนักเรียน โรงเรียนควรมีเกณฑ์การคัดกรองที่ชัดเจนและแผนงานแก้ไขนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา มีแผนงานส่งเสริม พัฒนานักเรียนกลุ่มปกติและกลุ่มพิเศษ มีการติดตามผลการแก้ไข พัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง

ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ สถานศึกษาควรจัดให้มีกิจกรรมที่หลากหลาย ได้แก่ กิจกรรมโฮมรูม การประชุมผู้ปกครอง กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และโครงการพิเศษต่าง ๆ เนื่องจากการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนอยู่ในความดูแลของครูประจำชั้น ได้รับการพัฒนาให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความสุข อยู่ร่วมกันในสังคมกับผู้อื่นได้ มีความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งช่วยให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มที่มีความต้องการพิเศษมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นตามที่สถานศึกษาหรือชุมชน สังคมคาดหวัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Taylor, Antoinette P. (2019) ผลการวิจัยพบว่าทรัพยากรและเทคนิคการจัดการสอนในการจัดการศึกษาเป็นส่วนสำคัญของความแตกต่างระหว่างสอนในชั้นเรียนปกติและชั้นเรียนแบบรวม

ด้านการปกป้องช่วยเหลือและแก่นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ครูประจำชั้นและสถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การให้คำปรึกษาเบื้องต้น กิจกรรมในชั้นเรียน กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน การสื่อสารกับผู้ปกครอง กิจกรรมซ่อมเสริม กิจกรรมเสริมหลักสูตร และกิจกรรมการเยี่ยมบ้านนักเรียน การปกป้องช่วยเหลือและแก่นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ครูประจำชั้นควรคำนึงถึงปัญหาและความต้องการการช่วยเหลือของนักเรียนแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่ม เมื่อค้นพบสาเหตุหรือแหล่งที่มาของปัญหาแล้วต้องดำเนินการหาวิธีการแก้ไขอย่างตรงจุดหมาย และต้องคำนึงว่าหากปัญหาใดที่เกินขอบเขตแห่งความรู้ความสามารถของตนแล้ว ควรส่งต่อนักเรียนผู้นั้นไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของนิษฐภา แก้วจินดา (2560: 118) พบว่า ด้านการปกป้องช่วยเหลือและแก่นักเรียน โรงเรียนควรมีกิจกรรมที่หลากหลายในการช่วยเหลือนักเรียน และมีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ รวมถึงการปกป้องดูแลให้ความเท่าเทียม ความปลอดภัยแก่นักเรียนทุกคน สอดคล้องกับกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน หรือ “Peer Assist” เป็นการจัดการความรู้ก่อนลงมือทำกิจกรรม (Learning Before Doing) เพื่อแสวงหาผู้ช่วยที่มีความแตกต่าง มาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ เพื่อขยายกรอบความคิดให้กว้างและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยอาศัย “คน” เป็นผู้นำ (People Driven) เปิดมุมมองความคิดที่หลากหลายจากการแลกเปลี่ยนระหว่างทีมที่มีทักษะ ความสามารถ และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน

ด้านการส่งต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ สถานศึกษาควรมีการจัดประชุมวางแผนและกำหนดขั้นตอนการดำเนินการส่งต่ออย่างชัดเจนเพื่อให้ครูประจำชั้นดำเนินการได้ถูกต้องและเป็นแนวทางเดียวกัน ดังนี้ การส่งต่อภายใน ครูประจำชั้นควรประเมินผลและติดตามการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน หากพฤติกรรมไม่ดีขึ้นให้ส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนตามความเหมาะสม หากไม่ดีขึ้นให้ดำเนินการส่งต่อภายใน และติดตามผลการช่วยเหลือหลังจากส่งต่อ โดยประสานงานกับครูที่เกี่ยวข้อง และหากปัญหาของนักเรียนเกินความสามารถของสถานศึกษาให้ดำเนินการส่งต่อนอก โดยรวบรวมข้อมูลนักเรียน ประสานความช่วยเหลือกับบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีการติดต่อเพื่อรับทราบผลในการช่วยเหลือเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของจรจสุคนธ์ ดีประดับ (2560: 72) พบว่าการส่งต่อนักเรียน ควรมีการติดตามผลการส่งต่อนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ และร่วมกันพิจารณาข้อมูลนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อการส่งต่อ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมให้มีการจัดทำคู่มือการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษา และพัฒนากระบวนการให้

ตรงกับบริบทของแต่ละโรงเรียนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนได้รับการอบรมและพัฒนาความรู้ ความสามารถในด้านกระบวนการ และขั้นตอนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างต่อเนื่อง

1.3 ผู้บริหารควรตระหนักถึงความสำคัญ และส่งเสริมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เล็งเห็นความสำคัญถึงการเรียนรวม ไม่ปล่อยเด็กที่มีปัญหาไว้ด้านหลัง เพื่อพัฒนาให้นักเรียนใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างปกติสุข ทำให้โรงเรียนที่ดีที่สุดคือโรงเรียนใกล้บ้าน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยศึกษาและพัฒนาคู่มือการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่กระบวนการและแนวทางที่ชัดเจน ทั้ง 5 ขั้นตอนอย่างละเอียด

2.2 ควรมีการวิจัยแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เหมาะสมกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแต่ละประเภท

2.3 ควรมีการวิจัยความพร้อมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). *กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพฯ: คอมมิวนิเคชั่น.
- กนิษฐฎา แก้วจินดา. (2560). *การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนพิการเรียนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นัญจรี เจริญสุข. (2561). *การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- พองจันทร์ กลิ่นสุคนธ์. (2562). *แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- รจสุคนธ์ ดีประดับ. (2560). *การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนบ่อทอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รดา ธรรมพูนพิสัย. (2560). *สภาพปัญหาและแนวทางการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส* [Paper presentation]. การประชุมมหาดใหญ่วิชาการครั้งที่ 4. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช.
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2559). *ระเบียบวิธีวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). อุบลราชธานี : วิทยาการพิมพ์.
- วีระ มีมาก. (2563). *การศึกษามลและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- วาสนา สุขเกษม. (2561). *การพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ*

เรียนรวม: กรณีศึกษาโรงเรียนวัดหันตรา (เวช สมาน ราชภรณ์กุล) อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา.

ศิवा ขุนชำนาญ. (2564). การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1. *การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 12 (วารสารออนไลน์)*, 12(1), 1313 – 1328.

สร้อย อินธิแสง. (2563). สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 5 [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

Taylor, Antoinette P. (2019). *General Education Teacher Experiences Differentiating Instruction for Students With Special Needs*. [Master's thesis]. ProQuest Dissertations and Theses database.

แนวทางการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่
Guidelines for Administration of Guidance Activities in Schools
Doi Inthanon Group under The Secondary Educational Service
Area Office Chiang Mai

หทัยทิพย์ ขันทะสา^{1*}, สังกวาร์ วังแจ่ม², ธรรมรส โชติกุลจร³
Hathaithip Khanthasa^{1*}, Sangwan Wangcham², Dhammarod Chotiguljara³

^{1,2,3} สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะสังคมศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่
^{1,2,3} Department of Educational Administration, Faculty of Liberal Art and Social Science,
North-Chiangmai University

*Corresponding email: g.givewisdom@gmail.com

Received: 21 December 2021; Revised: 25 January 2022; Accepted: 28 January 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ และ 2) เพื่อสังเคราะห์แนวทางการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้บริหารและข้าราชการครูในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ จำนวน 186 คน รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และศึกษาแนวทางการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 2) แนวทางการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ด้านการศึกษา ผู้บริหารควรมีการกำกับ ติดตาม นิเทศการดำเนินงานแนะแนวอย่างเป็นรูปธรรม จัดทำตัวชี้วัดในการประเมินผลการดำเนินงานแนะแนวด้านการศึกษาอย่างชัดเจน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านอาชีพผู้บริหารและคณะครูควรร่วมกันวางแผนจัดทำโครงการ มีการสำรวจอาชีพที่ผู้เรียนสนใจ จัดหางบประมาณในการให้ผู้เรียนได้ไปทัศนศึกษา ด้านส่วนตัวและสังคม บุคลากรภายในสถานศึกษาควรร่วมกันกำหนดหลักเกณฑ์ แนวปฏิบัติในการส่งต่อผู้เรียนที่มีปัญหา และปฏิบัติตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ : งานแนะแนว, แนวทางการบริหาร

ABSTRACT

The objectives of this study were to investigate the guidance activity administration of the Doi Inthanon Schools Group under the supervision of the Secondary Educational Service Area Office Chiang Mai. and to propose its administrative guidelines. The 186 samples of the study were from the school administrators and the teachers of the group. Questionnaires and 5 key experts interviewing were used and conducted for data collection. Frequency, percentage, average, standard deviation and content analysis were used for data analysis.

It was found that the guidance activity administrative of Doi Inthanon schools group, as a whole, was ranked at high level. The suggestion guidelines for guidance activity administrative of this school group were ; In an aspect of education, there should be concretely directing , following up and teaching from the school administrators. For the purpose of the guidance operational evaluation, the concrete key indicators should be set up and it should be student participation in those process. In term of vocational, there should be a school administrator and teacher cooperative in the conduction of the projects of the student occupation preference surveying and the fund raising for the student 's study trips. And for individual and social contact and interaction aspects, personnel in organization should participate in setting up a practical guideline and regulation of further treatment and orderly and systematically operate.

Keywords: Guidance Activities, Administrative Guideline

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษา ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพของคนไทยให้มีทักษะ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน และการพัฒนาประเทศภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การจัดการศึกษาของประเทศไทยที่ผ่านมายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ยังคงมีจุดอ่อนที่ต้องได้รับการพัฒนาในหลายด้าน เช่น ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-Net) ในเกือบทุกวิชา โดยเฉพาะในวิชาหลัก คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 และโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมาก มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กต่ำกว่าเกณฑ์ (ดารุณี บุญครอง, 2560) ผลการประเมิน PISA 79 ประเทศทั่วโลก ครั้งล่าสุดปี พ.ศ. 2561 พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยผลการวัดระดับทักษะการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับทั่วโลก อีกทั้งในช่วงปีการศึกษา 2552 - 2559 มีจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นออกกลางคันเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ส่วนเรื่องของการวางแผนการศึกษาและอาชีพก็ยังเป็นปัญหาต่อเนื่อง มีบัณฑิตจบเป็นจำนวนมากตลาดแรงงานไม่สามารถรองรับได้หมด โดยกลุ่มแรงงาน

ระดับอุดมศึกษาที่ไม่มีคุณภาพหรือไม่จบจากสาขาที่ตลาดแรงงานต้องการ (ประหยัด พิมพ์, 2561) ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาต้องมีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียน การแนะแนว และส่งเสริมด้านอาชีพจะต้องมีการศึกษาวิเคราะห์ให้ตรงกับความต้องการของตลาดงานในปัจจุบัน

กลุ่มดอยอินทนนท์ เป็นกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วยโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ จำนวน 6 โรงเรียน เป็นการรวมกลุ่มเพื่อประสานงาน และส่งเสริมพัฒนาการจัดการศึกษา แต่ก็ยังประสบปัญหาในการจัดการศึกษาเช่นกัน จากผลการทดสอบ O-NET ปีการศึกษา 2562 ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 6 ได้คะแนนเฉลี่ยไม่ถึงร้อยละ 50 ของคะแนนเต็มในแต่ละรายวิชา (กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา, 2562) นอกจากนี้ในปี การศึกษา 2562 มีจำนวนนักเรียนที่ออกกลางคัน รวม 24 คน และมีจำนวนนักเรียนที่จบการศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ศึกษาต่อจำนวนทั้งสิ้น 66 คน (กลุ่ม ส่งเสริมการศึกษาทางไกล เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2563) ดังนั้นสถานศึกษาจึงจำเป็นต้อง พัฒนาดำเนินงานแนะแนว เพื่อบริการให้คำปรึกษา ช่วยเหลือผู้เรียนในด้านการเรียน ให้สามารถคิดตัดสินใจ แก้ปัญหาอย่างถูกต้อง สามารถวางแผนชีวิต วางแผนการศึกษาต่อและประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม และสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

จากความจำเป็นและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงปัญหาและความสำคัญของงาน แนะแนว และมีแนวคิดว่าหากมีการบริหารจัดการงานแนะแนวในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วย ให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองในด้านการเรียนอย่างเต็มตามศักยภาพ ยกกระตือรือร้น ผลการทดสอบ O-NET ให้สูงขึ้น สามารถวางแผนการเรียนหรือการศึกษาต่อได้อย่างเหมาะสม สามารถวางแผนเพื่อประกอบ อาชีพตามที่ตนเองมีความถนัดและสนใจ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง มีทักษะชีวิต ลดปัญหา การออกกลางคัน และสามารถปรับตัวดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะ ศึกษาแนวทางการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ เพื่อเป็นแนวทางการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอิน ทนนท์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นแนวทางในการบริหารงานแนะแนวให้กับสถานศึกษาที่มีบริบท ใกล้เคียง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่
2. เพื่อสังเคราะห์แนวทางการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูในสถานศึกษา กลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2563 จำนวน 352 คน ประกอบด้วยผู้บริหารจำนวน 6 คน และข้าราชการครู จำนวน 346 คน

1.2 ตัวอย่าง

1.2.1 ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาสภาพการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้จำนวน 186 คน ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) จากสถานศึกษาในกลุ่มจำนวน 6 โรงเรียน ได้ผู้บริหาร 6 คน และข้าราชการครู 180 คน จากนั้นเทียบอัตราส่วนกลุ่มตัวอย่างแต่ละโรงเรียนให้สอดคล้องกับสัดส่วนระหว่างประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แล้วสุ่มในแต่ละโรงเรียนด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

1.2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ แนวทางการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการบริหาร และดำเนินงานแนะแนว ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ จำนวน 5 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระได้แก่ การบริหารงานแนะแนวใน 3 ด้าน คือ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพด้าน ส่วนตัวและสังคม

ตัวแปรตามได้แก่ แนวทางการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่

3. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาแนวทางการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ตามขอบข่ายการจัดกิจกรรมแนะแนว ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553) ประกอบไปด้วย 3 ด้าน คือ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านส่วนตัวและสังคม

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 แบบสอบถามสภาพการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่

มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือดังนี้

4.1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานแนะแนว และวิธีการสร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert)

4.1.2 ร่างแบบสอบถามโดยกำหนดขอบเขตคำถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดวัตถุประสงค์ และองค์ประกอบเพื่อให้ทราบถึงสภาพการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) เกี่ยวกับ 1) ตำแหน่ง 2) ระดับการศึกษาและ 3) ประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) ประกอบไปด้วย 3 ด้าน 1) ด้านการศึกษา 2) ด้านอาชีพ 3) ด้านส่วนตัวและสังคม รวมทั้งสิ้น จำนวน 30 ข้อ

4.1.3 นำแบบสอบถามไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของคำถามแต่ละข้อโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม (IOC) ซึ่งค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

4.1.4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูโรงเรียนสันทรายวิทยาคม กลุ่มดอยสัพพัญญู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่

4.1.5 นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมด โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ได้เท่ากับ 0.847

4.2. แบบสัมภาษณ์แนวทางการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่

มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือดังนี้

4.2.1 ศึกษาหลักการและวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

4.2.2 ร่างแบบสัมภาษณ์แนวทางการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบไปด้วย ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน วุฒิการศึกษาสูงสุด สถานที่ปฏิบัติงาน วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์ เวลาในการสัมภาษณ์ และสถานที่ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ได้มาจากการวิเคราะห์ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานแนะแนวโดยรวม จากนั้นพิจารณาสภาพการบริหารงานแนะแนวเป็นรายด้าน เลือกเฉพาะสภาพการบริหารงานแนะแนวข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติ 3 อันดับสุดท้ายของแต่ละด้าน นำมาเป็นข้อคำถาม

4.2.3 นำแบบสัมภาษณ์ไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของคำถามแต่ละข้อโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม (IOC) ซึ่งค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 ดำเนินการส่งแบบสอบถามสภาพการดำเนินงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ โดยผู้วิจัยส่งเป็นแบบสอบถามออนไลน์ (Google Form) ทางระบบ Smart Office ของแต่ละโรงเรียน และได้รับการตอบกลับทั้งหมด 186 ฉบับ

5.2 ดำเนินการสัมภาษณ์แนวทางการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ โดยผู้วิจัยไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการบริหาร และด้านงานแนะแนว ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ จำนวน 5 ท่าน ตามที่เลือกไว้

ผลการดำเนินงานวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่

1.1 สภาพการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ โดยรวม แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสภาพการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษา
กลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ โดยรวม

ลำดับ	สภาพการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ด้านการศึกษา	4.02	0.67	มาก
2	ด้านอาชีพ	3.56	0.65	มาก
3	ด้านส่วนตัวและสังคม	3.50	0.64	ปานกลาง
เฉลี่ย		3.69	0.65	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าสภาพการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$, S.D. =
0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} =$
4.02, S.D. = 0.67) รองลงมาด้านอาชีพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.65) และด้านส่วนตัวและ
สังคม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 0.64) ตามลำดับ

1.2 สภาพการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ด้านการศึกษา แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสภาพการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษา
กลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ด้านการศึกษา

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	มีการวางแผนโครงการ/กิจกรรมแนะแนวที่สอดคล้องกับหลักสูตร ของสถานศึกษา	4.44	0.61	มาก
2	มีการสำรวจข้อมูลด้านการเรียน ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล	3.29	0.67	ปานกลาง

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
	และเก็บรวบรวมข้อมูลไว้อย่างเป็นระบบ			
3	มีการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เลือกทำกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจ	4.32	0.78	มาก
4	มีการประชาสัมพันธ์และการให้บริการสารสนเทศ ข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษา	4.41	0.65	มาก
5	มีบริการให้คำปรึกษากับผู้เรียนที่มีปัญหาด้านการเรียน ตลอดจนช่วยเหลือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถแก้ไขปัญหาการเรียนด้วยตนเองได้	4.50	0.64	มาก
6	เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน	4.51	0.59	มากที่สุด
7	ให้ผู้เรียนได้ทำแบบทดสอบ/ เครื่องมือวัดความถนัด เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการศึกษาต่อ และส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ	3.12	0.74	ปานกลาง
8	การให้บริการแหล่งข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับทุนการศึกษา และช่วยเหลือสนับสนุนให้ผู้เรียนได้รับทุนการศึกษา	4.32	0.59	มาก
9	มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาข้อมูลสำหรับการวางแผนการศึกษาต่อได้อย่างเหมาะสม	4.40	0.62	มาก
10	มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการแนะแนวด้านการศึกษา	2.85	0.85	ปานกลาง
เฉลี่ย		4.02	0.67	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่าสภาพการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ด้านการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.02, S.D. = 0.67) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.51, S.D. = 0.59) รองลงมาคือ มีบริการให้คำปรึกษากับผู้เรียนที่มีปัญหาด้านการเรียน ตลอดจนช่วยเหลือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถแก้ไขปัญหาการเรียนด้วยตนเอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.64) มีการวางแผนโครงการ/กิจกรรมแนะแนวที่สอดคล้องกับหลักสูตรของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.44, S.D. = 0.61) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ มีการกำกับติดตาม และประเมินผลการแนะแนวด้านการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.85, S.D. = 0.85)

1.3 สภาพการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ด้านอาชีพ แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสภาพการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ด้านอาชีพ

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	มีการให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ว่าตนเองมีความถนัดในด้านใด และให้คำแนะนำงานผู้เรียนสามารถวางแผนประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง	3.49	0.56	ปานกลาง
2	มีการแนะนำแหล่งข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับอาชีพที่หลากหลาย	3.15	0.67	ปานกลาง
3	มีการเชิญวิทยากรจากหน่วยงานภายนอกมาแนะแนวด้านอาชีพให้กับผู้เรียน	4.07	0.70	มาก
4	มีการจัดอบรม/กิจกรรมส่งเสริมด้านอาชีพให้ผู้เรียน	3.53	0.56	มาก
5	ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเลือกประกอบอาชีพสุจริต	4.02	0.77	มาก
6	จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ไปทัศนศึกษาเกี่ยวกับอาชีพที่น่าสนใจ	2.50	0.72	น้อย
7	จัดให้ผู้เรียนได้รับการฝึกประสบการณ์ด้านอาชีพที่ตนเองสนใจ	3.94	0.67	มาก
8	ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะอาชีพ และส่งเสริมการหารายได้ระหว่างเรียน	3.97	0.69	มาก
9	มีการสร้างแรงจูงใจในการประกอบอาชีพ โดยการให้รุ่นพี่ที่ประสบความสำเร็จด้านการประกอบอาชีพมาแนะแนวรุ่นน้อง	3.61	0.55	มาก
10	มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการแนะแนวด้านอาชีพ	3.36	0.57	ปานกลาง
เฉลี่ย		3.56	0.65	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่าสภาพการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ด้านอาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือมีการเชิญวิทยากรจากหน่วยงานภายนอกมาแนะแนวด้านอาชีพให้กับผู้เรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.70) รองลงมาคือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเลือกประกอบอาชีพสุจริต อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.77) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะอาชีพ และส่งเสริมการหารายได้ระหว่างเรียน

อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.69) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ไปทัศนศึกษาเกี่ยวกับอาชีพที่น่าสนใจ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.50$, S.D. = 0.72)

1.4 สภาพการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ด้านส่วนตัวและสังคม แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสภาพการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ด้านส่วนตัวและสังคม

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	การจัดให้มีห้องบริการให้คำปรึกษา	3.33	0.61	ปานกลาง
2	มีการให้ผู้เรียนได้สำรวจตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเอง เข้าใจสภาวะทางอารมณ์ของตนเอง และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองได้	4.00	0.61	มาก
3	มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนรักและเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น	4.28	0.81	มาก
4	มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดเชิงบวก มีเจตคติที่ดีต่อสังคม สามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข	4.29	0.65	มาก
5	มีการให้คำปรึกษา แนะนำ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุขภาพจิตที่ดี และมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง	4.01	0.62	มาก
6	การให้ความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชน ในการให้คำปรึกษาด้านส่วนตัวและสังคม	3.45	0.59	ปานกลาง
7	มีการฝึกอบรม/ ให้คำแนะนำกับครูและบุคลากรในการให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียน	2.49	0.65	น้อย
8	การบริการให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ และช่วยเหลือผู้เรียนที่ประสบปัญหาในเรื่องต่าง ๆ	3.40	0.55	ปานกลาง
9	การส่งต่อนักเรียนให้กับผู้เชี่ยวชาญ ในรายที่ฝ่ายแนะแนวไม่สามารถช่วยเหลือได้	2.42	0.65	น้อย
10	มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม	3.31	0.65	ปานกลาง
เฉลี่ย		3.50	0.64	ปานกลาง

จากตารางที่ 4 พบว่า สภาพการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ด้านส่วนตัวและสังคม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดเชิงบวก มีเจตคติที่ดีต่อสังคม สามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.65) รองลงมาคือ มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนรักและเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.81) มีการให้คำปรึกษาแนะนำ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุขภาพจิตที่ดี และมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.62) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ การส่งต่อนักเรียนให้กับผู้เชี่ยวชาญ ในรายที่ฝ่ายแนะแนวไม่สามารถช่วยเหลือได้ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.42$, S.D. = 0.65)

2. ผลการสังเคราะห์แนวทางการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่

2.1 ด้านการศึกษา

1) ผู้บริหารควรมีการกำกับ ติดตาม นิเทศการดำเนินงานแนะแนวด้านการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม จัดทำตัวชี้วัดในการประเมินผลการดำเนินงานแนะแนวด้านการศึกษาอย่างชัดเจน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2) ให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมกันปรับปรุง ตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบวัดความถนัดด้านการเรียนของผู้เรียนให้มีความทันสมัย สามารถนำไปวิเคราะห์วางแผนการศึกษาต่อได้จริง และช่องทางให้ผู้เรียนสามารถเลือกทำแบบทดสอบวัดความถนัดทางออนไลน์ได้

3) มีการอบรมให้ความรู้กับครูในเรื่องการทดสอบวัดความถนัดของผู้เรียน วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล

4) ควรจัดให้มีระบบสำหรับจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียนที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

2.2 ด้านอาชีพ

1) ผู้บริหารและคณะครูควรร่วมกันวางแผนจัดทำโครงการ มีการสำรวจอาชีพที่ผู้เรียนสนใจ จัดหางบประมาณในการให้ผู้เรียนได้ไปทัศนศึกษา

2) มีการทำ MOU ร่วมกับหน่วยงานส่งเสริมอาชีพเพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพให้กับผู้เรียน

3) เพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์จัดหาสื่อออนไลน์ ให้ผู้เรียนได้ศึกษาโลกแห่งอาชีพที่หลากหลาย

4) ควรส่งเสริมให้มีการกำกับ ติดตาม นิเทศการดำเนินงานแนะแนวด้านอาชีพอย่างจริงจัง และมีการประเมินผลจัดทำรายงานเสนอต่อผู้บริหารทุกปีการศึกษา

2.3 ด้านส่วนตัวและสังคม

1) บุคลากรภายในสถานศึกษาควรร่วมกันกำหนดหลักเกณฑ์ในการส่งต่อผู้เรียนที่มีปัญหา และปฏิบัติตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ

2) สร้างเครือข่ายประสานงาน กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งต่อผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

3) มีการจัดอบรมภายในสถานศึกษา หรือส่งบุคลากรไปอบรมกับหน่วยงานภายนอก เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาตามหลักจิตวิทยาเบื้องต้น

4) ส่งเสริมกิจกรรม YC และมีการร่วมกันทำกิจกรรม PLC

5) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน แผนแนวของสถานศึกษา มีการตั้งค่าเป้าหมายในการประเมินผลความสำเร็จของโครงการ และ SWOT โครงการสำหรับพัฒนาจัดทำโครงการในปีการศึกษาถัดไป

อภิปรายผล

1. การอภิปรายผลสภาพการบริหารงานแผนแนวในสถานศึกษากลุ่มตอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่

สภาพการบริหารงานแผนแนวในสถานศึกษากลุ่มตอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องด้วยผู้บริหาร คณะครู และบุคลากรในสถานศึกษากลุ่มตอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมแผนแนวในสถานศึกษาเป็นอย่างดี เพื่อป้องกันแก้ไขปัญหา ส่งเสริมพัฒนาให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ อย่างสมบูรณ์ ให้ผู้เรียนสามารถวางแผนการเรียน อาชีพ และการดำเนินชีวิตให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าสภาพการบริหารงานแผนแนวเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการศึกษา อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านอาชีพ อยู่ในระดับมาก และด้านส่วนตัวและสังคม อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ คชาวุธ ชันไชย (2561) เรื่อง การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารกิจกรรมแผนแนวของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 39 พบว่า สภาพการบริหารกิจกรรมแผนแนวของสถานศึกษาในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ 1) กิจกรรมแผนแนวด้านการศึกษา 2) กิจกรรมแผนแนวด้านอาชีพ และ 3) กิจกรรมแผนแนวด้านส่วนตัวและสังคม

หากพิจารณาผลเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

ด้านการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ คือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาในกลุ่มตอยอินทนนท์ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถผ่านกิจกรรม ต่าง ๆ ทั้งในระดับโรงเรียน และส่งเสริมความสามารถของผู้เรียน โดยจัดกิจกรรมงานมหกรรมความสามารถทางศิลปหัตถกรรม วิชาการ และเทคโนโลยี ของนักเรียนระดับกลุ่มตอยอินทนนท์ อย่างต่อเนื่อง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการแผนแนวด้านการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนหนึ่งเป็นผลมากจากกระบวนการประเมินผลกิจกรรมแผนแนว และตัวชี้วัดในการประเมินผลยังไม่ชัดเจน ไม่มีการนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาการให้บริการ ดังการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3 ว่า “ที่ผ่านมายังไม่มีกระบวนการประเมินผลกิจกรรมแผนแนวอย่างชัดเจน หรือมีแต่ยังไม่เป็นรูปเป็นร่าง เมื่อประเมินผลออกมาแล้ว ได้ค่าเฉลี่ยน้อยก็ไม่มีดำเนินการต่อ ควรมีการจัดทำตัวชี้วัดในการประเมินผลการแผนแนวด้านการศึกษาให้ชัดเจน” (ชม โภคผล, ผู้ให้สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2564) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปภัสราภรณ์ ระบุว่า (2562) เรื่อง การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านกิจกรรมแผนแนวสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดกิจกรรมแผนแนว โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) ข้อมูลสารสนเทศ 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล 3) การให้คำปรึกษา 4) การจัดวางตัวบุคคล และ 5) การติดตามผล และประเมินผล ตามลำดับ

ด้านอาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ มีการเชิญวิทยากรจากหน่วยงานภายนอกมาแนะนำด้านอาชีพให้กับผู้เรียน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหาร คณะครูและบุคลากรในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ ได้จัดกิจกรรมแนะนำด้านอาชีพ โดยการเชิญวิทยากรจากหน่วยงานส่งเสริมด้านอาชีพมาบรรยายให้ความรู้กับผู้เรียนเป็นประจำ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อาชีพที่หลากหลาย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ไปทัศนศึกษาเกี่ยวกับอาชีพที่น่าสนใจ อยู่ในระดับน้อย ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากปัจจุบันมีช่องทางการศึกษาเรียนรู้ด้านอาชีพที่หลากหลายได้จากสื่อออนไลน์ จึงมีการจัดกิจกรรมทัศนศึกษาเกี่ยวกับอาชีพน้อยลง ดังที่ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3 ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า “การไปทัศนศึกษาเป็นวิธีการแบบเก่า สมัยนี้ผู้เรียนสามารถศึกษาเรียนรู้อาชีพ ในยูทูป เฟซบุ๊กได้แล้ว ควรเปลี่ยนเป็นวิธีการให้ผู้เรียนท่องโลกของอาชีพที่หลากหลายทางสื่อออนไลน์แทน ซึ่งสามารถเรียนรู้ได้หลากหลายอาชีพ ได้ทุกที่ ทุกเวลา” (ชม โภคผล, ผู้ให้สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2564) และอีกประการหนึ่งเป็นผลมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 สถานศึกษาจึงไม่สะดวกในการรวมกลุ่มผู้เรียนออกไปทัศนศึกษาหรือทำกิจกรรมนอกสถานศึกษา ดังการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4 ที่ว่า “ช่วงปีหลัง ๆ มาเนมีการระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ด้วย จึงจัดวิทยากรที่เชี่ยวชาญด้านอาชีพมาจัดกิจกรรมแทนการออกไปทัศนศึกษา” (อัจฉรา บุญกลิ่น, ผู้ให้สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2564)

ด้านส่วนตัวและสังคม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดเชิงบวก มีเจตคติที่ดี ต่อสังคม สามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข อยู่ในระดับมาก การที่ค่าเฉลี่ยด้านส่วนตัวและสังคมอยู่ในระดับปานกลางอาจเนื่องด้วยยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลง ร่วมกับสภาพแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม และการเข้าถึงสื่อโซเชียลมีผลต่อผู้เรียนให้มีความเป็นตัวของตัวเองสูง มีความเชื่อมั่นในความคิดของตนเอง จึงไม่เข้ามาปรึกษาปัญหาด้านส่วนตัวและสังคมกับครูแนะแนว สอดคล้องตามการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5 ที่ว่า “ในยุคสมัยที่เปลี่ยนไป วัฒนธรรม ที่เปลี่ยนไป สื่อต่าง ๆ มีเพิ่มขึ้น นักเรียนจึงมีความเป็นตัวตนของตนเองสูง ไม่ยอมรับการให้คำปรึกษา การบอกกล่าวตักเตือน” (อัญชนากานต์ คำคำ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2564) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ การส่งต่อนักเรียนให้กับผู้เชี่ยวชาญ ในรายที่ฝ่ายแนะแนวไม่สามารถช่วยเหลือได้ อยู่ในระดับน้อย มีข้อค้นพบอยู่สองประเด็น ดังนี้ ประเด็นแรกสถานศึกษาในกลุ่มดอยอินทนนท์ส่วนใหญ่ ผู้เรียนไม่มีปัญหาด้านส่วนตัวและสังคม หรือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนร่วมกับบุคลากรในโรงเรียน ช่วยแก้ปัญหาผู้เรียนได้ประสบผลสำเร็จ จึงไม่มีการ ส่งต่อผู้เรียน ประเด็นที่สอง สถานศึกษาไม่สามารถประสานงานส่งต่อผู้เรียนที่มีปัญหาไปยังผู้เชี่ยวชาญได้ มีระบบการบริหารจัดการดำเนินงานแนะแนวด้านการส่งต่อน้อย จึงส่งผลให้ค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย จึงเป็นประเด็นที่ควรมีการศึกษาค้นคว้าทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการดำเนินงานแนะแนวในด้านส่วนตัวและสังคมต่อไป

2. การอภิปรายผลแนวทางการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่

แนวทางการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ โดยภาพรวม พบว่าผู้บริหารควรเข้าใจขอบข่ายและกระบวนการแนะแนวบริหารจัดการโดยใช้หลักการมีส่วนร่วม ประสานงานกับครูแนะแนว หัวหน้าระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หัวหน้าระดับ และครู ที่ปรึกษาให้ทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินกิจกรรมแนะแนวอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ในการจัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ที่กำหนดไว้ว่า ผู้บริหารชี้แจง ทำความเข้าใจ และสร้างความตระหนักให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน เห็นคุณค่าและร่วมมือในการจัดกิจกรรมแนะ

แนว (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553) นอกจากนี้ผู้วิจัยค้นพบว่าควรพัฒนาการดำเนินงาน แนวทางด้านส่วนตัวและสังคมมากขึ้น โดยให้ครูที่ปรึกษาไปเยี่ยมบ้านนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อให้เข้าใจ สภาพปัญหาและประสานความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมกันแก้ไขปัญหา จัดให้มีห้องบริการให้ คำปรึกษาอย่างเหมาะสม ควรส่งเสริมให้มีกิจกรรม YC ตั้งแต่ระดับชั้นขยายผลไปสู่ระดับจังหวัด เพิ่มช่องทางในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมแนวโน้ในสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปภัสรา ภรณ์ ระบุว่า (2562) เรื่อง การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านกิจกรรมแนวโน้สำหรับ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 2 พบว่า แนวทางการจัด กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านกิจกรรมแนวโน้สำหรับสถานศึกษาคือ มีการให้คำปรึกษาด้านการเรียนโดย จัดตั้งกิจกรรมนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา (YC)

หากพิจารณาผลเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

ด้านการศึกษา พบว่าผู้บริหารควรมีการกำกับ ติดตาม นิเทศการดำเนินงานแนวโน้ด้าน การศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม และจัดทำตัวชี้วัดในการประเมินผลการดำเนินงานอย่างชัดเจน สอดคล้องกับ งานวิจัยของวารุณี ปารีพันธ์ (2556) เรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการจัดบริการ งานแนวโน้ โรงเรียนบ้านคำแม่นาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 พบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดบริการงานแนวโน้ คือ การนิเทศการจัดบริการงานแนวโน้ และการ นิเทศแบบให้คำชี้แนะ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ คณิศร์ จับังจิตต์ (2559) เรื่อง การศึกษาแนวทางการ ส่งเสริมงานแนวโน้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า แนวทางการส่งเสริมงานแนวโน้ที่มีความเหมาะสมที่สุด คือ สถานศึกษาจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการในการติดตามผลและประเมินผลที่ชัดเจน เป็นลายลักษณ์ อักษร

ด้านอาชีพ พบว่าผู้บริหารและคณะครูควรร่วมกันวางแผนจัดทำโครงการ จัดหางบประมาณ ในการให้ผู้เรียนได้ไปทัศนศึกษา เพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์จัดหาสื่อออนไลน์ สื่อโซเชียลมีเดีย ให้ผู้เรียน ได้ศึกษาโลกแห่งอาชีพ ที่หลากหลาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนรรฆ ตปนีย์ (2562) เรื่อง การ ดำเนินงานแนวโน้ของโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย 2 หลวงพ่อเงินอนุสรณ์ พบว่า แนวทางการพัฒนาการ ดำเนินงานแนวโน้คือ ให้เพิ่มมุมบริการสืบค้นข้อมูลข่าวสารความรู้ จัดทำเพจ หรือช่องทางที่สามารถ นำเสนอข้อมูลให้แก่ักเรียน จัดให้นักเรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตัวเองมีความสนใจ จัดค่ายส่งเสริมสร้างทักษะ ที่ตัวเองสนใจ

ด้านส่วนตัวและสังคม พบว่า บุคลากรภายในสถานศึกษาควรร่วมกันกำหนดหลักเกณฑ์ในการ ส่งต่อผู้เรียนที่มีปัญหา และปฏิบัติตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ สร้างเครือข่ายประสานงาน อย่างต่อเนื่อง กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการจัดอบรมภายในสถานศึกษา หรือส่งบุคลากรไปอบรมกับหน่วยงาน ภายนอกเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาตามหลักจิตวิทยาเบื้องต้น บูรณาการให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนในรายวิชา ที่สอน สอดคล้องกับความเห็นของ อนรรฆ ตปนีย์ (2559) ที่กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารที่มีต่อ งานแนวโน้ไว้ว่า “ผู้บริหารมีหน้าที่ ส่งเสริมความร่วมมือและความเข้าใจอันดีระหว่างครู ผู้ปกครอง และ ชุมชน ประสานด้านการแนวโน้ ระหว่างสถานศึกษา องค์กรภาครัฐและเอกชน บ้าน ศาสนสถาน ชุมชน ในลักษณะเครือข่ายการแนวโน้ ส่งเสริมให้ครู อาจารย์ ได้รับความรู้เพิ่มเติมในเรื่องจิตวิทยาและการ แนวโน้เพื่อให้สามารถบูรณาการในการจัดการเรียนรู้” อีกข้อค้นพบคือ ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานแนวโน้ของสถานศึกษา สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ของคณิศร์ จับังจิตต์ (2559) เรื่อง การศึกษาแนวทางการส่งเสริมงานแนวโน้ในโรงเรียน

ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า ด้านการติดตามและประเมินผล รายการที่มีความเหมาะสมที่สุดคือ สถานศึกษาจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานในการติดตามผลและประเมินผลที่ชัดเจน เป็นลายลักษณ์อักษร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

การบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ควรมีแนวทางในการบริหารดังนี้

1.1 ด้านการศึกษา ผู้บริหารควรมีการกำกับ ติดตาม นิเทศการดำเนินงานแนะแนวด้านการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม จัดทำตัวชี้วัดในการประเมินผลการดำเนินงานแนะแนวด้านการศึกษาอย่างชัดเจน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผล

1.2 ด้านอาชีพ ผู้บริหารและคณะครูร่วมกันวางแผนจัดทำโครงการ มีการสำรวจอาชีพที่ผู้เรียนสนใจ จัดหางบประมาณในการให้ผู้เรียนได้ไปทัศนศึกษา

1.3 ด้านส่วนตัวและสังคม บุคลากรภายในสถานศึกษาควรร่วมกันกำหนดหลักเกณฑ์แนวปฏิบัติในการส่งต่อผู้เรียนที่มีปัญหา และปฏิบัติตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ เนื่องจากผลการศึกษาสภาพการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ พบว่าประเด็นการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการแนะแนว มีค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติ อยู่ใน 3 ลำดับสุดท้ายของการบริหารงานแนะแนวทั้ง 3 ด้าน

1.2 ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเกี่ยวกับเรื่องแนวทางการส่งต่อผู้เรียนให้กับผู้เชี่ยวชาญ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งต่อผู้เรียนที่มีปัญหา เพื่อให้มีความเข้าใจในที่กระจ่างขึ้น และศึกษาแนวทางในการพัฒนาต่อไป

1.3 ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาบุคลากรในการจัดกิจกรรมแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม ในสถานศึกษาศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่

1.4 ควรศึกษาประชากรอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา. (2562). *สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน*

ปีการศึกษา 2562. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34.

กลุ่มส่งเสริมการศึกษาทางไกล เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2563). *สารสนเทศทางการศึกษา*

ปีการศึกษา 2563. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34.

คหาวุธ ชันไชย. (2561). *การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารกิจกรรมแนะแนวของสถานศึกษา สังกัด*

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 39 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. วิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดงใหญ่

ตีพิมพ์]. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.

- คณิศร์ จัปจิตต์. (2559). การศึกษาแนวทางการส่งเสริมงานแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ดารุณี บุญครอง. (2560). วิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาไทยกับการขับเคลื่อนการศึกษาสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0. *สารอาศรมวัฒนธรรมวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์*, 17(2), 5.
- ปภัศราภรณ์ erva. (2562). การพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านกิจกรรมแนะแนวสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประหยัด พิมพ์. (2561). การศึกษาไทยในปัจจุบัน. *วารสารมหาวิทยาลัยมกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ร้อยเอ็ด*, 7(1), 246.
- วารุณี ปารีพันธ์. (2556). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการจัดบริการงานแนะแนวโรงเรียนบ้านคำแม่นาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 2. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 10(47), 87-97.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. พริกหวานกราฟิก จำกัด.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). *แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- อนรรฆ ตปนิย์. (2562). การดำเนินงานแนะแนวของโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย 2 หลวงพ่อเงินอนุสรณ์. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 10(1), 138-153.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Education and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี
A study of Creative Leadership of School Administrators in
Ubon Ratchathani Provincial Administrative Organization

ปิยะดา มณีกาญจน์^{1*}, ไพรวลัย โครตตะ², สุวิมล โพธิ์กลิ่น³
Piyada Maneekarn^{1*}, Paiwan Kotta², Suwimon Phoglin³

¹²³ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
¹²³ Educational Administration, Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University

*Corresponding email: piyada.mg63@ubru.ac.th.

Received: 24 January 2022; Revised: 9 March 2022; Accepted: 15 March 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตาม วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี รวมทั้งสิ้น 137 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 และการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ดังนี้ 2.1) จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2.2) จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 2.3) จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ไม่แตกต่างกัน 3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ดังนี้ 1) ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ควรปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานได้หลากหลายรูปแบบ 2) ด้านการมีวิสัยทัศน์ กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของสถานศึกษาที่สอดคล้องและทันสมัยกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งปัจจุบันและอนาคต 3) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ควรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์นำสิ่งหรือวิธีการใหม่ ๆ และสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหาร 4) ด้านการมีจินตนาการ ควรมีการวางแผนการทำงานให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ในสถานศึกษาอยู่เสมอ 5) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยความเสมอภาค 6) ด้านการทำงานเป็นทีม ควรส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการทำงานเป็นทีม

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ, เชิงสร้างสรรค์, ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) study the level of creative leadership of school administrators in Ubon Ratchathani Provincial Administrative Organization. 2) Compare creative leadership of school administrators in Ubon Ratchathani Provincial Administrative Organization classified by educational background, work experience and size of the school, and 3) study the guidelines for developing creative leadership of school administrators in Ubon Ratchathani Provincial Administrative Organization. Examples of this research were school administrators and teachers in the Ubon Ratchathani Provincial Administrative Organization, a total of 137 participants, who were obtained by using the Stratified Random Sampling method. The research tool used in the questionnaire was a 5-level, estimation scale has a confidence value of .94 and the statistical analysis of the data is percentage, mean, standard deviation, T-test and F-Test.

The results showed that 1. The level of creative leadership of school administrators in Ubon Ratchathani Provincial Administrative Organization Overall, it is at a high level. 2. Compare creative leadership of school administrators in Ubon Ratchathani Provincial Administrative Organization Classified by Work Experience Overall, there was a statistically significant difference at the .05 level, classified by school size Overall, the difference was statistically significant at the .01 level and classified by educational background was not different. 3. Guidelines for developing creative leadership of school administrators in the Ubon Ratchathani Provincial Administrative Organization as follows: 1) Flexibility and adaptability Should modify the work process in a variety of ways. 2) The aspect of having a vision should determine the vision, mission and strategy of school that are consistent and up-to-date with the current and future situations. 3) The creative side, there should be initiative, creativity, bringing new things or methods and creating new innovations in management. 4) The imagination, there should always be a work plan to create new things in school. 5) The aspect of taking into account the individuality, treat co-workers with equal consideration for individual differences. 6) Teamwork should foster a work environment that encourages collaboration.

Keywords: Leadership, Creative, School Administrators

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศ เพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลก ภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็น

พลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560: 1)

ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญและจำเป็นจะต้องมีภาวะผู้นำ ภาวะผู้นำของผู้บริหารจะมีส่วนช่วยให้การปฏิรูปการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ต้องมีทักษะในการบริหารงานที่มีการสั่งสมประสบการณ์มานาน เพื่อให้เกิดประสิทธิผลต่อองค์กร สร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง บุญช่วย สายราม (2557: 5) ผู้นำในยุคใหม่ต้องมีความสามารถในการจูงใจ ประสานงาน รวมถึงการนำบุคคลอื่นอย่างมีวิสัยทัศน์ จินตนาการ และมีความยืดหยุ่น ด้วยวิธีการหรือแนวทางใหม่ ๆ อย่างท้าทายและสร้างสรรค์ โดยอาศัยปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อมแบบเปิด ด้วยการไว้วางใจ ให้อิสระในการคิดและพร้อมสนับสนุนความคิดใหม่ ๆ ด้านแรงจูงใจภายใน ด้านการมีความอยาก ความหวัง ความปรารถนา ความเพียรพยายาม มุ่งมั่นทุ่มเทเพื่อให้เป็นคนที่ประสบความสำเร็จและด้านความรู้เชิงลึกด้วยการมีความรู้แนวกว้างและลึก มีทักษะประสบการณ์ที่จะส่งผลให้เกิดแนวทางที่ชาญฉลาดในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ซึ่งการดำเนินการเหล่านี้เป็นคุณสมบัติของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งกิตติ์กัญญาณี ปฏิพันธ์ (2555: 31) ได้อ้างถึงภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของ Robinson (2007: 120) ประกอบด้วย ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ และด้านการทำงานเป็นทีม อีกทั้งยังมีมุมมองว่า ครูคือผู้นำโดยมีผู้บริหารสถานศึกษาคือผู้นำของผู้นำ กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาไม่เพียงแต่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ของครูอาจารย์และบุคลากรในสถานศึกษาด้วย

ซึ่งปัญหาสำคัญที่ควรได้รับการพัฒนาด้านการศึกษา คือ การสร้างผู้นำการศึกษาระดับมืออาชีพที่ตระหนักถึงการปฏิรูปการศึกษาอย่างเป็นองค์รวม ซึ่งควรได้รับการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ทั้งด้านวิธีการและเป้าหมาย จากแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ทราบว่าหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะนำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายหรือไปสู่ความเป็นเลิศได้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีลักษณะของการเป็นคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ เพราะผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะเป็นต้นแบบและเป็นมาตรฐานให้ผู้อื่นยึดเป็นตัวอย่างได้ (ณัฐชานันท์ พูลแก้ว, 2558: 3) และองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี มียุทธศาสตร์การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี เป็นยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อมุ่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของท้องถิ่น แนวทางที่ 2 พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งกำหนดให้มีการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา (แผนพัฒนาการศึกษา (พ.ศ. 2561 - 2565), 2562)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ว่ามีระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่เป็นอยู่เป็นอย่างไร ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ที่เกี่ยวข้องอาจนำไปใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายและวางแผนเพื่อการพัฒนาศักยภาพให้กับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อที่จะได้มีความพร้อมในการปรับตัว ด้านกระบวนการบริหารจัดการและพัฒนาให้มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพร้อมรับกับสภาพความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน พร้อมทั้งนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตาม วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 27 คน และครูผู้สอนจำนวน 423 คน รวมทั้งสิ้น 450 คน

1.2 ตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี รวมทั้งสิ้น 137 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดสถานศึกษาเป็นชั้นภูมิและใช้เกณฑ์ 30% ของ บุญชม ศรีสะอาด (2560: 40) ในการกำหนดขนาดของตัวอย่าง

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และ ขนาดของสถานศึกษา

ตัวแปรตาม : ผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ด้านการมีจินตนาการ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และ ด้านการทำงานเป็นทีม

3. ขอบเขตเนื้อหา

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา เพ็ญญา ศรีภูธร (2562:18) สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว 2) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 3) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ 4) ด้านการมีจินตนาการ 5) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 6) ด้านการทำงานเป็นทีม

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเพื่อการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ จำนวน 51 ข้อ และตรวจสอบค่าความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ได้ดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.97 และนำไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1984: 161) ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 จากนั้นนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง โดยแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย 1) วุฒิการศึกษา 2) ประสบการณ์การทำงาน 3) ขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 51 ข้อ

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาหรือข้อเสนอแนะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี แบ่งเป็น 6 ด้าน

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์ โดยการจัดส่งแบบสอบถามจำนวน 137 ชุด เก็บข้อมูลรูปแบบเอกสาร และรูปแบบออนไลน์ (Google Form) และรวบรวมแบบสอบถาม มาตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนต่อไป

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้คำร้อยละแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ		จำนวน	ร้อยละ
1. วุฒิการศึกษา	ระดับปริญญาตรี	114	83.21
	สูงกว่าปริญญาตรี	23	16.79
รวม		137	100.00
2. ประสบการณ์ทำงาน	น้อยกว่า 5 ปี	30	21.90
	ตั้งแต่ 5 – 10 ปี	69	50.36
	มากกว่า 10 ปี ขึ้นไป	38	27.74
รวม		137	100.00
ขนาดของสถานศึกษา	สถานศึกษาขนาดเล็ก	50	36.50
	สถานศึกษาขนาดกลาง	36	26.28
	สถานศึกษาขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ	51	37.23
รวม		137	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่วุฒิศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 83.21 ประสบการณ์ทำงาน ตั้งแต่ 5 – 10 ปี ร้อยละ 50.36 และขนาดของโรงเรียนขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ ร้อยละ 37.23

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ภาพรวมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับภาวะผู้นำ		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว	3.95	0.43	มาก
2. ด้านการมีวิสัยทัศน์	3.45	0.58	ปานกลาง
3. ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์	3.88	0.49	มาก
4. ด้านการมีจินตนาการ	3.94	0.57	มาก
5. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	2.84	0.91	ปานกลาง
6. ด้านการทำงานเป็นทีม	2.73	1.03	ปานกลาง
เฉลี่ย	3.47	0.45	มาก

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ภาพรวมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สูงสุด คือ ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ($\bar{x} = 3.95$ S.D.= 0.43) ด้านการมีจินตนาการ ($\bar{x} = 3.94$ S.D.= 0.57) และด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{x} = 3.88$ S.D.= 0.49) อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ($\bar{x} = 3.45$ S.D.= 0.58) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{x} = 2.84$ S.D.= 0.91) และต่ำสุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม ($\bar{x} = 2.73$ S.D.= 1.03)

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตาม วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และ ขนาดของสถานศึกษา

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบข้อมูลเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามวุฒิการศึกษา

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา	วุฒิการศึกษา				t	p - Value
	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว	3.96	0.41	3.92	0.52	0.180	0.704
2. ด้านการมีวิสัยทัศน์	3.42	0.60	3.65	0.44	0.360	0.081
3. ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์	3.89	0.47	3.86	0.60	0.124	0.851
4. ด้านการมีจินตนาการ	3.96	0.56	3.88	0.63	0.414	0.525
5. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	2.79	0.91	3.10	0.90	0.900	0.142
6. ด้านการทำงานเป็นทีม	2.66	1.02	3.05	1.08	0.288	0.102
เฉลี่ย	3.44	0.44	3.57	0.48	0.464	0.202

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตาม วุฒิการศึกษาโดยภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบข้อมูลภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	P
1. ด้านการมีความยืดหยุ่น และปรับตัว	ระหว่างกลุ่ม	2	0.02	0.01	0.07	0.94
	ภายในกลุ่ม	134	25.37	0.19		
	รวม	136	25.39			
2. ด้านการมีวิสัยทัศน์	ระหว่างกลุ่ม	2	1.11	0.56	1.68	0.19
	ภายในกลุ่ม	134	44.45	0.33		
	รวม	136	45.56			
3. ด้านการมีความคิด สร้างสรรค์	ระหว่างกลุ่ม	2	.33	0.17	0.69	0.50
	ภายในกลุ่ม	134	32.74	0.24		
	รวม	136	33.08			
4. ด้านการมีจินตนาการ	ระหว่างกลุ่ม	2	1.13	0.56	1.75	0.18
	ภายในกลุ่ม	134	43.18	0.32		
	รวม	136	44.31			
5. ด้านการคำนึงถึงความเป็น ปัจเจกบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	2	6.82	3.41	4.29*	0.02
	ภายในกลุ่ม	134	106.43	0.79		
	รวม	136	113.25			
6. ด้านการทำงานเป็นทีม	ระหว่างกลุ่ม	2	6.91	3.46	3.35*	0.04
	ภายในกลุ่ม	134	138.41	1.03		
	รวม	136	145.32			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	1.44	0.72	3.78*	0.03
	ภายในกลุ่ม	134	25.58	0.19		
	รวม	136	27.02			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการทำงานเป็นทีม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบข้อมูลภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน รายคู่

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษา	ประสบการณ์การ ทำงาน	ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$	น้อยกว่า 5 ปี	ตั้งแต่ 5 – 10 ปี	มากกว่า 10 ปี ขึ้น ไป
			2.69	2.71	3.20
5. ด้านการคำนึงถึง ความเป็นปัจเจกบุคคล	น้อยกว่า 5 ปี	2.69	-	-0.02	-0.51
	ตั้งแต่ 5- 10 ปี	2.71	-	-	-0.49*
	มากกว่า 10 ปี ขึ้นไป	3.20	-	-	-
6. ด้านการทำงาน เป็นทีม	น้อยกว่า 5 ปี	2.53	-	-0.09	-0.56
	ตั้งแต่ 5 – 10 ปี	2.62	-	-	-0.47*
	มากกว่า 10 ปี ขึ้นไป	3.09	-	-	-
รวม	น้อยกว่า 5 ปี	3.35	-	-0.09	-0.28*
	ตั้งแต่ 5 – 10 ปี	3.43	-	-	-0.19
	มากกว่า 10 ปี ขึ้นไป	3.62	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี และประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการทำงานเป็นทีม ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 5-10 ปี และประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	P
1. ด้านการมีความยืดหยุ่น และปรับตัว	ระหว่างกลุ่ม	2	1.24	0.62	0.35*	0.04
	ภายในกลุ่ม	134	24.15	0.18		
	รวม	136	25.39			
2. ด้านการมีวิสัยทัศน์	ระหว่างกลุ่ม	2	1.69	0.84	2.57	0.08
	ภายในกลุ่ม	134	43.87	0.33		
	รวม	136	45.56			

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	P
3. ด้านการมีความคิด สร้างสรรค์	ระหว่างกลุ่ม	2	0.77	0.39	1.60	0.21
	ภายในกลุ่ม	134	32.31	0.24		
	รวม	136	33.08			
4. ด้านการมีจินตนาการ	ระหว่างกลุ่ม	2	6.66	3.33	11.85**	0.00
	ภายในกลุ่ม	134	37.65	0.28		
	รวม	136	44.31			
5. ด้านการคำนึงถึงความเป็น ปัจเจกบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	2	31.53	15.77	25.85**	0.00
	ภายในกลุ่ม	134	81.72	.61		
	รวม	136	113.25			
6. ด้านการทำงานเป็นทีม	ระหว่างกลุ่ม	2	22.59	11.30	12.33**	0.00
	ภายในกลุ่ม	134	122.73	0.92		
	รวม	136	145.32			
รวม	ระหว่าง กลุ่ม	2	2.50	1.25	6.85**	0.00
	ภายในกลุ่ม	134	24.51	0.18		
	รวม	136	27.02			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 6 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตาม ขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านการมีจินตนาการ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการทำงานเป็นทีมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.00

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบข้อมูลภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา รายคู่

ภาวะผู้นำเชิง สร้างสรรค์ ของผู้บริหาร สถานศึกษา	ขนาดของ สถานศึกษา	ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$	โรงเรียน ขนาดเล็ก	โรงเรียน ขนาด กลาง	โรงเรียน ขนาดใหญ่ และ ใหญ่พิเศษ
			3.83	4.06	3.99
1. ด้านการมีความ ยืดหยุ่นและปรับตัว	โรงเรียนขนาดเล็ก	3.83	-	-0.29	-0.16
	โรงเรียนขนาดกลาง	4.06	-	-	0.07
	โรงเรียนขนาดใหญ่ และใหญ่พิเศษ	3.99	-	-	-
4. ด้านการ มีจินตนาการ	โรงเรียนขนาดเล็ก	4.22	-	0.37**	0.50**
	โรงเรียนขนาดกลาง	3.85	-	-	0.13
	โรงเรียนขนาดใหญ่ และใหญ่พิเศษ	3.73	-	-	-
5. ด้านการคำนึงถึง ความเป็นปัจเจก บุคคล	โรงเรียนขนาดเล็ก	2.22	-	-0.90**	-1.05**
	โรงเรียนขนาดกลาง	3.13	-	-	-0.15
	โรงเรียนขนาดใหญ่ และใหญ่พิเศษ	3.27	-	-	-
6. ด้านการทำงาน เป็นทีม	โรงเรียนขนาดเล็ก	2.21	-	-0.72**	-0.90**
	โรงเรียนขนาดกลาง	2.93	-	-	-0.19
	โรงเรียนขนาดใหญ่ และใหญ่พิเศษ	3.11	-	-	-
รวม	โรงเรียนขนาดเล็ก	3.29	-	-0.28	-0.28**
	โรงเรียนขนาด กลาง	3.57	-	-	-0.01
	โรงเรียนขนาดใหญ่ และใหญ่พิเศษ	3.57	-	-	-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 7 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็ก และสถานศึกษาขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการมีจินตนาการ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการทำงานเป็นทีม ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงาน ในสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง กับขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4. แนวทางการพัฒนาหรือข้อเสนอแนะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี โดยสรุปเป็นรายด้าน

4.1 ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ผู้บริหารสถานศึกษาควรปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานได้หลากหลายรูปแบบ และรู้จักยอมรับเงื่อนไขที่เกิดขึ้นจากการทำงานได้ตามสถานการณ์ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคต

4.2 ด้านการมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของสถานศึกษาที่สอดคล้องและทันสมัยกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งปัจจุบันและอนาคต รู้จักวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อกำหนดเป้าหมายขององค์กรสู่ความเป็นเลิศ และประเมินผล ติดตามกลยุทธ์ ตามที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้

4.3 การมีความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์นำสิ่งหรือวิธีการใหม่ ๆ และสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารจัดการ วางแผนการปฏิบัติงานและส่งเสริมการศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ควรบูรณาการวิธีการทำงานใหม่ ๆ ที่หลากหลายโดยอาศัยการเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์เดิมอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งควรมีการกระตุ้นครูผู้สอนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่และคิดนอกกรอบในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ

4.4 ด้านการมีจินตนาการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการสร้างค่านิยมร่วมของสถานศึกษาเพื่อให้บุคลากรเกิดขวัญและกำลังใจในการทำงานที่มุ่งสู่ความสำเร็จอย่างเสมอ ผู้บริหารควรมีวางแผนการทำงานให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ในสถานศึกษาอยู่เสมอ และมีความรอบรู้สติปัญญา เฉลียวฉลาด ไวต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการบริหารสถานศึกษา

4.5 การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาควรรับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ร่วมงานด้วยความสนใจ และตั้งใจจริง ปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยความเสมอภาคอย่างเท่าเทียมกัน มีการส่งเสริม และพัฒนาครูและบุคลากรตามความสนใจและความสามารถของแต่ละบุคคล รวมทั้งควรติดตามผลการปฏิบัติของครูเป็นรายบุคคลอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

4.6 ด้านการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดบทบาทการทำงานของบุคลากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ควรส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการทำงานเป็นทีม ควรส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรให้มีส่วนร่วมในการเป้าหมายของการปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อสร้างความสามัคคีภายในสถานศึกษา

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ด้านการมีจินตนาการ และด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และ ด้านการทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาต้องรู้จักปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา มีความคล่องแคล่วในการคิดทำงานความกระฉับกระเฉง รวดเร็ว ผู้บริหารสามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงาน และนำเสนอผลการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผู้บริหารสามารถบูรณาการ

วิธีการทำงานใหม่ ๆ ที่หลากหลายโดยอาศัยการเชื่อมโยงความรู้ และประสบการณ์เดิมอย่างสร้างสรรค์ กำหนดทางเลือกในวิธีแก้ปัญหาที่หลากหลายและเหมาะสม รวมทั้งสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็ว และถูกต้องในสถานการณ์ที่ซับซ้อน สอดคล้องกับงานวิจัยของนัยนา ชนาฤทธิ์ (2556: 8) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ รองลงมาคือ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านมีความเป็นผู้นำด้านการปรับตัว ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการมีทัศนคติบวก สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนูญชา วรรณราพี (2564: 17-18) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโดยรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี สามารถอภิปรายได้ดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน เนื่องจากไม่ว่าวุฒิการศึกษาระดับใดก็สามารถพัฒนาให้เกิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูวนาท คงแก้ว และ ศิลาฤทธิ์ ศิลาฉาย (2564: 82-97) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่ม 2 พบว่าผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่ม 2 จำแนกระดับการศึกษามีโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานมาก มีเวลาบ่มเพาะความรู้ ทักษะมุมมองต่าง ๆ มาพอสมควรแล้ว ได้มีโอกาสศึกษาความรู้แลกเปลี่ยนเรียนรู้มากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานน้อย สอดคล้องกับ นงเยาว์ สิงห์ทองกุล (2564: 146-147) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ บุศรา ภูณิบุญ (2564: 57) ได้ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนก ประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.3 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิง

สร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน เนื่องจากโดยทั่วไปของโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก ของระบบการศึกษาไทยนั้น การจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาจัดสรรตามรายชื่อของจำนวนนักเรียน ความเหลื่อมล้ำ ในทรัพยากรทางการบริหารอันจะส่งผลให้เกิดประสิทธิผล ทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้านความสามารถ ในการปรับเปลี่ยนพัฒนาโรงเรียน ด้านความพึงพอใจของบุคลากร และด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ ได้รับทรัพยากรมากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุศรา ปุณฺธิบุรณ (2564: 57) ได้ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 21 พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจำแนกตาม ขนาดของโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี จำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

3.1 ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ผู้บริหารสถานศึกษาควรปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานได้หลากหลายรูปแบบตาม สามารถประนีประนอมและสร้างความเข้าใจร่วมกันและรู้จักยอมรับเงื่อนไขที่เกิดขึ้นจากการทำงานได้ตามสถานการณ์ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคต

3.2 ด้านการมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของสถานศึกษาที่สอดคล้องและทันสมัยกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งปัจจุบันและอนาคต รู้จักวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อกำหนดเป้าหมายขององค์กรสู่ความเป็นเลิศ และประเมินผล ติดตามกลยุทธ์ตามที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้ รวมทั้งสนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายเพื่อบรรลุความสำเร็จ

3.3 ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์นำสิ่งหรือวิธีการใหม่ ๆ และสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารจัดการ วางแผนการปฏิบัติงานและส่งเสริมการศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ควรกำหนดทางเลือกในการแก้ไขปัญหาที่หลากหลายและเหมาะสม ควรบูรณาการวิธีการทำงานใหม่ ๆ ที่หลากหลายโดยอาศัยการเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์เดิมอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งควรมีการกระตุ้นครูผู้สอนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่และคิดนอกกรอบในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ ผู้บริหารกำหนดทางเลือกในการวิธีแก้ไขปัญหาที่หลากหลายและเหมาะสม

3.4 ด้านการมีจินตนาการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการสร้างค่านิยมร่วมของสถานศึกษาเพื่อให้บุคลากรเกิดขวัญและกำลังใจในการทำงานที่มุ่งสู่ความสำเร็จอย่างเสมอ ผู้บริหารควรมีวางแผนการทำงานให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ในสถานศึกษาอยู่เสมอ และความรอบรู้สติปัญญา เฉลียวฉลาด ไวต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการบริหารสถานศึกษา รวมทั้งรู้จักใช้ข้อมูลจากประสบการณ์ที่ผ่านมาและคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเป็นแนวทางแก้ไขปัญหา

3.5 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาควรรับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ร่วมงานด้วยความสนใจ และตั้งใจจริง ปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยความเสมอภาคอย่างเท่าเทียมกัน มีการส่งเสริม และพัฒนาครูและบุคลากรตามความสนใจและความสามารถของแต่ละบุคคล รวมทั้งควรติดตามผลการปฏิบัติของครูเป็นรายบุคคลอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ และให้คำแนะนำคำปรึกษาต่อครูเป็นรายบุคคลได้

3.6 ด้านการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดบทบาทการทำงานของบุคลากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย สามารถติดต่อสื่อสารกับครูและบุคลากรในแต่ละทีมงานได้อย่างหลากหลาย ควรส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการทำงานเป็นทีม ควรส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรให้มีส่วนร่วมในการเป้าหมายของการปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อสร้างความสามัคคีภายในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานระดับนโยบายควรกำหนดนโยบาย พัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการทำงานเป็นทีม ในลักษณะของมุมมองเชิงระบบเพื่อให้การจัดกิจกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สอดคล้องกับเป้าหมายในการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารและสอดคล้องกับระบบที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการปรับปรุงสถานศึกษาและประสิทธิภาพของผลการเรียนรู้ของนักเรียน

1.2 หน่วยงานระดับนโยบายควรกำหนดให้สมรรถนะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สอดคล้องและเชื่อมโยงกับมาตรฐานวิชาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสอดคล้องกับคุณสมบัติในใบประกอบวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา

1.3 หน่วยงานต้นสังกัดควรมีนโยบายมุ่งใจให้ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของตน และผลงานที่เกิดจากการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์ให้ถือเป็นส่วนหนึ่งในการประเมินความก้าวหน้าทางอาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา

1.4 หน่วยงานที่ทำหน้าที่พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ควรศึกษาวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ทั้งในส่วนของหลักการ รูปแบบ กระบวนการ หลักสูตร และวิธีการพัฒนาเพื่อนำไปบูรณาการในแผนการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.5 สถานศึกษาควรศึกษาและวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์และคัดเลือกในส่วนที่สอดคล้องสภาพการณ์ของสถานศึกษาเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาบุคลากรให้มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนางานเชิงสร้างสรรค์ของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมการสร้างแรงบันดาลใจในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการทำงานเป็นทีม

2.2 ควรมีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

2.3 ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้บริหาร

เอกสารอ้างอิง

กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์. (2555). *โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อาชีวศึกษา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน. <http://phd.mbuisc.ac.th/thesis/kittkhanCL.pdf>

- ณัฐชานันท์ พูลแก้ว. (2558). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- นงเยาว์ สิงห์ทองกุล. (2564). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. *วารสารวิชาการ มจรบุรีรัมย์*, 6(1), 146-158.
- นัยนา ชนาฤทธิ. (2556). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5* [การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่* (พิมพ์ครั้งที่ 10). บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- บุญช่วย สายราม. (2557). *ทักษะภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่*. ภาควิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- บุศรา ปุณรีบุรณ์. (2564). องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 9(35), 57-67.
- เพ็ญญา ศรีภูธร. (2562). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ภูวนาท คงแก้ว และ ศีลฤทธิ ศิลาลาย (2564). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่ม 2. *Journal of Roi Kaensam Academi*, 6(4), 82-97.
- มนัญญา ควรจำพิง. (2564). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*, 6(3), 17-32.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *นโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส*. พริกหวานกราฟิก.
- Cronbach, L. J. (1984). *Essential of psychology testing*. Harper.
- Robinson, K. (2007). *The Principles of Creative Leadership*. McGraw-Hill.

สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษายุคดิจิทัล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ
The Implementation of Student Care and Support Systems
on Digital Era School in The Secondary Educational
Service Area Office Ubon Ratchathani, Amnat Charoen

จักรพงษ์ ตระการไทย^{1*}, อธิป เกตุสิริ², ชวนคิด มะเสนะ³
Jakrapong Traganthai^{1*}, Atip Ketusiri², Chuankid Masena³

^{1,2,3} สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
^{1,2,3} Educational Administration, Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University

*Corresponding email: jakrapong.tg63@ubru.ac.th

Received: 22 December 2021; Revised: 30 January 2022; Accepted: 4 February 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล 2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการพัฒนาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล กลุ่มตัวอย่าง คือ จำนวน 435 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 97 คน และครูผู้สอน จำนวน 338 คน ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี และกลุ่มเป้าหมายที่ใช้สัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หรือครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 3 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง โดยเครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย ประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99 แบ่งเป็น 3 ตอน คือ 1) สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) แบบสอบถาม จำนวน 48 ข้อ 3) ข้อเสนอแนะการพัฒนา จำนวน 6 ข้อ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การทดสอบค่าเอฟ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. การศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง 2. การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล ดังนี้ 2.1) จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน 2.2) จำแนกตามประสบการณ์ พบว่า โดยภาพรวม แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 2.3) จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวม แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 3. ข้อเสนอแนะการพัฒนาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล อำนาจเจริญ โดยสรุปจากการตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นรายด้าน ดังนี้ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล ควรจัดอบรมด้านการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้คัดกรองนักเรียน 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน ควรจัดอบรมด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน ควรนำข้อมูลที่ได้จากการคัดกรองนำมาส่งเสริมเสริมและพัฒนา นักเรียน 4) ด้านการ

ป้องกัน ควรนำข้อมูลที่ได้จากการคัดกรองนักเรียน มาวางแผนเพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น 5) ด้านการแก้ปัญหา ควรประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาด้วยรูปแบบที่สอดคล้องกับยุคดิจิทัล 6) ด้านการส่งต่อ ควรมีช่องทางการติดต่อของครุภัณฑ์นอก เพื่อประสานงานและส่งต่อรูปแบบออนไลน์

คำสำคัญ : ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, สถานศึกษายุคดิจิทัล

ABSTRACT

The purposes of the research were to 1) To study the implementation of student care and support systems in digital era school. 2) To Compare the implementation of Student Care and Support Systems in Digital Era School 3) To Study the suggestion for developing the implementation of student care and support systems in digital era school. The sample group is School Administrators and Teachers in basic school on The Secondary Educational Service Area Office Ubon Ratchathani Amnat Charoen. In total were 435 persons and categorized by position is School Administrators 97 Persons, Teacher 338 Persons. Target Group for in-depth interview are School Administrators or Responsible Teachers of Student care and support systems choose by specific method. The research instruments is The questionnaires for research have the 5-levels rating scale which gained 0.99 index of reliability were divided into 3 parts. 1) Questionnaire respondents' status 2) 48 of 3) The suggestion for development have 6 areas are. The data were analyzed by using Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test, F-test, and Content Analysis.

The results showed that 1. The result of study the implementation of student care and support systems in digital era school overall were at a medium level 2. The result of comparing the implementation of student care and support systems in digital era school as classified by position, experience, and school size. 2.1) Classified by position It was found the overall not different. 2.2) Classified by experience position It was found the overall Difference with a statistical significance of .01 2.3) Classified by school size position It was found the overall Difference with a statistical significance of .01 3. The result of suggestion development was as follows from The questionnaires and in-depth interview 1) Knowing Individual Students: Should organize training on the application of technology to screen for classified students. 2) On screening students: Should organize training on the application of technology to screen students. 3) On promoting and developing students: Should organize training on the application of technology to screen students. 4) On prevention: should use the information obtained from the screening of students to decide a plan to prevent problems that will arise. 4) On solution of the problems: Should cooperate with parents to solve problems in a format that corresponds to the digital era. 6) On transfer of the students: Should have online contact for communication and coordinate with external organization.

Keywords: Student Care and Support Systems, Digital Era School

บทนำ

ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของยุคโลกาภิวัตน์ ส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของสังคม ผู้คนต้องเดินทาง เพื่อไปประกอบอาชีพต่างถิ่น อีกทั้งปัญหาของวัยรุ่นในสังคมไทยรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ ทำให้วัยรุ่นประสบปัญหา อันเกิดจากการขาดความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพร่างกาย และปัญหาความรุนแรง ซึ่งมีสาเหตุสำคัญจากปัญหาครอบครัวสภาพแวดล้อม ใกล้ตัวที่ซึ่กุงไปในทางที่ไม่ดี และการใช้ความรุนแรงในสังคมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงถูกนำมาใช้ ในการเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์ทุกช่วงวัย ดังนั้นระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นกระบวนการดำเนินการช่วยเหลือนักเรียน ที่เป็นระบบ มีขั้นตอน โดยครูเป็นผู้บุคลากรหลัก โดยมีฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน เป็นต้น โดยมีกระบวนการทำงาน และหลักฐานการปฏิบัติงาน ที่สามารถตรวจสอบได้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546: 3) โดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2547: 32) ได้กล่าวถึง ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียนทุกคนที่อยู่ในกลุ่มดูแล 4) การป้องกันและการแก้ไขปัญหาของนักเรียนกลุ่มเสี่ยง 5) การส่งนักเรียนไปรับการช่วยเหลือบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เช่น ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครอง โดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2563: 32) ซึ่งการนำนโยบายที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษา โดยการปรับกระบวนการทำงานของสถานศึกษา ให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง ด้วยการนำเทคโนโลยี เทคโนโลยีดิจิทัล Digital Technology ในการสนับสนุนส่งเสริม ตรวจสอบ ติดตาม เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด เพื่อให้สอดคล้องกับสถานศึกษายุคดิจิทัล (Digital Era School) โดย เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2559: 1) กล่าวถึง บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล 4 ประการ 1) คลาวด์คอมพิวติ้ง (Cloud Computing) 2) อุปกรณ์สื่อสาร (Mobility Device) 3) เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) 4) อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (Internet of Things (IoT)) ซึ่งส่งผลกระทบต่อการบริหารงานของสถานศึกษาในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล ควรมีการใช้เทคโนโลยีในยุคดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ เช่น ระบบจัดการฐานข้อมูลของสถานศึกษาเพื่อการตัดสินใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ICT (Information and Communication Technology) มาใช้การเพื่อสร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อการบริหารและการจัดการความรู้ เพื่อการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการประเมินการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ปีการศึกษา 2561 สำนักงานพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 (2563: 8) พบว่า อยู่ในระดับ ดีเยี่ยม ยกเว้น สหวิทยาเขต 4 ตระการพืชผล และ 5 เขมราฐ และการนิเทศติดตามผล การดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในสังกัด ตลอดจนการรายงานผลการดำเนินงาน และไม่เป็นระบบ เนื่องจากยังไม่นำเทคโนโลยี มาช่วยในการดำเนินงาน โดยปีการศึกษา 2564 ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาจาก สำนักงานพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ (2564: 1) มีจำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น 81 โรงเรียน และมีนักเรียนจำนวน 55,669 คน ซึ่งเป็นนักเรียนที่คัดกรอง อยู่ในเกณฑ์เด็กด้อยโอกาสทั้งหมด 35,639 คน คิดเป็นร้อยละ 64.01 จึงส่งผลให้ต้องมีการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อช่วย

ให้นักเรียนกลุ่มดังกล่าวสามารถดำรงตนอยู่ในโรงเรียนและสามารถเรียนต่อจนจบในการศึกษาภาคบังคับ หรือระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ดังนั้นการดำเนินการงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำเป็นจะต้องอาศัยหลักการ วิธีการและขั้นตอนที่ชัดเจน โดยศึกษาผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ที่มีประสบการณ์ทำงาน และในสถานศึกษาขนาดแตกต่างกัน โดยเปรียบเทียบ และศึกษาข้อเสนอแนะการพัฒนา เพื่อประสิทธิภาพการบริหาร และการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สอดคล้องกับสถานศึกษายุคดิจิทัล จำเป็นต้องอาศัยการผสมผสานเทคโนโลยี และสามารถผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อพัฒนา กระบวนการของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้มีความเหมาะสม มีคุณภาพ เป็นไปอย่างต่อเนื่อง เกิดประสิทธิภาพ และผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน เติบโตเป็นกำลังหลักในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์ และขนาดสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำนวน 2,915 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 127 คน และ ครูผู้สอน จำนวน 2,788 คน

1.2 ตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำนวน 435 คน ตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างสำเร็จรูปของ (Krejcie & Morgan, 1986: 345 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2554: 43) จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 97 คน และครูผู้สอน จำนวน 338 คน ได้มาโดยวิธีการแบ่งชั้นภูมิ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง และการสุ่มอย่างง่าย

1.3 กลุ่มเป้าหมาย

ผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยคัดเลือกจำนวน 3 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยคุณสมบัติในข้อใดข้อหนึ่ง ดังนี้ 1) มีประสบการณ์การบริหารงานโรงเรียนด้านกลุ่มบริหารกิจการนักเรียน 2) มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3) เข้าประกวดในรางวัล ที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ 1) ตำแหน่ง 2) ประสบการณ์ 3) ขนาดสถานศึกษา

ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำนวน 6 ด้าน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 6) ได้แก่ 1) การรู้จักผู้เรียนรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและการพัฒนานักเรียน 4) การป้องกัน 5) การแก้ไขปัญหา 6) การส่งต่อ

3. ขอบเขตเนื้อหา

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสถานศึกษายุคดิจิทัล 6 ด้าน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 6) และได้แก่ 1) การรู้จักผู้เรียนรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและการพัฒนา 4) การป้องกัน 5) การแก้ไขปัญหา 6) การส่งต่อ และการบริหารงานในสถานศึกษายุคดิจิทัล เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2559: 1) 1) คลาวด์คอมพิวติ้ง (Cloud Computing) 2) อุปกรณ์สื่อสาร (Mobility Device) 3) เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) 4) อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (Internet of Things (IOT))

4. การออกแบบการวิจัย

1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สถานศึกษายุคดิจิทัล
2) กำหนดกรอบแนวคิดที่จะใช้ในการสร้างเครื่องมือ โดยยึดแนวคิดตามกระบวนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การบริหารงานสถานศึกษายุคดิจิทัล สังเคราะห์เป็นการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล

2.1) สร้างเครื่องมือและนาร่างแบบสอบถามเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อเสนอแนะ ตรวจสอบ และดำเนินการแก้ไข

2.2) นำแบบสอบถาม ที่ได้รับการตรวจสอบเรียบร้อยแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อทำการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยมีค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.97

2.3) นำแบบสอบถามที่คัดเลือกเรียบร้อยแล้ว แล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างทดสอบในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) เท่ากับ 0.99

2.4) นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้ว เก็บข้อมูลรูปแบบเอกสารและออนไลน์

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ จำนวน 48 ข้อ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ คือ 1) ตำแหน่ง 2) ประสบการณ์ 3) ขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำนวน 48 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะการพัฒนา สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำนวน 6 ข้อ

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ส่งแบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 435 ชุด เก็บข้อมูลรูปแบบเอกสาร และรูปแบบออนไลน์ (Google Form) ผ่านระบบ AMSS: Education Area Management Support System

ข้อมูลเก็บกลับคืนจากแบบสอบถามจำนวน 435 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 และการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 3 คน โดยใช้แบบสอบถาม ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะการพัฒนา สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำนวน 6 ข้อ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์ และขนาดสถานศึกษา

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์ และ ขนาดสถานศึกษา

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
1. ตำแหน่ง		
ผู้บริหารสถานศึกษา (ผู้อำนวยการโรงเรียน/รองผู้อำนวยการโรงเรียน)	97	22.30
ครูผู้สอน	338	77.70
รวม	435	100.00
2. ประสบการณ์		
น้อยกว่า 10 ปี	100	23.00
ตั้งแต่ 10-20 ปี	217	49.90
มากกว่า 20 ปี ขึ้นไป	118	27.10
รวม	435	100
3. ขนาดสถานศึกษา		
ขนาดเล็ก (จำนวนนักเรียน 0-359 คน)	68	15.60
ขนาดกลาง (จำนวนนักเรียน 0-359 คน)	151	34.70
ขนาดใหญ่ (จำนวนนักเรียน 1,080 คน ขึ้นไป)	216	49.70
รวม	435	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 97 คน ร้อยละ 22.30 และครูผู้สอน จำนวน 338 คน ร้อยละ 77.70 จำแนกตามประสบการณ์

น้อยกว่า 10 ปี ร้อยละ 23 ประสบการณ์ตั้งแต่ 10-20 ปี ร้อยละ 49.90 และ มากกว่า 20 ปีขึ้นไป ร้อยละ 27.10 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ขนาดเล็กร้อยละ 15.60 ขนาดกลาง ร้อยละ 34.70 ขนาดใหญ่ ร้อยละ 49.70

2. ผลการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวม

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์ และ ขนาดสถานศึกษา

ที่	สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษายุคดิจิทัล	สภาพการดำเนินงาน		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.49	0.75	ปานกลาง
2	การคัดกรองนักเรียน	3.49	0.74	ปานกลาง
3	การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	3.49	0.75	ปานกลาง
4	การป้องกัน	3.51	0.76	มาก
5	การแก้ปัญหา	3.50	0.78	ปานกลาง
6	การส่งต่อ	3.45	0.76	ปานกลาง
เฉลี่ย		3.49	0.71	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล โดยภาพรวม มีสภาพการปฏิบัติในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.49, S.D.=0.71$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการป้องกัน มีสภาพการปฏิบัติสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.51, S.D.=0.76$) รองลงมา คือ ด้านการแก้ปัญหา มีสภาพการปฏิบัติในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.50, S.D.=0.76$) และด้านการส่งต่อมีสภาพการปฏิบัติต่ำที่สุด ระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.45, S.D.=0.76$)

3. ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ และขนาดสถานศึกษา

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามตำแหน่ง

ที่	สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล	ผู้บริหารสถานศึกษา		ครูผู้สอน		t	P-value
		$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1	การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.41	0.81	3.51	0.81	-1.11	0.27
2	การคัดกรองนักเรียน	3.42	0.82	3.51	0.82	-1.04	0.30
3	การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	3.43	0.82	3.51	0.82	-0.89	0.40
4	การป้องกัน	3.48	0.82	3.51	0.80	-0.41	0.67
5	การแก้ปัญหา	3.48	0.80	3.51	0.78	-0.35	0.73
6	การส่งต่อ	3.47	0.78	3.44	0.76	-0.34	0.74
เฉลี่ย		3.45	0.77	3.45	0.69	-0.60	0.55

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีสภาพการดำเนินงานโดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ความแปรปรวน ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามประสบการณ์

ที่	สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล	แหล่งความแปรปรวน	ss	df	MS	F	P-value
1	การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	37.23	2	18.61	39.18**	0.00
		ภายในกลุ่ม	205.25	432	0.48		
		รวม	242.47	434			
2	การคัดกรองนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	39.09	2	19.55	42.76**	0.00
		ภายในกลุ่ม	197.46	432	0.46		
		รวม	236.55	434			
3	การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	42.90	2	21.45	45.78**	0.00
		ภายในกลุ่ม	202.40	432	0.47		
		รวม	245.29	434			

ที่	สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ยุคดิจิทัล	แหล่งความแปรปรวน	ss	df	MS	F	P-value
4	การป้องกัน	ระหว่างกลุ่ม	35.54	2	17.77	35.97**	0.00
		ภายในกลุ่ม	213.40	432	0.49		
		รวม	248.94	434			
5	การแก้ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	38.57	2	19.28	36.82**	0.00
		ภายในกลุ่ม	226.26	432	0.52		
		รวม	264.82	434			
6	การส่งต่อ	ระหว่างกลุ่ม	35.54	2	17.77	35.97**	0.00
		ภายในกลุ่ม	213.40	432	0.49		
		รวม	248.94	434			
รวม		ระหว่างกลุ่ม	35.54	2	17.77	35.97**	0.00
		ภายในกลุ่ม	213.40	432	0.49		
		รวม	248.94	434			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการทดสอบความแตกต่างของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีต่อสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามประสบการณ์ พบว่า สภาพการปฏิบัติโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีต่อสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามประสบการณ์ โดยเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่

สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ยุคดิจิทัล	ประสบการณ์	ต่ำกว่า 10 ปี	ตั้งแต่ 10-20 ปี	มากกว่า 20 ปีขึ้นไป	
รวม		$\bar{x}$	3.92	3.51	3.08
	ต่ำกว่า 10 ปี	3.92	-	-0.41**	-0.84**
	ตั้งแต่ 10-20 ปี	3.51	-	-	-0.43**
	มากกว่า 20 ปีขึ้นไป	3.08	-	-	-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 5 เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีประสบการณ์แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยสภาพการปฏิบัติ 6 ด้าน โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า ทุกคู่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์ความแปรปรวน ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกขนาดสถานศึกษา

ที่	สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p - Value
1	การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	89.19	2.00	44.59	125.68**	0.00
		ภายในกลุ่ม	153.29	432.00	0.36		
		รวม	242.47	434.00			
2	การคัดกรองนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	81.08	2.00	40.54	112.65**	0.00
		ภายในกลุ่ม	155.47	432.00	0.36		
		รวม	236.55	434.00			
3	การส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	75.95	2.00	37.98	96.88**	0.00
		ภายในกลุ่ม	169.34	432.00	0.39		
		รวม	245.29	434.00			
4	การป้องกัน	ระหว่างกลุ่ม	85.75	2.00	42.87	113.50**	0.00
		ภายในกลุ่ม	163.19	432.00	0.38		
		รวม	248.94	434.00			
5	การแก้ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	84.35	2.00	42.18	100.96*	0.00
		ภายในกลุ่ม	180.47	432.00	0.42		
		รวม	264.82	434.00			
6	การส่งต่อ	ระหว่างกลุ่ม	77.76	2.00	38.88	96.90**	0.00
		ภายในกลุ่ม	173.33	432.00	0.40		
		รวม	251.09	434.00			
รวม		ระหว่างกลุ่ม	82.19	2.00	41.10	130.42**	0.00
		ภายในกลุ่ม	136.12	432.00	0.32		
		รวม	218.32	434.00			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 6 พบว่า ผลการทดสอบความแตกต่างของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีต่อสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า สภาพการปฏิบัติ ภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีต่อสภาพการ ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่

ขนาดของ สถานศึกษา	$\bar{x}$	ขนาด เล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
		2.85	3.17	3.91
ขนาดเล็ก	2.85	-	0.33**	1.07**
ขนาดกลาง	3.17	-	-	0.74**
ขนาดใหญ่	3.91	-	-	-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 7 เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่ปฏิบัติหน้าที่ ในสถานศึกษาขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน สถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยสภาพ การปฏิบัติ 6 โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า ทุกคู่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยสรุปจากการตอบ แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก จำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการ ดำเนินการด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีการชี้แจงในให้ทราบแนวทางการดำเนินการ ให้ทราบใน ภาพรวม เพื่อเป็นในทิศทางเดียวกัน

2) การคัดกรองนักเรียน ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการ ดำเนินการคัดกรองนักเรียน และจัดการไฟล์ เพื่อรวบรวมไว้ในรูปแบบออนไลน์

3) การส่งเสริมพัฒนา ควรจัดอบรมให้ความรู้โดยเชิญวิทยากรจากภายนอก มีการอบรมร่วมกันของ โรงเรียนภายในกลุ่มเครือข่ายต่างๆ ในรูปแบบออนไลน์ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

4) การป้องกัน ควรมีการนำข้อมูลที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และการคัดกรองนักเรียน เป็นพื้นฐานในการจัดกิจกรรม และวางแผนป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียน

5) การแก้ไขปัญหา ควรมีการนำข้อมูลที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และการคัดกรอง นักเรียน เป็นพื้นฐานในการแก้ไขปัญหา โดยจัดอบรมรูปแบบบูรณาการ ในสถานการณ์ปัจจุบัน อย่างเหมาะสม

6) การส่งต่อ มีช่องทางติดต่อสื่อสารแบบออนไลน์ระหว่างโรงเรียนและหน่วยงานภายนอก และโรงเรียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัย สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสอน 6 ด้าน 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน 4) การป้องกัน 5) การแก้ไขปัญหา 6) การส่งต่อ มีสภาพการปฏิบัติ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เป็นเพราะการนำเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล มาใช้ร่วมกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีปัจจัยหลายประการที่เกี่ยวข้องและส่งผลต่อการนำมาใช้ เช่น ด้านบุคลากร ด้านความพร้อมของอุปกรณ์ และด้านงบประมาณ เป็นต้น ทำให้ไม่สามารถนำเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล มาใช้ได้อย่างครอบคลุมกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุไรรัตน์ พลพันธ์ (2558: 88) พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามบทบาทหน้าที่ 1) ตามบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการดูแล กำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผล สนับสนุน และให้ขวัญกำลังใจในการดำเนินงาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการประสานงานระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานและบุคคลภายนอก 2) ตามบทบาทหน้าที่ของครูผู้สอน โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งต่อนักเรียนที่ต้องช่วยเหลือไปยังบุคคลหรือฝ่ายที่เกี่ยวข้องด้านจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนานักเรียนและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน สอดคล้องกับ ศักรินทร์ โพธิ์เพชร (2559: 13) พบว่า ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดกำแพงเพชร 5 ด้าน โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งต่อนักเรียน รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และงานที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการป้องกันและแก้ปัญหาของนักเรียน และ งานวิจัยของ สุธารัตน์ มณีรัตน์ (2562: 69-70) พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายภัทรบุรพา อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด มีสภาพปัจจุบันของการดำเนินงาน โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาค่าเฉลี่ยน้อย ดังนี้ 1) การคัดกรองนักเรียน 2) การส่งเสริมนักเรียน 3) การป้องกันและแก้ปัญหานักเรียน 4) การส่งต่อนักเรียน 5) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ สามารถอภิปรายได้ ดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน

สถานศึกษายุคดิจิทัล โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน เนื่องจากนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด ได้กำหนด ขอบข่าย ภาระหน้าที่ ที่ทุกสถานศึกษา ทุกตำแหน่ง จะต้องปฏิบัติไปแนวทางเดียวกันอย่างเป็นระบบ อีกทั้งการส่งเสริมนำเทคโนโลยียุคดิจิทัล มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สำคัญ และจำเป็นต่อการนำมาใช้ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ งานวิจัยของ เอกชัย ภูผา (2561: 3154) พบว่า การเปรียบเทียบการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของข้าราชการครูโรงเรียนสตรีระนอง จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ศิวา ขุนชำนาญ (2564: 1319) พบว่า การเปรียบเทียบการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ งานวิจัยของ กรดา มลิกา (2564: 36) พบว่า การเปรียบเทียบสภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 เมื่อจำแนกตามตำแหน่งการทำงาน พบว่า โดยภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามประสบการณ์ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล โดยภาพรวม แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้อาจเกิดจากผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์แตกต่างกัน มีทักษะและลักษณะในการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน เช่น บุคลากรที่มีประสบการณ์น้อย จะมีทักษะการใช้เทคโนโลยีที่ดี จึงสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการดำเนินงานด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับ งานวิจัยของ เบญจวรรณ นุ่นทอง (2561: 192) พบว่า การเปรียบเทียบดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 ที่ประสบการณ์ทำงานต่างกัน นครศรีธรรมราช-พัทลุง มีผลต่อระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ งานวิจัยของ พรศักดิ์ ผกากรอง (2562: 69-72) พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามอายุราชการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ศิวา ขุนชำนาญ (2564: 1320) พบว่า การเปรียบเทียบการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา จำแนกประสบการณ์ในการทำงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.3 ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวม แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเกิดจากผู้ตอบแบบสอบถามปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความพร้อมด้านงบประมาณ อุปกรณ์ และบุคลากรแตกต่างกัน ทำให้สภาพการปฏิบัติเมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษาแตกต่างกัน โดยสถานศึกษาขนาดใหญ่มีความพร้อมในการนำเทคโนโลยี บุคลากร และงบประมาณที่สามารถสนับสนุนการทำงานได้มากกว่าสถานศึกษาขนาดอื่น สอดคล้องกับ งานวิจัยของ นิพนธ์ วิไล (2563: 35-36) พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอน ต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 ครูผู้สอนที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดต่างกัน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ งานวิจัยของ วุฒิพงษ์ พันธิวา (2563: 205) พบว่า การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ศิวา ขุนชำนาญ (2564: 1319) พบว่า การเปรียบเทียบการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ได้เสนอแนะแนวทางการพัฒนาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

3.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีข้อเสนอแนะการพัฒนา ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล คือ ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการดำเนินการด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีการชี้แจงให้ทราบแนวทางการดำเนินการ ให้ทราบในภาพรวม เพื่อเป็นในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Terrence J. Lee-St. John et al (2018: 9-13) พบว่า การศึกษาและรู้จักข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล เช่น สีมิว เชื้อชาติ การได้รับทุน และนักเรียนเรียนรวม ส่งผลดีต่อการนำมาเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์หาแนวทางการช่วยเหลือนักเรียน เพื่อลดปัญหาการออกกลางคันได้

3.2 การคัดกรองนักเรียน โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีข้อเสนอแนะการพัฒนา ด้านการคัดกรองนักเรียน ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการดำเนินการคัดกรองนักเรียน และจัดการไฟล์ต่างๆ เพื่อรวบรวมไว้ในรูปแบบออนไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิพนธ์ วิลุน (2563: 38) พบว่า ข้อเสนอแนะด้านการคัดกรองนักเรียน คือ สถานศึกษาควรมีการศึกษาและรวบรวมข้อมูลนักเรียนรายบุคคลด้วยเครื่องมือที่หลากหลาย และครูทุกคนสามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) เพื่อวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล

3.3 การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีข้อเสนอแนะการพัฒนา ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ควรจัดอบรมให้ความรู้โดยเชิญวิทยากรจากภายนอก มีการอบรมร่วมกันของโรงเรียนภายในกลุ่มเครือข่ายต่างๆ ในรูปแบบออนไลน์ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภัสสร สุริยะ (2561: 78) พบว่า ข้อเสนอแนะด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน สถานศึกษามีการวางแผนงานที่ดีมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นและเสริมสร้างทักษะการใช้ชีวิต เช่น กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมประชุมผู้ปกครอง มีกระบวนการให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียน ให้ความร่วมมือกันระหว่างครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนานักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาและมีการรายงานและประเมินผลด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนเพื่อนำไปสู่การพัฒนานักเรียน

3.4 การป้องกัน โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีข้อเสนอแนะการพัฒนา ด้านการป้องกัน คือ ควรมีการนำข้อมูลที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และการคัดกรองนักเรียน เป็นพื้นฐานในการจัดกิจกรรม และวางแผนป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรดา มลิลลา (2564: 39) พบว่า ข้อเสนอแนะด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน ครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นควรติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองในเบื้องต้น เพื่อทำความเข้าใจให้ตรงกันกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนและร่วมกันดำเนินการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขต่อไป

3.5 การแก้ไขปัญหา โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีข้อเสนอแนะการพัฒนา ด้านการแก้ไขปัญหา คือ ควรมีการนำข้อมูลที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และการคัดกรองนักเรียน เป็นพื้นฐานในการแก้ปัญหา โดยจัดอบรมรูปแบบบูรณาการ ในสถานการณ์ปัจจุบัน อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาวดี ลาภเจริญ และกิตติศักดิ์ อังคะนาวิณ (2562: 30-31) พบว่า ข้อเสนอแนะด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โรงเรียนควรมีการสนับสนุนให้ผู้ปกครองร่วมกิจกรรมของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างโรงเรียนและครอบครัวนักเรียน

3.6 การส่งต่อ โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีข้อเสนอแนะการพัฒนา ด้านการส่งต่อ คือ มีช่องทางติดต่อสื่อสารแบบออนไลน์ระหว่างโรงเรียนและหน่วยงานภายนอก และโรงเรียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุไรรัตน์ พลจันทร์ (2558: 93-94) พบว่า ข้อเสนอแนะด้านการส่งต่อนักเรียน ที่ต้องช่วยเหลือไปยังบุคคล หรือฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารควรใช้ยุทธวิธีการทำงานร่วมกันเป็นทีมของบุคลากรภายในและภายนอกโรงเรียน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการผลักดัน และบูรณาการการทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดความร่วมมือแรงร่วมใจตลอดจนการแสวงหาแนวทางในการสร้าง เครือข่ายผู้ปกครองและชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 หน่วยงานต้นสังกัด ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนตระหนักถึงความสำคัญในการใช้เทคโนโลยีในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการส่งต่อ

1.2 หน่วยงานต้นสังกัด ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนภายในสถานศึกษา การจัดทำแพลตฟอร์มระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมทั้งการกำหนดเป้าหมายพร้อมทั้งกลยุทธ์ และแผนพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยบูรณาการใช้เทคโนโลยีในยุคดิจิทัล เพื่อลดปัญหาที่เกิดขึ้นและเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรตระหนักถึงความสำคัญ และส่งเสริมการดำเนินงานด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัล โดยการส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานระบบดูแลนักเรียน ด้านการส่งต่อ ที่มีประสิทธิภาพ

2.2 ควรศึกษาวิจัยแนวทางการพัฒนาโปรแกรมและเปลี่ยนข้อมูลร่วมกันกับหน่วยงานภายนอก เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กรดา มลิลลา. (2564). สังคมออนไลน์เพื่อการศึกษา. *วารสารมหาจุฬานาครธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช*, 8(2), 29-42.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่9). สุวีริยาสาส์น.
- พรศักดิ์ ผกากรอง. (2562). *การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี* [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี <http://ir.sru.ac.th/handle/123456789/757>
- นิพนธ์ วิลุน. (2563, 23 มีนาคม). ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นครราชสีมา เขต 6, *การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา ครั้งที่ 7 ประจำปี 2563* [Symposium]. วิทยาลัยนครราชสีมา.
- เบญจวรรณ นุ่นทอง. (2561). ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 18(17), 188-191.
- วุฒิพงษ์ พันทิวา. (2563). สภาพ ปัญหา และแนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 8(31), 199-210.
- ศักรินทร์ โพธิ์เพชร. (2559). *แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กรายการศึกษามัธยมศึกษา* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ http://ns.nsr.ac.th/bitstream/nsru/116/1/Sakkarin_Phophet.pdf
- ศิวา ขุนชำนาญ. (2564, 23 มิถุนายน). การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาสงขลา เขต 1, *การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 12* [Symposium]. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- สุรารัตน์ ฌณีรัตน์. (2562). *การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายภัทรบุรพา อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/57990345.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2546). *คู่มือการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้วิกฤตสังคม*. ชวนพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2547). *แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.(2547). *แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา*. โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2563). *นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29. *คู่มือแนวทางการดำเนินงาน*

- ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประจำปีการศึกษา 2563 (2563, 5 มิถุนายน).
<https://drive.google.com/file/d/1Kqe6WiB8WNDzt06T8DiqSzlqa0rLKQvU/view>
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ. (2564, 7 มิถุนายน).
สารสนเทศทางการศึกษา สพม.อบอจ. <https://drive.google.com/file/d/1RPI9vjrTY4D4IP2BqVvKv7muwCxP-3bl/view>
- สุภาวดี ลาภเจริญ และกิตติศักดิ์ อังคะนาวิน. (2562). รูปแบบการบริหารงานด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้ปกครองในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ โรงเรียนพนัสพิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. *วารสาร “ศึกษาศาสตร์ มมร” คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, 7(1), 15-32.
- สุภัทสร สุริยะ. (2562). การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์]. ฐานข้อมูลวิจัย มหาวิทยาลัยสยาม
<https://e-research.siam.edu/kb/the-operation-of-student-support-system-of-the-opportunity-expanded-school-under-the-auspices-of-bangkok-metropolitan-administration/>
- อุไรรัตน์ พลจันทร์. (2558). สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 9(2), 188-191.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. *การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล (School Management in Digital Era)*. (2559, 01 พฤศจิกายน). <https://www.truelookpanya.com/knowledge/content/52232/-edu-teaartedu-teaart-teaartdir-->
- เอกชัย ภูผา. (2561, 20 มีนาคม). การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสตรีระนอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 14. *เอกสารการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8* [Symposium]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- Terrence J. Lee-St. John et al. (2019). “The Long-Term Impact of Systemic Student Support in Elementary School: Reducing High School Dropout,” *AERA Open*, 13(4), 1-16

สภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนเพื่อพัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำ
ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่
เขต 4

The School Administration Guidelines toward Being a Leading
Buddhist Oriented School under Chiang Mai Primary Educational
Area Office 4

เยาวนา พันธุ์แก้ว^{1*}, สังวาร วังแจ่ม², สิทธิชัย มุลเขียน³
Yaowana Punkeaw^{1*}, Sangwan Wangcham², Sittichai Moonkhein³

1,2,3 สาขาการบริหารการศึกษา คณะสังคมศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่
1,2,3 Education Administration, Faculty of Social Sciences and Arts, North-Chiang Mai University

*Corresponding email: Oilyaowana@gmail.com

Received: 17 November 2021; Revised: 3 January 2022; Accepted: 7 February 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรภายในโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำ จำนวน 33 คน รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำ มีการปฏิบัติตามขั้นตอนการดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก คือ ขั้นเตรียมการ อยู่ในระดับมากที่สุด ขั้นดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ ขั้นดูแลสนับสนุนใกล้ชิด ขั้นดำเนินการพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรตามระบบไตรสิกขา ขั้นประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินการ และขั้นปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านแนวทางการบริหารโรงเรียนเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำ คือ โรงเรียนควรดำเนินการตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของอัตลักษณ์ 29 ประการ และขั้นตอนการดำเนินงาน 6 ขั้นตอนของโรงเรียนวิถิพุทธในการบริหารอย่างมีระบบ มีโครงการหรือกิจกรรมที่โดดเด่น เป็นที่ประจักษ์ จนเป็นแบบอย่างได้

คำสำคัญ : การบริหารสถานศึกษา, โรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำ, หลักไตรสิกขา

ABSTRACT

This research aimed to study school administrative toward being a leading Buddhist Oriented School of the schools under Chiang Mai Primary Educational Area Office 4 and to purpose its guidelines of that administrative. Samples of the study were from personnel of the leading Buddhist Oriented schools altogether 33 persons. Data collection

was conducted from questionnaires and interviews. Average, standard deviation and content analysis were used for data analysis. The study was found that the administrative of those leading Buddhist Oriented Schools as a whole, in terms of systematically implementation was at high level. When considering each aspect of operation, the preparation stage was at the highest one while the states of structure component organizing, closely directing, and supporting, steps to develop learners and personnel according to the Trisikkha system, evaluating and continually modifying and developing were all at high level. Guidelines for being a leading Buddhist Oriented School were that school should operate accordance with the standard and 29 identity indicators and follow the 6 states of operations of being the Buddhist Oriented School as systematically model of administrative. There should be outstanding activities projects and be accepted.

Keywords: Educational Institutional Management, Leading Buddhist Oriented School, Trisikkha Principles

บทนำ

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) ถึง ฉบับร่างที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้มีคุณธรรม และมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง แนวการพัฒนาคนดังกล่าวมุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะ และความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืนและมีการพัฒนาแผนมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ประเทศไทย ที่ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ตามที่รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65 กำหนด เพื่อเป้าหมายความสุขของคนไทยทุกคน (สภาพนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2564) ซึ่งแนวโน้มของการพัฒนาประเทศ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการสื่อสารส่งผลให้วิถีชีวิตของคนเปลี่ยนไปอย่างมาก และประสบปัญหาหลายด้าน คุณภาพคน คุณภาพ การศึกษาถือเป็นปัญหาที่ต้องให้ความสำคัญ สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติ ให้เป็น มนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพล โลก บนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (หลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 [ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560], 2560)

นักเรียนและเยาวชน ซึ่งเป็นอนาคตของชาติ การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนมี คุณธรรม จริยธรรม เป็นการพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เป็นบุคคลที่ใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง สามารถคิด เป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ รักเพื่อนมนุษย์ รักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจน เป็นผู้มีความรับผิดชอบที่ กว้างไกลและมีจิตเป็นกลาง อันเป็นประโยชน์ต่อสังคมประเทศชาติ พระศาสนาสืบไป (พระมหาวินัย องค์กรสิริ, 2561) และการที่จะสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรม ให้กับผู้เรียนนั้นจำเป็นต้องนำ

พระพุทธศาสนาให้มามีบทบาทในการจัดการศึกษา เพื่อให้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาจิตใจและสติปัญญาของผู้เรียนไปพร้อม ๆ กัน (เมตตา ภิรมย์ภักดี, 2547)

สืบเนื่องมาจากที่กระทรวงศึกษาธิการจัดการประชุมหารือเรื่อง “หลักสูตรใหม่เด็กไทยพัฒนา” ณ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2545 ถึงโรงเรียนที่จัดการศึกษาเพื่อสนองตอบความสามารถที่แตกต่างกันของบุคคล เพื่อนำพาเด็กและเยาวชนไทยก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างไร้ขีดจำกัด 5 รูปแบบ ได้แก่ โรงเรียนในกำกับของรัฐ โรงเรียนวิถีสอน โรงเรียนสองภาษา โรงเรียนใช้ ICT เพื่อการเรียนรู้ และโครงการนำร่องสรรหา พัฒนา และส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษด้านต่าง ๆ โรงเรียนวิถีสอนเป็นหนึ่งในรูปแบบโรงเรียน ที่จะช่วยผลักดันให้เด็กและเยาวชนไทยสามารถพัฒนาตามศักยภาพ เป็นคนดี คนเก่งของสังคม และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข เป็นโรงเรียนที่นำหลักธรรมในพระพุทธศาสนามาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารและการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา เน้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งกาย ความประพฤติ ใจดี และปัญญา ตามหลักไตรสิกขา จากการศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมในโรงเรียนวิถีสอนโรงเรียนบ้านชุมแสง ตำบลชุมแสง อำเภอเสด็จ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าประโยชน์ที่เกิดขึ้นในโรงเรียนวิถีสอนมี 4 อย่าง ได้แก่ 1. ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับโรงเรียน คือ โรงเรียนมีบุคลากรที่มีคุณลักษณะที่ดี มีการบริหารจัดการ มีหลักสูตร มีแหล่งเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการพัฒนาตามหลักไตรสิกขา พัฒนาผู้เรียนบ้าน วัด โรงเรียน เกิดความสามัคคี ร่วมมือกันในการพัฒนาโรงเรียนและสังคมตามวิถีสอนอย่างต่อเนื่อง 2. ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับบุคลากรของโรงเรียน คือ บุคลากรมีการปรับปรุงตนเอง ลด ละ เลิก อบายมุข สิ่งเสพติดต่าง ๆ เป็นแบบอย่างที่ดี ส่งผลให้นักเรียน ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับสิ่งเสพติดในโรงเรียนและชุมชน 3. ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน คือ นักเรียนรู้และเข้าใจหลักการปฏิบัติตามแนวทางวิถีสอน ทราบถึงผลดีของการปฏิบัติตาม เมื่อมีปัญหาสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างมีสติ ทำให้เป็นที่ผู้ กิน อยู่ ดู ฟัง เป็น และมีความสุข ประสบความสำเร็จ เป็นที่รักใคร่ของผู้อื่น 4. ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับทุกคน คือ ด้านการพัฒนากาย (ภาวดีกาย) การฝึกฝนกายของตนด้านการเห็นรูป ฟัง เสียงดมกลิ่น กินอาหาร สัมผัสที่ดี ทำให้สุขภาพร่างกายของตนสมบูรณ์แข็งแรง สมดุล กลมกลืน มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมรอบตัว ด้านพัฒนาศีล (ภาวดีศีล) มีพฤติกรรมทาง ศีลธรรม ระเบียบวินัย กฎกติกา และความสัมพันธ์ทางสังคมในลักษณะสร้างสรรค์และก่อสร้างดีสุขแก่ตนเอง สังคม และประเทศชาติ ด้านพัฒนาจิต (ภาวดีจิตตะ) มีจิตใจที่ดี เป็นจิตที่มั่นคง มีสมาธิไม่วอกแวก เข้าใจ รู้เท่าทัน ไม่ยึดติดมากจนเกินไป ด้านพัฒนาปัญญา (ภาวดีปัญญา) มีความรู้แจ้งเห็นจริงเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงหรือตามที่เห็น รู้เท่าทัน ไม่ยึดติด รู้ดีรู้ชั่ว รู้คุณรู้โทษ แยกแยะวิเคราะห์ได้ด้วยปัญญา (วัชรพล มะลิซ้อน, 2560)

โรงเรียนวิถีสอน จึงเป็นนวัตกรรมการจัดการศึกษาที่นำพระพุทธศาสนาให้ย้อนกลับมา มีบทบาทในการจัดการศึกษาอีกครั้งหนึ่ง เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน โดยความเห็นชอบของกระทรวงศึกษาธิการ มี 3 ระดับ คือ โรงเรียนวิถีสอน โรงเรียนวิถีสอนชั้นนำ โรงเรียนวิถีสอนพระราชทาน ปัจจุบันมีหลายโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีสอน แต่โรงเรียนที่ผ่านการประเมินระดับโรงเรียนวิถีสอนชั้นนำ และโรงเรียนวิถีสอนพระราชทาน ยังมีอัตราส่วนน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด

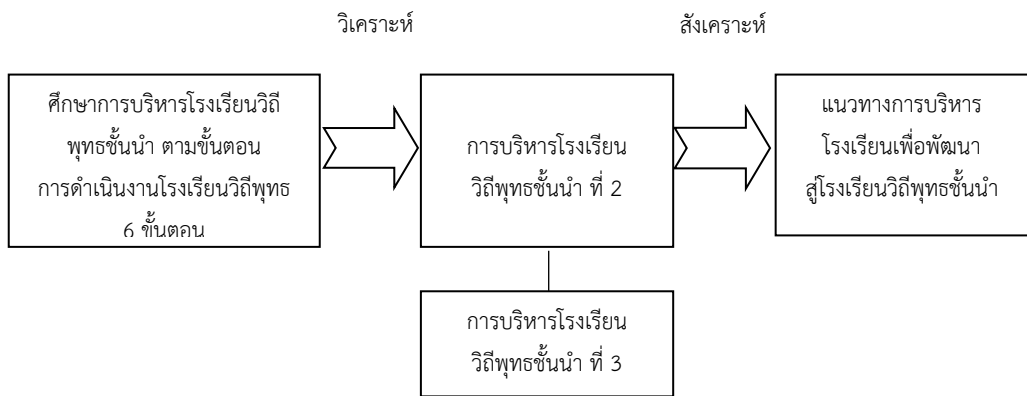
ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาการบริหารโรงเรียนวิถีสอนชั้นนำ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 เพื่อสังเคราะห์แนวทางการบริหารโรงเรียนเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนวิถีสอนชั้นนำ ให้โรงเรียนทั่วไปหรือโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิถีสอน สามารถนำไปเป็นแนวทางในการบริหาร

โรงเรียนเพื่อพัฒนาส่งเสริมสนับสนุนผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อีกทั้งผลักดันการพัฒนาการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ ให้มีคุณภาพสู่โรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำ และต่อยอดไปสู่โรงเรียนวิถิพุทธพระราชทานต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการบริหารโรงเรียนเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการทำวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำ รุ่นที่ 11 ปี พ.ศ. 2563 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 จำนวน 9 โรงเรียน จำนวน 95 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำ รุ่นที่ 11 ปี พ.ศ. 2563 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 จำนวน 33 คน เลือกแบบเจาะจงจากโรงเรียนที่ได้รับการประเมินโรงเรียนวิถิพุทธอย่างต่อเนื่อง ตลอดระยะเวลาอย่างน้อย 2 ปี มีผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับดีขึ้นไป มีการจัดการศึกษาในระดับเดียวกัน คือ เปิดสอนระดับปฐมวัย – ระดับประถมศึกษา และได้รับการประเมินให้เป็นโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำในรุ่นและปีเดียวกัน จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนชุมชนวัดปากกอก มีนักเรียนจำนวน 64 คน โรงเรียนบ้านท้าวบุญเรือง มีนักเรียนจำนวน 132 คน และโรงเรียนวัดเทพาราม มีนักเรียนจำนวน 145 คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำในโรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูล จำนวน 6 คน

2. ขอบเขตเนื้อหา

การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ 6 ขั้นตอน คือ 1. ขั้นเตรียมการ 2. ขั้นดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ 3. ขั้นดำเนินการพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรตามระบบไตรสิกขา 4. ขั้นดูแลสนับสนุนใกล้ชิด 5. ขั้นปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 6. ขั้นประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินการ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือรวบรวมข้อมูลในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

3.1 แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่เกี่ยวกับสภาพการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ มีเนื้อหาและรูปแบบดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ในเรื่อง เพศ อายุ วุฒิ การศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษา เป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลสภาพการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ตามขั้นตอนการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ 6 ขั้นตอน จำนวน 30 ข้อ ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยแต่ละระดับมีความหมายดังนี้

5 หมายถึง การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ อยู่ในระดับ มากที่สุด

4 หมายถึง การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ อยู่ในระดับ มาก

3 หมายถึง การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ อยู่ในระดับ ปานกลาง

2 หมายถึง การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ อยู่ในระดับ น้อย

1 หมายถึง การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

นำแบบสอบถามไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) มีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60 เป็นต้นไป แล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach 's Coefficient Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96

3.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับวิธีการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำในโรงเรียน เกี่ยวกับวิธีการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ เก็บรวบรวมข้อมูลวิธีการดำเนินงาน จากการสนทนา แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์มีลักษณะของคำถามปลายเปิด (Open - Ended Question) มีความยืดหยุ่น เปิดโอกาสให้ตอบสามารถแสดงความคิดเห็นอธิบายความสำคัญของแนวทางอย่างลึกซึ้งในแง่มุมที่หลากหลาย พร้อมทั้งระบุปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมได้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยตนเอง ทั้งการแจกแบบสอบถาม และการรับกลับ และดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำของโรงเรียน เกี่ยวกับวิธีการบริหารโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จเพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำเสนอในรูปแบบตาราง ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับวิธีการบริหาร ตามขั้นตอนโรงเรียนวิถิพุทธ 6 ขั้นตอน โดยการสังเคราะห์เนื้อหา

ผลการดำเนินงานวิจัย

1. สภาพการบริหารโรงเรียนของโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำแสดงดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำโดยรวม

การบริหารโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำ	ระดับ		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ชั้นเตรียมการ	4.54	0.33	มากที่สุด
2. ชั้นดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ	4.50	0.35	มาก
3. ชั้นดำเนินการพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรตามระบบไตรสิกขา	4.47	0.33	มาก
4. ชั้นดูแลสนับสนุนใกล้ชิด	4.49	0.36	มาก
5. ชั้นปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	4.34	0.50	มาก
6. ชั้นประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินการ	4.35	0.50	มาก
เฉลี่ย	4.45	0.40	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายขั้นตอนเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ชั้นเตรียมการ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.54$) รองลงมา ชั้นดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.50$) ชั้นดูแลสนับสนุนใกล้ชิด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.49$) ชั้นดำเนินการพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรตามระบบไตรสิกขา ($\bar{X}=4.47$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ชั้นปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.34$)

2. แนวทางการบริหารโรงเรียนเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำ ดังนี้

ชั้นเตรียมการ โรงเรียนควรศึกษาหลักเกณฑ์ แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำ สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ คณะกรรมการสถานศึกษา บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง มีการประชุมปรึกษาหารือ เพื่อรับฟังวัตถุประสงค์ และแนวทางการเข้าร่วมโครงการ เพื่อสร้างความตระหนักถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำ แต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ 2 ชุด คือ คณะกรรมการดำเนินงาน และคณะกรรมการที่ปรึกษา จัดทำแผนงาน เช่น โครงการ /กิจกรรม ระบุอยู่ในแผนปฏิบัติการของโรงเรียน ต่อเนื่องติดต่อกันอย่างน้อยเป็นระยะเวลา 2 ปี ซึ่งปัญหาและอุปสรรคที่พบ คือ นักเรียนและผู้ปกครอง ยังขาดความชัดเจนในวัตถุประสงค์ของโครงการและแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้เกิดเป็นกิจกรรมตามแนวทางวิถิพุทธ

ขึ้นดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ โรงเรียนควรดำเนินการ นำเอาหลักวิถีพุทธมาบูรณาการในหลักสูตรของสถานศึกษา โดยสอดแทรกหลักวิถีพุทธในการจัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ จัดสภาพกายภาพของโรงเรียนให้เหมาะสมต่อการการเรียนรู้ กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาไตรสิกขา โดยผ่านการเรียนรู้ “การกิน อยู่ ดู ฟังเป็น” ตามอัตลักษณ์ 29 ประการสู่การเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งปัญหาและอุปสรรคที่พบ คือ การจัดเตรียมอาคารสถานที่ หรือบริบทต่าง ๆ ของโรงเรียน ให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดการประเมิน 29 ประการ ของโรงเรียนวิถีพุทธ

ขึ้นดำเนินการพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรตามระบบไตรสิกขา โรงเรียนควรบูรณาการหลักวิถีพุทธในการจัดการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ จัดเตรียมการห้องเรียน อาคารสถานที่ ครูผู้รับผิดชอบ และผู้ร่วมดำเนินกิจกรรม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง ดูแลให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธที่โรงเรียนกำหนด ให้เป็นประจำจนเกิดเป็นพุทธวิถี คัดเลือกครูผู้รับผิดชอบโครงการที่มีความเหมาะสม เป็นกัลยาณมิตร และสามารถปลูกฝังศรัทธาค่านิยมต่อการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบแก่นักเรียนได้ ตัวอย่างกิจกรรม เช่น กิจกรรม “ขนมไทย ใส่สมาธิ” กิจกรรม “จิตอาสา เราทำดีด้วยหัวใจ” กิจกรรม “ค่ายคุณธรรม น้อมนำ ทำความดี” กิจกรรม “บันทึกพุทธะแห่งความดี ชีวิตดี สุข” กิจกรรม “วิถีคนกล้า นำพาสู่ความปรองดอง” เป็นต้น ซึ่งปัญหาและอุปสรรคที่พบ คือ โรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียนน้อย ทำให้บทบาทแกนนำกิจกรรมต่าง ๆ ส่วนใหญ่เป็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ป.4 -6) ทำให้นักเรียนมีภาระงานมาก

ขึ้นดูแลสนับสนุนใกล้ชิด โรงเรียนควรดำเนินการ ประชุมชี้แจงให้นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา ได้ทราบถึงการดำเนินงานโครงการ อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง มีการส่งเสริม สนับสนุน เตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแบบวิถีพุทธในด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสมและเพียงพอในทุกด้าน ควรมีครูพระสอนมาสอนศีลธรรมในโรงเรียน หรือวิทยากรจากภายนอก เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม มีคณะกรรมการติดตามการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ อาทิเช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา คณะครู ผู้ปกครอง เป็นต้น ซึ่งไม่พบปัญหาหรืออุปสรรค

ขึ้นปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนควรดำเนินการ ประชุมชี้แจงการดำเนินงานโครงการ ให้คณะกรรมการสถานศึกษา หรือผู้ปกครองทราบ อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง มีการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้หลักในโครงการโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำและนำโครงการหรือกิจกรรมอื่นมาช่วยส่งเสริมในการปรับปรุง และพัฒนาวิถีพุทธ ให้แก่ผู้เรียน ผู้บริหาร ครู และบุคลากรในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนและบุคลากรภายในโรงเรียนสอนมัธยมศึกษา ร่วมกับโครงการธรรมศึกษา ซึ่งไม่พบปัญหาหรืออุปสรรค

ขึ้นประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินการ โรงเรียนควรประเมินผลการดำเนินงานโครงการ โดยการประเมินตนเองตามอัตลักษณ์ 29 ประการ ระยะ 9 เดือน และ 12 เดือน ในระบบเว็บไซต์วิถีพุทธ และประเมินการดำเนินงานของโครงการ / กิจกรรมของโรงเรียนก่อน ระหว่าง และหลังการดำเนินงาน เพื่อปรับปรุงพัฒนาโครงการอย่างต่อเนื่อง มีการประเมินความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง สรุปและรายงานผลการดำเนินงานประจำปีการศึกษาต่อผู้บริหารโรงเรียน มีการรายงานกิจกรรมสถานศึกษาวิถีพุทธชั้นนำ ในเว็บไซต์วิถีพุทธ มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้นักเรียน ครู บุคลากร ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และบุคคลภายนอก ให้ทราบผลการดำเนินงานของโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ผ่านทางช่องทางต่าง ๆ อาทิเช่น วารสาร เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก และกลุ่มไลน์ของโรงเรียน เป็นต้น ซึ่งปัญหาและอุปสรรคที่พบ

คือ การติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง ผู้ปกครองบางส่วนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ ต้องอาศัยบุคลากรในท้องถิ่นหรือการอัดเสียงช่วยในการสื่อสาร

สรุปและอภิปรายผล

สภาพการบริหารโรงเรียนเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ชั้นเตรียมการ อยู่ในระดับมากที่สุด ชั้นดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ ชั้นดูแลสนับสนุนใกล้ชิด ชั้นดำเนินการพัฒนา ผู้เรียนและบุคลากรตามระบบไตรสิกขา ชั้นประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินการและชั้นปรับปรุง และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมากทุกด้าน เนื่องจากสถานศึกษามีการดำเนินการตามมาตรฐาน และตัวชี้วัดของอัตลักษณ์ 29 ประการ และตามขั้นตอนการดำเนินงาน 6 ขั้นตอนของโรงเรียนวิถีพุทธ ด้วยกระบวนการกัลยาณมิตร มีโครงการหรือกิจกรรมที่เด่นชัด เป็นที่ประจักษ์ จนเป็นแบบอย่างได้ สอดคล้องผลการวิจัยของ พระมหาวิชาญ สุวิชาโน (2564) ที่ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนวิถีพุทธมีการดำเนินงาน อยู่ 3 ระดับ ได้แก่ โรงเรียนวิถีพุทธ ทั่วไป โรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ และโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน มีการดำเนินการ 6 ขั้นตอนการดำเนินงาน ของโรงเรียนวิถีพุทธ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน และสอดคล้องกับ คู่มือการดำเนินงานโรงเรียน วิถีพุทธ ของพระมหาวิชาญ สุวิชาโน (บัวบาน) และเกษม แสงนันท (2562) ที่กำหนดคุณสมบัติและ ตัวชี้วัดโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ และหลักเกณฑ์โรงเรียนที่มีสิทธิ์สมัครรับการคัดเลือกโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ว่า โรงเรียนต้องได้สมัครลงทะเบียนในระบบ (สถานศึกษาวิถีพุทธ, 2545) ไม่น้อยกว่า 3 ปี มีการ ดำเนินการตามตัวชี้วัดอัตลักษณ์วิถีพุทธครบทั้ง 29 ประการ และประเมินตนเองตามอัตลักษณ์วิถีพุทธใน ระบบ ระยะ 9 เดือนและ 12 เดือน ไม่น้อยกว่า 2 ปีต่อเนื่อง มีกิจวัตรประจำวัน ประจำสัปดาห์ด้านวิถี พุทธ และกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา อย่างสม่ำเสมอ จนเป็นวิถีชีวิต มีโครงการวิถีพุทธในแผน ยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา มีการดำเนินกิจกรรม/โครงการเด่นด้านวิถีพุทธ อย่างเป็นรูปธรรม ต่อเนื่องกันอย่างน้อย 2 ปี และส่งผลดีต่อครู บุคลากรและผู้เรียน มีการบูรณาการวิถี พุทธสู่การเรียนการสอนรวมทั้งมีแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการวิถีพุทธทุกกลุ่มสาระ มีการอบรม พัฒนาผู้บริหาร ครู บุคลากร ในด้านวิถีพุทธและการปฏิบัติธรรม ต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 3 ปี มีการอบรม พัฒนาผู้เรียนในด้านวิถีพุทธและปฏิบัติธรรมต่อเนื่อง ไม่น้อยกว่า 3 ปี ผู้บริหาร และคณะครู อาจารย์ มีความใส่ใจในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ

แนวทางการบริหารโรงเรียนเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ควรมีการดำเนินการตาม มาตรฐานและตัวชี้วัดของอัตลักษณ์ 29 ประการ และตามขั้นตอนการดำเนินงาน 6 ขั้นตอนของโรงเรียน วิถีพุทธ มีโครงการหรือกิจกรรมที่โดดเด่น เป็นที่ประจักษ์ จนเป็นแบบอย่างได้ มีแนวทางการพัฒนาที่ ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ จะส่งผลให้การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ โดยดำเนินการตามขั้นตอนการ ดำเนินงาน 6 ขั้นตอน คือ

1. ชั้นเตรียมการ โรงเรียนควรศึกษาหลักเกณฑ์การคัดเลือกเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ ประชุมปรึกษาหารือ สร้างความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนักแก่ผู้มีส่วนร่วม จัดทำแผนงาน ที่ระบุในแผนปฏิบัติการของโรงเรียน อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธดำเนินไป

2. ชั้นดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ โรงเรียนควรนำหลักวิถีพุทธบูรณาการใน หลักสูตรของสถานศึกษา โดยสอดแทรกในทุกกลุ่มสาระ จัดสภาพกายภาพของโรงเรียนและกิจกรรมการ เรียนรู้ของผู้เรียนให้เหมาะสม แต่งตั้งผู้รับผิดชอบโครงการและคณะกรรมการดำเนินงานที่ชัดเจน เพื่อให้

เป็นปัจจัย เป็นกิจกรรม เป็นเครื่องมือสู่การพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะแห่งปัญญาคุณธรรม

3. ขั้นตอนการพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรตามระบบไตรสิกขา โรงเรียนควรกำกับดูแลให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเป็นประจำเกิดเป็นพฤติกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง คัดเลือกครูผู้รับผิดชอบโครงการที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดี และสามารถปลูกฝังศรัทธาค่านิยมที่ดีได้ เพื่อให้เป็นหัวใจของการดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

4. ขั้นตอนดูแลสนับสนุนใกล้ชิด โรงเรียนควรมีการประชุมชี้แจงให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบผลการดำเนินงาน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง มีการเตรียมความพร้อม การส่งเสริม การสนับสนุน ด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสมและเพียงพอ มีครูพระหรือวิทยากร มาสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีคณะกรรมการติดตามการดำเนินงาน เพื่อให้การดำเนินการทุกส่วนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยทำที่ความเป็นกัลยาณมิตร

5. ขั้นตอนปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง โรงเรียนควรนำโครงการหรือกิจกรรมอื่นมาช่วยส่งเสริมสนับสนุน ช่วยปรับปรุงและพัฒนาวิถีพุทธให้แก่ผู้เรียน ผู้บริหาร ครู และบุคลากรในโรงเรียน อย่างต่อเนื่อง มีการเข้าสอบนันทธรรมร่วมกับโครงการธรรมศึกษา เพื่อให้เน้นย้ำด้วยหลักธรรมว่าต้องมีการพัฒนามากขึ้น ๆ

6. ขั้นตอนประเมินผล และเผยแพร่ผลการดำเนินการ โรงเรียนควรประเมินผลการดำเนินงาน โครงการทุกระยะ มีการประเมินความพึงพอใจ สรุปและรายงานผลการดำเนินงานประจำปีการศึกษาต่อผู้บริหารโรงเรียน รายงานกิจกรรมสถานศึกษาวิถีพุทธชั้นนำ ในเว็บไซต์วิถีพุทธ มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการดำเนินงาน ผ่านทางช่องทางต่าง ๆ อาทิเช่น วารสาร เว็บไซต์ เพจบุ๊ก และกลุ่มไลน์ของโรงเรียน เป็นต้น ให้แก่บุคคลทั่วไป หรือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ เพื่อให้ตรวจสอบผลการดำเนินงานและรายงานให้แก่ผู้เกี่ยวข้องให้ทราบ

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระมหาสุนันท์ สุนนโท (รุจิเวทย์) และพระมหากำพล คุณงโร (มาลัย) (2558) ที่ได้ศึกษา พุทธบูรณาการเพื่อการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ โดยเสนอแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ด้านกายภาพ ว่าการสรรหางบประมาณเป็นเรื่องสำคัญที่ควรมีกระบวนการวางแผนที่ดี เพื่อที่จะสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีพุทธ ผู้บริหารโรงเรียนควรกำหนดแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา และโดยความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย พร้อมทั้งต้องชี้แจง ทำความเข้าใจ และสร้างความตระหนักให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนเห็นคุณค่าและร่วมมือในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการเรียนการสอน ผู้บริหาร ครู และบุคลากรของโรงเรียน เป็นแบบอย่างให้กับผู้เรียน โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการเรียนการสอน แต่เป็นการทำให้ดู อยู่ให้เห็นผู้เรียนก็จะเรียนรู้และจดจำได้ง่ายกว่าการสอนในชั้นเรียน แต่การเรียนการสอนเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องให้ดำเนินไปตามหลักสูตรที่กำหนด ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ การแสดงใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส และมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันด้วยความจริงใจ จะเป็นการสร้างบรรยากาศและการปฏิสัมพันธ์ที่ดี รวมถึงการแสดงความเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน ด้านการบริหารจัดการ อาศัยความร่วมมือจากหลายๆ ฝ่าย มีมุมมอง ทศนคติ วิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันการชี้แจงให้ทุกฝ่ายได้รับทราบข้อมูลและเข้าใจถึงแนวทางหรือกระบวนการในการบริหารงาน ก็จะทำให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างราบรื่น พร้อมส่งผลให้ประสบความสำเร็จได้

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วัชรพล มะลิซ้อน (2560) ที่ได้ศึกษา การปลูกฝังคุณธรรมในโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนบ้านชุมแสง ตำบลชุมแสง อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า กระบวนการปลูกฝังคุณธรรมในโรงเรียนวิถีพุทธ ประกอบด้วย 1.การเตรียมการ 2.การดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ

3. การดำเนินการพัฒนาตามระบบไตรสิกขา 4. การดูแลสนับสนุนใกล้ชิด 5. การปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง 6. การประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน เป็นขั้นตอนที่จะสะท้อนให้ทราบถึงผลการดำเนินงานการปลูกฝังคุณธรรมในโรงเรียน และพบว่า ประโยชน์ที่เกิดขึ้นในโรงเรียนวิถิปุทธ แบ่งออกเป็น 4 อย่าง ได้แก่ 1. ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับโรงเรียน 2. ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับบุคลากรของโรงเรียน 3. ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน 4. ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับทุกคน และ

สอดคล้องกับผลสถานศึกษาวิถิปุทธ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2556) ได้สรุปผลโครงการโรงเรียนวิถิปุทธ เชิงคุณภาพ พบว่า 1. พระภิกษุสงฆ์ มหาเถรสมาคม กรมการศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มหาวิทยาลัยสงฆ์ และองค์กรภาคเอกชนหลาย ให้การสนับสนุนโรงเรียนวิถิปุทธ เพราะเห็นว่าเป็นทางรอดของสังคมไทย 3. ผู้รับผิดชอบโรงเรียนวิถิปุทธ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา 225 เขต เกิดการตื่นตัวที่จะเยี่ยมเยียน นิเทศ โรงเรียนวิถิปุทธ เพื่อให้โรงเรียนสามารถนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในการบริหารจัดการในโรงเรียนทั้งระบบ 3. ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ตระหนักถึงความสำคัญ เริ่มปรับตัวนำหลักพุทธธรรมเข้าไปใช้ในการบริหารจัดการทั้งระบบโรงเรียน รวมทั้งในการดำเนินชีวิตตนเอง ลด ละ เลิก อบายมุข 4. นักเรียนได้เรียนรู้ และเริ่มปรับตัว นำหลักพุทธธรรมไปปฏิบัติในวิถีชีวิต โดยเน้นการกิน อยู่ ดู ฟัง เป็นตามหลักไตรสิกขา เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข นักเรียนมีมารยาท เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ รู้จัก บาป บุญ คุณ โทษ และช่วยกับสืบสานประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่น 5. ผู้ปกครอง ชุมชน ชื่นชมยินดีให้การสนับสนุนงานของโรงเรียนมากขึ้นเกิดความสมานฉันท์ ของบ้าน วัด โรงเรียน (บ ว ร) นำสู่ความสงบ และสันติสุขของสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ก่อนการดำเนินการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถิปุทธ โรงเรียนควรศึกษาหลักเกณฑ์และแนวทางการดำเนินงานให้เข้าใจและชี้แจงให้ผู้ร่วมที่เกี่ยวข้องทราบ สร้างความรู้ ความเข้าใจ และสร้างความตระหนักถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนวิถิปุทธชั้นนำ เพื่อที่จะได้ร่วมกันวางแผนในการขับเคลื่อนกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ภายใต้โครงการโรงเรียนวิถิปุทธ

1.2 ควรดำเนินการตามขั้นตอนการดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธ 6 ขั้นตอน ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนวิถิปุทธชั้นนำ เพื่อเป็นแนวทางการบริหารโรงเรียน ซึ่งมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนวิถิปุทธอย่างเป็นระบบ ชัดเจน และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.3 ควรส่งเสริมความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา คณะครู ผู้ปกครอง นักเรียน วัด ชุมชน ในการส่งเสริม สนับสนุน การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถิปุทธ อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานของโครงการ มีการปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ และเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ทำให้การดำเนินงานของโครงการมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนวิถิปุทธชั้นนำ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา หรือระดับมัธยมศึกษา

2.2 ควรศึกษาวิจัยปัญหาและแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องของการบริหารโรงเรียนวิถิปุทธชั้นนำ

2.3 ควรศึกษาวิจัยแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาสู่โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ (2560). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 [ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560]. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- พระมหาวิชาญ สุวิชาโน (บัวบาน) และ เกษม แสงนนท์. (2562). คู่มือการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวิชาญ สุวิชาโน (บัวบาน) และ เกษม แสงนนท์. (2562). โรงเรียนวิถีพุทธ Buddhist Oriented School. พระนครศรีอยุธยา : ส่วนวางแผนและพัฒนาการอบรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวิชาญ สุวิชาโน (บัวบาน). (2564). การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 8(1), 245-262. <https://so03.tci-thaijo.org>.
- พระมหาสุนันท์ สุนนโท (รุจิเวทย์) และ พระมหากำพล คุณงกโร (มาลัย). (2558). พุทธบูรณาการเพื่อการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. <https://lib-opac.mcu.ac.th>.
- พระมหาอนันต์ องค์กรศิริ. (2561). คุณธรรมจริยธรรมกับการพัฒนาผู้เรียนในยุคไทยแลนด์ 4.0. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 2(2), 81-90. <https://so03.tci-thaijo.org>.
- เมตตา ภริมย์ภักดี. (2547). ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ. กรุงเทพฯ : อุษาการพิมพ์.
- วัชรพล มะลิซ้อน. (2560). การปลูกฝังคุณธรรมในโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนบ้านชุมแสง ตำบลชุมแสง อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. สาขาวิชาพระพุทธศาสนาพุทธศาสนมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย <http://oldweb.mcu.ac.th>.สถานศึกษาวิถีพุทธ. (2545, 1 พฤศจิกายน). โรงเรียนวิถีพุทธ. https://www.vithebuddha.com/main.php?url=newsreport_view&id.
- สถานศึกษาวิถีพุทธ. (2556, 18 มกราคม). ผลโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ เชิงคุณภาพ. <https://www.vithebuddha.com/main.php?url=about&id=33>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.). (2564, 1 มกราคม). กรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566 - 2570). <https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=plan13>

ทักษะผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการเรียนการสอนในช่วงแพร่ระบาดของ
โรค COVID-19: กรณีศึกษากลุ่มการศึกษานอกระบบ และตามอัธยาศัย
ในเขตจังหวัดมุกดาหาร ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี

School Administrator skills and teaching management during
covid-19 pandemic; a case study of office of non-formal and
informal education in Mukdahan, Sisaket and Ubon Ratchathani

ธัญญพร นาหอม^{1*}, ภาณุมาศ จินารัตน์²
Thananporn Nahom^{1*}, Panumas Jinarat²

^{1,2} ศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น

^{1,2} Education Science, Department of Educational Administration
The Eastern University of Management and Technology

*Corresponding email: mookji_tanatchapon@hotmail.com

Received: 25 January 2022; Revised: 17 March 2022; Accepted: 24 March 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและนำเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน ในช่วงแพร่ระบาดของโรค COVID-19 นี้ โดยผู้วิจัยนำเอาแนวคิดและทฤษฎีของการศึกษากับนักวิจัยมาวิเคราะห์และสกัดเอาตัวแปรสำคัญมาใช้สร้างแบบสอบถาม อันเป็นเครื่องมือวิจัยสำหรับรวบรวมข้อมูลจำนวน 74 ข้อ แล้วผู้วิจัยนำไปเก็บข้อมูลจากผู้อำนวยการ กลุ่มบริหาร ข้าราชการครูและครูอัตราจ้าง ประจำศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 294 คน แล้วนำกลับมาวิเคราะห์ผลด้วยสถิติวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลวิจัยพบว่า แนวทางสำหรับการพัฒนาทักษะผู้บริหารให้ส่งผลต่อการทำนายผลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนนั้น เป็นผลรวมที่เกิดจากการรวมตัวกันเข้า ระหว่างร้อยละ 71 ด้านความสามารถในการยกระดับความเป็นมืออาชีพพร้อมกันร้อยละ 35 ด้านความสามารถในการสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้เกิดขึ้นภายในโรงเรียน และรอบชุมชน บวกอีกกับร้อยละ 25 ด้านการสื่อสารที่ชัดเจน และส่วนสำคัญที่สุดคือการพัฒนาการใช้ Facebook ร่วมกันกับความยุติธรรมในสังคมกับความปลอดภัยในชีวิตนั้น มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.20 และมีความเป็นไปได้มากถึงร้อยละ 78 ขณะที่การใช้ YouTube ร่วมกับความยุติธรรมกับความปลอดภัยในชีวิต มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.12 และมีความเป็นไปได้มากถึงร้อยละ 82

คำสำคัญ: ทักษะผู้บริหาร, การจัดการเรียนการสอน

ABSTRACT

The objective of this research is to study and present guidelines for developing administrative skills that affect teaching and learning management. During this Covid-19 epidemic. The researcher took the concepts and theories of educators and researchers to analyze and extract important variables to create a questionnaire. Which is a research tool for collecting data of 74 items. The researcher then collects the data from the director of the administrative group, government teachers and wage rate teachers. at the Office of the Non-Formal Education and informal education of 294 people. Then bring it back to analyze the results with a statistical program.

The result found that; Guidelines for the development of administrators skills influence the prediction of teaching and learning management. Is the sum resulting from the merger between 71 percent of their ability to enhance their professionalism, plus 35% on the ability to create safe spaces within the school and around the community, plus another 25 percent on clear communication. And the most important part in developing the use of Facebook together with social justice and life safety. It had a statistically significant effect on teaching management with a coefficient of .20 and there is a 78 percent probability. While using YouTube together with justice and safety in life It had a statistically significant effect on teaching and learning management. It has a coefficient of .12 and a probability of up to 82%.

Keyword: Administrator skills, Teaching and Learning Management

บทนำ

วิกฤติสำคัญของโลกในช่วงปี พ.ศ. 2562 มาจนถึงปัจจุบันนี้ ยากจะปฏิเสธได้ว่าเป็นผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรค Covid-19 ที่คุกคามชีวิตประจำวันของมนุษย์ให้เปลี่ยนไปจากเดิม ที่สามารถดำรงชีวิตได้ค่อนข้างสะดวกสบาย แล้วยังทำลายสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติไปจนถึง การทำลายศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ไปในขณะเดียวกัน เช่น การค้าทาส และการค้ายาเสพติดให้โทษแก่เพื่อนมนุษย์ซึ่งล้วนแต่มีผลต่อการขาดเสรีภาพและอิสรภาพในการดำรงชีวิตของมนุษย์ (Jinarat, 2016) โดยเฉพาะเด็กในวัยเรียนที่มีเป็นจำนวนมากที่ถูกทำลายชีวิตจากการแพร่ระบาดของทั้งโรคระบาด และความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนของผู้มีอำนาจในสังคม ซึ่งด้วยเหตุที่เปลี่ยนไปเช่นนี้ ทำให้ทุกระบบ และทุกองค์กรจำเป็นต้องยกระดับความรู้หรือความสามารถในการบริหารจัดการองค์กรของตนให้อยู่รอดได้อย่างยั่งยืน กล่าวคือเป็นองค์กรที่ยังคงดำเนินการต่อไปได้ ไม่ล้มละลาย เช่นเดียวกับโรงงานที่ต้องปิดไปเพราะแพ้ภัยโรคระบาด แต่ความเป็นมนุษย์นั้นยังคงอยู่ต่อไปบนโลกใบนี้ (Jinarat, 2017: 23) และด้วยเหตุนี้ทำให้การบริหารจัดการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวโดยเฉพาะแนวคิดและวิธีบริหารจัดการภายในสถานศึกษาทุกระบบรวมถึงการจัดการศึกษาออกโรงเรียน (Jinarat et al, 2019)

ในช่วงเวลาที่ถูกเรียกว่าวิกฤติที่มีความรุนแรง และเกิดผลกระทบที่ต่อเนื่องกับทุกคนได้แบบไม่ละเว้น ซึ่งเช่นเดียวกับกับวิกฤติ Covid-19 ที่แพร่ระบาดไปทั่วโลกทำให้ผู้คนต่างตระหนักถึงการดูแลสุขภาพ การรักษาความปลอดภัยให้กับสังคม หรือที่เรียกว่า สาธารณภัย ไปจนถึง ความพยายามในการ

รักษาสมดุลของสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อให้ตนและคนรอบข้างสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้นานที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งในประเด็นนี้ Karnjanapun (2020: 545-556) ได้กล่าวไว้ว่า ในเวลาของการแพร่ระบาดทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการลงมือปฏิบัติมากกว่า การกำหนดนโยบายแต่เพียงอย่างเดียว นอกจากนั้นแล้วผู้บริหารทุกสถานศึกษา ต่างให้การยอมรับถึงประสิทธิภาพของการใช้สื่อเทคโนโลยี และอุปกรณ์ดิจิทัล (Digital) ซึ่งด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ถือได้ว่า ผู้บริหาร และนักการศึกษาต่างที่เริ่มหันมามองเห็นความสำคัญของความเป็นมนุษย์ที่ทุกคนมีอยู่โรงเรียน ทั้งนี้เพราะมีแต่เพียงแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นมนุษย์เท่านั้น ที่พอจะช่วยให้ทุกคนพันวิฤติที่รุนแรงนี้ไปอย่างสันติ (Jinarat, 2016: 142) และนอกจากความพยายามในการรักษาความปลอดภัยให้กับสังคมได้แล้ว ประชาคมโลกต่างให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตามวิถีชีวิตจริง หรือการเรียนรู้จากชีวิตประจำวันเพิ่มมากขึ้น ดังเช่นที่ Duangchern (2020: 783-795) ได้เคยอธิบายไว้เกี่ยวกับประเด็นที่ว่า ครูเริ่มนำเอาวิถีชีวิตประจำวันมาใช้เป็นแบบแผนในการจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมของผู้เรียน ในขณะที่ผู้บริหารต้องเน้นทักษะการปรับใช้ การประยุกต์ใช้ในการบริหารโรงเรียนในแต่ละวันเพิ่มมากขึ้น (Karnjanapun, 2020: 545-556) ตลอดจนพยายามยกระดับความรู้ และความสามารถในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นมนุษย์ให้เกิดขึ้นกับทุกคนในโรงเรียนให้ได้ เช่น การเคารพในศักดิ์ศรี และการตอบสนองทุกความต้องการของผู้เรียนได้โดยตรง หรือโดยทางอ้อม (Jinarat, 2016: 142) จากการนำเอาหรือประยุกต์เอาเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร การนำเอาสื่อสังคมออนไลน์ (Online) ทั้ง Facebook, Line หรือ Google Meet & Zoom มาพัฒนาเป็นสื่อการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนแต่ละคนตื่นตัวในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างสร้างสรรค์ (Zheng & Zhu, 2020) ซึ่งด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ทำให้หลักการสำคัญอันเป็นทั้งเหตุและผลอยู่ภายในตัวเดียวกันของการจัดการศึกษาในช่วงเวลาอันเป็นวิฤตินี้คือ การปรับตัว และการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของการดำรงอยู่ต่อไปของแต่ละองค์กรให้ได้นานที่สุดเท่าที่จะทำได้

เพราะฉะนั้นหลักการสำคัญที่ทำให้การศึกษาถึงทักษะผู้บริหารและครูภายใต้สถานการณ์ของการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 นี้เป็นเงื่อนไขคือ การเปลี่ยนแปลงสภาพต่างไปจากเดิมแบบรวมศูนย์ แล้วกระจายออกไปยังสิ่งที่สามารถสนองต่อความต้องการของแต่ละคนได้อย่างตรงประเด็น อันเป็นหลักการสำคัญของการจัดการศึกษาทุกระบบบนโลกใบนี้ ส่วนปัญหาสำคัญของงานวิจัยนี้จะอยู่ที่ ความไม่ชัดเจนของทักษะผู้บริหารที่ช่วยให้เกิดประสิทธิภาพต่อการจัดการเรียนการสอนของครู โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่วิฤติเช่นนี้ เช่น ปัญหาการขาดแคลนสื่อและอุปกรณ์ที่ทันสมัย โดยเฉพาะปัญหาการเข้าไม่ถึงแหล่งเรียนรู้รวมไปถึงการมีสัญญาณอินเทอร์เน็ต ที่บกพร่อง (Duangchern, 2020) ตลอดจนการต้องการความรู้เพื่อนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์จริงในฐานะของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา จึงยากจะปฏิเสธความรู้ที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุขเช่นเดียวกับคนปกติโดยทั่วไป ดังนั้นการค้นพบคำตอบที่ถูกต้องแม่นยำตรงจะช่วยนำองค์กรทางการศึกษา กับผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษาอยู่รอดได้อย่างปลอดภัย ท่ามกลางการแพร่ระบาดของโรคกับความไม่ลงตัวของสังคม

Pollock (2020: 38-44) สรุปไว้ว่าเป็นช่วงเวลาที่ทำทลายความสามารถในการบริหารจัดการให้เป็นที่ยอมรับของทุกคนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนอกจากต้องทำให้เกิดการยอมรับได้แล้ว ผู้บริหารยังจำเป็นต้องแสดงฝีมือให้เป็นที่ประจักษ์อีกประการหนึ่งด้วย ซึ่งด้วยเหตุแห่งแนวคิดนี้ ทำให้รูปแบบของการจัดการเรียนการสอนยังมีบางส่วนที่ยังคงรักษาสิ่งเดิมที่มีอยู่ไว้ โดยเฉพาะแนวคิดหรือทฤษฎีสำหรับการเรียนรู้ของมนุษย์ เช่น คอนสตรัคติวิซึม (Constructivism) หรือ การเรียนรู้จากการลงมือทำ (Learning by doing) แล้วนำมาใช้เป็นฐานคิดในการคิดออกแบบ และตัดสินใจเลือกกิจกรรมสำหรับนำมาจัดการเรียนการสอน หรือการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน รวมไปถึงการนำเอาศักยภาพของสื่อออนไลน์ และความรวดเร็ว

ของสัญญาณอินเทอร์เน็ต (Internet) มาผสมผสานเข้าเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ชาญฉลาด จนเป็นที่ยอมรับของผู้เรียน

ส่วนการทำให้การจัดการเรียนการสอนในช่วงวิกฤติการแพร่ระบาดของ COVID-19 จำเป็นต้องประกอบด้วย 1) หลักการและทฤษฎีสำหรับการจัดการเรียนรู้ของมนุษย์ กล่าวคือเป็นวิธีคิดที่ช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนได้มีโอกาสในการเรียนรู้ ไปจนถึงการพัฒนาขีดความสามารถของแต่ละคนได้อย่างเต็มกำลังความสามารถ คือนำเอาออกมาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้ ซึ่งเรื่องนี้ อริสา อินสุวรรณและคณะ (2561) อธิบายว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกุญแจหลักสำคัญสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ส่วนข้อที่ 2) คือการประยุกต์ใช้ หรือปรับสื่อออนไลน์ ที่มีอยู่แล้วในสังคม มาใช้ประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนของตนและในประเด็นนี้ คือหมายถึงทั้งครูและผู้เรียน เช่น การใช้ Facebook Line หรือ Google Meet การใช้ Clip VDO และ YouTube (ธันชชา สุ่มคง และคณะ, 2564) และ 3) พยายามพัฒนา หรือแสวงหาวิธีการใหม่ แนวทางใหม่สำหรับการจัดการเรียนการสอนเป็นของตนเองให้ได้ เช่น การสร้าง Platform สำหรับสอน การสร้างชุดฝึกอบรมความรู้ หรือการสร้างแหล่งข้อมูล ออนไลน์ (Online) เช่น ออนไลน์ (Online) Course ซึ่งประเด็นนี้ วิทยา วาโย และคณะ (2563) อธิบายไว้ว่าความเชี่ยวชาญของครูผู้สอนช่วยให้การถ่ายทอดความรู้กับการจัดการเรียนรู้เกิดความน่าสนใจ และส่วนใหญ่มักพบว่ามียุทธศาสตร์ของการนำเสนอความรู้จากผู้เชี่ยวชาญ การจัดระเบียบความคิด กระบวนการคิด และการทบทวนสาระสำคัญได้ใหม่ตามที่ต้องการ เช่น การ Review สิ่งประดิษฐ์ ชิ้นงาน และนวัตกรรมที่ผลิตขึ้นมาได้ จึงทำให้ทักษะผู้บริหารในช่วงแพร่ระบาดอย่างหนักของโรค ถือว่าเป็นการทุ่มเทพลังและความสามารถของตนเท่าที่มีอยู่ เข้าไปจัดการศึกษาให้สามารถดำเนินการต่อไปได้ อีกทั้งยังเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนทั้งกลยุทธ์ และวิธีการบริหารเพื่อให้การจัดการศึกษา (โซซิดา ศิริมัน, 2564) เป็นระบบที่นำมาใช้สำหรับการช่วยเหลือสังคมให้อยู่รอดได้อย่างยั่งยืน ซึ่งสำหรับกรณีงานวิจัยนี้ UN (2020) อธิบายว่า ทักษะผู้บริหารโรงเรียน เน้นความสามารถในการจัดการศึกษาในช่วงวิกฤติการแพร่ระบาดของโรค โดยเน้นการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online) หรือสื่ออื่นในการจัดการเรียนการสอนแบบต่อเนื่อง อีกทั้งยังต้องลดการเผชิญหน้ากันในโรงเรียน โดยมีองค์ประกอบจำเป็นประกอบด้วย 1) การจัดการกับปัญหาการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต และอุปกรณ์ Digital ของทุกคน 2) ความสามารถพัฒนา Platform ของตนเอง 3) การใช้สื่ออื่นจัดการเรียนการสอน เช่น วิทย์ และโทรทัศน์ 4) พัฒนาหลักสูตรให้ยืดหยุ่น และเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันของนักเรียน 5) เน้นกระบวนการประเมินผลแบบต่อเนื่อง (Tailoring Assessment)

ขณะที่ OECD (2020) กลับโต้แย้งว่า ทักษะผู้บริหารในสถานการณ์ COVID-19 เป็นการยกระดับของประสิทธิภาพการเรียนรู้ของทั้งครูและนักเรียนให้ได้มากที่สุดเพื่อพัฒนาทั้งความรู้ ทักษะ หรือความสามารถตามความคาดหวังของแต่ละคน เพราะฉะนั้นจึงประกอบด้วย 1) ทักษะการลดความเสี่ยง (Resilience Skills) เช่น การสร้างความเป็นอิสระในการเรียนรู้ หรือการเปิดโอกาสสำหรับการเรียนรู้ได้อย่างปลอดภัย ทั้งจากการเรียนรู้ที่บ้าน หรือการเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน 2) ทักษะการสนับสนุนประสานความร่วมมือ และการกระตุ้นให้ครูมีทักษะ Digital ในการจัดการเรียนการสอน พร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือ หรือการแก้ไขปัญหาการเข้าถึงเครือข่ายของนักเรียนทุกคนได้อย่างเท่าเทียมกัน (Internet Access for all) 3) แสวงหา คิดค้น หรือสร้างรูปแบบการเรียนรู้ด้วยสื่อ Digital เป็นของตนเอง จากเดิมที่นำเอา Platform ของสื่ออื่นมาใช้งาน แล้วพัฒนาเป็น Platform สำหรับจัดการเรียนการสอนของตนเองได้ รวมถึง Espino-Diaz et al (2021: 46-56) สนับสนุนว่า ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในช่วงแพร่ระบาดหนักของโรค COVID-19 เป็นความพยายามในการปรับตัวเพื่อให้สามารถจัดการศึกษาเป็นที่

ยอมรับ และเชื่อมั่นศรัทธาต่อผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะนักเรียนและผู้ปกครองที่ผู้บริหารพึงพัฒนาตนเอง ประกอบด้วย 1) การยกระดับทักษะการสอนแบบมีอานชีของครู (Scaffolding Competence Skills) เช่น การจัดเตรียมข้อมูล และการเข้าถึงแหล่งข้อมูลสำหรับนำไปใช้ในการสอนแบบ Digital 2) ความสามารถในการสร้างเนื้อหาได้อย่างสร้างสรรค์ (Creative Content Skill) เช่น การประยุกต์ใช้ข้อมูลสำหรับสร้างสื่อ หรือชุดการเรียนรู้ที่น่าสนใจติดตามเนื้อหา ความทันสมัย และการเรียนรู้เข้าใจได้ง่าย 3) การสร้างแหล่งเรียนรู้ของตนเองได้ (Platform Learning) เช่น การสนับสนุน หรือการจัดหาสื่อหรืออุปกรณ์มาช่วยเหลือครูสร้างชุดการเรียนรู้ (ออนไลน์ (Online) Course) ของตนเอง 4) ความสามารถในการสร้างเครือข่าย หรือขยายเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวาง (Network Expanding Skill)

แต่อย่างไรก็ตาม Orgiles et al (2020: 88-93) ได้อธิบายอีกต่อไปว่า การจัดการเรียนการสอนของครูในช่วง COVID-19 มุ่งเน้นการฝึกทักษะให้เด็กนักเรียนได้นำไปใช้ในการเอาชีวิตรอด และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปลอดภัย โดยอาศัยการจัดการเรียนการสอนแบบหลายทางเลือก (Alternative Learning) และด้วยเหตุนี้จึงมีส่วนประกอบสำคัญที่ครูต้องมีความรู้และความสามารถสำหรับนำไปดำเนินการได้ ประกอบด้วย 1) ทักษะการค้นคว้า และเอาตัวให้รอด (Copy Skills) เช่น การสร้างพื้นที่ปลอดภัย และการดูแลสุขภาพของตนเอง 2) ทักษะการสร้างปฏิสัมพันธ์ใหม่ (New Interaction Skill) เช่น การสนทนา การพูดคุยเพื่อผ่อนคลายความวิตกกังวลให้กับเด็ก และการลดความรู้สึกลดดัน 3) ทักษะการออกแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้หลายทางเลือก (Alternative Learning and teaching) เช่น การออกแบบชุดการเรียนรู้ หรือการเรียนรู้แบบชีวิตประจำวันเป็นฐาน 4) ทักษะการให้คำปรึกษา และการให้คำแนะนำที่ดี (Advisor Skill) เช่น คำแนะนำ การรับฟังปัญหา และการหาทางออกที่ดีแก่นักเรียนแต่ละคน 5) ทักษะการสร้างความสะดวก และจัดหาข้อมูล หรือความรู้ที่เหมาะสมให้กับเด็กนักเรียน (Facility Skill) เช่น การจัดเตรียมเนื้อหา กิจกรรม หรือแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมให้ไปจนถึงการปรับเปลี่ยนเทคนิคการวัดประเมินผลผู้เรียน ตลอดจนถึง Lepp et al (2021: 1-21) เพิ่มเติมอีกว่า การจัดการเรียนการสอนของครูช่วงวิกฤติ Corona virus เป็นการคิดและตัดสินใจในการกำหนดรูปแบบ หรือนำเสนอรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งผลให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ที่ดี ซึ่งประกอบด้วย 1) การใช้สื่อ Digital เป็นเครื่องมือหลักในการจัดการเรียนการสอน และอาจใช้เครือข่ายอื่นสำหรับจัดกิจกรรม เช่น Facebook Zoom หรือ Google Meet นอกจากนั้นแล้วในบางพื้นที่อาจจำเป็นต้องใช้วิทยุ และโทรทัศน์ร่วมด้วย 2) สนับสนุนความสัมพันธ์ทางสังคม รวมไปถึงสร้างแรงจูงใจต่อเป้าหมายในระยะสั้นของผู้เรียน เช่น การสรุปเนื้อหา หรือการนำเสนอสาระสำคัญบางส่วน แล้วนำไปแนะนำให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ เช่น PBL หรือ Inquiry-based learning 3) การเพิ่มภาระงานแต่ยังคงมีสุขภาพที่ดีอยู่ เช่น การเตรียมการสอนผ่านสื่อ ออนไลน์ (Online) หรือการผลิตชุดความรู้ พร้อมไปกับการดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัว

เพราะฉะนั้นสามารถกล่าวได้โดยสรุปว่า ทักษะผู้บริหาร (Administrator Skills) ในช่วงสถานการณ์ COVID-19 เป็นความสามารถที่ต้องนำมาใช้ในการลดความเสี่ยง หรือเพื่อนำมาสร้างความปลอดภัยให้เกิดขึ้นภายในโรงเรียน รวมถึงการนำไปสู่สุขภาพที่ดีของทั้งครูและนักเรียน ไปจนถึงครอบครัวของนักเรียน พร้อมไปกับ ความพยายามในการรักษารูปแบบของการจัดการเรียนการสอน ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Online) หรือ Digital แบบต่างๆที่มีอยู่แล้วในสังคม รวมไปถึงที่จะพัฒนาหรือสร้างขึ้นมาใช้ได้เอง ขณะที่การจัดการเรียนการสอนของครู (Teaching and Learning Management) อาจใช้หรือไม่ใช้สื่อ Digital และ ออนไลน์ (Online) ก็ได้ หากแต่อาจนำเอาวิทยุ หรือโทรทัศน์มาใช้เป็นสื่อการสอนในช่วงเว้นระยะห่างทางสังคมก็ได้ หากแต่ การจัดการเรียนการสอนนี้ เน้นการนำเอาสื่อ

เทคโนโลยี Digital กับ ออนไลน์ (Online) มาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ให้มีความรู้และประสบการณ์ที่ดีสำหรับนำไปใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตประจำวันและสังคม อีกทั้งเพื่อช่วยให้สังคมเกิดความปลอดภัย และลดการแพร่ระบาดของโรคได้

ส่วนปัญหาสำคัญที่นำมาสู่งานวิจัยครั้งนี้ขึ้นอยู่กับ ความไม่เข้าใจว่าทักษะผู้บริหารจะสามารถส่งเสริมพัฒนาการด้านการจัดการเรียนการสอนครูในการจัดการศึกษาในช่วงเปลี่ยนผ่านของสังคมแบบเดิมไปสู่สังคมแห่งยุคสมัย Digital นี้ได้อย่างไร โดยเฉพาะที่จำเป็นสำหรับการนำเอาเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารมาประกอบใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กนักเรียนนอกระบบและตามอัธยาศัยที่มีบริบทต่างไปจากเด็กอื่นทั่วไปทำให้ผู้บริหารจำเป็นต้องใช้ความรู้และทักษะอื่นหรือไม่ในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนนอกระบบกลุ่มนี้ ดังนั้นปัญหาจึงอยู่ที่ความไม่รู้ และความไม่เข้าใจดีพอสำหรับนำไปใช้พัฒนาให้เป็นแนวปฏิบัติสำหรับการพัฒนาทักษะบริหารและการจัดการศึกษานอกระบบให้มีประสิทธิภาพกับประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม

วัตถุประสงค์วิจัย

- 1) เพื่อศึกษาทักษะบริหารและการจัดการเรียนการสอนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
- 2) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน ในช่วงแพร่ระบาดของโรค COVID-19

วิธีดำเนินการวิจัย

1) ประชากรและขนาดกลุ่มตัวอย่าง

1.1) ประชากร หมายถึงศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ และมุกดาหารจำนวน 54 ศูนย์ โดยมีผู้อำนวยการศูนย์และกลุ่มผู้บริหาร รวมถึงหัวหน้างาน ครูประจำศูนย์และครูอาสา กับเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอนเป็นผู้ให้ข้อมูล

1.2) ขนาดกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่นไม่น้อยกว่าร้อยละ 95 และมีความคลาดเคลื่อนไม่เกินร้อยละ 5 ตามสูตรของ Cochran ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 คน และเฉลี่ยสัดส่วนของแต่ละกลุ่มตัวอย่างที่ศูนย์ละ 7-8 คน (Ahammed et. al, 2020)

1.3) วิธีสุ่มตัวอย่าง (Random Sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลจากทุกหน่วยประชากร ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่ายตามความน่าจะเป็นด้วยการจับสลากจากทุกหน่วยประชากรหน่วยละ 7-8 คน

2) เครื่องมือในการทำวิจัย

เพื่อให้ได้เครื่องมือวิจัยที่มีความสามารถในการรวบรวมข้อมูลที่ได้คุณภาพและมาตรฐาน ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

2.1) ขั้นตอนการทบทวนวรรณกรรม

เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยรวบรวมเอาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ กับสังเคราะห์ตัวแปร สำหรับนำไปใช้ในการร่างข้อคำถาม และแบบสอบถาม หากแต่ก่อนนั้นได้นำเอาตัวแปรที่วิเคราะห์ได้ไปขอให้อาจารย์ที่ปรึกษาได้ตรวจสอบความตรงเชิงทฤษฎี แล้วนำไปปรับปรุงตามคำแนะนำ

2.2) ขั้นร่างข้อคำถามและแบบสอบถาม

เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำเอาตัวแปรที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขมาแล้ว ไปสร้างเป็นข้อคำถามชนิด มาตรฐาน 5 ระดับจำนวน 74 ข้อ แบ่งเป็นสอบถามเกี่ยวกับทักษะผู้บริหารจำนวน 31 ข้อ และสอบถาม เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูอีก 43 ข้อ รวมถึงมีข้อคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ ความเห็นอื่นเพิ่มเติม

2.3) ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไข

เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำเอาร่างแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นมาได้ ไปขอให้ผู้เชี่ยวชาญ และ อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตได้พิจารณา และตรวจสอบความถูกต้องเชิงทฤษฎี รวมไปถึงความถูกต้องของการใช้ภาษาที่เข้าใจได้ตรงกัน หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำไปปรับปรุงแก้ไขตาม ข้อเสนอแนะ และนำไปทดลองใช้ก่อนรวบรวมข้อมูลจริง

2.4) ขั้นตอนการทดสอบคุณภาพแบบสอบถาม

การทดสอบคุณภาพแบบสอบถามสำหรับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเลือกนำไปทดลองกับกลุ่ม ตัวอย่างในเขตจังหวัดอื่นจำนวน 5 เท่าของตัวแปร เพื่อนำมาทดสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) พร้อมทั้งทดสอบความเชื่อมั่นตามแนวคิดของ Cronbach's Alpha เพื่อหาสัมประสิทธิ์ ความสัมพันธ์ภายในของแต่ละข้อคำถาม (ประสพชัย พสุนนท์, 2557) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการ ทดสอบคุณภาพของแบบสอบถามไว้ดังต่อไปนี้

2.4.1) เกณฑ์ทดสอบความตรง

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการวัดความตรงตามค่า KMO ไม่น้อยกว่า 0.80 รวมถึงการมี น้ำหนักของแต่ละปัจจัยไม่ต่ำกว่า 0.40 อีกทั้งยังต้องได้ผลทดสอบสารรูปสนธิ (Goodness of fit) อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ รองรับผลการทดสอบความตรง

2.4.2) เกณฑ์ทดสอบความเชื่อมั่น

เพื่อให้ได้ข้อคำถามที่มีระดับความเชื่อมั่นไม่น้อยกว่าร้อยละ 95 ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ ทดสอบตามค่า Alpha ไม่น้อยกว่า 0.80 โดยแต่ละข้อคำถามต้องมีค่า Corrected Item แสดง ความสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามนั้นกับคำถามทั้งหมดไม่ต่ำกว่า 0.30 (ประสพชัย พสุนนท์, 2557) ทั้งนี้มี ผลทดสอบความตรงและความเชื่อมั่นต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลทดสอบความตรงแบบสอบถาม

Variables	KMO	Extraction	Goodness of fit	
			Chi-Square	Sig.
Administration Skills	0.95	0.89-0.95	1468.84	0.000
Teaching Management	0.91	0.84-0.98	2246.72	0.000

จากตารางที่ 1 ผลการทดสอบความตรงและความเชื่อมั่นมีสภาพตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ โดยมี ค่า KMO ที่ 0.95 และ 0.91 รวมถึงแต่ละข้อคำถามมีน้ำหนักของปัจจัยมากกว่า 0.40 ขึ้นไป ที่สำคัญคือมี ผลทดสอบความเท่ากันของสมการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีค่า Goodness of fit ที่ระดับนัยสำคัญทาง สถิติที่ 0.000 ทั้งสองตัวแปรแสดงชัดว่ารูปแบบมีความสอดคล้องตรงกันกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (ยูทธ ไถยวรรณ, 2556)

ตารางที่ 2 แสดงผลทดสอบความเชื่อมั่น

Variables	Alpha	Corrected Items
Administration Skills	0.98	0.70-0.92
Teaching Management	0.98	0.31-0.95

จากตารางที่ 2 พบว่า แบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ โดยมีผลทดสอบความเชื่อมั่นที่ค่า Alpha 0.98 ทั้งสองตัวแปร และมีค่าความสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนทั้งหมดที่ค่า Corrected Item มากกว่า 0.30 ขึ้นไป แปลผลได้ว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นตามเกณฑ์

ดังนั้นสรุปได้ว่า แบบสอบถามนี้มีคุณภาพมากพอสำหรับนำไปรวบรวมข้อมูลกลับมาวิเคราะห์ผล

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ปัญหาสำคัญของการเก็บข้อมูลอยู่ที่การได้ข้อมูลมาแบบไม่กระจายไปยังทุกหน่วยประชากรที่เลือกใช้ ซึ่งจากเหตุนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบวิธีการเก็บข้อมูลดังต่อไปนี้

3.1) การเตรียมเอกสารและแบบสอบถามให้ครบตามจำนวนที่ต้องการ

3.2) ติดต่อประสานงานผู้ช่วยวิจัยในทุกหน่วยประชากรเท่าที่เป็นไปได้ พร้อมทั้งเบอร์โทรศัพท์สำหรับการติดต่อประสานงาน และการนัดหมายวันเวลาในการส่งแบบสอบถามไปยังหน่วยประชากร

3.3) จัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ กรณีที่ได้ติดต่อผู้ช่วยวิจัยไว้ก่อนล่วงหน้าแล้ว และนำส่งด้วยตนเองสำหรับกรณีติดต่อผู้ช่วยวิจัยไม่ได้ หากแต่ให้ความสำคัญกับการตอบคำถามที่สงสัย และการชี้แจงวัตถุประสงค์วิจัยให้ตรงกัน ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการรวบรวมข้อมูลกลับคืนมา

3.4) นัดหมายวันเวลาในการรวบรวมข้อมูลนำส่งกลับคืนผู้วิจัย โดยเน้นให้เว้นระยะห่างกันระหว่างการนำส่งและรวบรวมกลับคืนไม่น้อยกว่าสองสัปดาห์ และหากยังพบว่าไม่ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา ผู้วิจัยจะใช้โทรศัพท์ในการติดตามผู้ช่วยวิจัยในการรวบรวมข้อมูลส่งกลับคืนมา

3.5) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา โดยเน้นแบบสอบถามที่ได้รับการตอบคำถามครบทุกข้อถือว่าเป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์พอสำหรับการวิเคราะห์ผล และสำหรับงานวิจัยนี้ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่มีคำตอบครบทุกข้อได้จำนวน 294 คน คิดเป็นร้อยละ 76.56 ซึ่งถือว่ามีความเหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์ผลแล้ว

4) การวิเคราะห์ผล

เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ที่มีการเก็บข้อมูลทุกชนิดมาใช้ในการวิเคราะห์ผลเพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับองค์ประกอบทักษะผู้บริหารที่กระทบต่อการจัดการเรียนการสอนของครู ในช่วงวิกฤติการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 นี้ โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการทางสถิติเพื่อวิเคราะห์คำตอบต่อไปนี้

4.1) เพื่อศึกษาระดับค่าเฉลี่ยของแต่ละตัวแปร ผู้วิจัยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคลาดเคลื่อน โดยกำหนดเกณฑ์การแปลผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2564) ไว้ต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51 ขึ้นไป แปลผลได้ว่า มากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50 แปลผลได้ว่า มาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50 แปลผลได้ว่า ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50 แปลผลได้ว่า น้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50 แปลผลได้ว่า น้อยที่สุด

4.2) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาทักษะบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบ Stepwise แล้วนำเอาคะแนนมาตรฐานไปสร้างสมการพยากรณ์แนวทางพัฒนา (ยุทธ ไถยวรรณ, 2556)

ผลการวิจัย

1) ผลวิจัยพบว่า ลักษณะของทักษะบริหารอยู่ในระดับมาก ตามค่าเฉลี่ยที่ 3.99 (S.D. = 0.76) โดยมีองค์ประกอบมากที่สุดคือ การสร้างความปลอดภัยในโรงเรียน 4.21 (S.D. = 0.79) ถัดมาเป็น การยกระดับความเป็นมืออาชีพ 3.96 (S.D. = 0.87) และการสร้างโอกาสกับการสนับสนุนสื่อ Technology & Digital ที่ค่าเฉลี่ย 3.93 (S.D. = 0.81) ส่วนองค์ประกอบการสื่อสารที่ชัดเจนมีค่าเฉลี่ยที่ 3.89 (S.D. = 0.83) กับผลวิจัยพบว่า ลักษณะการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 (S.D. = 0.58) และการป้องกันสุขพพร้อมไปกับการสร้างสังคมที่ปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 4.47 (S.D. = 0.64) รองลงมาเป็นการศึกษาผลกระทบด้านอารมณ์ 4.20 (S.D. = 0.62) อันดับสามเป็นการกำหนดสูตรการสอนที่หลากหลายและการกระตุ้นผู้เรียน 4.10 (S.D. = 0.65) ส่วนการฝึกอบรมทักษะ Digital กับการสร้างเครือข่ายด้านการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากันที่ 4.10 (S.D. = 0.80, S.D. = 0.78)

2) ผลวิจัยค้นพบว่า องค์ประกอบของทักษะบริหารที่ประกอบด้วย การยกระดับความเป็นมืออาชีพกับการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในโรงเรียนและการสื่อสารที่ชัดเจน สามารถอธิบายความแปรปรวนร่วมกันต่อการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีผลทดสอบความแปรปรวนเท่ากับ 189.06 (Sig. = 0.000) ค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ที่ 0.66 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานที่ค่า Std error เท่ากับ 0.34 ขณะเดียวกันที่ค่าเศษเหลือเพียงร้อยละ 11 โดยผลวิจัยพบว่า แนวทางสำหรับการพัฒนาทักษะบริหารที่ส่งผลต่อการทำนายผลการจัดการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 ของศูนย์ศึกษานอกกระบวน และการศึกษาตามอัธยาศัยนั้น เป็นผลรวมระหว่าง 1) ร้อยละ 71 ด้านความสามารถในการยกระดับความเป็นมืออาชีพ 2) ร้อยละ 35 ด้านความสามารถในการสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้เกิดขึ้นภายในโรงเรียนและรอบชุมชน 3) ร้อยละ 25 ด้านการสื่อสารที่ชัดเจน

ตารางที่ 3 แสดงอิทธิพลร่วมกันขององค์ประกอบทักษะบริหาร

ตัวแปรอิสระ	คะแนนมาตรฐาน	t	P-Value	สัมประสิทธิ์อิทธิพล
ค่าคงที่	-	16.56*	0.000	F = 189.06, Sig. =0.000 Durbin-Watson = 1.90 R ² = 0.66 Std error = 0.34, Residual =0.11
การยกระดับความเป็นมืออาชีพ	0.71	12.75*	0.000	
การสร้างพื้นที่ปลอดภัยในโรงเรียน	0.35	5.41*	0.000	
การสื่อสารที่ชัดเจน	-0.25	-3.73*	0.000	

* มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

เมื่อนำเอาคะแนนมาตรฐานมาสร้างเป็นสมการพยากรณ์จะได้แนวทางสำหรับการพัฒนาตามสมการต่อไปนี้

การจัดการเรียนการสอน = $0.71(\text{การยกระดับความเป็นมืออาชีพ}) + 0.35(\text{การสร้างพื้นที่ปลอดภัยในโรงเรียน}) - 0.25(\text{การสื่อสารที่ชัดเจน})$

จากสมการที่วิเคราะห์ที่ได้แสดงถึงแนวทางการพัฒนาทักษะบริหารของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยนั้นประกอบด้วยผลรวมกันระหว่างความสามารถในการยกระดับความเป็นมืออาชีพบวกกับด้านความสามารถในการสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้เกิดขึ้นภายในโรงเรียน และรอบชุมชนบวกด้านการสื่อสารที่ชัดเจน

นอกจากนี้ผลวิจัยยังพบเพิ่มเติมอีกว่า การใช้ Facebook กระทบต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีความเป็นไปได้มากถึงร้อยละ 93 ของการใช้ Facebook จะสามารถพยากรณ์การจัดการเรียนการสอน ขณะที่การใช้ YouTube มีผลกระทบต่อทักษะบริหาร รวมถึงค้นพบผลวิจัยว่า ผลกระทบด้านความปลอดภัยมีผลต่อการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในโรงเรียนกับการป้องกันด้านสุขภาพ โดยมีความเป็นไปได้ที่ร้อยละ 95 กับร้อยละ 97 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ความยุติธรรมในสังคมมีผลกระทบต่อทักษะบริหารกับการจัดการเรียนการสอน

สำคัญคือผลวิจัยค้นพบว่า การใช้ Facebook ร่วมกันกับความยุติธรรมในสังคมกับความปลอดภัยในชีวิต มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.20 และมีความเป็นไปได้มากถึงร้อยละ 78 ส่วนการใช้ Youtube ร่วมกับความยุติธรรม และความปลอดภัยในชีวิต มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.12

อภิปรายผล

จากการค้นพบนี้ทำให้เกิดความเข้าใจต่อแนวทางการนำไปลงมือปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ โดยเฉพาะที่เป็นกลุ่มครูสตรีมีมากกว่าผู้บริหารกับเจ้าหน้าที่ แต่เป็นกลุ่มที่มีอายุมากกว่า 36 ปีขึ้นไป และมีการศึกษาระดับปริญญาตรีที่คุ้นเคยกับการทำงานมาแล้วมากกว่า 10 ปีขึ้นไป ที่สำคัญคือ ทุกคนมีประสบการณ์ด้านการสอนมากกว่าประสบการณ์ด้านบริหาร และเรื่องนี้ Lepp et al (2021: 1-21) ได้อธิบายไว้ว่า การตัดสินใจของครูในการเลือกรูปแบบการสอนนั้นส่งผลกระทบต่อผู้เรียนเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะครูต้องตัดสินใจอยู่บนทักษะและความสามารถในการใช้สื่อการเรียนการสอนแบบ ออนไลน์ (Online) หรือการใช้เครื่องมือ Digital บวกไปพร้อมกับ การดำรงไว้ หรือรักษาไว้ซึ่งปฏิสัมพันธ์ที่ดีของสังคม ทั้งนี้ได้เจาะลึกลงไปเกี่ยวกับ หลักรัฐที่สำเร็จมา กับการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับทักษะบริหาร อาจทำให้ได้ข้อมูลจากฝ่ายจัดการเรียนการสอนมากกว่าผู้ที่เข้าใจเกี่ยวกับงานบริหาร ซึ่งอาจเป็นเหตุให้ได้ข้อมูลคลาดเคลื่อนไปจากสภาพจริง รวมถึงการค้นพบว่า ทั้งครูและผู้บริหารของศูนย์ มีการเข้ารับการฝึกอบรมบ่อยครั้ง และไม่เคยได้ฝึกอบรมเลยอาจแสดงผลต่อความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะบริหารกับการจัดการเรียนการสอนช่วงวิกฤติ COVID-19 นี้ต่างกันก็เป็นได้ (Kual, 2020)

นอกจากนั้นแล้วยังเกี่ยวข้องกับลักษณะการนำเอาสื่อ Digital ไปใช้ประโยชน์กับการจัดการเรียนการสอน และทำให้เราได้ข้อสังเกตเพิ่มเติมเกี่ยวกับทักษะการใช้ Digital กับการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารกับครูเป็นประจำและอาจมีความเชี่ยวชาญเพิ่มมากขึ้นได้มากกว่าการนำมาใช้บ้างเป็นบางครั้งซึ่งอาจเป็นผลกระทบจากปัญหาอื่น เช่น ปัญหาการขาดแคลนสื่อ หรือการไม่ได้รับการสนับสนุนที่ดีจากฝ่ายบริหาร และเรื่องนี้ Pollock (2020: 38-44) พบว่า รูปแบบของการจัดการเรียนการสอนยังมี

บางส่วนที่ยังคงรักษาสິงเดิมที่มีอยู่ไว้ รวมไปถึงปัญหาการขาดทักษะ Digital ของครู ที่อาจนำไปสู่แนวทางการพัฒนาได้ทั้งทักษะบริหารกับการจัดการเรียนการสอนที่ต้องใช้สื่อ Digital กับ Technology มากขึ้นในช่วงเวลาวิกฤติเช่นนี้ ดังเช่นเดียวกันกับ ผลวิจัยของ Vijayan (2021: 347) ศึกษาแล้วสรุปข้อค้นพบว่า ปัจจัยสำคัญสำหรับผู้บริหารโรงเรียนในยุคที่เทคโนโลยีผันผวนมากนี้ นอกจากจำเป็นต้องใช้ทักษะในการบริหาร เช่น ความสามารถในการจัดการกับข้อมูลสารสนเทศได้แล้ว ยังจำเป็นต้องใช้การกำหนดเป้าหมาย วิธีปฏิบัติงาน การจัดกิจกรรม และการวัดประเมินความสำเร็จควบคู่ไปพร้อมกับการพัฒนาระบบการสื่อสาร เช่น การจัดการเรียนรู้แบบ ออนไลน์ (Online) และการสนับสนุนทั้งงบประมาณ ไปจนถึงการจัดสวัสดิการ กับการสร้างเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น เพราะฉะนั้นความสัมพันธ์ระหว่างทักษะผู้บริหาร โดยเฉพาะทักษะ Digital ทั้ง Hard Skill และ Soft Skill ล้วนแต่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนของครูได้ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม นอกจากนี้แล้วเขายังสรุปประเด็นได้ชัดเจนต่อก้าวต่อไปของการจัดการศึกษานั้นเกี่ยวข้องกับ 1) ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการระบาดของโรค 2) การใช้เครื่องมือที่หลากหลาย 3) ประสบการณ์ด้านการสอนของครู 4) การดูแลสุขภาพของทุกคนในโรงเรียน 5) การเผชิญหน้ากับปัญหาด้านสุขภาพจิต และ 6) การบำรุงรักษาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ส่วนผลวิจัยต่อการพัฒนาแนวทางนั้น เน้นการให้ความสำคัญกับความปลอดภัยและความยุติธรรมในสังคม ส่งผลต่อทักษะบริหารและการจัดการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดหนักของโรค COVID-19 อันเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้ 1) ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบนำเอาความปลอดภัยและความยุติธรรมในสังคมไปใช้เป็นนโยบายจัดการศึกษา ตลอดจนนำไปใช้เป็นกรอบในการทำกิจกรรมและโครงการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนของครู เช่น มาตรการรักษาความปลอดภัยในสถานศึกษาแบบร้อยเปอร์เซ็นต์ หรือการประชาสัมพันธ์ความรู้และข้อมูลการดูแลสุขภาพของตนเอง 2) ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบเน้นการจัดการเรียนการสอนแบบ ออนไลน์ (Online) ที่ชัดเจนเพิ่มมากขึ้น โดยพยายามศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบ วิธีการตลอดจนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับสถานการณ์ เช่น การเรียนที่บ้าน หรือการเรียนผ่านการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้เรียน โดยมีครูคอยให้ข้อมูลและการให้คำปรึกษาที่ดี ดังผลวิจัยของ Joia et al (2021: 13) ศึกษาและพบว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับความสะดวกสบายในการใช้ชีวิตของมวลมนุษยชนนั้น ทำให้เกิดวิถีแบบลำพังขึ้นในสังคมอย่างกว้างขวาง รวมถึงปัญหาของการเผชิญหน้ากันน้อยลงในชั้นเรียน ล้วนแต่ทำให้ครูต้องใช้ความสามารถในการจัดการข้อมูล กับการนำเอาเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารเข้ามาใช้สอน นอกจากนี้แล้วยังสรุปว่าส่วนประกอบสำคัญของการจัดการเรียนการสอนนั้นประกอบด้วย การใช้เทคโนโลยีในการตอบสนองต่อวัตถุประสงค์การเรียน และการวัดประเมินผล รวมไปถึงการพัฒนาทักษะ Digital ให้กับครูเพิ่มมากขึ้น สำหรับนำไปสร้าง Platform ในการสอน ตลอดจนการจัดสภาพแวดล้อมแบบ Digital ให้เกิดขึ้นในโรงเรียน และด้วยเหตุนี้จึงมีความสัมพันธ์ทั้งโดยตรงและทางอ้อมระหว่าง ความสามารถในการจัดการเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร และ ICT กับศิลปะการสอนของครู ที่กระทบโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้เชิงวัตถุประสงค์ (Espino-Diaz et al (2021: 46-56)

ดังนั้นสรุปได้ว่า แนวทางสำหรับการพัฒนาทักษะบริหารให้ส่งผลการทำนายผลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์ COVID-19 ของศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยนั้นเป็นผลรวมที่เกิดจากการรวมตัวกันระหว่างร้อยละ 71 ความสามารถในการยกระดับความเป็นมืออาชีพบวกกับ ร้อยละ 35 ด้านความสามารถในการสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้เกิดขึ้นภายในโรงเรียนและรอบชุมชน รวมกับร้อยละ 25 ด้านการสื่อสาร

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย รวมไปถึงข้าราชการครูกับครูอัตราจ้าง สามารถนำเอาผลวิจัยไปใช้สำหรับ การพัฒนาความสามารถในการยกระดับความเป็นมืออาชีพ เช่น การแนะนำแหล่งข้อมูลใหม่ให้กับครู การเตือนผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการสืบค้นข้อมูล การระบุปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้จากการสืบค้นความรู้ การนำเสนอความรู้ใหม่ที่สร้างขึ้นให้ครูได้รับฟัง และการแนะนำวิธีสร้างความรู้ใหม่ที่ดีกว่าเดิม และนำไปใช้การพัฒนาความสามารถในการสร้างพื้นที่ปลอดภัยภายในสถานศึกษา และชุมชนโดยรอบ เช่น การติดป้ายเตือนให้ทุกคนเว้นระยะห่างกัน การแจ้งทุกคนให้รักษาสุขภาพ การใช้ Mask ปิดปากเสมอ การล้างมือให้สะอาดอยู่เสมอ การเป็นแบบอย่างการดูแลสุขภาพที่ดี และการแนะนำวิธีสร้างภูมิคุ้มกันให้กับทุกคน

2) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย รวมไปถึงข้าราชการครูกับครูอัตราจ้าง สามารถนำไปผลวิจัยนี้ไปทำวิจัยแบบมีส่วนร่วม หรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยให้ความสำคัญกับหัวข้อวิจัยเกี่ยวกับการจัดฝึกอบรมผู้บริหาร หรือนงานวิจัยที่มุ่งส่งเสริมความรู้เพิ่มเติมให้กับกลุ่มผู้บริหารของทุกศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ที่สำคัญควรศึกษาถึงปัญหาและความต้องการใช้ Google Meet กับ Google Zoom จากกลุ่มครูเพื่อค้นหาช่องทางสำหรับการนำไปพัฒนาการใช้ Social Media ทั้งสองประเภทนี้ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการศึกษานอกระบบได้อย่างเต็มที่ จากการได้เรียนจากสื่อทั้งสองประเภท

เอกสารอ้างอิง

- โซษิตา สิริมัน. (2564). ทักษะการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารในภาวะวิกฤติโควิด-19 ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 31, *NMCCON 2021*, 408-416.
- ธนัชชา สุ่ม และภาวิณี ศรีสุขวัฒนานนท์. (2564). กรณีศึกษาการจัดการเรียนการสอนช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 และช่วงที่โควิด-19 ผ่านคลายของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, *วารสารวิจัยและพัฒนาฉบับพิเศษ*, 10(1), 93-108.
- ประสพชัย พสุนนท์. (2557). ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในการวิจัยเชิงปริมาณ, *วารสารปาริชาติมหาวิทยาลัยทักษิณ*, 27(1), 144-163.
- ยุทธ ไถยวรรณ. (2556). *การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างด้วย Amos* กรุงเทพมหานคร, ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิทยา วาโย อภิรดี เจริญกุล ฉัตรสุดา กานกายนต์ และจรรยา คนใหญ่. (2563). การเรียนการสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส Covid-19: แนวคิดและการประยุกต์ใช้จัดการเรียนการสอน, *วารสารศูนย์นวมัยที่ 9*, 14(32), 285-298.
- วีระศักดิ์ จินารัตน์. (2564). *ระเบียบวิธีวิจัยสมัยใหม่* อุลตราซธานี, ยงสงวน อินเตอร์กรุ๊ป จำกัด.
- อริชา อินสุวรรณ ณิชูรินทร์ แพทยานนท์ จิตติพร จิตติจำเริญพร และปณิตดา เดชวงศ์ญา. (2561) การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในแต่ละช่วงวัยบนพื้นฐานของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 และไทยแลนด์ 4.0 โมเดล, *วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ*, 28(2), 21-39.

- Ahamed, T., Anjum, A., Rahman, M.M., Haiden, N., Kock, R., & Uddin, J. (2020). Estimation of novel coronavirus (covid-19) reproduction number and case study fatality: a systematic review and meta-analysis, <https://www.medrxiv.org/content/10.1101/2020.09.30.20204644v1.full.pdf>.
- Espino-Diaz, L., Fernandez-Camiero, G., & Hernandez-Lloret, R-M. (2021). Analyzing the impact of covid-19 on education professional toward a paradigm shift: ICT and Neuroeducation as a Binomial of Action, *Sustainability*, 12, 56-46.
- Duangchern, P. (2020). The new normal in educational administration after the covid-19 crisis, *Journal of Arts Management*, 4(3), 783-795.
- Jinarat, P. (2016). Idealization of learning management for humanization development, *UMT-Poly Journal*, 13, 142.
- Jinarat, P. (2017). Education administration for peace, *UMT-Poly Journal*, 14, Special Issue, 23.
- Jinarat, P., Juntong, J, Punsree, K., Punsree, S., & Saentawreesuk, S. (2019). The noble eightfold implementation in non-formal and Informal education affecting student well-being, *Journal of Suvarnabhumi Institute of Technology (Humanities and Social Sciences)*, 6(1), 102-114.
- Joia, L.A., & Lorenzo, M. (2021). Zoom in,, zoom out: the impact of the covid-19 pandemic in the classroom, *MDPI*, 13.
- Karnjanapun, P. (2020). School administration in the crisis situation of the coronavirus 2019 (Covid-19), *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 10(3), 545-556.
- Kaul, M., VanGronigen, B.A., & Simon, N.S. (2020). *Calm during crisis: school principal approaches to crisis management during the covid-19 pandemic*, CPRE Policy Briefs.
- Lepp, L., Avariku, T., Leijen, A., Pedaste, M., & Saks, K. (2021). Teaching during covid-19: the decision made in teaching, *Educ, Sci.*, 11(47), 1-21.
- OECD. (2020). A framework to guide an education response to the covid-19 pandemic of 2020. www.oecd.org. <https://www.oecd.org/education/Japan-coronavirus-education-country-note.pdf>
- Orgiles, M. Espada, J.P., & Movales, A. (2020). How super skills for life may help children to cope with the covid-19: psychological impact and coping style after the program, *RPCNA*, 7(3), 88-93.
- Pollock, K. (2020). School leaders' work during the covid-19 pandemic: a two-prong approach, *ISEA*, 48(3), 38-44.
- United Nation. (2020). Policy brief education during Covid-19 and beyond, https://www.un.org/development/desa/dspd/wp-content/uploads/sites/22/2020/08/sg_policy_brief_covid-19_and_education_august_2020.pdf

- Vijayan, R. (2021). Teaching and learning during the covid-19 pandemic: a topic modeling study, *Educ. Sci*, 11, 347.
- Zheng, T., & Zhu, X. (2020). Comparing the effects of ออนไลน์ (Online) teaching during the covid-19 pandemic and traditional teaching in Surgical Nursing, *Research Square*.

แนวทางการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของ
โรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่

Guidelines of the Information System Management for Internal
Quality Assurance of the Secondary Schools in Doi Inthanon
Academic Group Under Chiang Mai Secondary Educational
Service Area Office

อังคณา ศรีทิพย์ศักดิ์¹, สัจวาร วังแจ่ม^{2*}, สูดา เนตรสว่าง³
Aungkana Sritipsak¹, Sangwan Wangsam^{2*}, Soda Netswang³

^{1,2,3} สาขาบริหารการศึกษา คณะสังคมศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่
^{1,2,3} Department of Educational Administration, Faculty of Social Science and Liberal Art,
North-Chiang Mai University

*Corresponding author E-mail: aungry.moomoo@gmail.com

Received: 17 November 2021; Revised: 4 February 2022; Accepted: 17 February 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารระบบสารสนเทศ และศึกษาแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ จำนวน 203 คน และกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 12 คน รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยรายด้านเรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ ด้านการตรวจสอบข้อมูล ด้านการประมวลผลข้อมูล ด้านการวางแผนเพื่อจัดระบบข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และด้านการนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ ควรมีการประชุมวางแผนการบริหารจัดการ จัดทำคู่มือการจัดการสารสนเทศในสถานศึกษา กำหนดกรอบการตรวจประเมินคุณภาพภายใน เพื่อเก็บรวบรวมเป็นข้อมูลพื้นฐานตามมาตรฐาน และตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเป็นระเบียบ จัดทำเว็บไซต์ของโรงเรียน และเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง และจากข้อเสนอแนะพบว่า ควรมีการแต่งตั้งหรือมอบหมายให้มีบุคลากรรับผิดชอบด้านการ

จัดเก็บข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน และควรรนำสารสนเทศที่ได้มีการรายงานและประมวลผลข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพด้านผู้เรียน ผู้สอน และผู้บริหาร อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : ระบบสารสนเทศ, การประกันคุณภาพภายใน, โรงเรียนมัธยมศึกษา

ABSTRACT

This study aimed to investigate and analyze information system Management for internal quality assurance of the secondary schools in Doi Inthanon Academic Group under Chiang Mai Secondary Educational Service Area Office and to propose its guidelines. Purposive samples were used for the study. They were comprised of 203 school administrators and teachers of Doi Inthanon Secondary School Group for the quantitative research and 12 administrators and teachers for the qualitative research. Questionnaires and focused group discussions were conducted for data collection. Average and standards deviation were used for data analysis.

It was found that the information system management for internal quality assurance as a whole was at high level. When considering the average level of each aspect of those management from high to low , it showed that they were data collection, data verification, data manipulation, data planning, data analyzing and information utilization respectively. The suggestion guidelines for information system management of the secondary schools internal quality assurance were ; there should be a meeting for its planning, an information system management manual should be established, standard internal quality indicators should be set up as basic information shown on school websites continually.

Keywords: Information System, Internal Quality Assurance, Secondary Schools

บทนำ

ปัจจุบันโลกมีวิวัฒนาการการติดต่อสื่อสาร และรับส่งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ อย่างรวดเร็วภายในหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการ และภาคเอกชน ทั้งภายในประเทศ และระหว่างประเทศ เช่น การติดต่อโดยใช้ โทรศัพท์มือถือ การรับส่งไฟล์ข้อมูล การส่งเอกสารทางราชการแบบอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น อีกทั้งยังเป็นยุคของข้อมูลข่าวสารที่อยู่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ของหน่วยงานต่าง ๆ สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) และแอปพลิเคชันต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเฟซบุ๊ก (Facebook) ทวิตเตอร์ (Twitter) ไลน์ (Line) เป็นต้น ซึ่งแอปพลิเคชันเหล่านี้ยังสามารถส่งข้อความติดต่อระหว่างคู่สนทนาได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว ทำให้การบริหารงานของหน่วยงาน หรือองค์กรต่าง ๆ ต้องปรับตัวให้เข้ากับยุคและสมัยของการเปลี่ยนแปลงนี้ โดยผู้บริหารต้องมีการวางแผนการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงาน นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ในการควบคุมงานและการตัดสินใจสั่งการ เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายของหน่วยงานที่วางไว้ การนำข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศนั้นไปใช้ในการวิเคราะห์เพื่อบริหารงานองค์กรให้มีประสิทธิภาพ และ

กำหนดขึ้นกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่มีอยู่ตลอดเวลาเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียน ซึ่งได้กำหนดไว้ใน มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ในมาตรฐานที่ 2 เป็นการจัดระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา มีการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์และพันธกิจอย่างชัดเจน สามารถดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตาม หลักสูตรสถานศึกษาในทุกกลุ่มเป้าหมาย จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ดำเนินการพัฒนาครู และบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ และจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการบริหาร จัดการและการเรียนรู้ จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการ เรียนรู้ สถานศึกษาจัดระบบการจัดหาการพัฒนาและบริการ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อใช้ในการ บริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

ในเป้าหมายและหลักการการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อให้การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและเป็นไปตามเป้าหมายของพระราชบัญญัติ ดังนั้น สถานศึกษาทุกแห่งต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษา จึงได้ตราไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 หมวดที่ 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47-51 โดยมาตรา 47 ที่ได้กล่าวไว้ ว่า ให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบประกันคุณภาพภายใน และระบบประกันคุณภาพภายนอก มาตรา 48 กำหนดให้ หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษามีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และให้ถือว่า การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อ สาธารณชน

การประกันคุณภาพภายใน เป็นการประเมินผลและการติดตามตรวจสอบ คุณภาพตาม มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา โดยมีกลไกในการควบคุม ตรวจสอบระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาและสร้างความ เชื่อมั่น ให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนว่าสถานศึกษานั้นสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษา และบรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน: 2554) การที่สถานศึกษาให้ความมั่นใจกับผู้ปกครอง นักเรียน และ ชุมชน ประเทศ ว่าสถานศึกษาทำงานดี (บริหารดี สอนดี) นักเรียนจึงมีคุณภาพ (อุทุมพร จามรมาน, 2564) และเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย โดยมีกระบวนการที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1.การพัฒนาคุณภาพ 2. การติดตามตรวจสอบคุณภาพ 3. การประเมินและรับรองคุณภาพ (กัลยาณี พรหมทอง, 2560) นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการ จัดการศึกษาที่ต้อง มุ่งเน้นทั้งคุณภาพและมาตรฐาน โดยสถานศึกษาต้องจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและรองรับการประกัน คุณภาพภายนอก โดยมีการจัดการระบบการบริหารและสารสนเทศเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการประกัน คุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ทั้งนี้ให้สถานศึกษาจัดระบบสารสนเทศที่มีข้อมูลเพียงพอต่อการ ดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สำหรับมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพ ภายนอกที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาใช้เป็นกรอบในการประเมินคุณภาพ

สถานศึกษา มีงานระบบสารสนเทศเป็นส่วนหนึ่งในเกณฑ์การพิจารณาตัวบ่งชี้ ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหาร และมีเกณฑ์การพิจารณา คือ ผู้บริหารมีการบริหารบนฐานความรู้และมีระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร ซึ่งสถานศึกษาจะต้องจัดทำระบบข้อมูลและสารสนเทศภายในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับภารกิจสถานศึกษาและลักษณะของมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด

เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 34 โรงเรียน โดยจัดแบ่งการบริหารวิชาการเป็น 5 สหวิทยาเขต ได้แก่ กลุ่มดอยสุเทพ กลุ่มดอยสามหมื่น กลุ่มดอยอ่างขาง กลุ่มดอยสัพพัญญู และกลุ่มดอยอินทนนท์ ซึ่งโรงเรียนในสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล การติดต่อสื่อสารมีอุปสรรคหลายด้าน ดังนั้นระบบสารสนเทศทางการศึกษาในสถานศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการติดต่อสื่อสารและการบริหารสถานศึกษาให้ทันเหตุการณ์และสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด และสอดคล้องกับ ประธานสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ ระเบียบ (สัมภาษณ์: 2564) ให้สัมภาษณ์ถึงข้อมูลปัญหา ในการบริหารจัดการระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ในเรื่องการประเมินคุณภาพสถานศึกษาจากหน่วยงานภายนอก (สมศ.) ในรอบสามที่ผ่านมา สรุปได้ว่า สถานศึกษาได้จัดเตรียมเอกสารต่าง ๆ เพื่อรองรับการประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนดแต่ประสบปัญหาในการดำเนินการ เช่น เอกสารไม่ครบ เอกสารสูญหาย บุคลากรที่ได้รับการแต่งตั้งเดิมย้ายสถานศึกษา บุคลากรที่ได้รับการแต่งตั้งให้รับผิดชอบใหม่ ขาดความเข้าใจในงานจึงขาดการต่อเนื่องของระบบงาน รวมถึงสถานศึกษาบางแห่งอยู่ในพื้นที่ห่างไกล การเดินทาง และการคมนาคมไม่สะดวก การติดต่อสื่อสารกับต้นสังกัดทำได้ลำบาก ส่งผลให้ข้อมูลที่เกิดจากการรายงานดำเนินการประจำปีของสถานศึกษา (Self Assessment Report : SAR) คลาดเคลื่อนจากการปฏิบัติจริงของสถานศึกษา ทำให้การบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเกิดข้อผิดพลาด เกิดความคลาดเคลื่อนในการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาในแต่ละตัวชี้วัดตามมา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารระบบสารสนเทศ และศึกษาแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่เพื่อนำผลการวิจัยไปปรับปรุงพัฒนา และเผยแพร่สู่สหวิทยาเขตอื่นเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา

1.1 กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่จำนวน 203 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารจำนวน 17 คน ครูผู้สอนจำนวน 186 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ จำนวน 6 โรงเรียน

โดยกำหนดให้เป็นผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการตามโครงสร้างการบริหารทุกคน และครูผู้สอนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการเรื่องสารสนเทศของโรงเรียน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 203 คน

1.2 กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียนโรงละ 1 คน ครูผู้รับผิดชอบงานสารสนเทศของโรงเรียนโรงละ 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม 12 คน

2. ขอบเขตเนื้อหา

เนื้อหาในการศึกษาประกอบด้วยขอบข่ายการปฏิบัติงานตามกระบวนการจัดทำระบบข้อมูลและสารสนเทศ 6 ด้าน (อนุสรุา เหล็กคำ, 2564) ประกอบด้วย 1. ด้านการวางแผนเพื่อจัดระบบข้อมูล 2. ด้านการรวบรวมข้อมูล 3. ด้านการตรวจสอบข้อมูล 4. ด้านการประมวลผลข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล 5. ด้านการจัดเก็บข้อมูล และ 6. ด้านการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยปรับปรุงขึ้น โดยพิจารณาภายใต้กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งให้สอดคล้องกับคำจำกัดความในการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) สอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยกำหนดค่าการตอบแบบสอบถามดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 96)

โดยมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟา (α -Coefficient) โดยวิธีของ Cronbach (Coefficient Alpha, อังโนดรุณ หาญตระกูล, 2541:158-159) ได้ค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.98

3.2 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

แบบสนทนากลุ่มย่อย โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อหาแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ โดยกำหนดประเด็นการสนทนาจากการนำผลการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำแต่ละด้านมาระดมความคิดโดยการสนทนากลุ่มผู้เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางการพัฒนา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยพิจารณาภายใต้กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งให้สอดคล้องกับคำจำกัดความในการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) สอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

ขั้นตอนที่ 2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อหาแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาสภวิทยเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ กำหนดประเด็นการสนทนาจากการนำผลการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำแต่ละด้านมาระดมความคิดโดยการสนทนากลุ่มผู้เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางการพัฒนา

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาสภวิทยเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ จำนวน 6 ด้าน คือ ด้านการวางแผนเพื่อจัดระบบข้อมูล ด้านการรวบรวมข้อมูล ด้านการตรวจสอบข้อมูล ด้านการประมวลผลข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ และด้านการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ ในภาพรวมและรายด้าน ดังแสดงในตารางที่ 1-7

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาสภวิทยเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ โดยรวม

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น		
		μ	σ	ระดับ
1	ด้านการวางแผนเพื่อจัดระบบข้อมูล	4.07	0.71	มาก
2	ด้านการรวบรวมข้อมูล	4.05	0.67	มาก
3	ด้านการตรวจสอบข้อมูล	4.17	0.70	มาก
4	ด้านการประมวลผลข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล	4.08	0.72	มาก
5	ด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ	4.20	0.73	มาก
6	ด้านการนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้	3.99	0.76	มาก
เฉลี่ย		4.10	0.72	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาสภวิทยเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ โดยรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.10, \sigma = 0.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\mu = 4.20, \sigma = 0.73$) ด้านการตรวจสอบข้อมูล มีค่าเฉลี่ย ($\mu = 4.17, \sigma = 0.70$) ด้านการประมวลผลข้อมูล ($\mu = 4.08, \sigma = 0.72$) ด้านการวางแผนเพื่อจัดระบบข้อมูล ($\mu =$

4.07, $\sigma = 0.71$) ด้านการรวบรวมข้อมูล ($\mu = 4.05$, $\sigma = 0.67$) และด้านการนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ ($\mu = 3.99$, $\sigma = 0.76$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาสทวิทยาเขตกลุ่มตอยอินทนนท์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ด้านการวางแผนเพื่อจัดระบบข้อมูล

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น		
		μ	σ	ระดับ
1	การกำหนดนโยบายการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา	3.95	0.76	มาก
2	การกำหนดขอบข่ายลักษณะของข้อมูลที่ควรจัดเก็บรวบรวมเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา	4.00	0.68	มาก
3	การกำหนดวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างชัดเจน	4.05	0.67	มาก
4	การวางแผนในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ	4.02	0.79	มาก
5	การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างชัดเจน	4.33	0.68	มาก
เฉลี่ย		4.07	0.71	มาก

จากตารางที่ 2 การบริหารระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาสทวิทยาเขตกลุ่มตอยอินทนนท์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ในด้านการวางแผนเพื่อจัดระบบข้อมูล โดยรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.07$, $\sigma = 0.71$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด 3 ลำดับแรกคือ การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\mu = 4.33$, $\sigma = 0.68$) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือการกำหนดวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างชัดเจน ($\mu = 4.0$, $\sigma = 0.67$) อยู่ในระดับมาก การวางแผนในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ ($\mu = 4.02$, $\sigma = 0.79$) อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ การกำหนดนโยบายการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ($\mu = 3.95$, $\sigma = 0.76$) อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตกลุ่มตอยอินทนนท์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ด้านการรวบรวมข้อมูล

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น		
		μ	σ	ระดับ
1	การเก็บรวบรวมข้อมูลตรงตามตัวบ่งชี้	4.11	0.70	มาก
2	การกำหนดเวลาที่แน่นอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา	3.94	0.61	มาก
3	การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย	4.04	0.68	มาก
4	การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา	4.20	0.58	มาก
5	การเก็บรวบรวมข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอย่างสม่ำเสมอ	3.94	0.78	มาก
เฉลี่ย		4.07	0.67	มาก

จากตารางที่ 3 การบริหารระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตกลุ่มตอยอินทนนท์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ในด้านการรวบรวมข้อมูล โดยรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.05$, $\sigma = 0.67$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด 3 ลำดับแรกคือ การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด ($\mu = 4.20$, $\sigma = 0.58$) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การเก็บรวบรวมข้อมูลตรงตามตัวบ่งชี้ ($\mu = 4.11$, $\sigma = 0.70$) อยู่ในระดับมาก การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย ($\mu = 4.04$, $\sigma = 0.68$) อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ การกำหนดเวลาที่แน่นอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอย่างสม่ำเสมอ ($\mu = 3.94$, $\sigma = 0.61$) อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตกลุ่มตอยอินทนนท์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ด้านการตรวจสอบข้อมูล

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น		
		μ	σ	ระดับ
1	การวางแผนการตรวจสอบข้อมูลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างชัดเจน	3.99	0.76	มาก
2	การกำหนดวัตถุประสงค์การตรวจสอบข้อมูลเพื่อการประกันคุณภาพอย่างชัดเจน	4.18	0.63	มาก
3	การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบตรวจสอบข้อมูลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างชัดเจน	4.35	0.70	มาก
4	การตรวจสอบความครบถ้วนและตรงตามตัวบ่งชี้ของข้อมูล	4.16	0.72	มาก
5	การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาทุกครั้งที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูล	4.16	0.70	มาก
เฉลี่ย		4.17	0.70	มาก

จากตารางที่ 4 การบริหารระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตกลุ่มตอยอินทนนท์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ในด้านการตรวจสอบข้อมูล โดยรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.17, \sigma = 0.70$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด 3 ลำดับแรกคือ การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบตรวจสอบข้อมูลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\mu = 4.35, \sigma = 0.70$) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การกำหนดวัตถุประสงค์การตรวจสอบข้อมูลเพื่อการประกันคุณภาพอย่างชัดเจน ($\mu = 4.18, \sigma = 0.68$) อยู่ในระดับมาก การตรวจสอบความครบถ้วนและตรงตามตัวบ่งชี้ของข้อมูล การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาทุกครั้งที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูล ($\mu = 4.16, \sigma = 0.70$) อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ การวางแผนการตรวจสอบข้อมูลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างชัดเจน ($\mu = 3.99, \sigma = 0.76$) อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาสทวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ด้านการประมวลผลข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น		
		μ	σ	ระดับ
1	การพิจารณาแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการประมวลผลข้อมูลโดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถ	4.13	0.74	มาก
2	การกำหนดแนวปฏิบัติในการประมวลผลข้อมูลอย่างชัดเจน	4.04	0.65	มาก
3	การวิเคราะห์ข้อมูลตามตัวบ่งชี้	4.09	0.77	มาก
4	การประมวลผลข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูล	4.12	0.70	มาก
5	การประมวลผลโดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูล	4.00	0.73	มาก
เฉลี่ย		4.08	0.72	มาก

จากตารางที่ 5 การบริหารระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาสทวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ในด้านการประมวลผลข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.08, \sigma = 0.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ การพิจารณาแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการประมวลผลข้อมูลโดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 4.13, \sigma = 0.74$) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือการประมวลผลข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูล ($\mu = 4.12$) อยู่ในระดับมาก การวิเคราะห์ข้อมูลตามตัวบ่งชี้ ($\mu = 4.09$) , $\sigma = 0.77$) อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ การประมวลผลโดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูล ($\mu = 4.00, \sigma = 0.73$) อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น		
		μ	σ	ระดับ
1	การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบงานจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน	4.25	0.75	มาก
2	สถานศึกษาได้จัดระบบสารสนเทศทางการศึกษาของโรงเรียนไว้เป็นส่วน	4.21	0.71	มาก
3	การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับการจัดเก็บข้อมูลอย่างเพียงพอ ง่าย สะดวกต่อการใช้งานกับทุกฝ่าย	4.14	0.74	มาก
4	การจัดระบบการเก็บข้อมูลสารสนเทศไว้เป็นหมวดหมู่ตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ ชัดเจน	4.20	0.70	มาก
5	การจัดให้มีระบบค้นข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาได้อย่างสะดวก รวดเร็ว	4.18	0.71	มาก
เฉลี่ย		4.20	0.73	มาก

จากตารางที่ 6 การบริหารระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ในด้านการจัดเก็บข้อมูล โดยรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.20$, $\sigma = 0.73$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด 3 ลำดับแรกคือ การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบงานจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\mu = 4.25$, $\sigma = 0.75$) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือสถานศึกษาได้จัดระบบสารสนเทศทางการศึกษาของโรงเรียนไว้เป็นส่วน ($\mu = 4.21$, $\sigma = 0.71$) อยู่ในระดับมาก การจัดระบบการเก็บข้อมูลสารสนเทศไว้เป็นหมวดหมู่ตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ ชัดเจน ($\mu = 4.20$, $\sigma = 0.70$) อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับการจัดเก็บข้อมูลอย่างเพียงพอ ง่าย สะดวกต่อการใช้งานกับทุกฝ่ายมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\mu = 4.14$, $\sigma = 0.74$) อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาสทวิทยาเขตกลุ่มตอยอินทนนท์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาและสารสนเทศ ด้านการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น		
		μ	σ	ระดับ
1	ข้อมูลสารสนเทศที่นำเสนอมีความถูกต้อง ชัดเจน เป็นปัจจุบันและทันสมัย	4.01	0.74	มาก
2	ข้อมูลสารสนเทศมีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้งานอย่างเป็นระบบ	4.04	0.71	มาก
3	การนำเสนอข้อมูลสารสนเทศด้วยรูปแบบต่างๆ ที่ใช้ได้สะดวก	4.04	0.72	มาก
4	การนำเสนอข้อมูลสารสนเทศต่อผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชน	3.87	0.80	มาก
5	มีการปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศเพื่อนำไปใช้งานอย่างสม่ำเสมอ	3.97	0.82	มาก
เฉลี่ย		3.99	0.76	มาก

จากตารางที่ 7 การบริหารระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาสทวิทยาเขตกลุ่มตอยอินทนนท์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ในด้านการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ โดยรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.99, \sigma = 0.76$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ การนำเสนอข้อมูลสารสนเทศด้วยรูปแบบต่าง ๆ ที่ใช้ได้สะดวก และข้อมูลสารสนเทศมีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้งานอย่างเป็นระบบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 4.04, \sigma = 0.71$) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ข้อมูลสารสนเทศที่นำเสนอมีความถูกต้อง ชัดเจน เป็นปัจจุบันและทันสมัย ($\mu = 4.01, \sigma = 0.74$) อยู่ในระดับมาก การปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศเพื่อนำไปใช้งานอย่างสม่ำเสมอ ($\mu = 3.97, \sigma = 0.82$) อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ การนำเสนอข้อมูลสารสนเทศต่อผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชน ($\mu = 3.87, \sigma = 0.80$) อยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาสทวิทยาเขตกลุ่มตอยอินทนนท์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ จากการสังเคราะห์ผลการบริหารที่ได้จากแบบสอบถามในขั้นตอนที่ 1 แล้วนำมาใช้ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) สามารถประมวลผลแนวทางการบริหารงาน 6 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการวางแผนเพื่อจัดระบบข้อมูล สถานศึกษาควร ประชุมวางแผนการบริหารจัดการระบบสารสนเทศ จัดทำคู่มือการจัดการสารสนเทศในสถานศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนางานระบบสารสนเทศ มีความรู้ความสามารถและมาจากทุกฝ่ายงานที่เกี่ยวข้องในโรงเรียน จัดทำวิเคราะห์ระบบสารสนเทศเดิมถึงปัญหา และแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียน เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งผู้บริหารและคณะกรรมการดำเนินงานระบบสารสนเทศในโรงเรียน ควรให้

ความรู้แก่บุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน ให้ทุกคนเห็นความสำคัญของข้อมูลสารสนเทศและการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศของงานแต่ละฝ่ายอย่างเป็นระบบ รวมทั้งข้อมูลสารสนเทศอื่น ๆ ในโรงเรียนสร้างระบบจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศให้เป็นปัจจุบัน เช่น การเตรียมแฟ้มเอกสาร แต่ละมาตรฐานและมีการกำกับ ตรวจสอบและติดตามการรวบรวมสารสนเทศ เป็นระยะ ๆ โดยมีการกำหนดปฏิทินปฏิบัติงาน เพื่อให้งานเป็นปัจจุบันและสามารถนำข้อมูลมาใช้ได้เมื่อต้องการ

2.2 ด้านการรวบรวมข้อมูล สถานศึกษาคควร กำหนดกรอบการตรวจประเมินคุณภาพภายในโรงเรียน เพื่อเก็บรวบรวมเป็นข้อมูลพื้นฐานตามมาตรฐาน และตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นระบบโดยจัดหน้าที่รับผิดชอบให้กับบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน ให้รับผิดชอบงานตรงตามมาตรฐานและตัวชี้วัด ตามฝ่ายงานที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดคุณภาพการศึกษา จัดทำวิวิเคราะห์ และสรุปข้อมูล รวมทั้งเกณฑ์ระดับคุณภาพของผลการประเมิน เพื่อตรวจสอบเอกสารและข้อมูลสารสนเทศให้ถูกต้อง

2.3 ด้านการตรวจสอบข้อมูล สถานศึกษาคควร แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ประกอบด้วยบุคลากรจากทุกฝ่ายของโรงเรียน พร้อมทั้งมอบหมายให้ทำการตรวจประเมินข้ามฝ่ายกัน เพื่อจะได้พบข้อบกพร่องของการทำงานง่ายขึ้น ซึ่งจะได้ช่วยกันแก้ไขข้อบกพร่องได้ รวมทั้งสร้างเครื่องมือที่ใช้ตรวจสอบเอกสาร ข้อมูลสารสนเทศงานประกันคุณภาพภายในที่สอดคล้องและตรงตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของงานคุณภาพการศึกษา

2.4 ด้านการประมวลผลข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล สถานศึกษาคควร สร้างเครื่องมือและคู่มือมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน โดยกำหนดค่าเป้าหมาย ของตัวชี้วัดความสำเร็จ แต่ละมาตรฐาน การดำเนินการแยกประเภทและกลุ่มของข้อมูลอย่างเป็นระบบและนำเสนอข้อมูลสารสนเทศมาวิเคราะห์ผลเป็นกราฟ แสดงข้อมูลที่เข้าใจง่าย วิเคราะห์หรือคำนวณค่าของข้อมูลให้เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ต้องการ และการจัดเรียงข้อมูล ตามชุดข้อมูลที่กำหนดและต้องใช้ตามลำดับความสำคัญ

2.5 ด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ สถานศึกษาคควร การจัดเก็บข้อมูลที่ผ่านการประมวลผลและตรวจสอบแล้วเข้าสู่ระบบ อย่างเป็นระเบียบเป็นหมวดหมู่เพื่อสะดวกต่อการใช้ มีการคัดลอกข้อมูลหรือเพิ่มจำนวนข้อมูลหรือชุดข้อมูลให้เพียงพอต่อการใช้งานมีการเผยแพร่ข้อมูล และการสื่อสารไปยังผู้ใช้ข้อมูล อย่างรวดเร็วทันเวลาต่อการใช้ และมีการแก้ไข ปรับปรุง ข้อมูลในบางส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์หรือเพิ่มเติมรายละเอียดที่สำคัญ

2.6 ด้านการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ สถานศึกษาคควร จัดทำเว็บไซต์ของโรงเรียนเพื่อจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ และการเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนในแต่ละฝ่ายงาน หรือตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ มีนโยบายในการนำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และพ.ศ. 2562 (ฉบับที่ 4) หมวดที่ 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติอย่างจริงจัง ดังนั้น สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งจะต้องดำเนินการและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร

และการจัดการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังได้ออกกฎกระทรวงว่าด้วย ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ประกอบกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีนโยบายในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างเด่นชัด โดยการจัดทำแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา มอบให้สถานศึกษาได้ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง และการจัดระบบบริหารและสารสนเทศภายในสถานศึกษา เป็นหนึ่งในกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เชียงใหม่ ได้มอบหมายให้คณะกรรมการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบ จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด สอดคล้องกับสุดา ปวนเทียน (2561) พบว่า 1) การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีเขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากและรองลงมาได้แก่ ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ด้านกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ด้านการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานของสถานศึกษา ด้านการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2. แนวทางการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตกลุ่มคอยอินทนนท์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

ด้านการวางแผนเพื่อจัดระบบข้อมูล สถานศึกษาควรมีการประชุมวางแผนการบริหารจัดการระบบสารสนเทศ และจัดทำคู่มือการจัดการสารสนเทศในสถานศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนางานระบบสารสนเทศ ซึ่งคณะกรรมการจะต้องมีเจตคติทางบวก มีความรู้ความสามารถและมาจากทุกฝ่ายงานที่เกี่ยวข้องในโรงเรียน มีการวิเคราะห์ปัญหา และแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียน รวมทั้งผู้บริหารและคณะกรรมการดำเนินงานระบบสารสนเทศในโรงเรียน ให้ความรู้แก่บุคลากร ให้ทุกคนเห็นความสำคัญของข้อมูลสารสนเทศและการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศของงานแต่ละฝ่ายอย่างเป็นระบบ รวมทั้งข้อมูล สารสนเทศอื่น ๆ ในโรงเรียน สร้างระบบจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ ให้เป็นปัจจุบัน และต้องมีการกำกับ ตรวจสอบและติดตามการรวบรวมสารสนเทศ เป็นระยะ ๆ โดยมีการกำหนดปฏิทินปฏิบัติ เพื่อให้งานเป็นปัจจุบันและสามารถนำข้อมูลมาใช้ได้เมื่อต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับ สุภาวดี จันทร์ศิริและคณะ (2563) พบว่า แนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาควรนำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ในการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผนการดำเนินงาน การกำหนดเป้าหมายการประเมินผล การจัดทำรายงานประจำปี ตลอดจนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องและสามารถเชื่อมโยงของข้อมูลในการนำไปใช้ในปีต่อ ๆ ไป

ด้านการรวบรวมข้อมูล สถานศึกษาควรกำหนดกรอบการตรวจประเมินคุณภาพภายในโรงเรียน เพื่อเก็บรวบรวมเป็นข้อมูลพื้นฐานตามมาตรฐาน และตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นระบบโดยจัดหน้าที่รับผิดชอบให้กับบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน ให้รับผิดชอบงานตรง ตามมาตรฐานและตัวชี้วัด ตามฝ่ายงานที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดคุณภาพการศึกษา ทำวิเคราะห์ และสรุปข้อมูล รวมทั้งเกณฑ์ระดับคุณภาพของผลการประเมิน เพื่อตรวจสอบเอกสารและข้อมูลสารสนเทศให้ถูกต้อง ซึ่ง

สอดคล้องกับ อนุสรณ์ เหล็กคำและคณะ (2564) พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบสารสนเทศสถาน ประกัน คุณภาพการศึกษาของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การเตรียม ข้อมูลสารสนเทศตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ด้านการตรวจสอบข้อมูล สถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจประเมินคุณภาพภายใน สถานศึกษาที่ประกอบด้วยบุคลากรจากทุกฝ่ายของโรงเรียน พร้อมทั้งมอบหมายให้ทำการตรวจประเมิน ข้ามฝ่ายกัน เพื่อจะได้พบข้อบกพร่องของการทำงานง่ายขึ้น สร้างเครื่องมือที่ใช้ตรวจสอบเอกสาร ข้อมูล สารสนเทศที่สอดคล้องและตรงตามมาตรฐานและตัวชี้วัด พิจารณาความครบถ้วนถูกต้องและครอบคลุมมี การตรวจสอบอย่างละเอียดเป็นขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับ ลดาเรตน์ ตั้งมัน (2561) พบว่า การพัฒนา มาตรฐานการศึกษาควรมีคู่มือกำหนดมาตรฐานการศึกษาแต่ละตัวชี้วัด ควรจัดทำแผนตามปีงบประมาณ และแบ่งเป็นแผนระยะสั้นและระยะยาว ควรจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีสู่การปฏิบัติตามปฏิทินการ ปฏิบัติงาน ควรกำหนดผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้าฝ่ายเป็นผู้ประเมินคุณภาพภายในตาม ควรจัดทำ คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานผู้รับผิดชอบเก็บรวบรวมข้อมูลให้ครบถ้วน ควรจัดทำรายงานประจำปีที่เป็น รายงานประเมินคุณภาพภายในโดยใช้รูปแบบตามที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดให้ และการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาอย่างต่อเนื่อง ควรมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยการส่งบุคลากรให้เข้ารับการอบรมหรือ ศึกษาดูงาน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น

ด้านการประมวลผลข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล สถานศึกษาควรสร้างเครื่องมือและคู่มือ มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน โดยกำหนดค่าเป้าหมาย ของตัวชี้วัดความสำเร็จ แต่ละมาตรฐานการ ดำเนินการแยกประเภทและกลุ่มของข้อมูลอย่างเป็นระบบและนำเสนอข้อมูลสารสนเทศมาวิเคราะห์ผล เป็นกราฟ แสดงข้อมูลที่เข้าใจง่าย วิเคราะห์หรือคำนวณค่าของข้อมูลให้เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ถูกต้อง การ จัดเรียงข้อมูล ตามชุดข้อมูลที่กำหนดและต้องใช้ตามลำดับความสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธนา อินต๊ะวงศ์ และโสภกา อำนวยรัตน์ (2563) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารประกัน คุณภาพภายในของสถานศึกษา มี 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสาร ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัย ด้านภาวะ ผู้นำของผู้บริหาร และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม ซึ่งทุกปัจจัยล้วนต้องมีสารสนเทศที่สามารถ นำไปใช้ในการบริหารได้ครบถ้วนถูกต้องมีการประมวลผลและวิเคราะห์ผลอย่างเป็นระบบ

ด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ สถานศึกษาควรจัดเก็บข้อมูลที่ผ่านการประมวลผลและ ตรวจสอบแล้วเข้าสู่ระบบ อย่างเป็นระเบียบเป็นหมวดหมู่เพื่อสะดวกต่อการใช้ การคัดลอกข้อมูลหรือเพิ่ม จำนวนข้อมูลหรือชุดข้อมูลให้เพียงพอต่อการใช้งาน มีการเผยแพร่ข้อมูล และการสื่อสารไปยังผู้ใช้ข้อมูล อย่างรวดเร็วทันเวลาต่อการใช้ มีการแก้ไข ปรับปรุง ข้อมูลในบางส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์หรือเพิ่มเติม รายละเอียดที่สำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ ภณัฐพงศ์ พลมุขและจักรกฤษ โทดาพล (2561) พบว่า การ ดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการบริหารจัดการทุกด้านของสถานศึกษา โดย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องมีส่วนร่วมในการในการจัดการศึกษา ตั้งแต่การวางแผนการดำเนินงาน จนถึงประเมินตนเองปรับปรุงพัฒนางานของตนในทิศทางเดียวกันเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็ม ศักยภาพ

ด้านการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ สถานศึกษาควรมีการจัดทำเว็บไซต์ของโรงเรียนเพื่อจัดเก็บ ข้อมูลสารสนเทศ และการเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนในแต่ละฝ่ายงาน หรือตามกลุ่มสาระการ เรียนรู้ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน สอดคล้องกับ พิษญาณี กาทอง และคณะ (2563: 156-159) พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายัญญุมิ เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ

มาก แนวทางการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 สถานศึกษาควรนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้จัดการเรียนการสอนให้ทันสมัย และจัดทำแผนงบประมาณ การประเมินและติดตามการใช้งบประมาณ รวมทั้งพัฒนาฐานข้อมูลบุคลากรและฐานข้อมูลของสถานศึกษา ตลอดจน พัฒนาระบบการบริหารอาคารสถานที่ภายในสถานศึกษาและฐานข้อมูลเครือข่ายการเรียนรู้ของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ ควรมีการแต่งตั้งหรือมอบหมายให้มีบุคลากรรับผิดชอบด้านการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน โดยมีห้องสำหรับนำเสนอผลงานของหน่วยงาน ซึ่งมีข้อมูลสารสนเทศในด้านการประกันคุณภาพเป็นหมวดหมู่ตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ อย่างเป็นระบบ ระเบียบ ง่ายต่อการนำเสนอ และการนำไปใช้

1.2 ด้านการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ ควรนำสารสนเทศที่ได้มีการรายงานและประมวลผลข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพด้านผู้เรียน ผู้สอน และผู้บริหาร อย่างต่อเนื่อง การนำเสนอข้อมูลสารสนเทศควรเก็บให้เป็นระบบและมีการเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศหลากหลาย และควรมีการนำเสนอข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการจัดเก็บฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศของโรงเรียนโดยการใช้เทคโนโลยีเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดเก็บข้อมูลระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในด้านสารสนเทศที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาอื่น ๆ เช่น สารสนเทศที่เกี่ยวกับผู้เรียน ครูและผู้บริหาร สารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ สารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ และสารสนเทศเพื่อการรายงานต่อสาธารณชน เพื่อสามารถนำไปใช้งานในด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษารวมทั้ง สามารถนำข้อมูลไปใช้งานในการประเมินวิทยฐานะแบบใหม่ วPA ของครูได้

เอกสารอ้างอิง

กัลยาณี พรหมทอง. (2560). *การประกันคุณภาพ*. มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตกรุงเทพฯ.

<http://www.ipebk.ac.th/bep/wp-content/uploads/2017/11/Kanlayanee-B3L11.pdf>

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

พิชญานี กาทอง, กฤษณกนก ดวงชาตม, และ ชยากานต์ เรืองสุวรรณ. (2563). แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1, *วารสารบัณฑิตวิจัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 11(1), 149-162.

ภณัฐพงศ์ พลมุข และ จักรกฤษ โปตาพล. (2561). *สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาเขต 19, วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 3(3), 363-376.

- ยุทธนา อินต๊ะวงศ์ และ โสภกา อำนวยรัตน์. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัด. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 4(2), 1-15.
- ลดารัตน์ ตั้งมั่น. (2561). *การดำเนินงานคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จังหวัดปทุมธานี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
<http://www.repository.rmutt.ac.th/xmlui/handle/123456789/3497>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
<https://bet.obec.go.th/index/wp-content/uploads/2018/08/nn3.pdf>
- สุดา ปวนเทียน. (2561). *การประกันคุณภาพการศึกษาภายในของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพ การจัดการศึกษาที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- สุภาวดี จันทร์ศิริ พระปลัดโฆสิตโฆสิตोธีระพงษ์ สมเภาใหญ่ กษมา ศรีสุวรรณ และ พระครูประโชติกิจจาภรณ์. (2563). บริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3. *วารสาร มจร.อุบลปริทรรศน์*, 5(2), 61-76.
- อนุสรณ์ เหล็กคำ, หยกแก้ว กมลวรรณ, และ สุกัญญา รุจิเมธาภาส. (2564). *การพัฒนาคู่มือระบบสารสนเทศงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2*, *Journal of Roi Kaensam Academi*, 6(8), 233-256.
- อุทุมพร จามรมาน. (2564). *การประกันคุณภาพการศึกษา กับการประเมินคุณภาพภายนอก*.
<http://www.onesqa.or.th/upload/download/202103311347464.pdf>

ทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

Digital Citizenship Skills of the Students in Private Higher Education Institution

ชูชิต ชายทวีป^{1*}, พิศณี พรหมเทพ², ธนิษฐา สมัย³
Chuchit Chaithaweep¹, Pisanee Phrompheap² Thanistha Samai³

¹ สาขาวิชาการเมืองการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

¹ Department of Politics and Government, Faculty of Political Science, Bangkokthonburi University

² สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

² Department of Public Administration, Faculty of Management Science, Sakon Nakhon Rajabhat University

³ สาขาวิชาการพยาบาลสาธารณสุขศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

² Department of Public Health Nursing, Faculty of Nursing, Mahidol University

*Corresponding email: chuchit.cha@bkkthon.ac.th

Received: 24 January 2022; Revised: 22 February 2022; Accepted: 1 March 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาทักษะของความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ประชากรได้แก่ นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จำนวน 420 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในกลุ่มกรุงเทพมหานครจำนวน 201 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซ์และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามมาตรฐาน 5 ระดับ ซึ่งมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 และมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.31 - 0.63 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบหลายขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับทักษะของความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยตามลำดับดังนี้ ด้านการเคารพตนเอง/คนอื่น ด้านการให้ความรู้ตนเอง/เชื่อมต่อกับคนอื่น และ ด้านการป้องกันตนเอง/คนอื่น 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 2 ปัจจัย ได้แก่ ทักษะคิดต่ออินเทอร์เน็ต และ ประสิทธิภาพการใช้คอมพิวเตอร์ ซึ่งมีอำนาจในการพยากรณ์ทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลได้ร้อยละ 64.00 และ 3) ข้อเสนอแนะการพัฒนาทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัล ได้แก่ ควรเพิ่มความเร็วอินเทอร์เน็ตให้เร็วขึ้น จำนวน 69 คน ควรผลิตสื่อ ใช้สื่อและการเผยแพร่สื่ออย่างรอบคอบ ไม่ให้กระทำผิดกฎหมาย จำนวน 47 คน และควรจัดโครงการอบรมผลิตสื่อ การใช้สื่อบนสังคมออนไลน์ การเผยแพร่สื่อที่รับผิดชอบต่อสังคม จำนวน 35 คน

คำสำคัญ : ความเป็นพลเมืองดิจิทัล, การเคารพตนเอง/คนอื่น, การให้ความรู้ตนเอง/เชื่อมต่อกับคนอื่น, การปกป้องตนเอง/คนอื่น

ABSTRACT

The purposes of the research were 1) to investigate digital citizenship skills of the students in private higher education institution, 2) to explore factors influencing the development of digital citizenship skills of the students in private higher education institution, and 3) to study recommendations of students in private higher education institution. Populations were 420 students in private higher education institution. The samplings consisted of 201 students in particular private higher education institution in Bangkok, which its size was determined based on Krejcie and Morgan's Sample Size Table. The instrument used in data collection was a 5-rating scale questionnaire. All the questions were indicated by IOC between 0.60 – 1.00, and by discrimination between 0.31 - 0.63. The statistics used in data analysis consisted of percentage, mean, standard deviation, a correlation coefficient of Pearson, and stepwise multiple regression analysis.

The results showed that 1) the digital citizenship skills of the student in private higher education institution were at the highest level; respect yourself/other, educate yourself/connect the others, and protect yourself/other. 2) Factors influencing the development of digital citizenship skills of the students in private higher education institution were two factors such as internet attitude, and computer efficiency. These factors were able to predict digital citizenship skills with a predictive power of 64.00%. 3) The recommendations of students in private higher education institution were that high speed of internet should be more upgraded (69 students), producing media, using media, and sharing media should be carefully performed to avoid illegal activities (47 students), a program of socially responsible producing, using, and sharing media should be organized (35 students).

Keywords: Digital Citizenship Skills, Respect Yourself/Other, Educate Yourself/Connect the Others, Protect Yourself/Other

บทนำ

ความเป็นพลเมืองดิจิทัลเป็นแนวปฏิบัติที่ทำให้พลเมืองได้เรียนรู้และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างชาญฉลาด สมเหตุสมผล รู้เท่าทัน และสามารถปกป้องตนเองจากความเสียหายต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล รู้ผิดชอบชั่วดี ให้เกียรติตนเองและผู้อื่น รวมถึงมีความรับผิดชอบต่อสังคม (Sadiku, et al., 2018)

จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า การเพิ่มทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวได้ดีในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสมในการเคารพตนเองและคนอื่น ให้ความรู้ตนเอง/เชื่อมต่อกับคนอื่น และป้องกันตนเอง/คนอื่น (Hussainy & Jumalullah, 2021; Ribble, 2021; Sadiku,

et al., 2018) และจากการศึกษายังพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะความเป็นพลเมืองได้แก่ ปัจจัยทัศนคติ ต่ออินเทอร์เน็ต (Ribble, 2021; Wu & Tsai, 2006) และประสิทธิภาพการใช้คอมพิวเตอร์ (Ribble, 2021; Paul & Glassman, 2017; Wu & Tsai, 2006) อย่างไรก็ตาม ในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคที่รู้จักกันทั่วไปว่าเป็นยุคแห่งดิจิทัล (Digital Age) ซึ่งเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงและได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ด้วยเหตุนี้ การปรับตัวให้กับเข้ากับยุคสมัยจึงต้องวางแผนอย่างรอบคอบเพื่อให้การใช้ชีวิตมีความกลมกลืนกับการใช้เทคโนโลยีอย่างมีความรับผิดชอบซึ่งสถาบันการอุดมศึกษาเอกชนเป็นหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาความเป็นพลเมืองดิจิทัล (Digital Citizenship) ให้เหมาะสม เพื่อเพิ่มทักษะ ความรู้ และการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยี (Isman, 2014) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสถานการณ์ของการแตกแยกทางการเมือง ได้แบ่งกลุ่มความคิดออกเป็นของขั้วทางการเมือง ซึ่งการแบ่งขั้วทางการเมืองเป็นปรากฏการณ์ที่สะท้อนถึงอุดมการณ์ทางการเมืองของพลเมืองในแต่ละประเทศ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการแบ่งขั้วทางการเมืองที่สำคัญได้แก่ อำนาจและผลประโยชน์ ความเหลื่อมล้ำ และความเป็นธรรมในสังคม การยุยงปลุกปั่นจากสื่อสารมวลชนที่ขาดความเป็นกลางทางการเมือง (คันธิรา ฉายาวงศ์, 2564) อย่างไรก็ตาม การแบ่งขั้วทางการเมืองที่ขาดเหตุผลอาจนำไปสู่ความขัดแย้งของคนในสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งหากความขัดแย้งมีความรุนแรง ก็อาจกลายเป็นความแตกแยกและเกลียดชังกัน ยิ่งไปกว่านั้น การแบ่งขั้วทางการเมืองกระจายไปสู่คนในทุกสาขาอาชีพ ไม่เว้นแม้แต่เยาวชนรุ่นใหม่ที่กำลังเข้าสู่ข้อมูลต่าง ๆ ได้เร็วกว่าคนรุ่นเก่าที่ทักษะการใช้เทคโนโลยีมีข้อจำกัด ดังนั้น ความรอบรู้การเมืองของเยาวชนรุ่นใหม่จึงมีความสำคัญที่จะต้องประกอบด้วยเหตุผลและสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย อย่างไรก็ตาม การแสดงเสรีภาพทางความคิดทางการเมืองจึงเป็นเรื่องสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้เสรีภาพทางความคิดมีความเป็นอิสระมากขึ้น และมีอุปกรณ์เครื่องอำนวยความสะดวกในการแสดงความคิดเห็นที่ทันสมัย รวดเร็ว และเข้าถึงผู้รับสารได้ง่าย ซึ่งในปัจจุบันเทคโนโลยีด้านการสื่อสารได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ทำให้การส่งสารและการรับสารมีความรวดเร็วและไวต่อรับรู้และแสดงตัวตนยืนหยัดบนความชอบความพึงพอใจ นอกจากนี้ ยังมีการสร้างช่องทางการสื่อสารเฉพาะกลุ่มที่อาจนำไปสู่การสร้างความก้าวร้าวบนพื้นที่ที่ถูกเรียกว่า “ออนไลน์” ได้ตลอดเวลา จากผลการศึกษาของ คันธิรา ฉายาวงศ์ (2564) พบว่า มีการสื่อสารด้วยถ้อยคำที่เป็นการสร้างความเกลียดชังต่อผู้เห็นต่างจากกลุ่มตน/ฝ่ายตน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการใช้เสรีภาพในการถ่ายทอดความคิดเพื่อสร้างความเกลียดชังซึ่งอาจกลายเป็นความแตกแยก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การบิดเบือนข้อเท็จจริงจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทางการเมืองหรือการแชร์ข้อมูลอันเป็นเท็จสู่พื้นที่สาธารณะ หรือการสร้างข่าวลวงแล้วเผยแพร่ลงบนสื่อสังคมออนไลน์ อาจนำไปสู่การสร้างความแตกแยกบนพื้นฐานความคิดที่แตกต่างกัน ซึ่งจากการศึกษาของ คันธิรา ฉายาวงศ์ (2564) ยังพบว่า การสร้างข่าวลวงทางการเมืองแล้วเผยแพร่บนสื่อสังคมออนไลน์อาจทำให้เกิดการหลงเชื่อและถูกชักจูงไปในทางที่ไม่สร้างสรรค์ ด้วยเหตุนี้ การเสพสื่อบนสังคมออนไลน์ที่ไม่รอบคอบอาจนำไปสู่การสร้างอคติที่ไม่ดีต่อกันได้ในสังคม อย่างไรก็ตาม นักศึกษาถือเป็นกลุ่มคนในสังคมที่ใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลทั้งคณะและรายบุคคล ซึ่งบางการแสดงความคิดเห็นอาจเข้าข่ายการกระทำที่ผิดกฎหมายตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2560 (ฉบับที่ 2) และอาจถูกดำเนินคดีทำให้เสียอนาคต

การวิจัยนี้ จึงให้ความสำคัญกับการสำรวจระดับของทักษะความเป็นพลเมืองของนักศึกษาในสถาบันการอุดมศึกษาเอกชนในระดับใด และมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ดังนั้น การเสริมสร้างทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลจะช่วยป้องกันการกระทำผิดกฎหมายและยังช่วยให้นักศึกษามีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมและมีจริยธรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ ดังนั้น ทีมผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา “ทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน” เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ในการป้องกันตนเองและมีจริยธรรมในการใช้สื่อออนไลน์อย่างสร้างสรรค์และปลอดภัยต่อความเสี่ยงอันอาจเกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาทักษะของความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ จำนวน 420 คน ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา GS109 ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยใน 5 คณะ ได้แก่ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ คณะศึกษาศาสตร์ และคณะศิลปศาสตร์ ปีการศึกษา 1/2564

1.2 ตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกนซึ่งกำหนดค่าสัดส่วนของลักษณะที่สนใจของประชากรเท่ากับ 0.50 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ร้อยละ 5 และระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 คิดจากจำนวนประชากร 420 คน ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 201 คน (Krejcie and Morgan, 1970) ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา GS109 ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยใน 5 คณะปีการศึกษา 1/2564 จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยตารางเลขสุ่มที่กำหนดขึ้นจากระบบคอมพิวเตอร์จนครบตามสัดส่วนจำนวนนักศึกษาในแต่ละคณะ 5 คณะ ดังนี้

คณะ	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
คณะพยาบาลศาสตร์	54	26
คณะรัฐศาสตร์	186	89
คณะบริหารธุรกิจ	121	58
คณะศึกษาศาสตร์	44	21
คณะศิลปศาสตร์	15	7
รวม	420	201

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา คณะ และภูมิลำเนา ตัวแปรเกณฑ์ ได้แก่ ทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัล ตัวแปรพยากรณ์ ได้แก่ ทักษะคติต่ออินเทอร์เน็ตและประสิทธิภาพการใช้คอมพิวเตอร์

3. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ทีมผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยของนักวิชาการและนักวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัล ทักษะคติเรื่องอินเทอร์เน็ต ประสิทธิภาพในการใช้คอมพิวเตอร์ และความเชี่ยวชาญในด้านคอมพิวเตอร์ เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

3.1 ทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัล ใช้แนวคิดและผลงานวิจัยของ Hussainy & Jumalullah (2021) Ribble (2021) Sadiku, et al., (2018) แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ การเคารพตนเองและคนอื่น ให้ความรู้ตนเอง/เชื่อมต่อกับคนอื่น และการป้องกันตนเอง/คนอื่น

3.2 ทักษะคติต่ออินเทอร์เน็ต ใช้แนวคิดและผลงานวิจัยของ Ribble (2021) Wu & Tsai (2006)

3.3 ประสิทธิภาพการใช้คอมพิวเตอร์ ใช้แนวคิดและผลงานวิจัยของ Ribble (2021) Wu & Tsai (2006) Paul & Glassman (2017)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 7 ตอน ประกอบด้วย

4.1 สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา คณะและภูมิลำเนา

4.2 ทักษะคติต่ออินเทอร์เน็ต เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นมาตรวัด 5 ระดับ (Rating Scales) จำนวน 5 ข้อ

4.3 ประสิทธิภาพการใช้คอมพิวเตอร์ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นมาตรวัด 5 ระดับ (Rating Scales) จำนวน 10 ข้อ

4.4 การเคารพตนเอง/คนอื่น เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นมาตรวัด 5 ระดับ (Rating scales) จำนวน 20 ข้อ

4.5 ให้ความรู้ตนเอง/เชื่อมต่อกับคนอื่น เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นมาตรวัด 5 ระดับ (Rating Scales) จำนวน 10 ข้อ

4.6 การป้องกันตนเอง/คนอื่น เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นมาตรวัด 5 ระดับ (Rating Scales) จำนวน 8 ข้อ

4.7 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะความเป็นพลเมือง เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นปลายเปิด (Opened Questions)

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบเครื่องมือ ทีมผู้วิจัยใช้การสร้างเครื่องมือตามกรอบแนวคิดทฤษฎี จากนั้นนำมาเครื่องมือที่สร้างตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ ค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้ 1) มีประสบการณ์ในการสอนในสาขาวิชา รัฐศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์ไม่ต่ำกว่า 5 ปี 2) มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล และ 3) มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านวิจัยทางสังคมศาสตร์ ได้ค่า IOC เท่ากับ .60 – 1.00 ทุกข้อคำถาม จากนั้นทีมผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ได้ไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ในเกณฑ์ 0.20 – 1.00 โดยได้คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า

อำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.31 – 0.63 จำนวน 35 ข้อ แสดงว่าเครื่องมือสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 ทีมผู้วิจัยแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยกับนักศึกษาที่ลงทะเบียนในรายวิชา GS109 ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยในชั้นเรียนผ่านกลุ่มรายวิชาในกลุ่มไลน์แอปพลิเคชัน โดยมีได้บังคับ

5.2 สุ่มตัวเลขจากตารางเลขสุ่มจากบัญชีลงทะเบียนของนักศึกษาแจ้งผลดีผลเสียต่อการเข้าร่วมโครงการวิจัยเมื่อนักศึกษายินยอมที่จะให้ข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจึงส่งแบบสอบถามที่ได้เข้าสู่แพลตฟอร์มของ (Google Form) และส่งลิงค์ไปยังนักศึกษาดังกล่าวผ่านกลุ่มรายวิชาในไลน์แอปพลิเคชัน (Line Application) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงระหว่างวันที่ 8 ถึงวันที่ 12 ธันวาคม 2564

5.3 ทีมผู้วิจัยตรวจสอบผลการตอบกลับแบบสอบถามจำนวน 201 คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามที่ส่งไปยังกลุ่มตัวอย่าง

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา คณะและภูมิภาคในการวิเคราะห์โดยวิธีการ หาค่าความถี่ และร้อยละ

6.2 ข้อมูลความคิดเห็นได้แก่ 1) ด้านทัศนคติต่ออินเทอร์เน็ต 2) ด้านประสิทธิภาพการใช้อินเทอร์เน็ต 3) ด้านการเคารพตนเอง/คนอื่น 4) ด้านการให้ความรู้ตนเอง/เชื่อมต่อกับคนอื่น และ 5) ด้านการป้องกันตนเอง/คนอื่น ใช้การวิเคราะห์โดยวิธีการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีเกณฑ์ในการวัดระดับความคิดเห็นดังนี้

ระดับ	ความหมาย
4.21 - 5.00	มากที่สุด
3.41 - 4.20	มาก
2.61 - 3.40	ปานกลาง
1.81 - 2.60	ต่ำ
1.00 - 1.80	ต่ำที่สุด

ในการกำหนดเกณฑ์ทีมผู้วิจัยได้ยึดหลักว่า ให้ช่วงห่างหรือพิสัยของคะแนนทุกระดับเท่ากัน ซึ่งเมื่อกำหนดน้ำหนักคะแนนระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และ น้อยที่สุด เป็น 5, 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ พิสัยเป็น $5-1 = 4$ เฉลี่ยแต่ละช่วงห่างกัน $4/5 = 0.8$ (Best, 1977: 14)

6.4 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร วิเคราะห์โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

6.5 การศึกษาอำนาจพยากรณ์ของตัวแปรที่ส่งผลต่อทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัล โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

6.6 ข้อมูลข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เรียงลำดับความถี่

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร จำนวน 201 คน ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ เป็นเพศชาย จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 43.8 มี

อายุเฉลี่ย 22.28 ปี ส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปี 2 จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 51.7 รองลงมา กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปี 1 จำนวน 81 คิดเป็นร้อยละ 40.3 กำลังอยู่ในชั้นปี 3 และชั้นปี 4 จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 8 ส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในคณะรัฐศาสตร์ จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 44.3 รองลงมา คณะบริหารจำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 28.9 คณะพยาบาลศาสตร์ จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 12.9 และคณะศิลปศาสตร์จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 10.4 และคณะศึกษาศาสตร์จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5 ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคกลางจำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 34.3 รองลงมา อยู่ภาคอีสาน 67 คิดเป็นร้อยละ 33.3 ภาคเหนือจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 16.9 และภาคใต้ จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 15.4

2. ระดับทักษะของความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทักษะของความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับทักษะ
1	ด้านการเคารพตนเอง/คนอื่น	4.32	0.60	มากที่สุด
2	ด้านการให้ความรู้ตนเอง/เชื่อมต่อกับคนอื่น	4.25	0.61	มากที่สุด
3	ด้านการป้องกันตนเอง/คนอื่น	4.18	0.68	มาก
	รวม	4.25	0.58	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับทักษะของความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.25$, S.D.=0.58) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยตามลำดับดังนี้ ด้านการเคารพตนเอง/คนอื่น ($\bar{X}=4.32$, S.D.=0.60) ด้านการให้ความรู้ตนเอง/เชื่อมต่อกับคนอื่น ($\bar{X}=4.25$, S.D.=0.61) และ ด้านการป้องกันตนเอง/คนอื่น ($\bar{X}=4.18$, S.D.=0.68)

3. ทักษะติดต่ออินเทอร์เน็ตของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทักษะติดต่ออินเทอร์เน็ตของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ข้อ	ทักษะติดต่ออินเทอร์เน็ต	$\bar{X}$	S.D.	ระดับทักษะ
1	การใช้อินเทอร์เน็ตอย่างเหมาะสมมีประโยชน์ต่อการสืบค้นหาความรู้	4.52	0.65	มากที่สุด
2	อินเทอร์เน็ตสามารถลดปัญหาที่นำเอาได้มากมาย	4.40	0.75	มากที่สุด
3	การใช้อินเทอร์เน็ตช่วยยกระดับมาตรฐานการดำรงชีพได้	4.27	0.80	มากที่สุด
4	อินเทอร์เน็ตกำลังนำเราเข้าสู่ยุคใหม่ที่สดใส	4.23	0.79	มากที่สุด

ข้อ	ทัศนคติต่ออินเทอร์เน็ต	$\bar{X}$	S.D.	ระดับทักษะ
5	ชีวิตเรียบง่ายและรวดเร็วด้วยอินเทอร์เน็ต	4.45	0.71	มากที่สุด
	รวม	4.37	0.60	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 แสดงว่า ระดับทัศนคติต่ออินเทอร์เน็ตของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.37$, S.D.=0.60) เรียงลำดับค่าเฉลี่ย 3 อันดับแรกดังนี้ การใช้อินเทอร์เน็ตอย่างเหมาะสมมีประโยชน์ต่อการสืบค้นหาความรู้ ($\bar{X}=4.52$, S.D.=0.65) ชีวิตเรียบง่ายและรวดเร็วด้วยอินเทอร์เน็ต ($\bar{X}=4.45$, S.D.=0.71) และ อินเทอร์เน็ตสามารถลดปัญหาที่น่าเบื่อได้มากมาย ($\bar{X}=4.40$, S.D.=0.75)

4. ประสิทธิภาพการใช้คอมพิวเตอร์ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านประสิทธิภาพการใช้คอมพิวเตอร์ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ข้อ	ประสิทธิภาพการใช้คอมพิวเตอร์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับทักษะ
1	รู้สึกมั่นใจในการทำงานด้วยคอมพิวเตอร์ส่วนตัว	4.15	0.86	มาก
2	ติดตั้งและถอนโปรแกรมซอฟต์แวร์ได้	3.81	1.02	มาก
3	ป้อนและบันทึกข้อมูล (ตัวเลข และ คำ) ลงในไฟล์ได้	4.01	0.93	มาก
4	เปิดและออกจากโปรแกรมซอฟต์แวร์ได้	4.13	0.92	มาก
5	สามารถปรับหน้าต่างคอมพิวเตอร์ได้	4.37	0.89	มากที่สุด
6	สามารถไรต์ซีดีรอมได้	3.75	1.10	มาก
7	เพิ่มและลบข้อมูลจากไฟล์ข้อมูลได้	4.17	0.93	มาก
8	ใช้คอมพิวเตอร์เขียนจดหมาย บทความ หรืองานมอบหมายได้	4.29	0.89	มากที่สุด
9	แก้ไขปัญหาระบบคอมพิวเตอร์ได้	3.71	1.06	มาก
10	ใช้คอมพิวเตอร์จัดการข้อมูลได้	3.98	0.98	มาก
	เฉลี่ย	4.04	0.79	มาก

จากตารางที่ 3 แสดงว่า ระดับประสิทธิภาพการใช้คอมพิวเตอร์ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.04$, S.D.=.79) เรียงลำดับค่าเฉลี่ย 3 อันดับแรกดังนี้ สามารถปรับหน้าต่างคอมพิวเตอร์ได้ ($\bar{X}=4.37$, S.D.=.89) สามารถใช้คอมพิวเตอร์เขียนจดหมาย บทความหรืองานมอบหมายได้ ($\bar{X}=4.29$, S.D.=.89) และ เพิ่มและลบข้อมูลจากไฟล์ข้อมูลได้ ($\bar{X}=4.17$, S.D.=.93)

4. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ของปัจจัยกับประสิทธิภาพการใช้คอมพิวเตอร์ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ตัวแปร	$\bar{X}$	X_1	X_2	Y
ทัศนคติต่ออินเทอร์เน็ต (X_1)	4.37	1.00	0.502**	0.700**
ประสิทธิภาพการใช้คอมพิวเตอร์ (X_2)	4.04		1.00	0.680**
ทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัล Y	4.25			1.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 แสดงว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนอยู่ระหว่าง ($r = 0.502, .0700$) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่ออินเทอร์เน็ตกับทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัล พบว่า นักศึกษาที่มีทัศนคติต่ออินเทอร์เน็ตมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลเท่ากับ ($r = .700$) และประสิทธิภาพการใช้คอมพิวเตอร์กับทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัล พบว่า นักศึกษาที่มีประสิทธิภาพการใช้คอมพิวเตอร์มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลเท่ากับ ($r = .680$)

5. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ดังแสดงตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัล	b	S.E.	β	t	p-value
ค่าคงที่	.908	.189	-	4.819	.000
ทัศนคติต่ออินเทอร์เน็ต (X_1)	.465	.048	.480	9.662	.000
ประสิทธิภาพการใช้คอมพิวเตอร์ (X_2)	.324	.037	.439	8.851	.000
R = .80, R ² = .64, S.E.est = .35, F = 191.626					

จากตารางที่ 5 แสดงว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ ทัศนคติต่ออินเทอร์เน็ต และประสิทธิภาพการใช้คอมพิวเตอร์ ซึ่งมีอำนาจในการพยากรณ์ทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลเท่ากับ 0.64 หรือมีอำนาจพยากรณ์ได้ร้อยละ 64.00 ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ (Standard Error) 0.35

ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปคะแนนดิบ ได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 0.908 + 0.465 (X_1) + 0.324 (X_2)$$

และสามารถเขียนเป็นสมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$\hat{Z}_y = 0.480 (Z_1) + 0.439 (Z_2)$$

6. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ดังแสดงตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ข้อเสนอแนะ	จำนวน
1. ควรเพิ่มความเร็วอินเทอร์เน็ตให้เร็วขึ้น	69
2. ควรผลิตสื่อ ใช้สื่อ และแชร์สื่ออย่างรอบคอบไม่ให้เกิดการทำผิดกฎหมาย	47
3. ควรจัดโครงการอบรมการผลิตสื่อ การใช้สื่อบนสังคมออนไลน์ การแชร์สื่อที่รับผิดชอบต่อสังคม	35
4. ควรจัดโครงการอบรมด้านกฎหมายการใช้สื่อออนไลน์	31

จากตารางที่ 6 แสดงว่า ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เรียงลำดับความถี่สูงสุดดังนี้ ควรเพิ่มความเร็วอินเทอร์เน็ตให้เร็วขึ้น จำนวน 69 คน ควรผลิตสื่อ ใช้สื่อ และแชร์สื่ออย่างรอบคอบไม่ให้เกิดการทำผิดกฎหมาย จำนวน 47 คน และควรจัดโครงการอบรมผลิตสื่อ การใช้สื่อบนสังคมออนไลน์ การแชร์สื่อที่รับผิดชอบต่อสังคม จำนวน 35 คน

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยพบว่า ระดับทักษะของความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.25$, S.D.=.58) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีการตื่นตัวในการใช้เทคโนโลยีซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้สังคม การเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ของการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ที่การเรียนรู้ในชั้นเรียนถือเป็นความเสี่ยงต่อติดเชื้อและการแพร่เชื้อ ทางรอดเดียวของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาที่จะไม่แพร่เชื้อโรคระบาดไปสู่สังคมคือการเรียนด้วยวิธีออนไลน์เพื่อให้เกิดการกีดระยะห่างกันของคนในสังคม (Social Distancing) ซึ่งทำให้นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับวิถีโลกใหม่ที่เรียกว่า “New Normal” ซึ่งหมายถึงการดูแลตัวเองเพื่อป้องกันการติดเชื้อและแพร่เชื้อโรค COVID-19 ด้วยเหตุนี้ การมีมีเจตนาต่อการเรียนรู้ในการใช้เทคโนโลยีต่างๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญต่อการเพิ่มทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของกรรณก เขดวงและคณะ (2562) ที่พบว่า การสร้างเจตนาต่อการเป็นพลเมืองดีบนโลกดิจิทัลจำเป็นต้องเปิดใจยอมรับสถานการณ์ที่เพื่อให้พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมสูงมากขึ้น และยังสอดคล้องกับ

ผลการวิจัยของ Ribble (2021) ที่พบว่า การใฝ่เรียนรู้ดิจิทัลสามารถเพิ่มทักษะด้านดิจิทัลได้ ดังนั้นจะต้องได้รับการกระตุ้นและได้รับการสนับสนุนจากสถาบันครอบครัว (พ่อแม่) สถาบันการศึกษา การศึกษา (นักการศึกษา) อย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ การมีสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษาคอยชี้แนะจะช่วยให้เยาวชนมีความรอบรู้ รับผิดชอบ ปลอดภัยและสามารถใช้ดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Hussainy & Jumalullah (2021) พบว่า ทักษะการเรียนรู้เทคโนโลยีสำคัญประการหนึ่งคือ การมีสติในการใช้เทคโนโลยี (Conscientious use of technology) อินเทอร์เน็ตบนสังคมออนไลน์ ซึ่งจะต้องปฏิบัติตนให้ปลอดภัย เคารพตนเคารพคนอื่น ใช้เทคโนโลยีอย่างถูกกฎหมายเข้าใจสิทธิและมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองบนสังคมออนไลน์ จากผลการวิจัยพบว่า การเคารพตนเอง/คนอื่นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ =4.32, S.D.=.60) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนตระหนักถึงคุณค่าในการไม่คุกคามหรือเบียดเบียนตนและคนอื่นอันจะสร้างความเดือนร้อนให้กับตนในภายหลังและเป็นการสร้างความเดือนร้อนให้กับครอบครัวอีกด้วย ดังนั้น จึงพยายามใช้เทคโนโลยีอย่างรับผิดชอบต่อตัวเองและสังคมเพื่อป้องกันความเดือนร้อนที่อาจจะเกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีโดยไม่ระมัดระวัง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Sadiku, et al., (2018) ที่พบว่า การใช้เทคโนโลยีอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมจะช่วยป้องกันความเดือนร้อนที่อาจจะเกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีแบบผิดได้ ด้วยเหตุนี้ การให้ความรู้ด้วยกระบวนการศึกษาระดับอุดมศึกษาจะสามารถผลักดันให้นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนกลายเป็นพลเมืองดิจิทัลที่ดีได้

2. จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ได้แก่ ทศนคติต่ออินเทอร์เน็ต และ ประสิทธิภาพการใช้คอมพิวเตอร์ ซึ่งมีอำนาจในการพยากรณ์ทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลได้ร้อยละ .64 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Ribble (2021) Hussainy & Jumalullah (2021) และ Wu & Tsai (2006) ในประเด็นเดียวกันที่ว่า ทศนคติต่ออินเทอร์เน็ตและประสิทธิภาพการใช้คอมพิวเตอร์ส่งผลต่อทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัล ซึ่งอธิบายได้ว่า นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีทศนคติต่ออินเทอร์เน็ตในระดับมากที่สุดเพราะเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ในสถานการณ์ที่นักศึกษาไม่สามารถเข้ามาในรั้วของมหาวิทยาลัยเพื่อใช้ห้องสมุดได้ ดังนั้น เครื่องมือที่ทรงประสิทธิภาพที่สุดในการแสวงหาความรู้ในภาวะการณ์ที่สังคมกำลังเผชิญกับการแพร่ระบาดใหญ่ของโรคโควิด-19 อีกทั้งการใช้อินเทอร์เน็ตยังช่วยผ่อนคลายความเครียดด้วยแอปพลิเคชันพูดคุยผ่านระบบออนไลน์เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (Line) เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีศูนย์รวมความบันเทิงเช่น (Netflix) ที่สามารถเข้าชมภาพยนตร์ได้ทีละหลายๆ เรื่อง โดยมีค่าสมัครสมาชิกรายเดือนแค่เดือนละ 400 บาท ซึ่งก็คุ้มค่ากับการได้ชมภาพยนตร์ระดับเกรดเอด้วยการชำระเงินเพียงเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ในอินเทอร์เน็ตยังมีรูปแบบความบันเทิงชนิดอื่นเช่น มีแอปพลิเคชันเกม ที่สามารถเล่นได้เพื่อผ่อนคลายความเครียดในการอยู่ในสถานที่เดิม ๆ (บ้าน/หอพัก) ยิ่งไปกว่านั้น ยังมีช่องทาง การช้อปปิ้งออนไลน์ เช่น (Lazada) และ (Shopee) อันเป็นศูนย์รวมของการช้อปปิ้งสินค้าผ่านทางออนไลน์ของนักศึกษาในสถานการณ์ที่ออกไปที่ใดก็เสี่ยงต่อการติดเชื้อและแพร่เชื้อโรค COVID-19 และด้วยเหตุที่นักศึกษาฝั่งตัวบนโลกออนไลน์ยิ่งเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้มากขึ้น ยิ่งไปกว่านั้น ยังอาจเพิ่มความเสี่ยงต่อการแชร์ข้อมูลที่ถูกบิดเบือนมาแล้วและขาดข้อเท็จจริง อันอาจเข้าข่ายการกระทำผิดกฎหมาย ด้วยเหตุนี้การตระหนักรู้ในการเรียนรู้รับผิดชอบต่อสังคมจึงเป็นสิ่งที่นักศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นพิเศษ

3. จากผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะการพัฒนาทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัล ได้แก่ ควรเพิ่มความเร็วอินเทอร์เน็ตให้เร็วขึ้น จำนวน 69 คน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่เข้าพักในหอพักที่มหาวิทยาลัยได้จัดสรรให้ซึ่งมีความต้องการใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (Hi-speed)

เพื่อใช้ในการเรียน การติดต่อสื่อสาร การหารายได้เสริม การบันเทิงหรือนันทนาการ ฯลฯ ซึ่งสอดคล้องกับผลการรายงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (2564) พบว่า กรุงเทพมหานคร มีความต้องการใช้อินเทอร์เน็ตสูงสุด รองลงมาคือ ภาคกลางที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตสูงสุด โดยกลุ่มอายุที่ใช้อินเทอร์เน็ตสูงสุดคือร้อยละ 98.4 คือ กลุ่มอายุ 15-24 ปี ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 22.28 ปี ซึ่งเสนอแนะว่า ควรผลิตสื่อ ใช้อินเทอร์เน็ตและแชร์สื่ออย่างรอบคอบไม่ให้กระทำผิดกฎหมาย จำนวน 47 คน ทั้งนี้อภิปรายผลได้ว่า นักศึกษาจะต้องผลิตสื่อเพื่อส่งงานอาจารย์ผู้สอนมอบหมายบางรายวิชาซึ่งการผลิตสื่อจะต้องใช้ทักษะด้านดิจิทัลในการออกแบบสื่อให้สอดคล้องกับประเด็นที่อาจารย์ผู้สอนมอบหมาย อย่างไรก็ตาม ยังมีนักศึกษบางส่วนยังผลิตสื่อเพื่อรายได้ ในประเด็นดังกล่าว นักศึกษาจะต้องตระหนักในการผลิตสื่ออย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม เพราะสื่อที่นำเสนอไปอาจไปกระทบสิทธิของผู้อื่น เช่น การนำรูปคนอื่นที่ไม่ได้รับอนุญาตมาใช้ประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใดอาจเข้าข่ายการกระทำที่ผิดกฎหมาย นอกจากนี้ การแชร์ข้อมูลข่าวปลอมโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์อาจก่อให้เกิดความเสียหายทั้งต่อตนเองคนอื่นและประเทศชาติ ด้วยเหตุนี้ การเผยแพร่ข้อมูลควรตรวจสอบข้อมูลที่เชื่อถือและตรวจสอบก่อนแชร์เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสังคม และควรจัดโครงการอบรมผลิตสื่อ การใช้สื่อบนสังคมออนไลน์ การแชร์สื่อที่รับผิดชอบต่อสังคม จำนวน 35 คน ทั้งนี้ อภิปรายผลได้ว่า การจัดโครงการอบรมผลิตสื่อการใช้สื่อบนสังคมออนไลน์ เป็นสิ่งจำเป็นที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนควรจะดำเนินการเพื่อสร้างพลเมืองดิจิทัลที่รับผิดชอบต่อสังคม รู้จักใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมไม่ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรคอมพิวเตอร์ และไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ในทางตรงกันข้าม จะช่วยให้นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาผลิตสื่อ ใช้อินเทอร์เน็ตและแชร์สื่ออย่างระมัดระวัง อันเป็นช่วยให้นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาสามารถเรียนรู้และฝึกฝนจนเกิดทักษะในด้านดิจิทัลได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วราพร คำจับ (2562) พบว่า การใช้สื่อออนไลน์จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และฝึกปฏิบัติทักษะด้านต่างๆ ด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ความเป็นพลเมืองด้านการปกป้องตนเอง/ผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลประกอบด้วย 2 ปัจจัย ได้แก่ ทักษะติดต่ออินเทอร์เน็ตและประสิทธิภาพการใช้คอมพิวเตอร์ ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์และการศึกษาครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนควรส่งเสริมและพัฒนาด้านการปกป้องตนเอง/ผู้อื่น โดยจัดโครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการปกป้องตนเอง/ผู้อื่น ซึ่งอาจดำเนินการเชิญวิทยากร/ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีจากสถาบันภายนอกสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมาเป็นวิทยากรอบรมพิเศษในการสร้างสื่ออย่างสร้างสรรค์ การใช้สื่ออย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม การปกป้องตนเอง/คนอื่นในการใช้สื่อ นอกจากนี้ คณะอาจดำเนินการสร้างเครือข่ายในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อร่วมกันจัดกิจกรรมในการปกป้องตนเอง/คนอื่นอันเป็นการป้องกันการตกเป็นเหยื่อหรือการกระทำผิดทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2560 (ฉบับที่ 2)

1.2 คณะควรส่งเสริมการสร้างทัศนคติต่อการใช้อินเทอร์เน็ตและการใช้คอมพิวเตอร์อย่างมืออาชีพ โดยจัดโครงการ/กิจกรรมที่สัมพันธ์กับการเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อการสร้างสรรค์ชิ้นงานที่มีประโยชน์ต่อสาธารณะเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้เข้มแข็งสืบไป

1.3 คณะควรพัฒนาเครื่องมือประเมินทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และสื่อออนไลน์ให้สอดคล้องกับทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลในระดับสากล โดยการพัฒนาตัวชี้วัดในการประเมินทักษะดิจิทัลของนักศึกษาตามการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัย

1.4 คณะควรส่งเสริมการพัฒนาพลเมืองดิจิทัล โดยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักศึกษาตระหนักในการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์

1.5 หลักสูตรควรส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดิจิทัล โดยปรับปรุงหลักสูตรให้มีการศึกษาพลเมืองดิจิทัลอย่างจริงจัง เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษาให้มีทักษะดิจิทัลที่ทันสมัย

1.6 สโมสรนักศึกษาควรมีแผนในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดวันเวลาในแต่ละสัปดาห์ให้มีความชัดเจนในการจัดพื้นที่ให้มีเวทีสาธารณะในการถกประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาพลเมืองให้มีทักษะดิจิทัล

1.7 สโมสรนักศึกษาควรสร้างเครือข่ายทั้งในและนอกสถาบันในการผลักดันความเป็นพลเมืองดิจิทัลที่ก้าวทันโลก โดยการจัดกิจกรรมเชิงบูรณาการร่วมมือระหว่างคณะหรือสถาบันภายในสถาบันหรือนอกสถาบันเพื่อแลกเปลี่ยนการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลที่ก้าวทันโลกทันเหตุการณ์

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้ ให้ความสำคัญกับการศึกษาเพียงแค่ 2 ปีวิจัยซึ่งอาจไม่ครอบคลุมปัจจัยอื่น ๆ ดังนั้น ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆ เพื่อให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาการพัฒนาทักษะกระบวนการเรียนรู้รู้ความเป็นพลเมืองในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

เอกสารอ้างอิง

กรกนก แหวง, ศรีณีย์ พิมพ์ทอง, และ พิษญาณี พูนผล. (2562). ปัจจัยทางจิตสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีบนโลกดิจิทัลของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา*, 11 (1), 124-143.

คันธริธา ฉายาวงศ์. (2564). แนวโน้มการเมืองไทยกับสื่อสังคมออนไลน์ในศตวรรษที่ 21. *วารสารเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มทร.พระนคร*, 6(1), 97-107.

พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2). (2560, 24 มกราคม).

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 124 ตอนที่ 27 ก. หน้า 1-9.

พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์. (2550, 18 มิถุนายน).

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 10 ก. หน้า 24-35.

วราพร คำจับ. (2562). สื่อสังคมออนไลน์กับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารศิลปะศาสตร์มหาวิทยาลัยแม่โจ้*. 7(2). 143-159.

- สำนักงานสถิติแห่งชาติ, กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2564). *สำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2563*. กรุงเทพฯ: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- Best, J. W. (1977). *Research in Education*. (3 rd ed). New Jersey: Prentice hall Inc.
- Hussainy, S.S., & Jamalullah S.R. (2021). A Study of Factors Affecting Digital Citizenship among College Faculties in India. *International Journal of Teaching, Education and Learning*, 4 (3), 49-61.
- Isman, A., and Gungoren, O.C. (2014). Digital Citizenship. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 13 (1), 73-77.
- Krejcie, R. V., and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607 – 610.
- Ribble, M.S. (2021). Digital Citizenship in the Frame of Global Change. *International Journal of Studies in Education and Science*, 2(2), 74-86.
- Sadiku, M.N.O., Tembely, M., & Musa, M.S. (2018). Digital Citizenship. *International Journals of Advanced Research in Computer Science and Software Engineering*, 8 (5), 18-20.
- Wu, Y. & Tsai, C. (2006). University Students' Internet Attitudes and Internet Self-Efficacy: A Study at Three Universities in Taiwan. *CyberPsychology & Behavior*, 9 (4), 441-450.

การบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล :
โรงเรียนฮอดพิทยาคมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่
THE MANAGEMENT ACCORDING TO THE WORLD-CLASS
STANDARD SCHOOL QUALITY AT HOT PITTAYAKHOM SCHOOL UNDER
SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

ปฏิวดี ศรีทิพย์ศักดิ์^{1*}, สังกวาร์ วังแจ่ม², สารโจน์ แก้วอรุณ³
Patiwat Sritipsak^{1*}, Sangwan Wangcham², Sarod Kaew-aroon³

^{1,2,3} สาขาบริหารการศึกษา คณะสังคมศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่
^{1,2,3} Department of Educational Administration, Faculty of Social Science and Liberal Art,
North-Chiang Mai University

*Corresponding email: Patiwat.sritipsak@gmail.com

Received: 16 December 2021; Revised: 2 January 2022; Accepted: 3 March 2022

บทคัดย่อ

การบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพของโรงเรียน สามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ สามารถพัฒนาคน ให้มีปัญญา คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น เตรียมคนให้มีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับ เศรษฐกิจยุคโลกาภิวัตน์ การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการ และวิธีดำเนินงาน บริหารจัดการ ด้วยระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล โรงเรียนฮอดพิทยาคม กลุ่มเป้าหมายในการ วิจัยคือ ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนฮอดพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เชียงใหม่ จำนวน 58 คน รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการ หา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล โรงเรียน ฮอดพิทยาคม อยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยรายด้าน ในระดับบ่อยครั้ง ทุกด้าน ดังนี้ ด้านการมุ่งเน้น บุคลากร ด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ด้านการวางแผนกลยุทธ์ ด้านการนำองค์กร ด้านการวัด และการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้ และด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตามลำดับ วิธีการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล โรงเรียนฮอดพิทยาคม มีการกำหนด วิสัยทัศน์ตามข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน และความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีกระบวนการ วางแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจน เป็นระบบ โดยมีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย วางแผนการ วัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ โดยกำหนดกรอบจากวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ตัวบ่งชี้ คุณภาพของ หน่วยงานต้นสังกัด สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) และตัวบ่งชี้เพิ่มเติมของโรงเรียนมาตรฐานสากลมาบูรณาการเข้าด้วยกัน มีกระบวนการทำงานและ การ ประเมินขีดความสามารถ ชัดเจนโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ข้อเสนอแนะพบว่า ควรมี การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ในระบบคุณภาพ โรงเรียนมาตรฐานสากล ของโรงเรียนฮอดพิทยาคม และควรมีการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบวิธีการ

ดำเนินงานระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล กับโรงเรียนเอกชนที่มีความพร้อมระดับสากลใน
จังหวัดเชียงใหม่

คำสำคัญ: โรงเรียนมาตรฐานสากล, ระบบคุณภาพ, โรงเรียนมัธยมศึกษา

ABSTRACT

The management according to the school quality system enhances the quality of educational and personnel management. The personnel will be able to think, act and solve problems wisely and be prepared for the globalized economic. The objective of this research was to study the management according to the World-Class Standard School Quality at Hotpittayakhom School. Populations of the study were comprised of administrators and teachers of Hotpittayakhom School altogether 58 persons. Questionnaires and interviews were conducted for data collection. Frequency, percentage, average, standard deviation, and content analysis were used for data analysis.

The study was found that Hotpittayakhom School administrative with world-class standard school was over all at a high level. When considering each aspect of administrative, ranking average value from maximum to minimum, they were human resource, learning process, strategy planning, organization leading, learning management assessment, and learning center and stake holders focusing, respectively. In terms of its administrative methodology, Hotpittayakhom School should establish its vision accordance with basic school's information and stake holders requirement as the same as having clear and systematically strategy planning by taking consideration of the requirement of its stake holders. For planning on analytical assessment of knowledge management, it should be based on its vision, mission, goal, and quality indicators derived from the agency of original affiliation with the school, from the Office of Nation Education Standards and Quality Assessment (Public Organization) and from the integration of the world-class quality indicators. For working process and school competency assessment, it had to be concrete with all stake holders participation. The suggestions were as follows, there should be the study of factors enhance the success of management according to the World-Class Standard School Quality at Hotpittayakhom School and there should be the comparison of the management of the World-Class Standard School Quality at Hotpittayakhom School with the World-Class Standard Private School in Chiang Mai.

Keywords: World- Class Standard School, Quality System, High School

บทนำ

การบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาคน ให้มีปัญญา คิด เป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น การศึกษายุคใหม่จะต้องเตรียมคนให้มีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับเศรษฐกิจ ยุคโลกาภิวัตน์ มีเป้าหมายหลักในการสร้างบุคคลแห่งการเรียนรู้ เพื่อก่อให้เกิดองค์กรและสังคมแห่ง การเรียนรู้ ที่จะป็นองค์ประกอบสำคัญในกระบวนการพัฒนาและยกระดับการศึกษาของประเทศให้ สามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้แสดงเจตนารมณ์ มุ่งมั่นที่จะบรรลุความคาดหวังดังกล่าว จึงกำหนดพันธกิจหลักในการพัฒนาและส่งเสริมสนับสนุนการ จัดการศึกษาให้ประชาชนวัยเรียนทุกคน ได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยการพัฒนาผู้เรียนเป็น สำคัญ เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ คุณธรรม ความสามารถตามมาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐานและการพัฒนาสู่คุณภาพระดับสากล ซึ่งการนำทิศทางสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุ เป้าประสงค์ดังกล่าว มีความเชื่อมโยง สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ในการปฏิรูป การศึกษาทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ที่กำหนดวิสัยทัศน์ไว้คือ มุ่งเน้นให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอด ชีวิตอย่างมีคุณภาพ และได้กำหนดเป้าหมายยุทธศาสตร์ไว้อย่างชัดเจนว่า คนไทยและการศึกษาไทยมี คุณภาพและได้มาตรฐานระดับสากล ดังนั้นจึงเกิดนโยบายการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนสู่มาตรฐาน ระดับสากลขึ้น เป็นนวัตกรรมการจัดการศึกษาที่ใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนการพัฒนา ยกระดับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานเทียบเท่าสากล ผู้เรียนมีศักยภาพและความสามารถ ทัดเทียมกับผู้เรียนนานาชาติ โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี 2553 มีวัตถุประสงค์สำคัญ 3 ประการคือ พัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นพลโลก จัดการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากล และบริหาร จัดการด้วยระบบคุณภาพ โดยมีโรงเรียนนำร่องที่เข้าร่วมโครงการในรุ่นแรกทั้งหมด 500 โรงเรียนทั่ว ประเทศ เป็นโรงเรียนต้นแบบการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพเพื่อพัฒนาอย่างเข้มข้น (Intensive School) โดยใช้การบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ (Quality System Management) เพื่อให้การ ดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนมาตรฐานสากลบังเกิดผลเป็นรูปธรรม ยิ่งขึ้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้กำหนดเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล 2559-2560 เพื่อให้โรงเรียน นำแนวทางของเกณฑ์ดังกล่าวไปประยุกต์ใช้โดยเทียบเคียงให้เหมาะสมกับบริบทการบริหารจัดการ ของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองสู่ความเป็นเลิศอย่างต่อเนื่อง (สพฐ., 2559)

กลุ่มดอยอินทนนท์ 2 เป็นกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเชียงใหม่ประกอบไปด้วย โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 4 โรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่สูง ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มี ผลการประเมินความยุ่งยากในการบริหารจัดการศึกษาประเภทที่ 1 และ 2 ในระดับ มีความยุ่งยาก และยุ่งยากมาก ตามลำดับ โดยทุกโรงเรียนเป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนพักนอนเนื่องจากนักเรียนบางส่วน หรือส่วนใหญ่เป็นนักเรียนในกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่มีภูมิลำเนาอยู่ไกลจากโรงเรียนมาก โรงเรียนฮอด พิชยาคม เป็นโรงเรียนในกลุ่มดอยอินทนนท์ 2 ที่มีระยะทางห่างจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเชียงใหม่ 101 กิโลเมตร ด้วยระยะทางที่ไกลประกอบกับอยู่ในพื้นที่ภูเขาสูงทำให้โรงเรียน ขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวกในการสนับสนุนการจัดการศึกษา อีกทั้งบุคลากรครูที่ปฏิบัติหน้าที่ใน โรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นครูที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งใหม่ จึงไม่มีประสบการณ์การทำงานหน้าที่พิเศษ เกี่ยวกับงานตามโครงสร้างต่าง ๆ ของโรงเรียน และเมื่อคุณสมบัติการย้ายครบถ้วนตามเกณฑ์

บุคลากรส่วนใหญ่ก็จะย้ายกลับภูมิลำเนาของตนเองทำให้บุคลากรของโรงเรียน มีการผลัดเปลี่ยน และเปลี่ยนงานในหน้าที่พิเศษอยู่เสมอ อีกทั้งภาระงานของโรงเรียนต่อจำนวนบุคลากรในโรงเรียนมี มาก ทำให้บุคลากรแต่ละคนรับหน้าที่รับผิดชอบหลายหน้าที่ สภาพปัญหาของโรงเรียนที่ประสบอยู่ ก่อนการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ คือมีจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน ในบางรายวิชา ประกอบกับโรงเรียนตั้งอยู่ในพื้นที่สูงขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม ให้กับผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของระบบประกันคุณภาพ ภายในและมีการผลัดเปลี่ยนงานพิเศษบ่อยครั้งเนื่องจากการโยกย้ายและบรรจุใหม่ที่ค่อนข้างมาก

จากปัญหาที่กล่าวมาในเบื้องต้นแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนมีอุปสรรคในการบริหารจัดการ ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา แต่ในทางกลับกัน พบว่า ผลการประเมินคุณภาพ ภายนอกของ สมศ. ปีการศึกษา 2560 ที่ผ่านมาโรงเรียน มีผลการประเมินอยู่ในระดับ ดี และในปี การศึกษา 2562 โรงเรียนฮอดพิทยาคมได้รับโล่รางวัล OBECQA การบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ โรงเรียนมาตรฐานสากล ประจำปี พุทธศักราช 2561 ระดับชาติ จากสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ., 2562) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนฮอดพิทยาคมมีผลการบริหารจัดการที่ ได้มาตรฐานสากล แม้จะอยู่ในพื้นที่ที่มีความยุ่งยาก ขาดแคลนปัจจัยในการบริหารจัดการศึกษาทุกด้าน อาจเป็นเพราะโรงเรียนฮอดพิทยาคมได้นำระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากลมาเป็นแนวทางใน การบริหาร ซึ่งการบริหารด้วยระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากลประกอบไปด้วยองค์ประกอบการ ดำเนินการ 7 ประการคือ การนำองค์กร การวางแผนกลยุทธ์ นักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ การมุ่งเน้นบุคลากร การจัดการกระบวนการ และ ผลลัพธ์ (สพฐ., 2559) ซึ่งการนำระบบนี้มาใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการในสถานศึกษา นอกจากจะทำให้การ บริหารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังเป็นการสร้างชื่อเสียงของโรงเรียนให้เป็นที่รู้จักและเป็นที่ ยอมรับ มีภาพลักษณ์ที่ดีเป็นที่รู้จักในสังคม โรงเรียนที่ได้รับรางวัลคุณภาพแห่งสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (OBECQA) ได้รับการยกย่องว่าเป็นโรงเรียนต้นแบบระดับประเทศ โรงเรียนเหล่านี้ได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ และเป็นแรงบันดาลใจให้โรงเรียนอื่นๆ นำไปปรับปรุงการปฏิบัติงานและพัฒนาผลลัพธ์ของตนเอง ซึ่งส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของประเทศไทยในภาพรวม (สพฐ., 2559) จากที่ได้กล่าวมาทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาการบริหารจัดการ ด้วยระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนฮอดพิทยาคม และวิธีดำเนินการบริหารจัดการ ด้วยระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล โรงเรียนฮอดพิทยาคม เพื่อเป็นแนวทางการบริหารให้แก่ โรงเรียนอื่น ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากลโรงเรียนฮอดพิทยาคม
2. เพื่อศึกษาวิธีดำเนินงานบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากลโรงเรียนฮอดพิทยาคม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนฮอดพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ในปีการศึกษา 2564 จำนวน 58 คน ประกอบไปด้วย ผู้บริหาร 3 คน และครู 55 คน

2. ขอบเขตเนื้อหา

เนื้อหาที่ศึกษาได้แก่ การบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล (สพฐ., 2559) ในด้านที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหารจัดการคือ 1. การนำองค์กร 2. การวางแผนกลยุทธ์ 3. นักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4. การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ 5. การมุ่งเน้นบุคลากร และ 6. การจัดการกระบวนการ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

3.1.1 แบบสอบถาม เรื่อง การบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากลโรงเรียนฮอดพิทยาคม จำนวน 48 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 ประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา หน้าที่รับผิดชอบ และประสบการณ์การทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับ การบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากลโรงเรียนฮอดพิทยาคม จำนวน 48 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) คือ ทุกครั้ง บ่อยครั้ง บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง และไม่เลย

3.1.2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เรื่อง วิธีดำเนินงานบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล โรงเรียนฮอดพิทยาคม

3.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัยการสร้างเครื่องมือแบบสอบถาม มีลำดับการสร้างดังนี้

3.2.1 ศึกษาค้นคว้าตำราเอกสารบทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและนำเอาแนวคิดดังกล่าวมาปรับใช้

3.2.2 สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมประเด็นหลักและประเด็นย่อยโดยศึกษากรอบความคิดและขอบข่ายเรื่อง การบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล

3.2.3 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 3 ท่านและพิจารณาความสอดคล้องของแบบสอบถามกับขอบเขตเนื้อหาการวิจัย โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ให้คะแนน +1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ให้คะแนน 0 เมื่อผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ให้คะแนน -1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

นำผลมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) ได้ค่า IOC โดยใช้เกณฑ์ค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป พร้อมรับข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกัน

3.2.4 นำแบบสอบถามที่ใช้ได้มาแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องสมบูรณ์ โดยข้อที่มีค่า IOC 0.60 ขึ้นไป

3.2.5 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน คือ ครูผู้สอนโรงเรียนแม่แต่นววิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ เพื่อนำมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) โดยวิธีของ Cronbach (Coefficient Alpha, อังโนตรุณ หาญตระกูล, 2541:158-159) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

3.2.6 สร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อศึกษาวิธีดำเนินงาน การบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล โรงเรียนฮอดพิทยาคม โดยกำหนดประเด็นคำถามตามประเด็นการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล โดยทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารประกอบด้วย ผู้อำนวยการ 1 คน รองผู้อำนวยการ 2 คน และครูหัวหน้างาน 3 คน

ผลการวิจัย

ในการวิเคราะห์การบริหารจัดการระบบคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล โรงเรียนฮอดพิทยาคม ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จำแนกรายด้านและภาพรวม โดยนำค่าเฉลี่ย ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการบริหารระบบคุณภาพของโรงเรียนฮอดพิทยาคม โดย ภาพรวม

การบริหารจัดการรายด้าน	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การนำองค์กร	4.09	0.80	บ่อยครั้ง
2. การวางแผนเชิงกลยุทธ์	4.13	0.77	บ่อยครั้ง
3. การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	3.97	0.74	บ่อยครั้ง
4. การวัด และการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้	4.03	0.72	บ่อยครั้ง
5. การมุ่งเน้นบุคลากร	4.33	0.64	บ่อยครั้ง
6. การจัดการกระบวนการ	4.20	0.67	บ่อยครั้ง
รวมเฉลี่ย	4.13	0.72	บ่อยครั้ง

จากตารางที่ 1 การบริหารจัดการระบบคุณภาพของโรงเรียนฮอดพิทยาคม โดยรวมอยู่ในระดับบ่อยครั้ง ($\bar{X}$ = 4.13, S.D. = 0.72) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับบ่อยครั้งทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.64) ด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.20, S.D. = 0.67) ด้านการวางแผนกลยุทธ์ ($\bar{X}$ = 4.13, S.D. = 0.77) ด้านการนำองค์กร ($\bar{X}$ = 4.09, S.D. = 0.80) ด้านการวัด และการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.03, S.D. = 0.72) และด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ($\bar{X}$ = 3.97, S.D. = 0.74) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่า อยู่ระหว่าง 0.64-0.80 มีการกระจายข้อมูลค่อนข้างน้อย แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน

วิธีการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล โรงเรียนฮอดพิทยาคม สามารถสรุปได้ ดังนี้

ด้านการนำองค์กร สถานศึกษามีการ กำหนดวิสัยทัศน์จากปัญหาต่างๆ ตามข้อมูลพื้นฐานขององค์กร และความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ส่งเสริมการประพฤติปฏิบัติตามกฎหมาย และมีจริยธรรมในโรงเรียน สร้างระบบการทำงานครอบคลุมภารกิจ มีการเผยแพร่ความสำเร็จของโรงเรียนสู่สาธารณชน มีการสื่อสารหลากหลายรูปแบบ ทั้งภายในและภายนอก มีการกระจายอำนาจการกำกับติดตามไปยัง ฝ่ายบริหาร 5 ฝ่าย และส่งเสริมผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษา ให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมทั้งในและนอกโรงเรียน ยกตัวอย่างเช่น โรงเรียนดำเนินการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับองค์กร จากนั้น วิเคราะห์สภาพปัญหา และความต้องการจำเป็นของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ โดยใช้เทคนิควิเคราะห์ SWOT ANALYSIS และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย จากนั้นบุคลากรทั้งหมด และผู้เกี่ยวข้องได้ร่วมกันวางทิศทางการบริหารโรงเรียน และกำหนดเป้าหมายการมองอนาคต การวางแผน การดำเนินการตามเป้าหมายเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ และส่งเสริมการประพฤติปฏิบัติตามกฎหมาย และมีจริยธรรมในโรงเรียน โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้เกี่ยวกับ กฎระเบียบข้อบังคับ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ฯลฯ เช่น การลงเวลาปฏิบัติงาน การลาป่วย ลาภัก การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู การรักษาวินัยฯ เป็นต้น มีระบบการทำงาน เช่น กระบวนการนิเทศติดตาม การประเมินผลในโรงเรียน และส่งเสริมการสื่อสารที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกองค์กร เช่น การประชุมฝ่ายบริหารประจำสัปดาห์ ประชุมผู้ปกครอง ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ วารสารต่างๆ เป็นต้น และกระจายอำนาจในการบริหารงาน เป็นฝ่ายบริหาร 5 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายกิจการนักเรียน ฝ่ายบริหารงานทั่วไป ฝ่ายนโยบายและแผน และฝ่ายอำนวยการ และส่งเสริมผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษา ให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมทั้งในและนอกโรงเรียน เช่น การร่วมกันปลูกต้นไม้ ร่วมกับส่วนราชการต่าง ๆ รวมทั้งมีกิจกรรมจิตอาสา โดยฝ่ายกิจการนักเรียน ได้นำนักเรียนและคณะครูร่วมกันทำกิจกรรม เช่น การทำฝายแม้ว การขนทราย หิน ปูน และน้ำสร้างเจดีย์ที่คอยผาขาว การขนอิฐบล็อกขึ้นไปสร้างเจดีย์ที่ดอยจอม เข้าร่วมประเพณีตานก๋วยสลาก การแสดงนาฏศิลป์ในงานวันแม่และงานวันพ่อ ร่วมกับหน่วยงานในอำเภอฮอด การเป็นล่ามแปลภาษาอังกฤษให้กับชาวต่างชาติที่นำแว่นตามาแจกให้ประชาชนในอำเภอฮอด เป็นวิทยากรสอนภาษาอังกฤษให้กับเจ้าหน้าที่ศาลจังหวัดฮอด

ด้านการวางแผนกลยุทธ์ สถานศึกษามีกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจน มีระบบ มุ่งตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เน้นการทำงานเป็นทีม มีความยืดหยุ่น และสร้างแนวปฏิบัติของโรงเรียน ที่จะนำไปสู่วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ เพื่อมุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรม ทำการวิเคราะห์และพัฒนากลยุทธ์จากข้อบกพร่องที่ผ่านมา และสอดคล้องสมรรถนะของโรงเรียนเข้าไปในกลยุทธ์ต่างๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำกลยุทธ์ไปปฏิบัติโดยใช้วงจรเดมมิ่ง (PDCA) จัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสม ให้สำหรับฝ่ายงานต่างๆ และถ่ายทอดแผนปฏิบัติการด้วยวิธีที่หลากหลาย ยกตัวอย่างเช่น โรงเรียนได้วางแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนได้โดยดำเนินการตามกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ คือ 1. แต่งตั้งคณะกรรมการ ดำเนินงาน 2. วิเคราะห์ ทบทวน บริบท วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ของโรงเรียน 3. กำหนดกลยุทธ์และวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ 4. จัดทำแผน กลยุทธ์ มอบหมายกลุ่มงานและกลุ่มสาระการเรียนรู้ 5. นำแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ 6. กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ 7. ประเมินผลความสำเร็จ และรายงานและสรุปผลการดำเนินงาน 8. ปรับปรุงและพัฒนาผลการดำเนินงาน โรงเรียนกระตุ้นและทำให้เกิดนวัตกรรมได้ โดยได้นำข้อมูลต่างๆ มาวิเคราะห์

SWOT แล้วนำผลที่ได้มาประกอบในการตัดสินใจเลือกโอกาสเชิงกลยุทธ์ ของโรงเรียน โดยคำนึงถึง การสร้างองค์ความรู้ที่จำเป็นพื้นฐาน ซึ่งต้องมีการปรับให้เหมาะสมกับสภาวการณ์ สภาวสังคมและ เศรษฐกิจปัจจุบัน และเน้นการมีทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพในอนาคต ภายใต้การปฏิบัติงาน ด้วยกระบวนการ PDCA เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบ เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการทำงานภายใต้ การทำงานเป็นทีม และจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม โดยมีการ ประเมินการเงินอุดหนุนรายหัวไว้ในแผนกลยุทธ์เพื่อเป็นกรอบในการวางแผน การจัดทำโครงการ/ กิจกรรม โดยให้ผู้รับผิดชอบดำเนินการตามขั้นตอนของการเบิกจ่ายงบประมาณที่ได้กำหนดไว้ใน แผนปฏิบัติการประจำปี และถ่ายทอดแผนปฏิบัติการสู่การปฏิบัติไปยังบุคลากร ผู้ส่งมอบและพันธมิตร ดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การปฏิบัติงานของโรงเรียน โดยการจัดทำวารสารเพื่อแจ้งข่าว การเผยแพร่ผ่าน เว็บไซต์และ Facebook ของโรงเรียนทุกครั้งหลังมีการจัดกิจกรรมต่างๆ ป้ายประชาสัมพันธ์บริเวณหน้า โรงเรียน และจุดประชาสัมพันธ์ตามอาคารเรียนและชุมชน รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสาย ประจำหมู่บ้าน แล้วทำการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงาน จากกระบวนการปฏิบัติที่ชัดเจนในระยะเวลาที่ เหมาะสม

ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สถานศึกษา มีกระบวนการที่ชัดเจนและมีวิธีการ รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลาย ทั้งความพึงพอใจ ไม่พึงพอใจ ความผูกพัน เปรียบเทียบกับคู่แข่ง สร้างความผูกพันของนักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รับฟังความคิดเห็น ความ ต้องการของชุมชน นักเรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เกี่ยวกับข้อเรียกร้อง ต่างๆ ยกตัวอย่างเช่น โรงเรียน รับฟังความคิดเห็นต่าง ๆ ผ่านช่องทางสังคมออนไลน์และเทคโนโลยีบนเว็บไซต์ ได้แก่ Facebook /Line /เว็บไซต์โรงเรียน/จดหมาย/โทรศัพท์ และรับฟังผ่านระบบแผนงานโรงเรียน ได้แก่ แผนปฏิบัติงาน โครงการกิจกรรม รับฟังการแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะผ่านการประชุม และรับ ฟัง และผ่านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กิจกรรมการเยี่ยมบ้านนักเรียน และ การคัดกรอง นักเรียน โดยใช้เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตพฤติกรรม แบบประเมิน โดยการบันทึกการประชุม กระดานเว็บบอร์ด จดหมาย บันทึกข้อความ และสร้างความ ผูกพันของนักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น กิจกรรมปฐมนิเทศ กิจกรรมกีฬาสี กิจกรรมประชุม ผู้ปกครอง กิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน การประชุมกรรมการสถานศึกษา สมาคมศิษย์เก่า กิจกรรมเปิด บ้านวิชาการ และกิจกรรมแนะแนวสัญจร เป็นต้น และรับฟังความคิดเห็นความต้องการของชุมชน นักเรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เกี่ยวกับข้อเรียกร้อง ต่าง ๆ เช่น แผนการเรียนที่สอดคล้องกับ ความ ต้องการ การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามความต้องการของ ผู้เรียน เพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาโรงเรียน

ด้านการวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ สถานศึกษาดำเนินการกำหนดกรอบจาก วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ตัวบ่งชี้คุณภาพของ สพฐ. สมศ. ตัวบ่งชี้เพิ่มเติมของโรงเรียน มาตรฐานสากลมาตรฐานการเข้าด้วยกันจัดทำเป็นมาตรฐานของโรงเรียน และนำไปสู่แผนกลยุทธ์และ แผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน และดำเนินการนิเทศติดตาม มีปฏิทินการปฏิบัติงานตามโครงการ หลังจากเสร็จสิ้นการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่แต่ละฝ่ายดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลตาม ตัวชี้วัดเพื่อนำไปสู่ผลงานที่ปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice) ยกตัวอย่างเช่น โรงเรียนมีวิธีการเลือกใช้ ข้อมูลและสารสนเทศโดยเริ่มจากการวิเคราะห์และปรับปรุงผลการดำเนินการ โดยนำวิสัยทัศน์ พันธ กิจ เป้าประสงค์ ตัวบ่งชี้คุณภาพของ สพฐ. สมศ. ตัวบ่งชี้เพิ่มเติมของโรงเรียนมาตรฐานสากลมาบูรณา การเข้าด้วยกันจัดทำเป็นมาตรฐานของโรงเรียน และนำไปสู่แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการประจำปี

ของโรงเรียน จากนั้นงานแผนงานและงานประกันคุณภาพการศึกษาจะช่วยกำหนดแนวทางในการเลือก และรวบรวมข้อมูล โดยพิจารณาจากตัวชี้วัดและจะทบทวนตัวชี้วัดทุกภาคเรียนอย่างเป็นระบบตามวงจร พัฒนา PDCA โดยการประชุม/สัมมนา และใช้ข้อมูลจากผลการประเมินโดยผู้ตรวจประเมิน ผู้รับการตรวจ ประเมินและผลการตรวจประเมินคุณภาพภายในโรงเรียน รวมทั้งการใช้ข้อมูลคู่แข่งและคู่แข่งเทียบ กระบวนการทบทวนดังกล่าวจะเกิดขึ้นเมื่อสิ้นภาคเรียน และปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในคู่มือการ ดำเนินงานซึ่งหน้าที่หลักของครู คือการจัดการเรียนการสอนและหน้าที่พิเศษ คือ การปฏิบัติงาน ประจำที่เกิดขึ้นในแต่ละฝ่าย/งานและการดำเนินงานตามโครงการ มีการนิเทศติดตาม มีปฏิทินการ ปฏิบัติงานตามโครงการต่าง ๆ และนำหลักสูตรสถานศึกษามาวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัดเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ให้ผู้เรียนรายบุคคล การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัด กิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning มีการวิจัยในชั้นเรียน ครูทุกคนต้องจัดทำแฟ้มตาม มาตรฐานที่ 7 จากนั้นการบูรณาการข้อมูลและสารสนเทศเพื่อติดตามผลการปฏิบัติงานโรงเรียน ดำเนินการผ่านระบบการประกันคุณภาพการศึกษา อีกทั้งโรงเรียนมีการจัดการความรู้ (Knowledge Management) และสร้างนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาของฝ่ายงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ และจัดกิจกรรม การจัดการความรู้ (KM) นำเสนอผลงานที่ปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice) ด้านการเรียนการสอนเพื่อ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคลากรทางการศึกษาทั้งในระดับโรงเรียน สพม. ระดับภาคและระดับชาติ มีการ ประเมินผลการสร้างนวัตกรรม และพัฒนานวัตกรรมให้มีประสิทธิภาพ เผยแพร่ผลงานและพัฒนาเป็น ผลงานทางวิชาการ และโรงเรียนมีวิธีการจัดการความรู้ของโรงเรียน

ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร สถานศึกษาสร้างกระบวนการประเมินขีดความสามารถและ อัตราค่าจ้าง มีกระบวนการสรรหา มีแนวทางในการพัฒนาบุคลากรให้เกิดการพัฒนาในวิชาชีพที่ชัดเจน สร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน มีสวัสดิการที่เหมาะสม การให้รางวัล ยกย่อง เชิดชู รับฟังความคิดเห็น ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ตลอดจนสร้างการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้แก่บุคลากร สร้างบรรยากาศการทำงานที่เหมาะสมมีสถานที่การทำงานอย่างเป็นสัดส่วนสะอาดเรียบร้อย สร้างความมั่นใจในความ ปลอดภัยบริเวณโรงเรียน สร้างวัฒนธรรมขององค์กรที่ดี จัดกิจกรรมอบรมเพื่อสร้างความรัก ความ สามัคคี และส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรในองค์กร ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการ สื่อสารในและระหว่างองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ ยกตัวอย่างเช่น โรงเรียนมีการวิเคราะห์ความ ต้องการของบุคลากร ซึ่งมีกระบวนการดังนี้ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และหัวหน้างาน ดำเนินการ สำรวจ วิเคราะห์และประเมินเบื้องต้นถึงขีดความสามารถของบุคลากร ตลอดจนทักษะ สมรรถนะของ อัตราค่าจ้างในกลุ่มสาระฯ และกลุ่มงาน โดยคำนึงถึงความต้องการอัตราค่าจ้างคนในปัจจุบันและอนาคต สอดคล้องกับแผนอัตราค่าจ้างของโรงเรียน หากอัตราค่าจ้างไม่เพียงพอกับภาระงานจะนำเสนอเข้าที่ ประชุมฝ่ายบริหาร เพื่อพิจารณาสรรหาบุคลากรเพิ่มเติม และพิจารณาทบทวนภาระงานให้เหมาะสม กับจำนวนบุคลากรที่มีในปัจจุบัน พร้อมทั้งวางแผนสำหรับการเพิ่มอัตราค่าจ้างในอนาคต อีกทั้งยังมีการ ติดตามและรายงานผลการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งโรงเรียนมีกระบวนการสรรหาบุคลากรโดย สถานศึกษา งานบริหารบุคคลได้กำหนดกระบวนการสรรหาบุคลากรใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ ได้มาซึ่งบุคลากรที่มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการของโรงเรียน โดยใช้หลักการดำเนินการวางแผน อย่างเป็นระบบ มีการกำหนดคุณสมบัติการรับสมัครบุคลากร แต่งตั้งคณะกรรมการสรรหา ประกาศ รับสมัครและตรวจสอบคุณสมบัติ ดำเนินการสอบคัดเลือก ผู้ที่ผ่านการคัดเลือกในเบื้องต้น จะมีสิทธิ์ เข้าสอบสัมภาษณ์โดยคณะกรรมการดำเนินการสอบ เมื่อผ่านการทดสอบทุกกระบวนการแล้ว ดำเนินการทำสัญญาจ้าง จากนั้นฝ่ายอำนวยการปฐมนิเทศให้ความรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบ สวัสดิการ

สิทธิประโยชน์ที่พึงได้รับ หากเป็นครูผู้สอน ทางโรงเรียนจะแต่งตั้งครูในกลุ่มสาระเป็นครูพี่เลี้ยง เพื่อแนะนำเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน หากเป็นเจ้าหน้าที่โรงเรียนจะแต่งตั้งหัวหน้ากลุ่มงานเป็นผู้ให้คำแนะนำและมอบหมายงานตามหน้าที่ที่ได้รับและประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้บุคลากรปรับปรุงการดำเนินงานครั้งต่อไป และโรงเรียนถ่ายทอดวิธีการทำงานตามแบบ HOTPIT MODEL กล่าวคือ การจัดรูปแบบการทำงานและบริหารบุคลากรของโรงเรียนฮอตพิทยาคม จะใช้การบริหารจัดการขับเคลื่อนโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศด้วยนวัตกรรม HOTPIT MODEL โดยเน้นการสร้างความรู้ความผูกพันในองค์กร เพื่อพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรที่มีคุณภาพ มีการปฏิบัติงานเป็นทีม อีกทั้งยังได้รับความร่วมมือจากองค์กรทั้งในและต่างประเทศ ในการพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และโรงเรียนสร้างและปลูกฝังค่านิยมให้บุคลากรมีความรับผิดชอบต่อนักเรียนที่มีจรรยาบรรณ มุ่งมั่นสู่ความเป็นเลิศ เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรที่มีคุณภาพ ภายใต้กฎระเบียบ ตามหลักธรรมาภิบาล ตลอดจนสามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ส่งเสริมความผูกพันของบุคลากร โดยมีการอบรมวิถี ฮ.พ. เพื่อสร้างความรัก ความสามัคคีในองค์กร อีกทั้งยังสร้างแนวคิด โรงเรียนเปรียบเสมือนบ้านของทุกคน (Hotpittayakom as home) โดยโรงเรียนมีนโยบายด้านการบริการและสิทธิประโยชน์ของบุคลากรเป็นไปตามกฎหมาย มีกองทุนสวัสดิการโรงเรียน ที่ทุกคนสามารถรับบริการอย่างเท่าเทียม มีการกำหนดนโยบายที่เอื้อต่อการทำงาน ให้ค่าปรึกษา ส่งเสริมความก้าวหน้า มีการจัดบริการยานพาหนะให้กับบุคลากร ในการเดินทางไปประชุมสัมมนาหรือนำนักเรียนไปร่วมกิจกรรมนอกสถานที่ และสามารถเบิกค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ ตามความเหมาะสม ตลอดจนมีโรงอาหารให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม มีการตรวจสุขภาพประจำปี มีการสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากร เช่น การเยี่ยมไข้ การแสดงความยินดีในโอกาสต่าง ๆ การจัดมุทิตาจิต การจัดสัมมนาและทัศนศึกษาออกสถานที่ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร มีการทำประกันอุบัติเหตุให้กับคณะครู บุคลากรและนักเรียนทุกคน อีกทั้ง ยังมีบริการสัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงแก่คณะครูอย่างทั่วถึง

ด้านการจัดการกระบวนการ สถานศึกษา มีกระบวนการทำงานที่เป็นขั้นตอน มีข้อกำหนดที่ชัดเจน ให้ทุกภาคส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นผ่านช่องทางที่หลากหลาย มุ่งเน้นความคุ้มค่า ความเป็นธรรม ความถูกต้อง สามารถเปิดเผยได้ มีความโปร่งใส และเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ จัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ระบุขอบข่ายภาระงานที่ชัดเจน สามารถจัดการห่วงโซ่อุปทาน และมีวิธีการจัดการเกี่ยวกับผู้ส่งมอบที่ชัดเจน เตรียมความพร้อมด้านความปลอดภัย โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน มีการทบทวนแนวทางปฏิบัติเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอเป็นประจำ มีการฝึกอบรม คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งนักเรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้รับทราบถึงขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติเมื่อมีภาวะฉุกเฉิน ยกตัวอย่างเช่น โรงเรียนมีกระบวนการสำรวจความเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น การประชุม แบบสำรวจความคิดเห็น กล้องแสดงความคิดเห็น สื่อออนไลน์ (Page โรงเรียนบน Facebook, Website ของโรงเรียน และ Application Line Group) โดยเน้นความคุ้มค่า ความเป็นธรรม ความถูกต้อง สามารถเปิดเผย มีความโปร่งใส และเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ อธิบาย ข้อกำหนดที่สำคัญต้องสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์และค่านิยม รวมทั้งสมรรถนะหลัก โรงเรียนได้วิเคราะห์และสรุปข้อกำหนดที่สำคัญดังกล่าวไปปฏิบัติทั้งระบบ และโรงเรียนมีแนวทางการปฏิบัติงาน พรรณนางานและคู่มือการปฏิบัติงานตามวงจรคุณภาพ PDCA และแบ่งระบบงานออกเป็น 2 ระบบคือระบบงานหลักและระบบสนับสนุน โดยใช้สมรรถนะหลักของโรงเรียนช่วยในการกำหนดระบบงานหลัก ได้แก่ ระบบงานวิชาการ สำหรับระบบสนับสนุน ได้แก่ ระบบงานกิจการนักเรียน ระบบงาน

อำนาจการและบริหารทั่วไป โรงเรียนมีการเตรียมความพร้อมต่อภาวะฉุกเฉิน โดยการดำเนินงานจัดทำคู่มือเกี่ยวกับมาตรการการเตรียมความพร้อมต่อภาวะฉุกเฉิน นำมาตรการและตัวชี้วัด ซึ่งแจ้งคณะครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งนักเรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในที่ประชุมให้รับทราบถึงขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติเมื่อมีภาวะฉุกเฉิน นำขั้นตอนและวิธีการต่าง ๆ สู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยการจัดอบรมให้ความรู้ และฝึกซ้อมความพร้อมให้กับคณะครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน อย่างต่อเนื่องและให้เป็นรูปธรรม เช่น การฝึกซ้อมเมื่อเกิดแผ่นดินไหว การฝึกซ้อมการใช้ถังดับเพลิงเมื่อเกิดเหตุไฟไหม้ การฝึกซ้อมขั้นตอนในการแจ้งเตือนภัย เมื่อเกิดภาวะฉุกเฉิน เป็นต้น คณะกรรมการที่รับผิดชอบงานติดตั้งอุปกรณ์ในการป้องกัน และเตือนภัยไว้ในจุดสำคัญต่าง ๆ อย่างเหมาะสม มีการตรวจสอบ บำรุงรักษาอุปกรณ์ที่ใช้เพื่อรักษาความปลอดภัยและภาวะฉุกเฉินอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ยังมีการแต่งตั้งคณะครู และบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติหน้าที่เวรยามรักษาการณ์ตลอด 24 ชั่วโมง เมื่อถึงสิ้นปีการศึกษา มีการสรุปผล รายงานผลการปฏิบัติงาน และทบทวนแนวทางปฏิบัติงาน ปรับปรุงแก้ไข พัฒนางานด้านความปลอดภัยและการเตรียมความพร้อมต่อภาวะฉุกเฉินอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

อภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาระบบการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล โรงเรียนฮอดพิทยาคม พบว่ามีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยในระดับมากทุกด้าน คือด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ด้านการวางแผนกลยุทธ์ ด้านการนำองค์กร ด้านการวัดและการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้ และด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนมีระบบการบริหารจัดการคุณภาพทุกด้านสอดคล้องตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ ปี 2559-2560 ของสำนักงานรางวัลคุณภาพแห่งชาติ (2558) จึงส่งผลให้โรงเรียน ฮอดพิทยาคมได้รับรางวัล OBECQA ในปี พ.ศ. 2561 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกชัย คำผล (2558) พบว่าภาพรวมระบบคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากลอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของ เมธี ทองคำ (2558) พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 อยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. วิธีการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล โรงเรียนฮอดพิทยาคมสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านการนำองค์กร สถานศึกษามีการ กำหนดวิสัยทัศน์จากปัญหาต่างๆ ตามข้อมูลพื้นฐานขององค์กร และความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ส่งเสริมการประพฤติปฏิบัติตามกฎหมาย และมีจริยธรรมในโรงเรียน สร้างระบบการทำงานครอบคลุมภารกิจ มีการเผยแพร่ความสำเร็จของโรงเรียนสู่สาธารณะ มีการสื่อสารหลากหลายรูปแบบ ทั้งภายในและภายนอก มีการกระจายอำนาจการกำกับติดตามไปยัง ฝ่ายบริหาร 5 ฝ่าย และส่งเสริมผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษา ให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมทั้งในและนอกโรงเรียนสอดคล้องกับ เมธี ทองคำ (2558) ที่พบว่าผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ แสดงถึง ความมุ่งมั่นต่อค่านิยม และสามารถนำโรงเรียนสู่การเป็นมาตรฐานสากล ส่งเสริมและกำกับให้มี การปฏิบัติงานอย่างถูกต้องตามระเบียบ ข้อบังคับ หลักจริยธรรมและกฎหมาย รวมถึงยึดหลัก ธรรมมาภิบาลในการบริหาร และปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากร มีการสื่อสารที่ดี สร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดการประพฤติปฏิบัติตามกฎหมาย

กฎหมายและ จริยธรรม สนับสนุน สร้างความเข้มแข็งและมีความรับผิดชอบต่อชุมชน สร้างศรัทธาเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อพัฒนาบุคลากรสู่การเป็นผู้นำของโรงเรียน

ด้านการวางแผนกลยุทธ์ สถานศึกษามีกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจน มีระบบ มุ่งตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เน้นการทำงานเป็นทีม มีความยืดหยุ่น และสร้างแนวปฏิบัติของโรงเรียน ที่จะนำไปสู่วิถีปฏิบัติที่เป็นเลิศ เพื่อมุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรม ทำการวิเคราะห์และพัฒนากลยุทธ์จากข้อบกพร่องที่ผ่านมา และสอดคล้องกับสมรรถนะของโรงเรียนเข้าไปในกลยุทธ์ต่างๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำกลยุทธ์ไปปฏิบัติโดยใช้วงจรเดมมิง (PDCA) จัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสม ให้สำหรับฝ่ายงานต่างๆ และถ่ายทอดแผนปฏิบัติการด้วยวิธีที่หลากหลาย สอดคล้องกับ เมธี ทองคำ (2558) ที่พบว่า ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ผู้บริหารโรงเรียนมีการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ กำหนดตัวชี้วัด กำหนดกลยุทธ์ระดับองค์กร กลยุทธ์ระดับแผนงาน กลยุทธ์ระดับโครงการ ผลการดำเนินงานที่สะท้อนได้ว่าโรงเรียนสามารถดำเนินงานได้บรรลุวัตถุประสงค์มีสิ่งที่ดีหวังในการตอบสนองความท้าทายและความได้เปรียบเชิงกลยุทธ์ จัดทำแผนปฏิบัติการที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อการทำงาน มีการสื่อสารและถ่ายทอดทิศทางวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ให้บุคลากรทั้งโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึง จัดสรรทรัพยากรด้านการเงินและด้านอื่น ๆ ได้เหมาะสมเพียงพอและพร้อมใช้ เพื่อให้การปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการบรรลุผลสำเร็จ มีการใช้ข้อมูลและสารสนเทศในการติดตามประเมินผล และปรับแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องแนวทางการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล

ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสถานศึกษา มีกระบวนการที่ชัดเจนและมีวิธีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลาย ทั้งความพึงพอใจ ไม่พึงพอใจ ความผูกพัน เปรียบเทียบกับคู่แข่ง สร้างความผูกพันของนักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รับฟังความคิดเห็นความต้องการของชุมชน นักเรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เกี่ยวกับข้อเรียกร้อง ต่างๆ สอดคล้องกับพรรณระพี คุณระวนิชพงษ์ (2559) ที่พบว่า ด้านการมุ่งเน้นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โรงเรียนมีการบริหารจัดการโดยคำนึงถึงผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นสำคัญโดยดำเนินการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานของโรงเรียน โดยมีหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและสอดคล้องกับท้องถิ่น ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามความถนัดและความสนใจ มีความรู้ และทักษะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข มีการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง รู้จักวางแผนการทำงานและดำเนินการ มีการนิเทศภายใน กำกับ ติดตาม ตรวจสอบและนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ กระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจเรียน พัฒนาทักษะทางด้านการคิด การแก้ปัญหา และการทำงานเป็นกลุ่มมากขึ้น

ด้านการวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ สถานศึกษาดำเนินการกำหนดกรอบจากวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ตัวบ่งชี้คุณภาพของ สพฐ. สมศ. ตัวบ่งชี้เพิ่มเติมของโรงเรียน มาตรฐานสากลมาบูรณาการเข้าด้วยกันจัดทำเป็นมาตรฐานของโรงเรียน และนำไปสู่แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน และดำเนินการนิเทศติดตาม มีปฏิทินการปฏิบัติงานตามโครงการหลังจากเสร็จสิ้นการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่แต่ละฝ่ายดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลตามตัวชี้วัดเพื่อนำไปสู่ผลงานที่ปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice) สอดคล้องกับ เมธี ทองคำ (2558) พบว่า ด้านการวัดการวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ผู้บริหารโรงเรียนมีการกำหนดการวัดผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาทั้งในระยะสั้นและยาวมีการเลือก รวบรวม วิเคราะห์จัดการความรู้ ทบทวน

หาจุดบกพร่องการปฏิบัติงาน ปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศ สร้างนวัตกรรมใหม่และค้นหาปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ

ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร สถานศึกษาสร้างกระบวนการประเมินขีดความสามารถและอัตรากำลัง มีกระบวนการสรรหา มีแนวทางในการพัฒนาบุคลากรให้เกิดการพัฒนาในวิชาชีพที่ชัดเจน สร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน มีสวัสดิการที่เหมาะสม การให้รางวัล ยกย่อง เชิดชู รับฟังความคิดเห็น ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ตลอดจนสร้างการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้แก่บุคลากร สร้างบรรยากาศการทำงานที่เหมาะสมมีสถานที่การทำงานอย่างเป็นสัดส่วนสะอาดเรียบร้อย สร้างความมั่นใจในความปลอดภัยบริเวณโรงเรียน สร้างวัฒนธรรมขององค์กรที่ดี จัดกิจกรรมอบรมเพื่อสร้างความรัก ความสามัคคี และส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรในองค์กร ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการสื่อสารในและระหว่างองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ สายรุ่ง มีหลาย (2560) ที่พบว่าโรงเรียนที่มีการมุ่งเน้นบุคลากรอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจมาจากการที่ทุกโรงเรียนมีการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากร มีการอบรมและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอสามารถนำความรู้และประสบการณ์มาถ่ายทอดได้อย่างมีประสิทธิภาพ บุคลากรมีขวัญกำลังใจและกำลังใจจากการบริหารงานด้วยความโปร่งใส และการยกย่องชมเชยสนับสนุนให้พัฒนาตนเองของบุคลากร

ด้านการจัดการกระบวนการ สถานศึกษา มีกระบวนการทำงานที่เป็นขั้นตอน มีข้อกำหนดที่ชัดเจน ให้ทุกภาคส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นผ่านช่องทางที่หลากหลาย มุ่งเน้นความคุ้มค่า ความเป็นธรรม ความถูกต้อง สามารถเปิดเผยได้ มีความโปร่งใส และเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ จัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ระบุขอบข่ายภาระงานที่ชัดเจน มีแนวทางการปฏิบัติงาน พรรณนางานและคู่มือการปฏิบัติงานตามวงจรคุณภาพ PDCA และแบ่งระบบงานออกเป็น 2 ระบบคือ ระบบงานหลักและระบบสนับสนุน มีแนวทางวัดและประเมินผลที่แสดงถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานของการบริหารงานโรงเรียนทั้ง 5 ฝ่าย สามารถจัดการห่วงโซ่อุปทาน และมีวิธีการจัดการเกี่ยวกับผู้ส่งมอบที่ชัดเจน เตรียมความพร้อมด้านความปลอดภัย โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน มีการทบทวนแนวทางปฏิบัติเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอเป็นประจำ มีการฝึกอบรม คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งนักเรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้รับทราบถึงขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติเมื่อมีภาวะฉุกเฉิน สอดคล้องกับพรรณนะพี คุชณะวนิชพงษ์ (2559) ที่พบว่า โรงเรียนดำเนินกิจกรรมไปตามวิสัยทัศน์ ปรัชญา เอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ รวมทั้งนโยบายและจุดเน้น โดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน และดำเนินการตามแผนปฏิบัติการแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีการติดตาม กำกับดูแล และรายงานผลการดำเนินการเป็นระยะ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1. จากผลการวิจัยพบว่าด้านการมุ่งเน้นบุคลากรมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในมากกว่าทุกด้าน จึงควรวางแผนการพัฒนาด้านบุคลากรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป เพราะโรงเรียนฮอดพิทยาคมเป็นโรงเรียนที่อยู่ห่างไกล และมีความยุ่งยากในการจัดการสูง มีบุคลากรสับเปลี่ยนหมุนเวียนเข้า-ออกบ่อย หากการมุ่งเน้นด้านบุคลากรมีประสิทธิภาพลดลงแล้ว อาจทำให้การบริหารจัดการในองค์กรไม่มีประสิทธิภาพ และทำให้การบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ มีประสิทธิภาพลดลง

1.2. เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านการมุ่งเน้นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีค่าเฉลี่ยในการปฏิบัติที่น้อยที่สุดผู้บริหารจึงควรหาช่องทางการรับฟังเสียงของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ไม่ว่าจะเป็น ครู

บุคลากร นักเรียน ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้วยวิธีการที่หลากหลาย และควรประกาศผลการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้แก้ไขจากความพึงพอใจ ความไม่พึงพอใจ ข้อร้องเรียนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ทราบโดยทั่วกัน เพื่อให้ชุมชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทราบถึงปัญหาหรือความไม่พึงพอใจที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงแล้ว

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ในระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล ของโรงเรียนฮอดพิทยาคม

2.2. ควรมีการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบวิธีการดำเนินงานระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล กับโรงเรียนเอกชนที่มีความพร้อมระดับสากลในจังหวัดเชียงใหม่

เอกสารอ้างอิง

- พรรณระพี คุณนะวนิชพงษ์. (2559). *การบริหารจัดการระบบคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล : กรณีศึกษาโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย* [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร. <http://thesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/979/1/57252348%20พรรณระพี%20คุณนะวนิชพงษ์.pdf>
- เมธี ทองคำ. (2558). *การบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. <https://iscps2013.files.wordpress.com/2016/03/e0b897e0b8ade0b887e0b884e0b8b32559.pdf>
- รัตน์ หมั่นโกตะ. (2557). กระบวนการวางแผนกลยุทธ์ในการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(3), 156-170 <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU/article/download/245177/166463/>
- ศศิพร รินทะ. (2555). การบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล : กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองคง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31. *วารสารศิลปกรศึกษาศาสตร์วิจัย*, 10(1), 277-292. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/suedureasearchjournal/article/download/86245/102984/>
- สายรุ่ง มีหลาย. (2560). *การศึกษาสภาพการบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต]. สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือการบริหารจัดการระบบคุณภาพ*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. <https://www.kjn.ac.th/standardSch/inter6.pdf>

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนมาตรฐานสากล*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
shorturl.asia/1oVFX
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน OBECQA ปี 2559-2560*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
<https://docs.google.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid=Y2hhaW5hdHBpdC5hYy50aHxzZWJbnR8Z3g6YjZjYjYWNhYmFmNjVj>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562, 19 กันยายน). *รร. ฮอดพิทยาคม จ.เชียงใหม่ รับโล่รางวัล OBECQA จาก สพฐ.*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
<https://www.obec.go.th/archives/162490>
- สำนักงานรางวัลคุณภาพแห่งชาติ. (2558). *เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ ปี 2559-2560 TAQ Criteria for Performance Excellence Framework 2559-2560*. โรงพิมพ์ตะวันออก.
https://www.pharmacy.cmu.ac.th/unit/unit_files/files_data/2016-05-02TQA_Criteria2559-2560.pdf
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). *สาระสำคัญการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) (พิมพ์และปรับปรุงครั้งที่ 2)*. สำนักนโยบายด้านการศึกษามหภาค.
[https://www.pld.rmutt.ac.th/download/Download\(2\)/plan20yuthasart/11.pdf](https://www.pld.rmutt.ac.th/download/Download(2)/plan20yuthasart/11.pdf)
- สุภาภรณ์ ธานี. (2553). *กลยุทธ์การนำองค์กรสู่ความเป็นเลิศของเทศบาลตำบลนาสว่าง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี* [การศึกษาอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ดีพิมพ์]. สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
shorturl.asia/AlgQ7
- เอกชัย คำผล. (2558). *การบริหารระบบคุณภาพที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ดีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/85/1/55252402%20%เอกชัย%20คำผล.pdf>

เล่ห์ลุนตยา : กลวิธีการประพันธ์และบทบาทการสร้างอัตลักษณ์
ทางชาติพันธุ์ในวัฒนธรรมพม่า

Leluntaya: Composition Strategies and Roles in creating Ethnic
Identity in Burmese Culture

ปภัสวลัญช์ นพวงศ์ ณ อยุตตะยา^{1*}, สุภาลักษณ์ อินทร์ตา²,
สุภัทรา บุระพา³

Papustwalun Noppawong Na Ayuttaya^{1*}, Supharak Inta²,
Suphatthra Burapha³

^{1,2,3} ภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
^{1,2,3} Thai Language, Humanities and Social Sciences, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

*Corresponding email: ajansupitcha@gmail.com

Received: 6 December 2021; Revised: 3 February 2022; Accepted: 10 March 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของวรรณกรรมเรื่องเล่ห์ลุนตยาของพงศกร ในด้านเนื้อหา คือ เนื้อเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา และในด้านศิลปะการแต่ง คือ กลวิธีการตั้งชื่อเรื่อง และกลวิธีการเล่าเรื่อง ตลอดจนศึกษาถึงลักษณะเด่นของอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่ปรากฏในนวนิยายของพงศกร ผลการวิจัยพบว่า นวนิยายเรื่องเล่ห์ลุนตยา ของพงศกร มีองค์ประกอบของวรรณกรรมอย่างครบถ้วน กลวิธีการตั้งชื่อเรื่องมีความสอดคล้องกับปมปัญหาของเรื่อง และกลวิธีการดำเนินเรื่องน่าสนใจชวนให้ผู้อ่านติดตาม เมื่อวิเคราะห์ลักษณะเด่นของอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่ปรากฏในนวนิยาย ของพงศกร พบว่ามีลักษณะเด่น คือ การถ่ายทอดให้เห็นประวัติศาสตร์ เบื้องหลังสภาพวิถีชีวิตของชาวพม่า โดยใช้สัญลักษณ์การแบ่งชนชั้น อำนาจจากการสวมใส่ผ้าลุนตยา ที่มีลวดลายเฉพาะของลุนตยา ตลอดจนการอนุรักษ์วัฒนธรรมการทอผ้าอันเป็นมรดกตกทอดด้านศิลปะชั้นสูงที่สวยงามและละเอียดอ่อน ไม่ให้สูญหายไปตามกาลเวลา ตลอดจนการหลอมรวมของวัฒนธรรมอัตลักษณ์และการรวมกลุ่มชาติพันธุ์ของพม่า จากการทำสงครามระหว่างไทยกับพม่าในสมัยอยุธยา ซึ่งพม่าได้รับชัยชนะจนเกิดการอพยพย้ายถิ่นฐานของชาวยุโรปในที่สุด เนื้อเรื่องมีการสอดแทรกเรื่องราวของความรัก ความแค้นและปมปัญหาต่าง ๆ ของตัวละคร โดยมีการวางโครงเรื่องอย่างน่าสนใจชวนติดตาม ซึ่งแสดงให้เห็นลักษณะเด่นของบทประพันธ์และสามารถถ่ายทอดเรื่องราวให้ผู้อ่านเห็นภาพได้อย่างชัดเจน

คำสำคัญ: วรรณกรรม, อัตลักษณ์, ชาติพันธุ์, สังคมวิทยา

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the composition of Pongsakorn's Letunya novel in terms of content, characters, and dialogue, and in the terms of composing is the naming and narrative strategies as well as the study of the distinctive features of ethnic identity that appeared in Pongsakorn's novels. The results of the research showed that Pongsakorn's Letunya offered all the literary elements. The naming strategy was relevant with the story's issues, resulting in an interesting continuity for readers. When analyzing the distinctive features of ethnic identity that appear in Pongsakorn's novels, it found that the uniqueness of the novel was to convey the history and background of Burmese way of life by applying the symbols of hierarchy and power from wearing Luntaya cloth with a extraordinary pattern of Luntaya, as well as preserving the weaving culture which is a highly artistic, extraordinary and delicate heritage not to disappear over time. In particular, the fusion of Burmese culture, identity, and ethnic integration, resulting from the immigration of the Yodaya people. Besides, the plot added the story of love, resentment, and the troubles of the characters with an interesting and compelling plot that displayed the distinctive features of the novel and was able to convey the story to the reader in a visually and obviously pleasing manner.

Keywords: Novel, Identity, Ethnic, Sociology

บทนำ

นวนิยายเรื่องเล่าลุนตยา พิมพ์ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2556 ประพันธ์โดย“พงศกร” นามปากกาของ นายแพทย์พงศกร จินดาวัฒน์ ผู้เขียนบทประพันธ์ที่ได้รับความนิยมจากผู้อ่านหลายเรื่อง อาทิเช่น กี่เพ้า กลกิโมโน สาปภูเขา สีเน่หาสำหรับ เป็นต้น นวนิยายเรื่องเล่าลุนตยาเป็นนวนิยายที่สะท้อน ซึ่งปัญหาที่ชัดเจนที่สุด คือ ปัญหาการเมืองที่เกิดจากการทำสงครามและการยึดครองบ้านเมืองในอดีต ทำให้เกิดประเด็นทางการเมืองระหว่างประเทศ ส่งผลให้ชาวพม่าบางส่วนเกลียดชังชาวอังกฤษและไม่สนับสนุนให้ลูกหลานแต่งงานกับชาวอังกฤษ ผู้เขียนบทประพันธ์จึงต้องการนำเสนอมุมมองของการตกเป็นเมืองขึ้นของต่างชาติ จนทำให้เกิดการหลอมรวมทางวัฒนธรรมและกลายเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ของประเทศพม่าในที่สุด ผลงานของพงศกรนำเสนอในด้านของความบันเทิง เพื่อความสนุกสนานและเพลิดเพลินของผู้อ่านในด้านของเนื้อหาที่เป็นประเด็นทางสังคมล้วนขึ้นอยู่กับทัศนคติของผู้อ่านแต่ละคนแตกต่างกันออกไป

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาลักษณะเด่นของการประพันธ์ในนวนิยายเรื่องเล่าลุนตยา โดยใช้ทฤษฎีองค์ประกอบวรรณกรรม คือ เนื้อเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา กลวิธีการดำเนินเรื่อง ตลอดจนการใช้ทฤษฎีสังคมวิทยา เพื่อศึกษาวิธีการประพันธ์ตามแนวคิดอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้จะทำให้เห็นถึงลักษณะเด่นของความเป็นอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกายโดยผ้าลุนตยาที่สามารถบ่งบอกฐานะและชนชาติของผู้สวมใส่ที่ปรากฏในเรื่องได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงใช้ทฤษฎีดังกล่าวเป็นกรอบในการศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง เล่ห์ลุนตยา
2. เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการประพันธ์นวนิยายเรื่อง เล่ห์ลุนตยา ตามแนวทางการวิเคราะห์วรรณกรรมตามทฤษฎีโครงสร้างวรรณกรรมและทฤษฎีสังคมวิทยา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. สืบค้นและเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีโครงสร้างวรรณกรรมและทฤษฎีสังคมวิทยา เพื่อใช้วิเคราะห์ตัวบทของวรรณกรรมดังกล่าว
2. ศึกษาและวิเคราะห์บทประพันธ์เรื่อง เล่ห์ลุนตยา ของพงศกร ตามทฤษฎีโครงสร้างวรรณกรรม ทฤษฎีสังคมวิทยาและแนวคิดทางชาติพันธุ์
3. เรียบเรียงเนื้อหาเป็นรายงานการวิจัยและบทความงานวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์
4. สรุปและอภิปรายผล

ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาค้นคว้าเรื่องกลวิธีการประพันธ์อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ในเล่ห์ลุนตยา จากบทประพันธ์จำนวน 1 เล่ม ประพันธ์โดยพงศกร พิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2562 ซึ่งตีพิมพ์เป็นครั้งที่ 3 โดยสำนักพิมพ์กรู๊ฟ พับลิชชิง

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่อง เล่ห์ลุนตยา : กลวิธีการประพันธ์และบทบาทการสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ในวัฒนธรรมพม่า ซึ่งเป็นนวนิยายแนวอาชญากรรมที่มีประวัติความเป็นมาสืบเนื่องกับเรื่องราวของประวัติศาสตร์การกำเนิดของชนชาติรวมถึงวัฒนธรรมที่มีความเป็นอัตลักษณ์ประจำชาติเข้ามาเกี่ยวพันกัน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาถึงองค์ประกอบและมีการกำหนดกรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องในการศึกษาอย่างชัดเจน จึงทำให้ผู้วิจัยเลือกศึกษาความเป็นอัตลักษณ์และชาติพันธุ์ที่ปรากฏในนวนิยายแนวอาชญากรรมเรื่อง เล่ห์ลุนตยา โดยใช้แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับนวนิยาย

สายทิพย์ นุกุลกิจ (2543: 171) กล่าวว่า นวนิยายเป็นศัพท์ที่ไทยเราคิดขึ้นเพื่อใช้เรียกวรรณกรรมประเภทเรื่องสมมติที่แต่งเป็นร้อยแก้วขนาดยาวตามแบบตะวันตก ซึ่งในภาษาไทยแต่เดิมเรียกว่าเรื่องอ่านเล่นหรือเรื่องประโลมโลก มีความหมายแปลตามตัวอักษรว่า นิยายแบบใหม่หรือเรื่องเล่าแบบใหม่ ซึ่งตรงกับความหมายของคำว่า Novel ในภาษาอังกฤษ และคำว่า Novella ในภาษาอิตาลี

2. แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีโครงสร้างวรรณกรรม

การพิจารณาองค์ประกอบของนวนิยายโดยใช้ทฤษฎีโครงสร้างวรรณกรรมนั้นเป็นการมุ่งพิจารณาให้เห็นจุดเด่นของแต่ละองค์ประกอบ เช่น โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ฉากและบรรยากาศ ฯลฯ พร้อมกับเสนอข้อสังเกตแก่ผู้อ่านซึ่งต้องทำความเข้าใจแล้วดึงจุดเด่นจากโครงสร้างนั้นมาวิเคราะห์ตามแนวทางของทฤษฎีโครงสร้างวรรณกรรม

3. แนวคิดเรื่องอัตลักษณ์

ฉลาดชาย รมิตานนท์ (2545: 1 - 2) ได้ให้คำอธิบายความหมายของอัตลักษณ์ว่า หมายถึง สิ่งที่เราเชื่อว่าเป็นพวกเดียวกัน แตกต่างจากเขา พวกเขาหรือคนอื่น อัตลักษณ์ไม่จำเป็นต้องมีหนึ่งเดียว แต่อาจมีหลายอัตลักษณ์ที่ประกอบกันขึ้นมาเป็นตัวเรา อัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติแต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยสังคม จึงจำเป็นต้องมีการบวนการสร้างความเหมือนระหว่างพวกเราหรือคนอื่น

4. แนวคิดทางชาติพันธุ์

ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ (2547: 173) กล่าวว่า แนวคิดกลุ่มชาติพันธุ์เป็นแนวคิดสำคัญที่นักมานุษยวิทยาใช้จำแนกกลุ่มชนต่าง ๆ ออกจากกันเพื่อใช้ประโยชน์เป็นหน่วยและขอบเขตของการวิเคราะห์ในการศึกษาเปรียบเทียบในบางส่วนหนึ่ง กลุ่มชาติพันธุ์มีลักษณะของการเป็นกลุ่มคนมีความรู้สึกผูกพันร่วมกันว่าเป็นกลุ่มเดียวกัน ว่าแตกต่างจากกลุ่มอื่น มีการกระทำระหว่างกันทางสังคมภายในกลุ่มมากกว่าที่จะมีกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ตลอดจนมีสถาบันสังคมและวัฒนธรรมที่ผูกพันสมาชิกไว้ด้วยกันและแยกแยะจากกลุ่มอื่น

5. ทฤษฎีสังคมวิทยา

ตำรา ฐานดี (2543: 5) กล่าวว่า สังคมวิทยา คือ การศึกษาเชิงวิทยาศาสตร์ในเรื่องพฤติกรรมทางสังคมและกลุ่มสังคมของมนุษย์ โดยเน้นศึกษาความสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อดูว่าความสัมพันธ์ดังกล่าวยังมีผลต่อพฤติกรรมของคนอย่างไร และสังคมต่าง ๆ มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในด้านไหน

ลักษณะเด่นที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องเล่าหลุนตยา เป็นการรับรู้ในลักษณะ เชื้อชาติ ภาษา การแต่งกาย สิว วัฒนธรรม ที่ในแต่ละพื้นที่จะมีความแตกต่างกันและการรับรู้เหล่านี้จะสามารถทำให้บุคคลนั้นยืนยันความเป็นตัวตนได้ ซึ่งอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์นั้นจำเป็นต้องใช้ทฤษฎีสังคมวิทยาในการวิเคราะห์ เพราะอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับบุคคล กลุ่มคน หรือชุมชน ซึ่งทฤษฎีสังคมวิทยาเป็นการวิเคราะห์พฤติกรรมของมนุษย์ตามหลักวิทยาศาสตร์ อีกทั้งต้องใช้ทฤษฎีโครงสร้างวรรณกรรมเพื่อวิเคราะห์ลักษณะเด่นของบทประพันธ์ อาทิเช่น เนื้อเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ด้วยสาเหตุนี้เองจึงทำให้ผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษากลวิธีการประพันธ์อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ในเล่าหลุนตยา

ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่องเล่าหลุนตยา มุ่งเน้นวิธีการวิเคราะห์ลักษณะเด่นของบทประพันธ์โดยใช้โครงสร้างวรรณกรรมและทฤษฎีสังคมวิทยา เพื่อศึกษาตัวบทและลักษณะโครงสร้างทางสังคมและสัญลักษณ์อันทำให้เกิดการกระทำระหว่างกันทางสังคมของประเทศพม่า

ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ลักษณะเด่นของกลวิธีการประพันธ์ในเรื่องเล่าหลุนตยา มีการวิเคราะห์โครงสร้างทางสังคมและสัญลักษณ์ทางสังคม โดยแทรกไว้ในเนื้อเรื่อง บทสนทนาและกลวิธีการดำเนินเรื่อง จากนวนิยายของพงศกร ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และพิจารณาออกเป็นส่วน ๆ ดังนี้

1. กลวิธีด้านเนื้อหา

ในด้านเนื้อหา ผู้ประพันธ์กล่าวถึงเรื่องราวของเอลดา เด็กหญิงที่มีความสงสัยและพยายามค้นหาคำตอบว่าใครที่เป็นต้นเหตุทำให้นางเอลละวิน ยายของเธอต้องตาบอดผ่านปริศนาและอาถรรพ์อันน่าสะพรึงกลัวแต่กลับนำค่าน้ำของผ้าหลุนตยาลายอะเชะราซีนีสีมพุกุหลาบ ซึ่งปักล้อมด้วยไหมทองคำ ที่ว่ากันว่าเป็นหลุนตยาผืนสุดท้ายที่นางเอลละวิน ยายของเธอได้ทুমเททั้งชีวิตและจิตวิญญาณใช้เวลาเกือบสองปีในการถักทอขึ้นเพื่อถวายแด่เจ้าหญิงพม่าผู้ทรงสิริโฉม ก่อนที่ดวงตาของนางเอลละวิน จะถูกควักออกจากแก้ว พร้อมกับถูกล่มสลายนางราชวงศ์สุดท้ายของพม่า นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังแทรก

ลักษณะเด่นของสังคมและเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ของประเทศพม่าเพื่อให้เนื้อเรื่องมีความน่าสนใจอีกด้วย

2. ความคิดทางสังคม

ความคิดทางสังคม คือ ความคิดของมนุษย์ที่เกิดขึ้นโดยมนุษย์และสร้างขึ้นมาจากมนุษย์ หมายถึง ความคิดที่มนุษย์เป็นผู้ประดิษฐ์คิดค้นขึ้นโดยคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ เพื่อให้มนุษย์มีวัฒนธรรมเป็นแบบฉบับในการดำเนินชีวิตร่วมกันเป็นกลุ่ม เมื่อมนุษย์คิดเป็น เข้าใจกัน ก็จะทำให้เกิดการกระทำร่วมกันในสังคม เพื่อให้มองเห็นชัดยิ่งขึ้น สามารถแยกประเภทความคิดทางสังคมออกเป็นกลุ่มได้ดังนี้ (ดำรง ฐานดี, 2543: 1)

2.1 ศาสนา ซึ่งในนวนิยายเรื่องเล่าหุ่นตยาแสดงให้เห็นถึงการนับถือศาสนาประจำชาติของชาวมัณฑะเล ประเทศพม่า ซึ่งมีความโดดเด่นในเรื่องการศรัทธาพุทธศาสนา มีเจดีย์และศาสนสถานในพุทธศาสนาจำนวนมาก ดังตัวอย่าง

คนแถบถิ่นนี้มีความเชื่อในการถวายจิวไรบายบัว ในคัมภีร์พุทธศาสนาเล่มหนึ่งเล่าไว้ว่าเมื่อถึงกสิยุค ไพบรลย์กัลป์ ล้างโลกจนแตกดับไปจนเกิดโลกยุคใหม่ขึ้นมานั้น พื้นดินที่ตั้งบัลลังก์พระศรีมหาโพธิ์ที่พระพุทธเจ้าจะมาตรัสรู้ในอนาคตนั้น จะเกิดขึ้นมาก่อนพื้นดินที่อื่น

ภายใต้พื้นดินที่เป็นฐานบัลลังก์ของพระพุทธเจ้า จะมีบัวหลวงกอหนึ่งกำเนิดขึ้นมา ในตำนานจะเชื่อกันว่าหากบัวหลวงกอนี้ไม่ออกดอกนั้นหมายความว่าพระพุทธเจ้าจะไม่มาเกิดและโลกใหม่ก็จะดับสูญ แต่ถ้าหากบัวมีดอกและแย้มกลับบานภายในดอกบัวจะมีเครื่องอัฐบริขารอยู่ในใจกลางยังมีดอกบัวบานหลายดอก หมายความว่าโลกใหม่จะมีพระพุทธองค์บังเกิดขึ้นหลายองค์

เมื่อเหล่าเทวดามาพบพื้นดินที่มีกอบัวบาน ก็จะเกิดความปีติสมนัส เทวดาจะนำเครื่องอัฐบริขารนั้นไปเก็บรักษาไว้บนสวรรค์ และเมื่อพระพุทธเจ้าองค์ใดเกิดการตรัสรู้เหล่าเทวดาก็จะนำเครื่องอัฐบริขารลงมาจากสวรรค์เพื่อถวายพระพุทธองค์

คนอินตาจึงมีธรรมเนียมนิยมที่จะถวายผ้าจิวไรแต่พระพุทธเจ้า โดยทอขึ้นมาจากใยบัวแท้ ๆ ถือเป็นจิวไรที่เหล่าทวยเทพทำขึ้นมา จิวไรบัวที่ทอขึ้นใหม่ ๆ จึงมีความนุ่มนวลและมีกลิ่นหอมเฉพาะไม่เหมือนกลิ่นหอมใด ๆ

(พงศกร, 2562: 348 - 349)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการนับถือพระพุทธศาสนาของชาวมัณฑะเลเช่นเดียวกับชาวไทย รวมไปถึงความเชื่อและค่านิยมในการทอผ้าจิวไรที่ทำมาจากใยบัวแท้ เพื่อเป็นการถวายแด่พระพุทธเจ้า

2.2 ประวัติศาสตร์ เป็นการแสดงข้อมูลเรื่องราวความเป็นมาของชนชาตินั้น ๆ ในนวนิยายเรื่องเล่าหุ่นตยา มีการกล่าวถึงประวัติศาสตร์ของประเทศพม่าที่มีความยาวนานและซับซ้อน โดยความซับซ้อน

ของประวัติศาสตร์พม่าไม่ได้เกิดขึ้นจากกลุ่มชนที่อาศัยอยู่ในดินแดนพม่าเท่านั้น แต่เกิดจากความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านอันได้แก่ จีน อินเดีย บังกลาเทศ ลาว และไทย ดังตัวอย่าง

“อยุธยาเป็นราชธานีของสยามมาสี่ร้อยกว่าปีก่อนจะล่มสลายลงด้วยน้ำมือของ...เอ้อ...พม่า”

ภูมิเรเล่าให้เพื่อชาวอังกฤษฟังด้วยน้ำเสียงเกรงใจเอลดา เมื่อต้องเอ่ยพาดพิงไปถึงประวัติศาสตร์เมื่อครั้งอดีต

“แต่เราก็อึ้งฟูความสัมพันธ์ทางการทูตกันแล้วนะครับ” แทนไทยรีบบอก เมื่อเห็นสีหน้าเอลดาไม่สู้ดีนัก “ตั้งแต่ 24 สิงหาคม 2491 พอปีถัดมาทั้งสองประเทศก็เปิดสถานเอกอัครราชทูตของทั้งสองฝ่ายและมีสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาจนถึงทุกวันนี้”

(พงศกร, 2562: 88)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้ประพันธ์ได้แสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของประเทศไทยและประเทศพม่าที่เคยทำสงครามต่อกัน เนื่องจากความสัมพันธ์ที่เต็มไปด้วยความขัดแย้งจากสงครามนับแต่ครั้งอดีต โดยทั้งไทยและพม่าต่างชิงความเป็นใหญ่ในภูมิภาคเพื่อขยายอำนาจทางการเมืองการปกครอง แต่ในปัจจุบันทั้งสองประเทศได้จัดตั้งสถานเอกอัครราชทูตเพื่อเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีร่วมกันและสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

2.3 ภูมิปัญญา หรือความรู้พื้นบ้าน เป็นแหล่งความคิดทางสังคมที่สำคัญอีกประการหนึ่ง เช่น ยาสมุนไพร น้ำมันต์ วิถีรักษาโรค ในนวนิยายเรื่องเล่าหลุนตยา ผู้แต่งกล่าวถึงภูมิปัญญาพื้นบ้านของชาวมณฑลทะเล ประเทศพม่า ดังตัวอย่าง

นอกจากลวดลายที่มีความหมายแฝงอยู่ สีเส้นของเส้นไหมที่ใช้ย้อมแต่ละสีก็มีความน่าสนใจไม่แพ้กัน ในสมัยที่วิทยาศาสตร์ยังไม่ก้าวหน้า สีเส้นบนผืนผ้าล้วนมาจากธรรมชาติ และสิ่งรอบตัว เอลดาไม่เคยรู้มาก่อนเลยว่าธรรมชาติจะมีความลับอันน่าอัศจรรย์เช่นนี้ซ่อนอยู่

“สีเหลืองนี้ได้จากน้ำต้มไม้ขนุน ผสมกับน้ำต้มขมิ้นยังง่เอหละ ถ้าอยากให้เป็นสีเหลืองแก่ก็ใช้น้ำต้มไม้ขนุนผสมลงไปเยอะหน่อย”

ความรู้ที่รู้ที่ถ่ายทอดจากนางเอละวิน ค่อย ๆ ซึมซับสู่หลานสาวทีละน้อย

“สีเขียวนี้ได้จากน้ำต้มต้นละหู่ ต้มเฉย ๆ ก็ไม่ได้นะเอหละ แต่ต้องเอาต้นมาทุบให้แตกถึงเนื้อแล้วถึงจะเอาไปต้มได้ ต้มแล้วเอามากรองให้เหลือแต่น้ำ ถ้าอยากได้สีเขียวแก่ละก็ต้องผสมน้ำส้มมือกับลูกสมอลงไป ส่วนสีแดงก็ต้องไม้ฝาง”

(พงศกร, 2562: 54)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้ประพันธ์ได้แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาของชาวพม่าไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการย้อมผ้าโดยไม่ใช้สารเคมี หรือการทอผ้าที่ใช้สวมใส่ในชีวิตประจำวัน ทำให้ผู้อ่านเห็นถึงการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านและเห็นถึงการดำเนินชีวิตอีกแง่มุมหนึ่งของชาวพม่า ที่ยังคงอยู่คู่กับคนในชาติและยังมีผู้นอนุรักษ์ภูมิปัญญา วัฒนธรรมของชาวมัณฑะเลย์ โดยการนิยมสวมใส่ผ้าลุนตยาที่เป็นสัญลักษณ์ของชาวพม่ามาจนถึงปัจจุบัน

3. ปรากฏการณ์ในสังคมกับทฤษฎีสังคมวิทยา

สังคมวิทยา คือ การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของมนุษย์ กลุ่มคนและสังคม ซึ่งมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างเป็นหมู่เป็นเหล่าโดยมีองค์ประกอบสำคัญทางวัฒนธรรมคือ ภาษา (language) ซึ่งมีทั้งภาษาพูด ภาษาเขียน และภาษาท่าทาง กล่าวคือ มนุษย์อาศัยภาษาเป็นสื่อความคิดในการกระทำร่วมกัน โดยสังคมวิทยาจะให้ความสำคัญในพฤติกรรมของมนุษย์เป็นหลัก ทฤษฎีสังคมวิทยาจึงหมายถึง คำอธิบายปรากฏการณ์สังคมตามหลักเหตุผลและแสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้นอย่างมีระบบจนสามารถพิสูจน์ความจริงนั้นได้ ซึ่งในการศึกษาจำเป็นต้องมีการแบ่งทฤษฎีสังคมวิทยาออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2540: 150)

3.1 ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ (Structural – functional Theory) คือกิจกรรมทุกรูปแบบในสังคมอันก่อให้เกิดผลในเชิงบวกหรือเชิงลบต่อสังคมดังกล่าว เช่น การศึกษา การแพทย์ เป็นต้น ในนวนิยายเรื่องเล่าลุนตยา สามารถวิเคราะห์โครงสร้างทางสังคมในประเทศพม่าได้ ดังตัวอย่าง

เด็กหญิงเอียงคอมองเด็กชายผิวขาวร่างสูงผู้เป็นเพื่อนบ้านอย่างแปลกใจ ตมเทพอายุสิบสองปี เพิ่งจะย้ายจากสะกายมาเข้าโรงเรียนเดียวกับเอลดาไม่นานและบ้านของเขายู่ตรงข้ามกับบ้านของเด็กหญิง มีเพียงถนนสายเล็กคั่นกลาง

เป็นเพื่อนบ้านกันก็จริง หากปกติแล้วบ้านของหล่อนและบ้านของเขาค่อยจะได้ส่งสิ่งอะไรกันมากนัก

แม้แล้วว่าคนสะกายไม่น้อยที่ไม่ใช่คนพม่าแท้ ๆ หากมีเชื้อสายโยเดียหรืออยู่ยาปนอยู่ในสายเลือด ด้วยครั้งหนึ่งเมื่อสองร้อยกว่าปีมาแล้ว ครั้งพระเจ้าอลองพญาทำสงครามกับสยามจนมีชัยได้กวาดต้อนเอาผู้คนจากกรุงศรีอยุธยามากมาย และพระราชทานที่ ให้ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่สะกายพวกหนึ่งกับพวกที่มีฝีมือทางการละคร ก็ให้รับราชการอยู่ในราชสำนักกับตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ตำบลบ้านโยเดียที่มีฉันทะเลือกพวกหนึ่ง จึงไม่แปลกอะไรที่ผิวพรรณของตมเทพจะขาวผ่อง ผิดกับเด็กชายชาวพม่าคนอื่น ๆ

(พงศกร, 2562: 16)

จากตัวข้างต้นที่กล่าวมาในนวนิยายเรื่องเล่าลุนตยา ผู้ประพันธ์ได้แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างของสังคมในประเทศพม่าในด้านการอพยพถิ่นฐานที่ทำให้เกิดการหลอมรวมทางชาติพันธุ์ จนกลายเป็นความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในที่สุด

3.2 ทฤษฎีสัญลักษณ์ทางสังคม (Symbolic Interactionism) สัญลักษณ์ที่รับรู้ร่วมกันในสังคม ได้แก่ คำพูด ท่าทาง รวมถึงสิ่งของ วัตถุ เรื่องราวต่าง ๆ ที่มีความหมายในการสื่อสารระหว่างบุคคล ในนวนิยายเรื่องเล่ห์ลุนตยา มีการพูดถึงสัญลักษณ์ทางสังคม ดังตัวอย่าง

เป็รียง!

เสียงฟ้าผ่าซ้ำเป็นครั้งที่สอง และครั้งนี้สายลมจาก
ภายนอกกระโชกจนหน้าต่างบ้านปิดปัง

“ว้าย” เลเลียร้องเสียงแหลมด้วยความตกใจ
ก่อนจะผวาเข้ากอดแขนอุซอริราวจะหาที่พึ่ง

“ช่วยแม่ปิดหน้าต่างหน่อยเอะหละ ผนสาดเข้ามา
เปียกหมดแล้ว” เอละวตีรีบลุกขึ้น เพราะสายฝนกระหน่ำแรงขึ้น
ทุกขณะ

เอลดารีบลุกขึ้นแล้วเดินไปช่วยมารดาปิดหน้าต่าง
อย่างว่องไว ภูมรีวางซ้อนส้อมในมือลงแล้วรีบลุกไปช่วยเพื่อนด้วย
อีกคน ขณะที่เอะสะลินพยายามควานหาไม้ขีดไฟมาจุดเทียนที่เพิง
ดับไปเมื่อสักครู่

สายลมยังคงพัดแรง หอบเอาความหนาวยะเยือก
เข้ามาด้วย เอะสะลินพยายามจุดเทียนอยู่เป็นนานหากไม่ประสบ
ผลสำเร็จ

“ลมอะไรจะแรงนัก ยิ่งกับพายุ” นางสาวของ
เอลดาบ่นพึมพำ “ผนหลงฤดูหรือยังงั้นนะเนี่ย”

(พงศกร, 2562: 208)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้ประพันธ์ได้แสดงให้เห็นถึงการใช้อนุกรมสัญลักษณ์ในสังคม ตลอดจนการรับรู้
ความหมายร่วมกันซึ่งนำไปถึงปฏิกริยาตอบกลับต่อสัญลักษณ์นั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการกล่าวทักทาย
การขอความช่วยเหลือ หรือปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่ทำให้ผู้คนในสังคมรับรู้และเข้าใจความหมาย
ไปในทิศทางเดียวกันและเกิดการกระทำร่วมกันในสังคม

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า งานวิจัยเรื่อง เล่ห์ลุนตยา : กลวิธีการประพันธ์และบทบาทการ
สร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ในวัฒนธรรมพม่ามุ่งเน้นการวิเคราะห์ลักษณะเด่นของการประพันธ์ในเรื่อง
โดยใช้ทฤษฎีโครงสร้างวรรณกรรมและทฤษฎีสังคมวิทยาเข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อศึกษาลักษณะโครงสร้าง
ทางสังคมและสัญลักษณ์อันทำให้เกิดการกระทำระหว่างกันทางสังคมของประเทศพม่า โดยผู้ประพันธ์
ต้องการสื่อให้ผู้อ่านได้รับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ภูมิหลัง ความเป็นมาของประเทศพม่าที่มี
วัฒนธรรมหลาย ๆ อย่างที่คล้ายคลึงกับประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาหารการกิน การแต่งกาย ศาสนา
และการประกอบอาชีพ เกษตรกรรม เป็นต้น ซึ่งเป็นการนำเสนอให้เห็นถึงลักษณะเด่นของกลวิธี
การประพันธ์ นอกจากนี้ในนวนิยายเรื่องเล่ห์ลุนตยา ยังมีการวิเคราะห์องค์ประกอบของนวนิยาย
ตามทฤษฎีโครงสร้างวรรณกรรมไว้ในเนื้อเรื่อง ได้แก่ เนื้อเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา กลวิธีการดำเนินเรื่อง

ตลอดจนทฤษฎีสังคมวิทยาโดยแบ่งออกเป็นทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่และทฤษฎีสัญลักษณ์ทางสังคมมาใช้ศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ นอกจากนี้ประเด็นใหม่ที่พบจากการวิเคราะห์ คือ การแต่งกายของชาวพม่าในปัจจุบัน พบว่ามีการสวมใส่ผ้าลุนตยาลดน้อยลง ซึ่งเป็นผลให้วัฒนธรรมค่อย ๆ สูญหายไปที่สุดในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้ที่สนใจศึกษาในเรื่องการวิเคราะห์อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ในนวนิยายเรื่อง เล่ห์ลุนตยา สามารถนำข้อมูลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางวิเคราะห์เพื่อต่อยอดในการศึกษาต่อไปได้

1.2 สามารถนำข้อมูลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ เพื่อใช้ต่อยอดในการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันมากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษานวนิยายในมุมมองของอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ในนวนิยายชุดผ้าของ พงศกร จินดาวัฒนะ เช่น กี่เพ้า กลกิโมโน สีเนहाสำหรับ เป็นต้น โดยใช้ทฤษฎีสังคมวิทยาประกอบการศึกษาเพื่อให้สามารถวิเคราะห์ลักษณะโครงสร้าง ตลอดจนสื่อสัญลักษณ์สำคัญของชนชาติต่าง ๆ ที่หลากหลาย รวมไปถึงแนวความคิดทางสังคมของชนชาตินั้น ๆ และในอนาคตควรมีการศึกษาเปรียบเทียบ กลวิธีการประพันธ์และทฤษฎีต่าง ๆ กับนักเขียนท่านอื่น ๆ ที่มีผลงานเป็นเอกลักษณ์เพื่อที่อาจทำให้มองเห็นถึงความเหมือนหรือความแตกต่างในการถ่ายทอดบทประพันธ์ออกมาได้และเป็นรูปแบบใหม่ในการนำมาศึกษาและวิเคราะห์การวิจัยได้ในครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ฉลาดชาย รมิตานนท์. (2545). *แนวคิดในการศึกษาอัตลักษณ์ความเป็นไทย*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ. (2547). *ว่าด้วยแนวทางการศึกษาชาติพันธุ์*. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- ดำรงค์ ฐานดี. (2543). *มานุษยวิทยาเบื้องต้น*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ตรีศิลป์ บุญขจร. (2560). *นวนิยายกับสังคมไทย (2475 - 2500)*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พงศกร จินดาวัฒนะ. (2562). *เล่ห์ลุนตยา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรู๊ฟ พับลิชชิ่ง จำกัด.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2540). *ทฤษฎีสังคมวิทยา เนื้อหาและแนวทางการใช้ประโยชน์เบื้องต้น*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สายทิพย์ นุกุลกิจ. (2543). *วรรณคดีวิจารณ์*. ชัยศิริการพิมพ์.

ประวัติและรูปแบบการแสดงหนังประโมทัยคณะเพชรบ้านราช
จังหวัดร้อยเอ็ด
HISTORY AND SHOW STYLE OF NANGPRAMOTHAİ FORM
PHET BAN RAT ROI ET PROVINCE

นัฐพงษ์ กุณพันธ์^{1*}, พุฒิพงษ์ พาหา², หนึ่งฤทัย วงษาหาราช³
Nattaphong Kumphan^{1*}, Puttiphong Paha², Nuengruethai Wongsaharat³

¹ คณะศิลปศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลปร้อยเอ็ด

¹ Faculty art Education, Roi Et College of Dramatic Arts

² คณะศิลปศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลปร้อยเอ็ด

² Faculty art Education, Roi Et College of Dramatic Arts

³ สาขานาฏศิลป์ คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

³ Dramatic Arts, Faculty of music and drama, Bunditpatanasilpa Institute

*Corresponding email: Nattaphongkumphan@gmail.com

Received: 30 January 2022; Revised: 25 March 2022; Accepted: 29 March 2022

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติและรูปแบบการแสดงหนังประโมทัยคณะเพชรบ้านราช จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการศึกษาด้วยวิธีการศึกษาเอกสารและเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยการ สังกัด สัมภาษณ์ จากกลุ่มศิลปินผู้แสดงจำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ แล้วนำผลการวิเคราะห์ โดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

การศึกษาพบว่า ประวัติและรูปแบบการแสดงหนังประโมทัยคณะเพชรบ้านราช อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด แบ่งออกเป็น 2 ด้าน 1.) ด้านประวัติความเป็นมา กล่าวคือ เริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2550 โดยหลวงปู่สุดใจ ภูทกปัญโญ เจ้าอาวาสวัดป่าสวรรค์สามัคคีธรรมวนาราม รวบรวมสมาชิกได้ 22 คน ควบคุมการฝึกซ้อมด้วยตัวท่านเอง เริ่มฝึกหัดการขับร้อง การรำ การพากย์เจรจา การเชิดตัวหนัง ฝึกซ้อมการแสดง 3 เดือนจนสามารถรับงานได้ ปัจจุบันนี้มีหัวหน้าชื่อนายพหุทัศน์ย์ สีอุตร ทำการแสดง เรื่องรามเกียรติ์ ตอนเบญจกายลอยชล 2.) ด้านรูปแบบการแสดง กล่าวคือ ก่อนทำการแสดงจะแยกตัวหนังออกเป็น 2 ฝ่าย นำตัวหนังถักขึ้นมาวางไว้ที่พานไหว้ครูทุกครั้ง บรรเลงเพลงออกแขก ใช้ภาษาอีสาน ในการประกาศบอกเรื่องที่จะแสดงโดยตัวตลกประจำคณะ ผู้เชิดจะใช้การขยับแขนขาของตัวหนังเพื่อให้ ผู้ชมการแสดงรับรู้ถึงกิริยาท่าทางต่าง ๆ ของตัวหนัง ระหว่างดำเนินเรื่องและจบการแสดงนิยมให้มี นักร้องหญิงชาย ขับร้องเพลงลูกทุ่ง หมอลำ ลำเต้ย เน้นความสนุกสนานเป็นหลัก

คำสำคัญ : ประวัติ, รูปแบบการแสดง, หนังประโมทัย, คณะเพชรบ้านราช

ABSTRACT

This objective of the study was to examine history and performing of Nangpramo Thai from Phet Ban Rat Roi Et Province This study was a treatise method and data was collected by observation and interview from a group of 8 performing artists. The tools used for data collection were the observation form and the interview form. and the results of the analysis by descriptive analysis method

The study found history and conformation of Nangpramo Thai, Phet Ban Rat Faculty, Thawat Buri District, Roi Et Province, divided into 2 sides. 1.) the History inception since 2005 by Thammawanaram prelate of Watphasawansamugketham Centralize up to 22 members, control the training by yourself. Begin to practice singing, casting, voice acting, and negotiating. leather topping Practice acting for 3 months until you can get a job. Currently, there is a leader named Mr. Phahuthasanee Siudon, performing on Ramayana. In The Benjakai Loichon episode, 2.) the performing format will be split into 2 group, and the hermit skin will be placed at the Wai Kru Phan every time. Play a song of the Thai people. Use Isan language to announce the stories that will be played by the clowns of the group. The puppeteer will use the movement of the limbs of the movie to make the audience aware of the various gestures of the movie. During the story and the end of the popular show, there are male and female singers. Pleng Lukthung, Mor Lam, Lum Toei, mainly focusing on fun.

Keywords : History, Show style, Nangpramo Thai, Phet Ban Rat

บทนำ

การแสดงหนังประโมทัย เชื่อว่าได้รับอิทธิพลมาจากหนังตะลุงของชาวภาคใต้แต่ได้ผ่านมายังภาคกลางตั้ง วิไลลักษณ์ ลักชะไซย กล่าวว่่า หนังประโมทัยน่าจะได้รับอิทธิพลมาจากตะลุงภาคกลาง ทั้งนี้เพราะการละเล่นหนังประโมทัยอาศัยดนตรีที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการแสดง คือ ระนาดเอก ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีที่นิยมเล่นในภาคกลาง ส่วนทางภาคใต้จะไม่มีดนตรีที่เรียกว่าระนาดเอก ดังนั้น จึงเป็นไปได้ว่าการละเล่นหนังประโมทัยได้รับอิทธิพลมาจากหนังตะลุงที่เกิดขึ้นมาแสดงในแถบภาคกลางมากกว่าที่จะได้รับอิทธิพลจากหนังตะลุงภาคใต้การเล่นหนังประโมทัยมีลักษณะการเล่นเป็นการขีดหนังซึ่งตัวหนังสร้างขึ้นมาจากแผ่นหนังวัวแกะฉลุเป็นตัวละครที่ปรากฏอยู่ในวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ซึ่งนิยมเล่นในหนังประโมทัย องค์ประกอบในการแสดงที่สำคัญประกอบไปด้วย เครื่องดนตรี โรงแสดง แสงไฟ วิธีการดำเนินเรื่อง เหล่านี้ล้วนเป็นส่วนสำคัญในการแสดง ซึ่งทำให้การแสดงหนังประโมทัยได้รับความนิยมจากประชาชนในท้องถิ่นภาคอีสาน (วิไลลักษณ์ ลักชะไซย, 2544)

หนังประโมทัยในภาคอีสานถือเป็นปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมการละเล่นอีกอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นมา แม้จะไม่นานและได้รับความนิยมเท่าหมอลำ แต่หนังประโมทัยก็ค่อนข้างจะแพร่ไปในหลายจังหวัดของภาคอีสาน เรื่องประวัติความเป็นมาของหนังประโมทัย ไม่มีผู้ใดได้บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์

อักษร สันนิษฐานว่าหนังประโมทัยคงจะได้รับการถ่ายทอดศิลปะการแสดงมาจากหนังตะลุงภาคใต้ ส่วนจะถ่ายทอดเข้ามาช้านานเพียงไรก็ไม่มีผู้ใดทราบ อย่างไรก็ตามจากข้อเขียนของ มิลเลอร์และเจริญชัย ชนโพโรจน์ กล่าวว่า อุบลราชธานีเป็นศูนย์กลางแห่งแรกของหนังประโมทัย หัวหน้าคณะหนังประโมทัยหลายคณะกล่าวว่า เริ่มเกี่ยวข้องกับหนังประโมทัยครั้งแรกจากคณะหนังประโมทัย จังหวัดอุบลราชธานี หนังประโมทัยคณะเก่าที่สุด คือ คณะฟ้าบ้านทุ่ง ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2469 หรือเมื่อ 96 ปี ล่วงมาแล้ว (Miller and Jarechai Chonpairet, 1979) หนังประโมทัยมีลักษณะเด่นที่อารมณ์ขันแทรกคติเตือนใจ และยังขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้เชิดอีกด้วย โดยแทรกอารมณ์ขันในเรื่องเรื่องและบทเจรจาสามารถออกนอกเรื่องได้ สาเหตุที่หนังประโมทัยเสื่อมความนิยมไปอาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีการรับเอาวัฒนธรรมแบบตะวันตกเข้ามามากเนื่องจากการพัฒนาประเทศ ประกอบกับหนังประโมทัยไม่พัฒนาตัวหนังและเนื้อร้องให้แปลกใหม่ และที่สำคัญคือเหตุผลทางด้านเศรษฐกิจ เช่น ค่าจ้างค่าตอบแทนไม่มากซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลให้คณะหนังประโมทัยต้องหยุดแสดงไป (ชุมเดช เดชภิมล, 2531)

การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในด้านดนตรี และการละเล่นพื้นบ้านเกิดจากปัญหาหลายประการได้แก่ ผู้ถ่ายทอด ผู้รับการถ่ายทอด วิธีการ เทคนิค เวลา หน่วยงานที่จะสนับสนุนหรือผู้รับผิดชอบและงบประมาณ (สมจิต พ่วงบุตร, 2531) วัฒนธรรมต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ปัจจัยพื้นฐานซึ่งเป็นกระบวนการที่ทำให้วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงมีอยู่ 4 ประการ คือ 1) การค้นพบสิ่งที่มีอยู่แล้วแต่ซ่อนเร้นอยู่โดยที่ไม่มีใครทราบมาก่อน 2) การประดิษฐ์สร้างสิ่งใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อนหรือคิดหาวิธีใหม่มาใช้ในสังคม 3) วิวัฒนาการ คือการปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าเดิม 4) การแพร่กระจายให้กว้างขวางออกไปมีการหยิบยืมไปใช้กันได้ แต่ในปัจจุบันหนังประโมทัยหาดูได้ยากขึ้น เพราะมีมหรสพอื่น ๆ ที่เข้าถึงประชาชนมากขึ้นและรวดเร็วสนุกสนานมากกว่า ทำให้การแสดงหนังประโมทัยได้ลดบทบาททางสังคมลงไป

ปัจจุบันนี้มีการแสดงมหรสพหลากหลายประเภทได้เข้ามามีบทบาทและเป็นที่ยอมรับแพร่หลายสู่ภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศไทย ดังนั้นความนิยมในการแสดงหนังประโมทัยของคนในท้องถิ่นภาคอีสานจึงลดน้อยลงด้วยเหตุปัจจัยต่าง ๆ คือ ขาดผู้สืบทอด เนื่องมาจากความคิดของคนรุ่นใหม่ที่มองศิลปะการแสดงประเภทนี้เป็นเรื่องยุ่งยากและต้องเสียเวลาในการฝึกหัด หรือการเรียนรู้ศิลปะการแสดง จึงทำให้คนรุ่นใหม่ มองศิลปะการแสดงหนังประโมทัยในเชิงพาณิชย์ คือ การทำมาหากินที่ได้ผลตอบแทนน้อยไม่คุ้มค่ากับแรงที่เสียไป การอพยพย้ายที่ทำกินเพราะแนวคิดของคนรุ่นใหม่ได้รับอิทธิพลแนวคิดจากวัฒนธรรมตะวันตกที่ครอบงำในเรื่องการมองวัตถุ นิยมเป็นผลให้กลุ่มคนหนุ่มสาวชาวอีสาน ต้องอพยพเข้ามาหาแหล่งทำกินในพื้นที่จังหวัดที่มีความเจริญมากกว่าจังหวัดของตน เพื่อมุ่งหวังที่จะหาแหล่งงานที่ได้ผลตอบแทนสูง จึงเป็นผลให้คนหนุ่มสาวชาวอีสานพากันทอดทิ้งมรดกศิลปวัฒนธรรมอันเป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษของตนเอง (ปราณี วงศ์เทศ, 2525)

ในปัจจุบันได้มีวิวัฒนาการในการจัดมหรสพต่าง ๆ ให้มีความทันสมัย สะดวกสบาย และเพิ่มมิติการรับชมรับฟังให้แก่ผู้คนในท้องถิ่นนั้น ๆ หรือที่อยู่ห่างไกลได้เข้าถึงอย่างเต็มที่ตามที่ปรากฏอยู่ทุกวันนี้ เช่น รถแห่ หมอลำออนไลน์ การไลฟ์สดของวงดนตรีต่าง ๆ และสถานการณ์โรคระบาดในปัจจุบันส่งผลกระทบต่อการเดินทางชีวิตของมนุษย์ในทุกรูปแบบ รวมไปถึงการแสดงหนังประโมทัยที่ไม่สามารถทำการแสดงได้ เนื่องจากขาดผู้ว่าจ้างไปทำการแสดงหนังประโมทัยคณะเพชรบ้านราช ได้มีการก่อตั้งมาจากความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาของชาวบ้านที่มีต่อหลวงปู่ศุขใจ ภททปัญญา เจ้าอาวาสวัด

ป้าสวรรค์สามัคคีธรรมวนาราม ทำการแสดงเรื่องรามเกียรติ์ ตอนเบญจกายลอยชล การใช้ท่วงท่า ทำนองภาษาในการพากย์เจรจาใช้ทั้งภาษากลางและภาษาอีสาน ใช้ระนาดในการดำเนินเรื่องที่แสดง การคงอยู่นี้ก็ไม่ใช่ว่าจะคงอยู่อย่างที่ยึดเอาเป็นอาชีพหลัก แต่เป็นเพียงงานอดิเรกเพื่อสร้างรายได้ เสริมหรือแสดงโดยไม่รับค่าตอบแทนในงานบุญประเพณีประจำท้องถิ่นเท่านั้น เพราะผู้แสดงจะต้องมี อาชีพอื่นเป็นหลักเอาไว้จึงจะอยู่ได้ เพราะนานจึงจะมีผู้มาว่าจ้างไปทำการแสดงสักครั้งหนึ่ง บางเดือน อาจไม่ได้แสดงเลย จะมีหลายครั้งในช่วงบุญกฐินแต่รายได้ก็ไม่มากพอที่จะดำรงชีพอยู่ได้ การแสดงของ คณะหนึ่งประมอทัยในจังหวัดร้อยเอ็ดปัจจุบันนี้มีความเสี่ยงที่จะเลือนหายไปตามกาลเวลาและยุค สมัยที่เปลี่ยนไป

จากความสำคัญดังที่ได้กล่าวมา ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาประวัติและรูปแบบการ แสดงหนังประมอทัยเพชรบ้านราช จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อให้ผลการศึกษาเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้า ในภายหน้า ทั้งเป็นการสืบสานศิลปะการแสดงพื้นบ้าน เผยแพร่และสนับสนุนมรดกสืบทอดพื้นบ้านอันเป็น มรดกสมควรแก่การรักษา ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษให้คงอยู่และเผยแพร่องค์ความรู้การแสดง หนังประมอทัยในท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาประวัติและรูปแบบการแสดงหนังประมอทัยคณะเพชรบ้านราช จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีการวิจัย

1. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant)

ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ด้านกลุ่มบุคคลผู้ให้ข้อมูลกลุ่มผู้รู้ ประกอบไปด้วย
  - 1.1) ศึกษาแนวความคิดนักวิชาการทางด้านดนตรีพื้นบ้าน 3 คน
  - 1.2) ศึกษาการปฏิบัติจากศิลปินผู้แสดง 8 คน
2. กลุ่มผู้ปฏิบัติ
  - 2.1) ศึกษาพฤติกรรมของนิสิต นักศึกษา 2 คน
3. กลุ่มบุคคลทั่วไป ประกอบไปด้วย
  - 3.1) ศึกษาพฤติกรรมด้านความคิดของผู้ชมการแสดง 2 คน
  - 3.2) ศึกษาพฤติกรรมด้านความคิดของนักศึกษา 2 คน
  - 3.3) ศึกษาพฤติกรรมด้านความคิดของผู้ที่สนใจทั่วไป 2 คน

2. ขอบเขตเนื้อหา

2.1 ด้านเนื้อหา

หนังประมอทัยคณะเพชรบ้านราช

2.2 ขอบเขตพื้นที่ศึกษา

1. การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยศึกษา หนังประมอทัยเพชร บ้านราช บ้านราชธานี ตำบลราชธานี อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยขอนแก่น

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสัมภาษณ์

1. แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง
2. แบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง
3. การสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วม
4. แบบสนทนากลุ่ม

3.2 แบบสังเกต

1. แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม
2. แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

1. เครื่องบันทึกเสียง
2. สมุดจดบันทึก
3. กล้องถ่ายรูป
4. แบบสัมภาษณ์
5. กล้องวิดีโอ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการวิจัยใน 2 ส่วนดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูลเอกสารผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประวัติและรูปแบบการแสดงหนังประโมทัยคณะเพชรบ้านราช จังหวัดร้อยเอ็ด นอกจากนี้ยังได้ศึกษาข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับบริบทพื้นที่วิจัยข้อมูลจากการค้นคว้างานเอกสารเพื่อเป็นพื้นฐานความรู้สำหรับเตรียมตัวในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยการสังเกต (Observation) ทั้งแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ตลอดทั้งรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (Interview) บุคคลผู้ให้ข้อมูลอย่างเป็นทางการ (Formal Interview) โดยการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติ ในการดำเนินงานเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้มีการบันทึกเสียง บันทึกภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และการจดบันทึก เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงการใช้ข้อมูลอ้างอิงในงานวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาประวัติและรูปแบบการแสดงหนังประโมทัยคณะเพชรบ้านราช ประกอบไปด้วยประวัติความเป็นมาคณะหนังประโมทัย ประวัติการแสดงหนังประโมทัย และรูปแบบการแสดงของหนังประโมทัยคณะเพชรบ้านราช จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถสรุปประเด็นที่สำคัญดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาหนังประโมทัยคณะเพชรบ้านราช

ความเป็นมาหนังประโมทัยคณะเพชรบ้านราช บ้านราชเก่า ตำบลราชธานี อำเภอ ธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด หลวงปู่สุดใจ ภททปัญญา ที่วัดป่าสุวรรณคีรีธรรมวนาราม หมู่ที่ 9 ตำบล โนนรัง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด เกิดนิมิต (เห็น) เทวดา นำกลองดำมาให้ หลวงปู่ถามว่ากลองอะไร เทวดาจึงบอกให้หลวงปู่เปิดดูพอหลวงปู่เปิดดูก็เห็นเป็นตัวหนึ่งตะลุง พอเช้าวันรุ่งขึ้น ก็มีคนเอาหีบหนึ่งตะลุง

มาให้ หลวงปู่สุดใจจึงได้ให้ลูกศิษย์ชื่อ นายพหุทัศน์ย์ ศีอูตร ไปหาสมาชิกมา 7-8 คน แต่หนึ่งตะลุง เป็นรูปเล็ก จึงให้สร้างเป็นรูปใหญ่ พอได้สมาชิกรวมกลุ่มกันจึงตั้งคณะหนังประโมทัย ชื่อเพชรบ้านราช ปัจจุบัน ตั้งอยู่ที่บ้านเลขที่ 75 หมู่ที่ 10 บ้านราชเก่า ตำบลราชธานี อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด (พหุทัศน์ย์ ศีอูตร, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 ตุลาคม 2564)

2. ประวัติการแสดงหนังประโมทัยคณะเพชรบ้านราช

หนังประโมทัยคณะเพชรบ้านราชเริ่มตั้งคณะปี พ.ศ. 2550 จนถึงปัจจุบันนี้ โดยมีหัวหน้าชื่อนายพหุทัศน์ย์ ศีอูตร และมีสมาชิกภายในวงทั้งหมด 22 คน ในช่วงแรกหลวงปู่สุดใจเป็นผู้อุ้มภัก์และควบคุมการฝึกซ้อมด้วยตัวท่านเอง มีการฝึกหนังมาประมาณ 3 เดือน ก่อนเริ่มรับงาน การแสดงหนังประโมทัยงานแสดงครั้งแรกที่ได้แสดง คือ งานรักษาคนป่วยซึ่งหลวงปู่สุดใจ ได้ไปสวดมนต์ด้วยที่บ้านยางน้อย หมู่ที่ 10 ตำบลอุมเม้า อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ได้ทำการแสดงเรื่องรามเกียรติ์ ตอนเบญจกายลอยชล ในปี พ.ศ. 2550 รับค่าจ้าง 4,000 บาท ซึ่งรับเสียงตอบรับจากผู้ชมเป็นอย่างดีมาจนถึงปัจจุบัน (พหุทัศน์ย์ ศีอูตร, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 ตุลาคม 2564)

3. รูปแบบการแสดงหนังประโมทัยคณะเพชรบ้านราช

3.1 การเตรียมความพร้อม

ภาพที่ 1 การไหว้ครู

ที่มา: คณะหนังประโมทัยเพชรบ้านราช (2564)

หลังจากสมาชิกหนังประโมทัยคณะเพชรบ้านราชตั้งโรงและจอเสร็จเรียบร้อยแล้วก็จะจัดวางอุปกรณ์การแสดงต่าง ๆ เช่น เครื่องดนตรี หีบหนัง และเสียบตัวหนังไว้กับต้นกล้วยเพื่อเตรียมการแสดง ในการจัดเตรียมตัวหนังก็จะแยกเป็น 2 ด้าน ด้านซ้ายจะเป็นทศกัณฐ์ นางสีดา นางเบญจกาย บั๊กป่อง บั๊กแก้ว ส่วนด้านขวาก็จะเป็นทหารฝ่าย พระราม (นิยม ลือชัยราม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 ตุลาคม 2564)

3.2 การไหว้ครู

ภาพที่ 2 การไหว้ครู

ที่มา: คณะหนังประโมทัยเพชรบ้านราช (2564)

หัวหน้าคณะนำไหว้ครูทางหลังโรง หรือไหว้ครูก่อนทำการแสดง สมาชิกในคณะแต่ละคนก็จะนั่งล้อมวงประนมมือ หัวหน้าคณะยกคบายกับรูปฤษีขึ้นสวดบทอัญเชิญเทวดา (ปาวสักเค) เพื่อให้มาคุ้มครอง และดลบันดาลให้การแสดงหนังประโมทัยคืนนั้นประสบความสำเร็จ และเป็นที่ยินชมชอบเครื่องไหว้ครู (คาย) ประกอบไปด้วย ดอกไม้ 5 คู่ เทียน 5 คู่ ธูป 5 คู่ เงิน 12 บาท สุรา 1 ขวด แป้ง 1 กระป๋อง เมื่อหัวหน้ายกครูหรือไหว้ครูเสร็จแล้ว จะรินเหล้าแจกจ่าย ให้ลูกวงดื่มกันจนทั่วถึง การไหว้ครูแบบนี้เป็นพิธีกรรมก่อนการแสดงที่ชาวคณะต้องทำประจำ

ในการทำพิธีไหว้ครูทุกครั้งจะต้องมีตัวหนังฤษีมาวางบนจานเครื่องเซ่นไหว้โดยตัวฤษีนั้นถือว่าเป็นตัวแทนของครูผู้ให้ความเคารพ หลังจากกล่าวบทคาถาเสร็จแล้วหัวหน้าคณะผู้ทำพิธีจะใช้ดอกไม้เหน็บมุมซ้าย มุมขวา ของจอหนังโดยมุมซ้ายจะเหน็บตัวฤษีไว้ด้วย และค่าหมาก 1 ค่า เหน็บไว้มุมซ้ายและมุมขวา ตรงบริเวณมุมเสาด้านล่างของจอหนัง หลังจากนั้นจึงใช้แป้งผสมกับน้ำหอมเทลงบนบริเวณส่วนหัวของตัวหนังทุก ๆ ตัวโดยก่อนที่จะเริ่มเจิมตัวหนังก่อนเริ่มทำการแสดงทุกครั้งจะมีการจัดตัวหนังให้เป็นระเบียบ เพื่อความสะดวกในการเลือกตัวหนังที่จะออกมาแต่ละฉากทางคณะจะใช้ต้นกล้วยประมาณ 2-3 ต้นเพื่อที่จะวางระนาบให้เป็นแนวเดียวกันกับราวด้านล่างของจอหรือจะวางไว้ด้านข้างของจอหนังจากนั้นจึงปักตัวหนังไว้ให้เป็นระเบียบ (ประเสริฐ ชัยภูมิ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 ตุลาคม 2564)

3.3 การโหมโรง

เมื่อเสร็จสิ้นพิธีไหว้ครูหลังโรง หรือไหว้ครูก่อนการแสดงแล้วสมาชิกในคณะก็จะแยกย้ายกันไปประจำหน้าที่ของตนทั้งนักดนตรีและผู้เซ็ด นักดนตรี 6 คน บรรเลงเครื่องดนตรีคือ กีตาร์ คีย์บอร์ด กลองชุด เบส ระนาด แคน เริ่มบรรเลงเพลงโหมโรง จะใช้เพลงลูกทุ่ง เช่น เพลงลั่นเกล้าเผ่าไทย เพลงสยามเมืองยิ้ม เป็นต้น เมื่อจบเพลงโหมโรงดังกล่าวจะต้องลงด้วยเพลงเซ็ด เพราะเพลงเซ็ดเป็นเพลงเดียวที่จะทอดเสียงลงให้ผู้พากย์ร้องบทพากย์ต่าง ๆ ต่อไปได้ไม่ว่าจะเป็นบทไหว้ครูหรือบทพากย์เริ่มเรื่องต่าง ๆ (ประเสริฐ ชัยภูมิ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 ตุลาคม 2564)

3.4 การประกาศบอกเรื่องโดยหัวหน้าคณะหรือโฆษกประจำคณะหนังประโมทัย

เมื่อบรรเลงเพลงโหมโรงจบลง จะมีโฆษกประกาศทักทายสวัสดิ์กับผู้ที่มาชมการแสดงบอกเรื่องและตอนที่แสดงในคืนนั้น การประกาศนี้ใช้ภาษาพูดธรรมดา ทั้งที่เป็นภาษากลางและบางครั้งก็ใช้ภาษาอีสาน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ขอกราบนมัสการหลวงปู่ทุกรูปทุกองค์ ขอสวัสดิ์พ่อแม่พี่น้องชาวบ้านดอนชัย ตัวกระผมเองกะคือ หมอเอวนามสกุลแดงจำกั๊ด หมอเอวกะอยู่บ่ไกลดอกครับ อยู่บ้านราชธานีไ้อบ้านผมมีแต่สระอี เด้แม่ใหญ่ บ้านราชธานี ตำบลราชธานี อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ดชิตี๋ มื้อนี้ผมได้เราราวชาวคณะเพชรบ้านราช ซึ่งเป็นหนังประโมทัยหรือว่าหนังตะลุง มานำเสนอในท้องเรื่องรามเกียรติ์ สิตัดตอนเอาตอนเบญจกัลยาชล เหตุการณ์สิเป็นจั่งใดกะเบิ่งในท้องเรื่องเอาเด้อแม่ใหญ่ ผมกะสิเข้าพักผ่อนก่อน สวัสดิ์ครับ” (นิกร หวานอารมย์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 ตุลาคม 2564)

3.5 การออกรูป

ภาพที่ 3 การออกรูป

ที่มา: คณะหนังประโมทัยเพชรบ้านราช (2564)

เมื่อประกาศเกริ่นการแสดงหรือบอกเรื่องที่จะแสดงก็จะเป็นการไหว้ครูในจอหรือไหว้ครูในการแสดงนั่นเอง จะออกรูปตัวแสดงซึ่งจะแบ่งเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายพระราม พร้อมทั้งไพร่พลอยู่ทางขวามือของผู้เชิดหนัง และออกรูปฝ่ายทศกัณฐ์พร้อมไพร่พลอยู่ทางด้านซ้ายมือของผู้เชิด ตัวหนังตัวอื่น ๆ ปักนั่งอยู่บนต้นกล้วย แต่พระรามจะเคลื่อนไหวแขนเพื่อให้รู้ว่ากำลังร้องบทไหว้ครู ซึ่งคณะเพชรบ้านราชได้แสดง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เอ่อ เออ เอออเออ ฮะเอ้อ เออ เฮอเออ ฮะเอ็งเอย	
ผมจะขอคำนับจับเป็นตอน	ยกเอาบทสุนทรน้นมากล่าวว่า
ผมจะขอคำนับจับเป็นตอน	ยกเอาบทละครแต่โบราณท่านมีมา
(ดนตรีบรรเลงเพลงเชิด)	
ผมจะเล่นตามเรื่องที่มีมันมี	มิได้แหกพระบาลีออกมาว่า
ถ้ามันพลั้งไปนิด	ถ้าว่ามันผิดไปหน่อย
ขออภัยแต่น้อยเกิดคุณนายเจ้าขา	เชิญดูเล่นพอให้เป็นขวัญตา
คอยดูเถิดว่าจะอย่างไร	
(ดนตรีบรรเลงเพลงเชิด)	
ผมจะได้เร่งรัดตัดฉันท์	ตัดเอาบทเอาตอนสำคัญนั้นมากล่าวว่า
ผมจะได้เร่งรัดตัดฉันท์	ตัดเอาบทเอาตอนสำคัญนั้นมากล่าวว่า
ผมจะได้เล่นตามเรื่องที่มีมันมี	มิได้แหกพระบาลีออกกล่าวจา
(ดนตรีบรรเลงเพลงเชิด)	
นี้แหละเขาเรียกว่าหนังประโมทัย	ที่มีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยากรุงไกล
(ดนตรีบรรเลงเพลงเชิด)	
สิบนิ้วข้ายกขึ้นเหนือเศียร	ขอไหว้รูปเทียนและมาลา
ไหว้ทั้งคุณพระพุทธรูปที่ล้ำ	ไหว้ทั้งคุณพระธรรมที่เลิศล้ำ
ไหว้ทั้งคุณพระสงฆ์ที่สุตแสน	ผู้สืบทอดแทนพระพุทธรศาสนา
ไหว้ทั้งคุณบิดาและมารดร	ผู้ได้เลี้ยงอุทรอุ้มชู
(ดนตรีบรรเลงเพลงเชิด)	
ไหว้ทั้งท่านพระครูสุธีปัญญาจารย์	จงบันดาลดลใจจิต
มาช่วยคิดเมื่อในยามขัดสน	ถ้าลูกจะล่าหรือจะร้องขอให้คล่องด้วยปัญญา

ขอจงมาช่วยข้าอย่าลืมเลย
(ดนตรีบรรเลงเพลงเชิด)

หัวหน้าคณะจะเข้ครูพระฤาษี ออกมา ดนตรีบรรเลงเพลงออกแขก ประกอบการไหว้ครูในเรื่องแล้วร้องบทพากย์พระฤาษี ซึ่งเป็นการไหว้ครูบาอาจารย์สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย และขออัญเชิญคุณพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ให้มาช่วยให้ทำการแสดงไปได้ด้วยดี ต่อจากนั้นก็เป็นการคารวะผู้ชมตลอดจนขอภัยต่อผู้ชม หากจะมีการผิดพลาดในระหว่างทำการแสดง บทพากย์พระฤาษีของหนังประโมทัยคณะเพชรบ้านราชม์แบบแผนที่ได้ยกตัวอย่าง ดังนี้

ดนตรีบรรเลงเพลงออกแขก แล้วจึงเข้ครูพระฤาษีออก บทพากย์พระฤาษี จะเริ่มด้วยการตั้งนะโม 3 จบ และมีดนตรีรับด้วยเพลงออกแขกสลับกันไปทุกจบ ดังนี้

นะโมตัสสะ ภาคะวะโต อะระหะโต สัมมา สัมพุทฺธัสสะ ดนตรีรับเพลงออกแขก และเข้ครูพระฤาษีไปตามจังหวะ ทำอย่างนี้ 3 ครั้งแล้วพระฤาษีร้องต่อไปว่า

บัดนั้น สมเด็จเจ้าเอ๋ยโกสีย์   ถวายอัญชูลีนะว่าจอมไตร

ข้าขอยกมือทั้งสิบนิ้วไหว้เหนือเศียร   ถวายรูปเทียนและมาลา

ไหว้ทั้งคุณพระพุทธรูปที่ล้ำ   ไหว้ทั้งคุณพระธรรมที่ข้าได้เรียนมา

ไหว้ทั้งคุณพระโมคคัลลาและพระสารี   บุตรไหว้ทั้งองค์อินทร์รุตฤทธิรงค์

ไหว้ทั้งองค์พระมาลัยชัยเถร   อยู่ในบริเวณเวียงวน

ขอจงลงมาอยู่ในคอกลูกยาทั้งห้าพระองค์ ถ้าลูกพูดไปก็ขออย่าให้ผิดเหมือนดังที่พิศตา
พระองค์ขอให้รู้ช่องป้องปลอดภัยจนตลอดกลอนลงแม่เอ๋ย

(ดนตรีรับเพลงออกแขก)

บัดนั้นสมเด็จเจ้าเอ๋ยโกสีย์   ถวายอัญชูลีนะว่าจอมไกล

ว่าพรางทางกลับหลังเข้ายังศาลาพนาลัย

(ดนตรีรับเพลงออกแขก แล้วออกเพลงเชิด) (ประเสริฐ ชัยภูมิ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 ตุลาคม 2564)

เพลงเชิดของหนังประโมทัยคณะเพชรบ้านราช มีลักษณะการเรียบเรียงทำนอง ทางด้านทำนองของคณะที่ใช้ระนาดเป็นหลักนี้ นอกจากเพลงเชิดซึ่งใช้เป็นทำนองหลักในการบรรเลงควบคู่ไปกับการแสดงตลอดเรื่องแล้ว ยังมีเพลงสำคัญที่ใช้ตอนเริ่มการแสดง เช่น การไหว้ครู การออกรูป นางระบำ ซึ่งมีลักษณะการเรียบเรียงทำนองแบบเพลงอีก 2 เพลง ที่ควรจะบันทึกเป็นโน้ตไว้ คือ เพลงเชิด เพลงออกแขก เพลงระบำดังตัวอย่างต่อไปนี้ (สำลี อินทะชัย, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 ตุลาคม 2564)

เพลงเชิด

--- ด	ร ม ด ร	ซ ม ม ม	ซ ม ม ม	ล ม ช ล	ด ล ช ล	ด ล ช ล	ด ช ล ม
ซ ม ร ม	ซ ร ด ร	ม ด ร ล	- - ช ล	- ด - ร	ซ ม ร ด	- ร - ม	

จังหวะกลอง (หน้าทับ)

- - - ตึง	- - - ตึง	- - - ตึง	- ตึง - ตึง	- - - ตึง	- - - ตึง	- - - ตึง	- ตึง - ตึง
-----------	-----------	-----------	-------------	-----------	-----------	-----------	-------------

เพลงออกแขก

- - - -	- - - ร	- - - -	- ล - ล	- - - ร	- ล - ร	- - ล ร	- ล - ล
- ท ล ช	- ล - ท	- - ร ท	- ล - ช	- - - -	- ร - ร	- - ม ร	- ด - ท

- ล - ช	- ล - ท	- ร - ม	- ร - ท	- - ร ท	- ล ช ล	- ม - ล	- ช ช ล
- ม - ล	- ช ช ล						

จังหวะกลอง

- - ตึง ตึง	- ตึง - ตึง	- - ตึง ตึง	- ตึง - ตึง	- - ตึง ตึง	- ตึง - ตึง	- - ตึง ตึง	- ตึง - ตึง
-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------

เพลงระบำ

- - - -	- ม - ช	- ช - ล	ช ล ด ช	- - - -	- ม - ช	- ช - ล	ช ล ด ช
- ด ร ด	- ล ด ล	- ช ล ช	- ม ช ม	- - - -	ช ม ร ด	- ด - ร	ด ร ช ม
- - - -	ช ม ร ด	- ด - ร	ด ร ช ม	- ช ล ช	- ม ช ม	- ร ม ร	- ด ร ด
- - - -	- ช - ด	- ด - ร	ด ร ม ด				

จังหวะกลอง

- - ตึง ตึง	- ตึง - ตึง	- - ตึง ตึง	- ตึง - ตึง	- - ตึง ตึง	- ตึง - ตึง	- - ตึง ตึง	- ตึง - ตึง
-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------

หลังจากพระฤๅษีเข้าไปแล้ว หนึ่งประโมทัยคณะเพชรบ้านราชก็จะออกรูปนางระบำ ซึ่งเป็นทางเครื่องให้การแสดงหนึ่งประโมทัยที่สำคัญอีกตัวหนึ่ง คนตรีก็จะเล่นเพลงมโหรี ต่อด้วยเพลงเชิดออก รูปหมอเฒ่า เพื่อบอกกล่าวผู้ที่มาชมหนึ่งประโมทัย เชิญผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นตัวหนึ่งประโมทัยออกมากล่าว เปิดงานการแสดงและนิมนต์พระสงฆ์มาอวยพรให้แก่ผู้ที่มาชมหนึ่งประโมทัยคณะเพชรบ้านราชต่อไป การแสดงเหล่านี้ไม่มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องที่จะแสดงในคืนนั้น เป็นเพียงการแสดงแทรกให้ผู้ชม ขบขันหลังจากการไหว้ครู เพราะตัวหนึ่งนางระบำ หรือหมอเฒ่า นั้น มีการเคลื่อนไหวได้เหมือนคนจริง ๆ มีข้อต่ออย่างยืด และไม่เล็ก ๆ สำหรับเชิดทั้งสองอันเพื่อบังคับให้อวัยวะต่าง ๆ เคลื่อนไหวได้เหมือนคน มากที่สุด ทำให้คนดูขบขันเป็นที่สนุกสนานมาก

นอกจากนี้หนึ่งประโมทัยคณะเพชรบ้านราชยังมีการลำทางยาวในเนื้อหาที่เป็นไปในทำนอง การไหว้ครูอยู่ด้วย ดังคำกลอนลำทางยาวต่อไปนี้

โอย้ ละบุญเอ้ย	บุญผะหลาให้ชูคำ
นำหนทางให้แจ้งส่อง	สาธุเด้อคุณหลวงปู่
ขอให้มานอชอยยุ	โอย้ชูคำละอย่าห่างไกล
ให้ชูคำละอย่าห่างไกล	ให้วันวลนวลเอ้ยโอย้ละนา
ละจ้งวาสาธุเด้อ	ข้าขอนบถนอบน้อมยังกระหม่อมจอมเสียรน
ขอกราบเรียนคุณพระรัตนังน้อไตรแก้ว	ตามประการนอผ่านแพรวแนวมน้อย่ามาผ่าน
คุณอาจารย์สุทธิปัญญาขอให้มาช่วยปอง	สมองข้าให้เลื่อนไหล
กระเถิงเทพประทุนทัยผุงหมู่เทพา	ให้รักษาโพยภัยหมู่มาอย่ามาต้อง
กับเถิงนางครุ้อหมอละรวายละอ้อปอง	ขอให้มาอยู่ยงคล้ายเจ้าอยู่ยงเดิม
เมื่อนี้เด้อสีไตรีมแสดงเรื่องรามเกียรติ์	พวกผู้สาวอย่าฟ้าพวหนีเมื่อนอน
ผ่อนละโรมจนตาค้าง	กับเถิงผุงคนเฒ่ามาฟังเอานอเนื้อเรื่อง
เป็นนิทานนอพื้นบ้านเอ้ยเอ้ยโอย้คงเค้า	แต่เก่าหลังโอย้คงเค้าแต่เก่าหลัง

(ทองอินทร์ รินทะชัย, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 ตุลาคม 2564)

3.6 การเชิด

การเชิดหนังประโมทัยคณะเพชรบ้านราชนั้นผู้เชิดจะยืนเชิด ผู้ที่จะพากย์และเจรจาตัวนั้นจะเป็นอีกคน บางตัวก็จะเชิดหรือพากย์เอง

ศิลปะการเชิดเมื่อตัวหนังพากย์หรือเจรจา ถ้าเป็นตัวหนัง นาง ยักษ์ ลิง ซึ่งปากขยับไม่ได้ ก็จะใช้การเคลื่อนไหวมือข้างหนึ่งประกอบการพูด โดยเชิดอย่างมีศิลปะเพื่อให้รู้ว่าตัวหนังตัวใดกำลังพูดอยู่ถ้าเป็นตัวตลก ซึ่งปากขยับได้เพราะมียางยืดบังคับขยับอยู่ และมีเชือกผูกติดส่วนล่างของปากให้ขยับขึ้นลงได้ โดยใช้นิ้วชี้กระดุกดึงเชือกให้ปากขยับตามคำพูดมืออีกข้างหนึ่งของผู้เชิดก็ถือก้านเชิดแขนให้เคลื่อนไหวทั้งปากทั้งมือไปพร้อมกันในบางครั้งการเชิดตัวตลกนี้ต้องใช้ศิลปะ และความชำนาญมาก เพราะต้องแยกประสาททั้งปากและมือทั้งสองข้างอีกทั้งนิ้วชี้ของผู้เชิด แสดงว่าฝึกหัดมาอย่างดี

การเชิดโดยใส่วิญญาณลงไปในตัวหนังเพื่อให้ตัวหนังนั้นมีชีวิต ผู้เชิดจะต้องออกท่าทางและหน้าตา และบางที่เดินตามไปด้วยทำให้ผู้ชมบางคนชอบไปดูทางด้านหลังโรง และกล่าวว่าสนุกกว่าด้านหน้าโรง บางที่ผู้เชิดก็เดินไปกับจังหวะของดนตรี ทำให้ตัวหนังด้านหน้าจอมีชีวิตชีวามากไม่ว่าจะเป็นการต่อสู้กันของตัวหนัง การเดินระบำ การเป่าแคน การขี่รถ ฯลฯ หรือแม้แต่อารมณ์และความรู้สึก เช่น อាកาราย เกือบเงิน งง สงสัย ขลาดกลัว ฯลฯ ผู้เชิดจะใช้ศิลปะการเชิดให้ตัวหนังเคลื่อนไหวประกอบการพากย์หรือเจรจาอย่างมีศิลปะ จนทำให้ตัวหนังที่ไร้วิญญาณ มีสีหน้าท่าทางอย่างมีชีวิตชีวาเหมือนคนจริง ๆ ศิลปะการเชิดแบบนี้เป็นไปในทำนองคล้าย ๆ กับการเชิดหุ่นกระบอก ซึ่งผู้เชิดจะต้องออกสีหน้าท่าทางอยู่ทางด้านหลังโรงตามบทบาทของตัวหุ่นด้วยเช่นกัน

ขนบในการเชิดบางอย่างของหนังประโมทัยแตกต่างจากหนังตะลุงของภาคใต้โดยสิ้นเชิง คือ ในภาคใต้จะยึดถือขนบที่ว่า “รูปกษัตริย์ไม่พัดกับรูปไพร่ นายเป็นนาย นางเป็นนาง ”

แต่หนังประโมทัยนั้น ไม่ว่าจะเป็พระลักษมณ์ พระราม หนุมาน ต่างก็ตบตัวตลก เช่น บักป่อง บักแก้ว ตบหัวค้ำหัวหงายไปแทบทั้งสิ้นในคราต่อสู้กันถึงแม้ว่าการต่อสู้จะสิ้นสุดลงด้วยความพ่ายแพ้ของตัวตลกดังกล่าวแต่ก็ได้ตบหัวตบหนุนายอย่างสะใจ พระรามและหนุมานแทบจะผลเอิ้นหลังให้ตัวตลกเหล่านี้ไม่ได้เลย เพราะบางทีในขณะที่เจ้านายกำลังเจรจาทำทนายกันอยู่อย่างเป็นเรื่องเป็นราว ตัวตลกก็จะแอบย่องไปข้างหลังแล้วก็ตบหัวฝ่ายศัตรูคือ พระลักษมณ์ และหนุมานทุกครั้งไป ส่วนผู้ชมก็จะเฮฮาด้วยความขบขันและพอใจกับเหตุการณ์ที่เห็นบนจอ

ความจริงจึ่งในเรื่อง ท่าทางการเชิดทางหลังโรงนี้ ผู้เชิดหนังบางคนบอกว่า ถ้าถึงบทร้องลำเตี้ยก็ต้องย่อน (ย่อตัวยืดยุบ) ตามไปด้วยโดยเฉพาะการเข้าออกโรงหรือเดินทาง เป็นต้น (สำราญ ลือชัยราม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 ตุลาคม 2564)

3.7 การดำเนินเรื่อง

ภาพที่ 4 การดำเนินเรื่อง

ที่มา: คณะหนังประโมทัยเพชรบ้านราช (2564)

หลังจากการแสดงเบิกโรง คือการออกรูปตัวโจ้ว จบลงไปแล้ว หนึ่งประมอทัยคณะเพชรบ้านราชก็จะเป็นการเดินเรื่องไปตามเรื่องของรามเกียรติ์ ตอนเบญจกายลอยชล จะต้องตัดตอนตั้งแต่ ทศกัณฐ์สั่งนางเบญจกายไปลวงพระรามพระลักษมณ์ (ประเสริฐ ชัยภูมิ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 ตุลาคม 2564)

1. ทศกัณฐ์เรียกเจ้าปองเจ้าแก้วเข้าเฝ้า

ทศกัณฐ์ (ร้อง) : เมื่อนั้นทศเศียรสุริวงค์ยักษ์ กูจะให้เบญจกายกัลยา
แปลงเป็นแม่สีดาเยาวมาลย์ ไปทำตายลอยอยู่ที่ท่าสง
ที่พระองค์เคยลงอยู่เสมอ เห็นว่านางสีดานั้นวายปราณ
การศึกก็จะเลิกกลับไป

ทศกัณฐ์ (พูด) : อ่าอ่าอ่า เรานี้แหละพาแม่สีดานี้แหละมาตั้งหลายเดือนแหม่ ๆ เราได้ข่าว
ว่าเขานี้ตามมาติด ๆ เพื่อที่จะเอานางสีดาคืน เฮอะเฮอะเฮอะ เมินชะ
เถอะถึงอย่างไรข้าก็ไม่ส่งคืน ข้าต้องคิดแผนกลอุบายชะดีกว่า เราต้อง
เรียกเจ้าปองเจ้าแก้วออกมาหาเรา เจ้าปองเจ้าแก้วทั้งสองคนออกมาหา
ข้าหน่อยสิ

ปอง แก้ว (พูด) : ครับผม

ปอง แก้ว (พูด) : ถวายบังคมหย้า (พระยา) พ่อทศกัณฐ์

ปอง (พูด) : หย้า (พระยา) พ่อเอิ้นผู้ข้ากับบักแก้วออกมาหยั่งน้อครับ

ทศกัณฐ์ (พูด) : คืออย่างนี้แหละเจ้าปอง เจ้าแก้ว เราจะให้เจ้าปองเจ้าแก้วทั้งสองคน
ไปตามแม่นางเบญจกายมาหาเราสิ

ปอง (พูด) : โอ้...ตอนนี้สิ ให้ผมกับบักแก้วไปตามหย้าแม่เบญจกายมาหา
ชั้นดี ฮ่วยๆๆ จังชั้น ขอเงินไปซื้อน้ำมันใส่รถแค้นเป็นหยั่ง (อ้อ ตอนนี้จะ
ให้ผมกับแก้วไปตามพระนางเบญจกายมาหาอย่างนั้นหรือ ถ้าอย่างนั้นขอ
เงินไปซื้อน้ำมันใส่รถหน่อย)

ทศกัณฐ์ (พูด) : ไม่เป็นไร ไม่เป็นไร พวกเจ้าทั้งสองคนไปทำงานก่อนค่อยมาเบิกนะ

2. เบญจกายแปลงเป็นนางสีดาเพื่อไปลวงพระราม

เบญจกาย (ร้อง) : เหมือนรูปทรงองค์สีดาวิลาวัลย์ ผิวพรรณนวลละอองผ่องสี
ทำตายลอยอยู่ในวาริ จนใกล้ที่พระรามทรงคองคา

3. พระรามแลเห็นศพลอยทวนน้ำขึ้นมา

พระราม (ร้อง) : ครั้นถึงริมฝั่งชลาลัย ภูวนเหลือบซ้ายแลขวา
แลเห็นรูปป่อสุรมารยา เกยท่าอยู่สาคร

พระราม (พูด) : เออเนี่ยแหละ เราว่าจะมาสร่งน้ำที่หาดทรายแห่งนี้ แลไปข้างหน้าไม่รู้ว่
ศพของใคร ลอยทวนน้ำขึ้นมาหาเรา จำเป็นจะต้องไปให้สัสดีไปดูซิว่า
เป็นศพของใคร

สัสดี (พูด) : ฮ้วยแม่ผู้ใดมาคือหย้าแม่สีดาแท้ แม่่น แม่่นอีหลี(ร้องให้) หย้าแม่สีดา
(เห้ย นี่ใครทำไม่เหมือนแม่นางสีดา ไซ้ ไซ้จริง ๆ แม่นางสีดา)

พระราม (ร้อง) : ครั้นถึงลคองค์ลงแนบน้อม สองกรเกศขึ้นใส่ตัก
พินศพิศตดวงพักตร์ กายกรนอนลักษณ์วินดา
มิได้ผิดเพี้ยนทั้งผิวพรรณ สำคัญเส่นหา

เบญจกาย (ร้อง) : ฝ่ายเบญจกายยักขา
ตั้งหนึ่งชีวาจะบรรลีย์
ไม่อาจะทนอยู่ได้
หนีไปด้วยกำลังฤทธิ์

ต้องเพลิงร้อนทั่วกายา
สุดฤทธิ์จะทำกล
ก็เหาะหนีขึ้นตามควันไฟ

8. หนุมานเหาะขึ้นตามจับนางเบญจกาย

หนุมาน (ร้อง) : หนุมานชาญชัยศรี
เหาะหนีไปตามเปลวควัน
วานรโกรธาตัวสั้น
เหตุนี้เหาะตามอสูรี
ครั้นถึงก็โถมเข้ารวบรัด
ได้แล้วก็กลับลงมา

แลเห็นนางอสูรี
รวดเร็วตั้งวายูพาจร
กวัดแกว่งตรีเพชรตั้งไฟกล้า

หัตถ์หนึ่งฉวยจิกเกศา
ด้วยกำลังฤทธิ์วานร

3.8 การจบการแสดง

ภาพที่ 5 การจบการแสดง

ที่มา: คณะหนังประโมทัยเพชรบ้านราช (2564)

เมื่อจะจบการแสดงหนังประโมทัยนั้น มีชนบทที่สำคัญที่หนังประโมทัยคณะเพชรบ้านราช จะต้องทำคือ ใช้ตัวตลกตัวใดตัวหนึ่งออกมาบอกเลิกงาน ดังนี้

เอ่อ เจริญสุขแต่บรรดาพ่อแม่พี่น้องที่เคารพรัก แล้วคณะหนังประโมทัยของเราก็จะขอยุติลง เพียงแค่นี้ หากว่าทางคณะแสดงมิตพลาดประการใด ก็ขอร้องจากท่านผู้ชมและท่านผู้ฟังด้วยนะครับ ราตรีสวัสดิ์ครับ (นิกร หวานอารมย์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 ตุลาคม 2564)

จากนั้นจะเป็นการลาลา บทกลอนลาลาจะเป็นทำนองช้าเรียกว่าทำนองลำทางยาว หรือ อาจจะเรียกว่า ลำล่อง ล่องยาว ล่องของ ล่องโขง อ่านหนังสือ เอ่ยหนังสือ ชื่อใดชื่อหนึ่งก็ได้ เพราะ ทำนองลำทางยาวมีชื่อเรียกได้หลายชื่อแต่ละถิ่นเรียกต่าง ๆ กันไป บางถิ่นก็ใช้ทุกชื่อที่กล่าวมาแล้วลีลา ท่วงทำนองลำทางยาวจะช้าอวลยาววรรณ์ หมอลำจะแสดงความสามารถเต็มที่ทั้งในด้านเสียง ลูกคอ สำนวนกลอน ก็ตรงที่ลาลานี้เอง เป็นการฝากความประทับใจหรือทิ้งทวนไว้ฝีมือก่อนจะจากกันไปได้ ตัวอย่างกลอนลาลาของหนังประโมทัยคณะเพชรบ้านราช ดังต่อไปนี้

โ้ย้ สมควรแล้ว
สมควรแล้ว แมนสั่งลา
ละมาบาคนี้อวสานแล้ว
อยู่หน้านางขอเอ็นสั่งพี่ชาย

แมนสั่งลา เอ้ย
เด้อแฟน เอ้ย โ้ย้ เด้น้อ
ลีลาเล็กเพิกของงาน
มองดูโลกทุกขอบค่ายใกล้สว่างสุขสว้ย

สนพ้าพูกำลังพัน
 สิหนี่เมื่อจากพี่น้องนางขอเอ็นสั่งแนแต่
 ฉั้นสิมาหาเธอบาดว่ามีงานหน้า
 บ้านอยู่ใกล้บ่ละท่านผู้เฒ่าหล้าจนยางเซ
 ท่งแปนแปนแดดส่องหน้าตากะเฉื่อยเฉื่อยอยากนอน ละนั่งหัวคองหัวพาดไม้เงยขึ้นสั่งว่าโน
 โตน้องเรียบริ้อยให้ตัวที่นั่นมีสุข
 อวารสารลงเพียงนี้ขอลาทีความล้าเมื่อย
 ละบ้านก็บ่อยู่ใกล้บ้านราชเก่าเมืองเกิน
 นางบ่สิมคุณท่านกรุณาเลี้ยงหมา
 ละเคยได้กินน้ำเจ้านางเคยจำ
 ละย่านเตี้ย่านคีนเมื่อบ้านในอรุทยานคิดฮอด ยามรดจอดยีนที่ลีสีมือสี่ใส่ฟูโต
 ละคันสนใจน้องสาวหมอล้ำอยากไปส่ง... ละโสโตพองอย่าพึ่งเว้าราคานั้นไม่แพง
 เอัยราคานั้นแมนบ่แพง หวานลงลงอ้อยเดือนอ (ทองอินทร์ รินทะชัย, การสื่อสารส่วนบุคคล,
 15 ตุลาคม 2564)

อภิปรายผล

จากการศึกษามีข้อค้นพบที่นำมาอภิปรายได้ดังนี้

จากการศึกษาครั้งนี้ได้ค้นพบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงหนังประโมทัยที่ปรากฏในคณะเพชรบ้านราช ซึ่งมีการรักษาขนบธรรมเนียมของการแสดงมาอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ ขั้นตอนในการทำการแสดง การไหว้ครู บทพากย์เจรจา เป็นมรดกทางสังคมที่สืบทอดมาจากพระภิกษุสงฆ์ที่ชาวบ้านเลื่อมใสศรัทธา ปัจจุบันมีรูปแบบการแสดงที่ยังรับใช้สังคมถึงแม้ว่าวัฒนธรรมสมัยใหม่เข้ามามีบทบาทและควบคู่ไปกับการแสดงหนังประโมทัย เช่น รถแห่ หมอลำออนไลน์ ไลฟ์สดของวงดนตรีต่าง ๆ แต่คณะหนังประโมทัยยังคงรักษาขนบธรรมเนียมในการแสดงอย่างมีเอกลักษณ์เฉพาะ แต่ก็เชื่อว่าจะดำรงคงอยู่ต่อไปได้ตลอดในสังคมยุคปัจจุบัน

ด้านความรู้เกี่ยวกับการแสดงหนังประโมทัยค้นพบว่า วัฒนธรรมการแสดงหนังยังคงเข้มแข็งเพราะภาพสะท้อนสังคมที่เปลี่ยนไป การท่องเที่ยวความเจริญทางด้านวัตถุและภาพเทคโนโลยีเข้ามาแทรกแซง แต่การแสดงหนังประโมทัยสามารถปรับตัวสู่ความทันสมัย ไม่ทิ้งขนบต่างจากการแสดงหนังคณะอื่นยังคงพัฒนารูปแบบไปตามกระแสนิยมของผู้ชมอยู่เสมอสอดคล้องกับ จารุวรรณ ธรรมวัตร (2528) ศึกษาเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านภาคอีสาน มีบทบาทโดยตรงในเรื่องการผ่อนคลายความตึงเครียดในสังคม ส่งเสริมดนตรีพื้นบ้านและการละเล่นบางอย่าง และมีบทบาทในการลดช่องว่างระหว่างวิถีชีวิตแบบเก่าและแบบใหม่บางส่วน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าการแสดงหนังประโมทัยเปลี่ยนแปลงไปตามสังคม

สังคมอีสานสมัยก่อนมักมีการปรับตัวเข้าหาสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ การนำเอาวงดนตรีลูกทุ่งเข้ามาในคณะหนังประโมทัยคือการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของคณะ ความไพเราะของดนตรีและท่วงทำนองในการพากย์เจรจา จึงหวั่นในการแสดงหนังที่สามารถแสดงได้ตลอดทั้งคืน หมายถึงความสามารถในการออกเสียง ซึ่งมาจากการฝึกฝน ทั้งนี้เพราะเน้นธรรมชาติโดยไม่ต้องอาศัยส่วนอื่นช่วย สอดคล้องกับทฤษฎีสุนทรียของ ทวีเกียรติ ไชยงยศ (2538) อธิบายว่ามีประโยชน์ คือ ประการ

หนึ่งได้รับความงามอมตะทางศิลปะซึ่งไม่เคยมีหรือเคยเห็นธรรมชาติมาก่อน เรียกได้ว่าได้รู้ได้เห็นเหนือกว่าคนธรรมดา ประการที่สอง ความสวยงามศิลปะจะฝังแน่นโดยความทรงจำไม่ลืมเลือนง่าย ๆ ประการที่สาม ศิลปะจะทำให้มนุษย์เรามีความเห็นร่วมกันทำให้จิตใจผูกพันต่อกัน

จากการศึกษาพบว่า ศิลปะการแสดงหนึ่งประโมทัยคณะเพชรบ้านราช ได้ว่าเป็นการแสดงที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว คือมีการแสดงลำกลอน ลำซิ่ง ลำเต้ยและการแสดงหนึ่งประโมทัยเข้าด้วยกัน และยังรักษารูปแบบไว้เป็นอย่างดี ทำให้ท้องถิ่นเกิดมีศิลปะและวัฒนธรรมที่คงอยู่ นอกจากนี้ยังเกิดให้มีการสร้างรายได้จากการแสดงหนัง อันได้แก่ฝ่ายเครื่องเสียงเวทีที่ปรากฏใหม่สามารถอยู่ร่วมกับงานแสดงสามารถพัฒนาเป็นเศรษฐกิจแบบมีส่วนร่วมทุกบทบาทหน้าที่ได้เป็นอย่างดี แต่ปัญหาที่พบจากการศึกษามีในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. พัฒนางค์ประกอบการแสดง

จากการศึกษาพบว่า การแสดงองค์ประกอบทั้งด้านรูปแบบการประชาสัมพันธ์ ดนตรี บทพากย์เจรจา เพลงร้อง ทำนองเพลง การแต่งกายของผู้เชิดหนัง ทั้งหมดนี้ยังมีองค์ประกอบเรื่องการนำเพลงร้องลูกทุ่งหมอลำและหมอลำปรับเนื้อหาให้ทันสมัยต่อเหตุการณ์ซึ่งสอดคล้องกับทัศนคติของวิวัฒน์ชัย บุญยภักดิ์ (2531) รายการพัฒนาวัฒนธรรมพื้นบ้านว่าวัฒนธรรมควรมุ่งส่งเสริมทั้งต่อวัฒนธรรมและผู้สร้างงานวัฒนธรรมที่มีฝีมือ หรือมีความชำนาญการพิเศษ การส่งเสริมและเผยแพร่ศิลปะวัฒนธรรมที่รองรับการท่องเที่ยวควรมีการพัฒนาไปในรูปแบบที่เหมาะสมจึงจำเป็นต้องมีการประยุกต์ พัฒนารูปแบบ เพื่อปลูกเร้าให้เกิดความน่าสนใจเช่นเดียวกับการพัฒนาการขับร้องเพลงลูกทุ่งหมอลำให้ทันสมัยมากขึ้น

2. พัฒนาคูณภาพศิลปิน

จากการศึกษาพบว่า การแสดงในคณะเพชรบ้านราชถือได้ว่าเน้นศิลปินและครูภูมิปัญญาท้องถิ่นในอำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ทุกคนในคณะต่างมีความสามารถแตกต่างกันออกไปตามแนวทางการแสดง โดยเฉพาะผู้ขับร้องและพากย์เจรจา บางครั้งไม่สามารถขับร้องกลอนเพราะที่ได้รับความนิยมได้ และจดจำเฉพาะบทร้องในยุคก่อนและอาจเป็นสาเหตุที่ไม่ดึงดูดผู้ชมให้ตื่นเต้นประทับใจไม่สถานการณ์แสดงได้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีเชิงสัญลักษณ์ของ John Dewey และ William I. Thomas สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2544) ว่าทฤษฎีเชิงสัญลักษณ์จะเป็นผู้กระทำ (Actor) และการตีความหมายของความจริงทางสังคม ซึ่งผู้ขับร้องพากย์เจรจากรุ่นใหญ่ ฝืนเห็นความนิยมของผู้ชมมายาวนาน มีเพลงใหม่ ๆ ควรปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย

3. พัฒนาคือร่วมมือจากองค์กรที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาพบว่าองค์กรของรัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงวัฒนธรรม ควรช่วยกันส่งเสริมดูแลและวางนโยบายในการอนุรักษ์และพัฒนาการแสดงหนึ่งประโมทัย ให้อยู่ในความนิยมของคนในสังคมปัจจุบัน เป็นพลังที่ทำให้วัฒนธรรมมีการเคลื่อนไหวไปในทิศทางที่ดี และช่วยให้ศิลปินมีกำลังใจที่จะอนุรักษ์วัฒนธรรมต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พัทยา สายหู (2531) เกี่ยวกับการพัฒนาส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านว่าการจะส่งเสริมเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้านเป็นอุปกรณ์การดำรงชีวิตและมีความหมายแท้จริงในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ซึ่งบุคคลภายนอกเป็นผู้ชมเท่านั้น การส่งเสริมและพัฒนาจะสำเร็จได้หากความร่วมมือและประโยชน์ของทุกฝ่ายสามารถตอบสนองความต้องการของกันและกันได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

หนังประโมทัยคณะเพชรบ้านราช เป็นส่วนหนึ่งที่อนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรมไทยให้ลูกหลานเยาวชนรุ่นหลังได้ชม ปัจจุบันหนังประโมทัยคณะเพชรบ้านราชมีบทบาทต่อสถานศึกษาในการถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมการแสดงให้กับนักเรียน นักศึกษาได้อย่างสมบูรณ์ ควรมีการอนุรักษ์และเผยแพร่หนังประโมทัยคณะเพชรบ้านราชในรูปแบบการบันทึกเทปวีดีทัศน์ ทำนองบท เพื่อเผยแพร่ตามสถานศึกษาเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาของเยาวชนรุ่นหลังสืบไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

2.1 ควรมีการนำเอากระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการไปทำการวิจัยศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่กำลังสูญหายเพื่อให้เกิดองค์ความรู้และมีผู้สืบทอด

2.2 ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อค่านิยมที่เสื่อมถอยของผู้คนในสังคมอีสาน ในการรับชมหนังประโมทัย

เอกสารอ้างอิง

จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2528). *เรื่องบทบาทของหมอลำต่อสังคมอีสานในช่วงกึ่งศตวรรษ : บทบาทของหมอลำต่อสังคมอีสานในช่วงกึ่งศตวรรษ*. สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

ชุมเดช เดชพิมล. (2531). *การศึกษาเรื่องหนังประโมทัยในจังหวัดร้อยเอ็ด* [ปริญญาานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.

ทองอินทร์ รินทะชัย. (การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 ตุลาคม 2564)

ทวีเกียรติ ไชยงยศ. (2538). *สุนทรียทางทัศนศิลป์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2) โครงการตำราคณะศิลปกรรมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

นิกร หวานอารมณ์. (การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 ตุลาคม 2564)

นิยม ลือชัยราม. (การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 ตุลาคม 2564)

ประเสริฐ ชัยภูมิ. (การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 ตุลาคม 2564)

ปราณี วงษ์เทศ. (2525). *ศิลปะกับสังคม : พื้นบ้านพื้นเมือง*. เจ้าพระยา.

พหุทัศน์ย์ ศีอุตร. (การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 ตุลาคม 2564)

พัทธา สายหู. (2531). “แนวทางในการส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้าน” ใน *แนวทางการส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้านไทย*. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี. (2531). “วัฒนธรรมพื้นบ้าน : ทรัพยากรการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่ง” ใน *เวคน์สัญจรวิถีทางสู่การอนุรักษ์*. โอเดียนสโตร์.

วิไลลักษณ์ ลักชะไชย. (2544). *การเปลี่ยนแปลงของหนังประโมทัย*. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สมจิตร พ่วงบุตร. (2531). “สภาพปัญหาและข้อจำกัดในการส่งเสริมและเผยแพร่นาฏศิลป์และดนตรีพื้นบ้าน” ใน *แนวทางการส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้านไทย*. คุรุสภาลาดพร้าว

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2551). *การศึกษาสังคมและวัฒนธรรม : แนวคิด วิถีวิทยา ทฤษฎี*.

อมรินทร์ก๊อปปี้.

สำราญ ลือชัยราม. (การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 ตุลาคม 2564)

สำลี อ้นทะชัย. (การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 ตุลาคม 2564)

เหรียญทอง พิมพิรัตน์. (การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 ตุลาคม 2564)

Miller. terry E. and jaremchi chonpairot. (1979). “*shadow pupper theatre in northeast*”
jornal of the siam society, (1) : 293-311 : October.

หลักเกณฑ์การเสนอบทความ

1. ข้อมูลเบื้องต้นของวารสาร

1.1 วัตถุประสงค์ เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานวิชาการด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์

1.2 ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ ประกอบด้วย บทความวิจัย และบทความวิชาการ

1.3 ขอบเขตเนื้อหา วารสารครอบคลุมสาขาสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ บริหารธุรกิจและการจัดการ ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ จิตวิทยา และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

1.4 กำหนดพิมพ์เผยแพร่ ตีพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-เดือนเมษายน

ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม-เดือนสิงหาคม

ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน-เดือนธันวาคม

2. เกณฑ์การตีพิมพ์

2.1 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ใดมาก่อน

2.2 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ เป็นบทความที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพ เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่มีประโยชน์ โดยผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ

2.3 กองบรรณาธิการอาจส่งผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้เขียนแก้ไขเพิ่มเติมหรือพิมพ์ต้นฉบับใหม่แล้วแต่กรณี

2.4 กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการตรวจแก้ไขรูปแบบบทความที่ส่งตีพิมพ์

2.5 บทความที่ไม่ผ่านการพิจารณาให้ตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ทราบ แต่ไม่ส่งต้นฉบับคืนผู้เขียน

3. ประเภทของบทความ

ผู้เขียนสามารถส่งบทความได้ 2 ประเภท คือ บทความวิจัย บทความวิชาการ โดยมีองค์ประกอบดังนี้

3.1 บทความวิจัย ประกอบด้วยหัวข้อ

3.1.1 ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ)

3.1.2 ชื่อผู้เขียน (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ)

3.1.3 สังกัดของผู้เขียน (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ)

3.1.4 บทคัดย่อ (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ)

3.1.5 คำสำคัญ (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ)

3.1.6 บทนำ

3.1.7 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1.8 วิธีดำเนินการวิจัย

3.1.9 ผลการวิจัย

3.1.10 อภิปรายผลการวิจัย

3.1.11 ข้อเสนอแนะ

3.1.12 เอกสารอ้างอิง

3.2 บทความวิชาการ ประกอบด้วยหัวข้อ

3.2.1 ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ)

3.2.2 ชื่อผู้เขียน (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ)

3.2.3 สังกัดของผู้เขียน (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ)

3.2.4 บทคัดย่อ (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ)

3.2.5 คำสำคัญ (ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ)

3.2.6 บทนำ

3.2.7 เนื้อหา

3.2.8 บทสรุป

3.2.9 เอกสารอ้างอิง

4. รูปแบบและการเรียงลำดับเนื้อหา

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ได้กำหนดแนวทางการเขียนบทความสำหรับการศึกษาตีพิมพ์ในวารสาร ซึ่งผู้เขียนสามารถจัดเตรียมเนื้อหาให้เป็นไปตามรูปแบบ ดังแสดงในตาราง โดยมีความยาวของบทความ 12-15 หน้า (ขนาดกระดาษ B5)

ที่	หัวข้อ / ส่วนประกอบ	คำอธิบาย
1	ชื่อเรื่องบทความ ภาษาไทย	จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 18 pt.
2	ชื่อเรื่องบทความ ภาษาอังกฤษ	จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 18 pt.
3	ชื่อผู้เขียนภาษาไทย	จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. และมีสัญลักษณ์ * ทำย่นามสกุลผู้ประสานงานหลัก

ที่	หัวข้อ / ส่วนประกอบ	คำอธิบาย
4	ชื่อผู้เขียนภาษาอังกฤษ	จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. และมีสัญลักษณ์ * ทำย่นามสกุลผู้ประสานงานหลัก
5	บทคัดย่อ	จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 pt. เนื้อหาในบทคัดย่อจัดกระจายชิดขอบ ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. ให้มีเนื้อหาไม่เกิน 350 คำ
6	คำสำคัญ	ให้นำคำหลักที่สำคัญ จากชื่อเรื่อง หรือตัวแปรมาลงโดยไม่ต้องให้ความหมาย (ประมาณ 3-5 คำ) จัดชิดซ้าย ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt.
7	ABSTRACT	จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 15 pt. เนื้อหาในบทคัดย่อจัดกระจายชิดขอบ ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. ให้มีเนื้อหาไม่เกิน 350 คำ โดยแปลตามบทคัดย่อภาษาไทย
8	Keywords	ให้ใส่คำหลักที่สำคัญเป็นภาษาอังกฤษ (จำนวนตามคำสำคัญ) จัดชิดซ้าย ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt.
9	บทนำ	คำว่า บทนำ จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 15 pt. เนื้อหาให้บรรยายถึงความสำคัญและที่มาของการวิจัย โดยมีเนื้อหาประมาณ 1-2 หน้า จัดกระจายชิดขอบ ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt.
10	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	คำว่า วัตถุประสงค์ของการวิจัย จัดชิดขอบซ้าย ตัวหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 15 pt. เนื้อหาในวัตถุประสงค์กล่าวเป็นข้อๆ จัดกระจายชิดขอบ ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt.
11	วิธีดำเนินการวิจัย	คำว่า วิธีดำเนินการวิจัย จัดชิดขอบซ้าย ตัวหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 15 pt. เนื้อหาให้ระบุประชากร กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย พร้อมทั้งระบุวิธีการได้มาซึ่งตัวอย่าง ระบุตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ขอบเขตเนื้อหา แนวคิดทฤษฎี ที่ใช้ในการวิจัย หรือการเก็บรวบรวมข้อมูล (ถ้ามี) ให้ระบุชื่อเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยพร้อมค่าสถิติที่แสดงค่าคุณภาพของเครื่องมือ (สรุปย่อ) จัดกระจายชิดขอบ ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt.

ที่	หัวข้อ / ส่วนประกอบ	คำอธิบาย
12	ผลการวิจัย	คำว่า ผลการวิจัย จัดขีดขอบซ้าย ตัวหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 15 pt. เนื้อหาให้ใส่ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย โดยสามารถใส่ภาพ/ตาราง/กราฟพร้อมทั้งอธิบายผลอย่างย่อ จัดกระจายขีดขอบ ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt.
13	อภิปรายผลการวิจัย	คำว่า อภิปรายผลการวิจัย จัดขีดขอบซ้าย ตัวหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 15 pt. เนื้อหาให้แสดงเหตุผลทางวิชาการถึงสิ่งที่พบจากการวิจัย โดยมีเอกสารอ้างอิง และนำเสนออภิปรายผลเท่าที่จำเป็นอย่างชัดเจนและครอบคลุม จัดกระจายขีดขอบ ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt.
14	ข้อเสนอแนะ	คำว่า ข้อเสนอแนะ จัดขีดขอบซ้าย ตัวหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 15 pt. เนื้อหาให้เสนอแนะสิ่งที่จำเป็น และสำคัญที่ได้จากการวิจัย จัดกระจายขีดขอบ ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt.
14	เอกสารอ้างอิง	คำว่า เอกสารอ้างอิง จัดกลางหน้ากระดาษ ตัวหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. โดยระบุเอกสารอ้างอิง ที่ปรากฏในเนื้อหาให้ครบถ้วน
15	เนื้อหา (บทความวิชาการ)	คำว่า เนื้อหา จัดขีดขอบซ้าย ตัวหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 15 pt. เนื้อหาให้ใส่ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย โดยสามารถใส่ภาพ/ตาราง/กราฟพร้อมทั้งอธิบายผลอย่างย่อ จัดกระจายขีดขอบ ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt.
16	บทสรุป (บทความวิชาการ)	คำว่า บทสรุป จัดขีดขอบซ้าย ตัวหนา ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 15 pt. จัดกระจายขีดขอบ ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt.
17	ชื่อตาราง	ใช้คำว่า ตารางที่... (ตัวหนา) จัดขีดซ้ายเหนือตาราง ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt.
18	คำอธิบายภาพ แผนภูมิ หรือ กราฟ	ใช้คำว่า ภาพที่... (ตัวหนา) จัดกึ่งกลาง ใต้ภาพ ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 pt.

5. รูปแบบการเขียนอ้างอิงในเนื้อหาและเอกสารอ้างอิง

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ได้ใช้การอ้างอิงระบบนาม-ปี หรือระบบ APA (American Psychological Association) 7th edition ที่มีการปรับปรุงรูปแบบการอ้างอิงให้ทันสมัยให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยี โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การอ้างอิงในเนื้อหา (Citing Reference in Text) ให้ระบุ ชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ และเลขหน้าของเอกสารอ้างอิงไว้ในวงเล็บแทรกเนื้อหาและวางไว้ในตำแหน่งที่เหมาะสม

1.1 ผู้แต่ง 1 คน

ไทย ชื่อ/สกุล/(ปี) หรือ (ชื่อ/สกุล,/ปี)
อังกฤษ สกุล/(ปี) หรือ (สกุล,/ปี)

... กิตติชัย รัตนะ (2549) ได้วิจัยเรื่อง...

... และได้ทำการศึกษาทฤษฎีการบริหารการศึกษาระดับท้องถิ่น (Benson, 2012) ...

... ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ (Megan, 1996: 121) ...

หมายเหตุ: เครื่องหมาย/ หมายถึง เว้นวรรค 1 ระยะ

1.2 ผู้แต่ง 2 คน

ไทย ชื่อ/สกุลและ/ชื่อ/สกุล/(ปี) หรือ (ชื่อ/สกุลและ/ชื่อ/สกุล,/ปี)
อังกฤษ สกุล/and/สกุล/(ปี) หรือ (สกุล/&/สกุล,/ปี)

... ฉันทพงศ์ สารรัตน์ และ ชลธิชา โรจนแสง (2563) กล่าวถึง...

... ตามแนวคิดของ Robinson and Mary (1993) ประกอบด้วย...

... คู่มือทางพันธุศาสตร์ (Robinson & Mary, 1993) ...

1.3 ผู้แต่ง 3 คนขึ้นไป

ไทย ชื่อ/สกุลและคณะ/(ปี) หรือ (ชื่อ/สกุลและคณะ,/ปี)
อังกฤษ สกุล/et/al./(ปี) หรือ (สกุล/et/al./ปี)

... อภิวัฒน์ แสนคุ้ม และคณะ. (2563) ได้วิจัยเรื่อง...

... รูปแบบการพัฒนาการศึกษา (อภิวัฒน์ แสนคุ้ม และคณะ, 2563) ...

... การวิเคราะห์การเกิดโรคลำไส้อักเสบ (Sookkhee et al., 2018) ...

1.4 ผู้แต่ง 3 คนขึ้นไปการอ้างอิงมากกว่าสองแหล่งข้อมูลให้เขียนเรียงตามลำดับอักษร ดังนี้

... สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สาธิต จันทร (2552) และ สัมฤทธิ์ พูนสุข (2550) ...

... การบริหารการศึกษาระดับท้องถิ่น (คณานนท์ พรหมมา, 2549; สาธร เห่งดี, 2555) ...

... ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ (Megan & Jonh, 1996; Marry et al., 2006) ...

1.5 การอ้างอิงกรณีไม่มีชื่อผู้เขียน ดังนี้

ไทย (“ชื่อเรื่อง”,/ปีที่เผยแพร่)
อังกฤษ (“Title”,/ปีที่เผยแพร่)

... (“มะเร็งลำไส้ใหญ่”, 2563) ...
... (“Crohn’s disease”, 2020) ...

1.6 การอ้างอิงจากข้อมูลจากแหล่งข้อมูลระดับทุติยภูมิ

กรณีอ้างหน้าข้อความ

ไทย ชื่อ/สกุล/(ปี,/อ้างถึงใน/ชื่อ/สกุล,/ปี) .....
อังกฤษ สกุล/(ปี,/as cited in/สกุล,/ปี).....

สมพร วงศ์วิธุน (2555, อ้างถึงใน สุภาวดี ทรัพย์สมบูรณ์, 2563) ....
Lin et al. (2011, as cited in Sookkhee, 2018) ....

กรณีอ้างท้ายข้อความ

ไทย ...(ชื่อ/สกุล,/ปี/อ้างถึงใน/ชื่อ/สกุล,/ปี)...
อังกฤษ ...(สกุล,/ปี/as cited in/สกุล,/ปี)...

(สมพร วงศ์วิธุน, 2555 อ้างถึงใน สุภาวดี ทรัพย์สมบูรณ์, 2563) ....
(Lin et al., 2011 as cited in Sookkhee, 2018) ....

2. การเขียนรายการอ้างอิง ให้ระบุรายชื่อเอกสารที่ใช้เป็นหลักในการค้นคว้าวิจัยที่ได้ตรวจสอบ เพื่อนำมาเตรียมรายงานและมีการอ้างอิง จัดเรียงตามตัวอักษร โดยรูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิง ดังนี้

2.1 หนังสือที่เป็นรูปเล่มที่มีผู้แต่งคนเดียว ให้ใช้รูปแบบดังนี้

ไทย ชื่อ/สกุล./(ปีพิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)/สำนักพิมพ์.
อังกฤษ สกุล,/อักษรย่อชื่อ./(ปีพิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)/สำนักพิมพ์.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2553). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 12). บริษัท ไทยเนรมิต อินเตอร์ โพรเกรส จิฟ จำกัด.

Stebbing, L. (1993). *Quality Assurance: The Route to Efficiency and Competitiveness* (3rd ed). Ellis Horwood.

- หมายเหตุ :
- 1) กรณีไม่ปรากฏปีพิมพ์ให้ใส่ (ม.ป.ป.) หรือ (n.d.)
  - 2) สำหรับครั้งที่พิมพ์ให้ใส่เมื่อหนังสือพิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป พิมพ์ครั้งที่ 1 ไม่ต้องระบุครั้งที่พิมพ์
  - 3) กรณีไม่ปรากฏสำนักพิมพ์ให้ใส่ (ม.ป.ท.) หรือ (n.p.)

2.2 หนังสือที่เป็นรูปเล่มมีผู้แต่ง 2 คน ให้ใช้ “และ” หรือ “&” เชื่อมระหว่างชื่อผู้แต่งทั้ง

สอง

ไทย	ชื่อ/สกุล/และ/ชื่อ/สกุล./ (ปีพิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)/สำนักพิมพ์.
อังกฤษ	สกุล,/อักษรย่อชื่อ./&/สกุล,/ชื่อ./ (ปีพิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)/สำนักพิมพ์.

กรรณิการ์ สุขเกษม และ สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2550). *คู่มือการประยุกต์การใช้โปรแกรมลิสเรล*. ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา.

Robinson, A., & Mary, G.L. (1993). *Clinical Genetics Handbook*. (2nd ed). Blackell Scientific.

2.3 หนังสือที่เป็นรูปเล่มมีผู้แต่งมากกว่า 3 คนขึ้นไป ให้ใส่ชื่อทุกคน โดยใส่, และ ... หรือ, & ... ก่อนหน้าชื่อคนสุดท้าย

ไทย	ชื่อ/สกุล,/ชื่อ/สกุล,/ชื่อ/สกุล,/และ/ชื่อ/สกุล./ (ปีพิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)/สำนักพิมพ์.
อังกฤษ	สกุล,/อักษรย่อชื่อ./,สกุล,/อักษรย่อชื่อ./,สกุล,/อักษรย่อชื่อ./&/สกุล,/อักษรย่อชื่อ./ (ปีพิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)/สำนักพิมพ์.

สุภมาศ อังคุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณา, และ รัชนิกุล ภิญโญภาณุวัฒน์. *สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์: เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. เจริญดีมีนคองการพิมพ์.

Abeles, F.B., Page W.M., & Mikal E.S., Jr. (1992). *Ethylene in Plant Biology*. (2nd ed). Academic Press.

2.4 หนังสือที่เป็นรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์

ไทย	ชื่อ/สกุล./ (ปีพิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)/URL
อังกฤษ	สกุล,/อักษรย่อชื่อ./ (ปีพิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)/URL

สุทธิชัย ไ้วศิริ. (2542). *หลักสถิติ* (พิมพ์ครั้งที่ 11). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. <http://old-book.ru.ac.th/e-book/inside/html/dlbook.asp?code=ST203>

Joseph, C.W. (n.d.). *An Introduction to the Science of Statistics: From Theory to Implementation*. <https://www.math.arizona.edu/~jwatkins/statbook.pdf>

2.5 บทในหนังสือ

ไทย	ชื่อ/สกุล./ (ปีพิมพ์)/ชื่อบทหรือชื่อบทความ./ใน/ชื่อบรรณาธิการ/(บ.ก.)/ชื่อหนังสือ (น./เลขหน้า)/สำนักพิมพ์.
อังกฤษ	สกุล,/อักษรย่อชื่อ./ (ปีพิมพ์)/ชื่อบทหรือชื่อบทความ./In/ชื่อบรรณาธิการ (Ed. หรือ Eds.)/ชื่อหนังสือ/(pp./เลขหน้า)/สำนักพิมพ์.

จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2540). การวิจัยอนาคตแบบ EDRF. ใน ทิศนา แชมมณี และ สร้อยสน สกลรักษ์ (บ.ก.), *แบบแผนและเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา* (น. 1-18). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Ngo, N.V. (1998). Some aspects of cooperation in the Mekong delta. In D.G. Marr & C.P. White (Eds.). *Postwar Vietnam: Dilemmas in Socialist Development*. (pp. 163-173). Southeast Asia Program.

2.6 บทความในวารสารแบบรูปเล่ม/อิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่มี DOI

ไทย	ชื่อ/สกุล./ (ปีพิมพ์)/ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./เลขของปีที่(เลขของฉบับที่)/,เลขหน้า.
อังกฤษ	สกุล./อักษรย่อชื่อ./ (ปีพิมพ์)/ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./เลขของปีที่(เลขของฉบับที่)/,เลขหน้า.

อภิวัฒน์ แสนคุ้ม, สุรศักดิ์ ศรีกระจำง, พงษ์ศักดิ์ ทองพันชั่ง, และ ประดิษฐ์ ติลาบุตร. (2563). รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดสู่ความเป็นมาตรฐานสากล. *วารสารบัณฑิตพัฒนสาร*, 7(1), 1-15.

Panishkan, K., Sanmanee, N., & Pramual, S. (2011). Principal Component-based Modeling Approaches for Predicting Soil Organic Matter. *Thailand Statistician*, 9(1), 51-64.

2.7 บทความในวารสารแบบรูปเล่ม/อิเล็กทรอนิกส์ที่มี DOI

ไทย	ชื่อ/สกุล./ (ปีพิมพ์)/ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./เลขของปีที่(เลขของฉบับที่)/,เลขหน้า. /https://doi.org/เลขdoi
อังกฤษ	สกุล./อักษรย่อชื่อ./ (ปีพิมพ์)/ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./เลขของปีที่(เลขของฉบับที่)/,เลขหน้า. /https://doi.org/doi

Lee, S., Wu, M.C., & Lin, X. (2012). Optimal tests for rare variant effects in sequencing association studies. *Biostatistics*, 13(4), 762-775.
<https://doi:10.1093/biostatistics/kxs014>.

2.8 หนังสือพิมพ์และหนังสือพิมพ์ออนไลน์

ไทย	ชื่อ/สกุล./ (ปี./วัน/เดือน)/ชื่อคอลัมน์./ชื่อหนังสือพิมพ์./เลขหน้า.*
อังกฤษ	สกุล./อักษรย่อชื่อ./ (ปี./เดือน/วัน)/ชื่อคอลัมน์./ชื่อหนังสือพิมพ์./เลขหน้า.*

ณัฐฤติ เหล่าทวีทรัพย์. (2561, 29 ตุลาคม). การเงินการลงทุน: ปรับพอร์ตรับมือ Fed ขึ้นดอกเบี้ยต่อไม่รอแล้ว. *กรุงเทพธุรกิจ*, 19.

Wipatayotin, A., Nanuam, W., & Charoensuthipan, P. (2020, December 22). Thailand: We cannot stop them all. Bangkok Post.
<https://www.bangkokpost.com/thailand/general/2039171/we-cannot-stop-them-all>

2.9 วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิปริญญาตรีและวิทยานิพนธ์ปริญญาโท
(Doctoral dissertation/ Master's thesis)

2.9.1 วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิปริญญาตรีและวิทยานิพนธ์ปริญญาโทฉบับพิมพ์ที่ไม่ได้ตีพิมพ์

ตีพิมพ์

ไทย	ชื่อ/สกุล/(ปีที่เผยแพร่)/ชื่อวิทยานิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิปริญญาตรี ไม่ได้ตีพิมพ์ หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญาโทฉบับพิมพ์ ไม่ได้ตีพิมพ์]/ชื่อมหาวิทยาลัย.
อังกฤษ	สกุล/อักษรย่อชื่อ/(ปีที่เผยแพร่)/ชื่อวิทยานิพนธ์/[Unpublished doctoral dissertation or Unpublished master's thesis]/ชื่อมหาวิทยาลัย.

สิริกัลยา สุขชี. (2553). การเปรียบเทียบวิธีการถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ วิธีโครงข่ายประสาทเทียม และวิธีจีโนมิกอัลกอริทึม โดยใช้องค์ประกอบหลักในการพยากรณ์อินทรีย์วัตถุในดิน : กรณีศึกษาพื้นที่เกษตรกรรมสวนผลไม้ในภาคตะวันตกของประเทศไทย [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทฉบับพิมพ์ ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Sookkhee, S. (2018). *Efficiency of Single SNP and SNP-Set Analysis in Genome-Wide Association Studies* [Unpublished doctoral dissertation]. King Mongkut's University of Technology North Bangkok.

2.9.2 วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิปริญญาตรีและวิทยานิพนธ์ปริญญาโทฉบับพิมพ์จากเว็บไซต์ (กรณีไม่อยู่ในฐานข้อมูลเชิงพาณิชย์)

ไทย	ชื่อ/สกุล/(ปีที่เผยแพร่)/ชื่อวิทยานิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิปริญญาตรี หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญาโทฉบับพิมพ์]./ชื่อเว็บไซต์./URL
อังกฤษ	สกุล/อักษรย่อชื่อ/(ปีที่เผยแพร่)/ชื่อวิทยานิพนธ์/[Doctoral dissertation or Master's thesis]./ชื่อเว็บไซต์./URL

สิริภาพ สังข์แก้ว. (2551). การศึกษาสภาพปัญหาปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการและแนวทางการพัฒนาการใช้โทรศัพท์ตามประสงค์ของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทฉบับพิมพ์]. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร
http://www.thapra.lib.su.ac.th/objects/thesis/fulltext/snamcn/Sirapob_Sungkaew/Fulltext.pdf

Razali, R. B. M. (2014). *Studies on the relationship between single nucleotide polymorphisms and protein interactions* [Doctoral Dissertation]. Imperial College of London (United Kingdom). <https://core.ac.uk/download/pdf/76996761.pdf>

2.9.2 วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตจากเว็บไซต์ (กรณีอยู่ในฐานข้อมูลเชิงพาณิชย์)

ไทย	ชื่อ/สกุล/(ปีที่เผยแพร่)/ชื่อวิทยานิพนธ์/(หมายเลข UMI หรือ เลขลำดับอื่น ๆ)/ [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต หรือวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ชื่อ มหาวิทยาลัย]/ชื่อฐานข้อมูล.
อังกฤษ	สกุล,/อักษรย่อชื่อ/(ปีที่เผยแพร่)/ชื่อวิทยานิพนธ์/(หมายเลข UMI หรือ เลขลำดับอื่น ๆ)/[Doctoral dissertation or Master's thesis,/ชื่อมหาวิทยาลัย]/ชื่อฐานข้อมูล.

McNiel, D. S. (2006). *Meaning though narrative: A personal narrative discussing growing up with an alcoholic mother* (UMI No. 1434728) [Master's thesis]. ProQuest Dissertations and Theses database.

2.10 รายงาน

2.10.1 รายงานที่จัดทำโดยหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรอื่น

ไทย	ชื่อหน่วยงาน/(ปีที่เผยแพร่)/ชื่อเรื่อง./สำนักพิมพ์./URL(ถ้ามี)
อังกฤษ	สกุล,/อักษรย่อชื่อ/(ปีที่เผยแพร่)/ชื่อเรื่อง./สำนักพิมพ์./URL(ถ้ามี)

กลุ่มงานพัฒนาศาสตร์สาธารณสุข. (2561). *รายงานประจำปี 2561*. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดระยอง.
<http://www.rayonghealth.com>

Reuters Institute for the Study of Journalism. (2019). *Reuters Institute Digital News Report 2019*.
Recent Reuters Institute Publications.
https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/inline-files/DNR_2019_FINAL_27_08_2019.pdf

2.10.2 รายงานที่จัดทำโดยผู้เขียนรายบุคคลสังกัดหน่วยงานรัฐหรือองค์กรอื่น

ไทย	ชื่อ/สกุล/(ปีที่เผยแพร่)/ชื่อเรื่อง./สำนักพิมพ์./URL(ถ้ามี)
อังกฤษ	สกุล,/อักษรย่อชื่อ/(ปีที่เผยแพร่)/ชื่อเรื่อง./สำนักพิมพ์./URL(ถ้ามี)

นิภา ศรีช้าง และ ลลิตรา กำวี. (2560). *การพยากรณ์การพลัดตกหกล้มของผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) ในประเทศไทย ปีพ.ศ. 2560 – 2564*. สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.
<http://www.thaincd.com/document/file/violence/2560-2564.pdf>

Dickson, B., & Isemann, H. (2010). *Research Institute of Molecular Pathology*. Ueberreuter Print GmbH. https://www.imp.ac.at/fileadmin/content/About_IMP/Research_Reports/2010_IMP_Research_Report.pdf

2.11 เอกสารประกอบการประชุม/การประชุมวิชาการ ที่ไม่มี proceeding (Symposium)

ไทย	ชื่อ/สกุล./ (ปี./วันที่./เดือน)./เรื่องการประชุม./ใน/ชื่อ/(ประธาน)/ชื่อการประชุม/[Symposium]./ ชื่องานที่จัดประชุม./สถานที่ประชุม.
อังกฤษ	สกุล./อักษรย่อชื่อ./ (ปี./เดือน./วันที่)./Title of contribution./In/ชื่อ/(Chair)/Title of symposium/[Symposium]./Conference Name./Location.

Sookkhee, S., Baksh, M. F., & Kirdwichai, P. (2018, March 14-16). Efficiency of Single SNP analysis and Sequence Kernel Association Test in Genome-wide Association Analysis. In Sookkhee S. (Chair), *Proceedings of the International MultiConference of Engineers and Computer Scientists 2018* [Symposium]. IMECS 2018. The Royal Garden Hotel, Kowloon, Hong Kong.

2.12 การนำเสนองานวิจัยหรือการนำเสนอโปสเตอร์ (Paper/ Poster Presentation)

ไทย	ชื่อ/สกุล./ (ปี./วันที่./เดือน)./ชื่อ paper หรือ poster/[Paper หรือ Poster presentation]./ชื่อการประชุม./สถานที่.
อังกฤษ	สกุล./อักษรย่อชื่อ./ (ปี./เดือน./วันที่)./ชื่อ paper หรือ poster/[Paper หรือ Poster presentation]./Conference Name, Location.

สิริกัลยา สุขชี, อุคมพันธ์ พิชญ์ประเสริฐ, พงษ์ศักดิ์ ทองพันชั่ง และ พิศาล สุขชี. (2558, 20-22 พฤษภาคม). *สภาวะการคงอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการดูแลรักษาสุขภาพในสีกุ่มชาติพันธุ์ จังหวัดศรีสะเกษ* [Paper presentation]. การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ราชภัฏวิจัย ครั้งที่ 3. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช.

Chatree, J., Sookkhee, P., & Sookkhee, S. (2016, July 13-15). *Text Mining Approach to Extract Information of Symptoms and Herbs from Data on Thai Web Sites* [Poster presentation]. In the International Conference on Applied Statistics 2016 (ICAS 2016), Phuket, Thailand.

2.13 รายงานการประชุมเชิงวิชาการ (Proceeding)

2.13.1 ในรูปแบบรูปเล่มหนังสือ

ไทย	ชื่อ/สกุล./ (ปี)./ชื่อบทความ./ใน/ชื่อบรรณาธิการ/(บ.ก.)/ชื่อหัวข้อการประชุม./ชื่อการประชุม/(น./เลขหน้า)/ฐานข้อมูล.
อังกฤษ	สกุล./อักษรย่อชื่อ./ (ปี)./ชื่อเรื่อง./In/ชื่อบรรณาธิการ/(Ed. หรือ Eds.)/ชื่อหัวข้อการประชุม./ชื่อการประชุม/(pp./เลขหน้า)/ฐานข้อมูล.
*กรณีมีเลข DOI หรือ URL ให้เติมต่อท้ายจากฐานข้อมูลตัวอย่างชื่อฐานข้อมูล. /https://doi.org/xxxx	

ฉัตรชัย สืบทรัพย์, อุดมพันธุ์ พิชญ์ประเสริฐ, จำเริญ อุ้นแก้ว และ สุรศักดิ์ ศรีกระจำง. (2560). การเตรียมความพร้อมของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองศรีสะเกษกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน. ใน จำเริญ อุ้นแก้ว (บ.ก.), *การประชุมวิชาการระดับชาติ ราชภัฏศรีสะเกษวิชาการ ครั้งที่ 4* (น. 238–242). มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.

2.13.2 ในรูปแบบวารสาร

ไทย	ชื่อ/สกุล./ (ปี)./ชื่อเรื่อง:/ชื่อเรื่องย่อ./ชื่อวารสาร./เลขของปีที่(เลขของฉบับที่)./เลขหน้า./URL
อังกฤษ	สกุล./อักษรย่อชื่อ./ (ปี)./ชื่อเรื่อง:/ชื่อเรื่องย่อ./ชื่อวารสาร./เลขของปีที่(เลขของฉบับที่)./เลขหน้า./URL
*กรณีมีเลข DOI หรือ URL ให้เติมต่อท้ายจากฐานข้อมูล ตัวอย่างชื่อฐานข้อมูล./ https://doi.org/xxxx	

Chaudhuri, S., & Biswas, A. (2017). External term-of-trade and labor market imperfections in developing countries: Theories: Theory and evidence. *Proceedings of the Academy of Economics and Economic Education*, 20(1). 11-16. <https://search-proquest-com.eibrary.jcu.edu.au/docview/1928612180?accountid=16285>

2.14 เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์ (เอกสารประกอบการเรียน)

ไทย	ชื่อ/สกุล./ (ปี)./ชื่อเอกสาร/[เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์]/คณะ./มหาวิทยาลัย.
อังกฤษ	ชื่อ/สกุล./ (ปี)./ชื่อเอกสาร/[Unpublished manuscript]/คณะ./มหาวิทยาลัย.

พิศาล สุขชี. (2562). *การเขียนโปรแกรมด้วยภาษาไพธอน 3* [เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์]. สาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.

2.15 เว็บไซต์

ไทย	ชื่อ/สกุลผู้เขียน./ (ปี./วัน/เดือนที่เผยแพร่)./ชื่อบทความ./ชื่อเว็บไซต์./URL
อังกฤษ	สกุล./อักษรย่อชื่อผู้เขียน./ (ปี, เดือน/วันที่เผยแพร่)./ชื่อบทความ./ชื่อเว็บไซต์./URL
* กรณีที่ไม่มีวันที่เผยแพร่ปรากฏ ให้ใส่ (ม.ป.ป.) หรือ (n.d.)	
* กรณีที่มีปรากฏเฉพาะ พ.ศ. หรือ ค.ศ. ให้ใส่แค่ (ปี) เท่านั้น	
* กรณีชื่อผู้เขียนและชื่อเว็บไซต์เป็นชื่อเดียวกัน ให้ตัดชื่อเว็บไซต์ออก	

วรุตม์ โล่ห์ศิริวัฒน์. (2559, 7 เมษายน). *มะเร็งลำไส้ใหญ่และทวารหนัก*. คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล. <https://www.si.mahidol.ac.th/th/healthdetail.asp?aid=1218>

LeBrun, N. (2019, 22 May). *Crohn's Disease: 11 Things Doctors Want You to Know*. *Healthgrades*. <https://www.healthgrades.com/right-care/crohns-disease/crohns-disease-11-things-doctors-want-you-to-know>

2.15 ราชกิจจานุเบกษา

ไทย ชื่อกฎหมาย./ (ปี./วัน/เดือน)./ราชกิจจานุเบกษา./เล่ม/ตอนที่./หน้า/เลขหน้า.

ระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2563, 16 ธันวาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 137 ตอนที่ 103.
หน้า1-3.

พิมพ์ที่ : ศรีสะเกษการพิมพ์ 1462-64 ถนนอุบล ตำบลเมืองใต้ อำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ 33000
โทร 045-611428 081-1205586

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ Sisaket Rajabhat University Journal

ปีที่ 16 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2565
Vol.16 No.3 September - December 2022

ผลการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดพระประโทนเจดีย์ จังหวัดนครปฐม ปาริชาติ ปานศรี และคณะ	1
การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องชนิดของคำไทย โดยการเรียนรู้ผ่านเกมร่วมกับบอร์ดเกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นวรรตน์ แดงทุ่ง และ น้ำทิพย์ อองอาจวนิชย์	15
การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม : กรณีศึกษานักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง สุวิทย์ จันทร์เพชร และ เทพยุดา เผือกคง	28
การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 1 กนกวรรณ อุณจิตต์ และคณะ	44
แนวทางการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษากลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ หทัยทิพย์ ชินทะสา และคณะ	58
การศึกษากาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ปิยะดา มณีกาญจน์ และคณะ	73
สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จักรพงษ์ ตระการไทย และคณะ	88
สภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนเพื่อพัฒนาโรงเรียนวิสุทธิชนนำของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 เยาวนา พันธุ์แก้ว และคณะ	105
ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนในช่วงแพร่ระบาดของโรค COVID-19 : กรณีศึกษากลุ่มการศึกษานอกระบบ และตามอัธยาศัยในเขตจังหวัดนุคคหาร ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี ธัญชัญพร นาท่อม และ ภาณุมาศ จินารัตน์	116
แนวทางการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ อังคณา ศรีทิพย์ศักดิ์ และคณะ	130
ทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ชูชิต ชัยทวีป และคณะ	147
การบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล : โรงเรียนฮอดพิทยาคมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่ ปฎิวัติ ศรีทิพย์ศักดิ์ และคณะ	161
เล่าขานคุณชา : กลวิธีการประพันธ์และบทบาทการสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ในวัฒนธรรมพม่า ปภัทราลัญช์ นพวงศ์ ณ อยุธยา และคณะ	176
ประวัติและรูปแบบการแสดงหนังตะลุงคณะเพชรบ้านราช จังหวัดร้อยเอ็ด นัฐพงษ์ กุ่มผืน และคณะ	185